

POWIAT

SOKOŁOWSKI

“Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013”

Teksty:

Piotr Orzechowski

Zdjęcia:

Tomasz Biaduń, Ilona Gabryel

Zdjęcia archiwalne:

www.wielkigoscinielitewski.pl, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie,
Muzeum Ziem Nadbużańskich, archiwum Urzędu Miasta w Sokołowie Podlaskim,
Miejska Biblioteka Publiczna w Sokołowie Podlaskim, parafie w Kodniu i Terespolu,
Joanna Pyka, archiwum Pałacu w Korczewie

Projekt graficzny i wykonanie:

Kopalnia Inspiracji – Agencja Kreatywna Tomasz Biaduń

Współpraca:

Wydawnictwo Lobosoft II, Ilona Gabryel

Współpraca historyczna:

Jacek Odziemczyk

Na zlecenie:

Starostwo Powiatowe w Sokołowie Podlaskim

Nakład:

1000

ISBN 978-83-63446-91-8

2015

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
Introduction	9
Eintritt	9
Nadbużański szlak rowerowy	11
Nadbużański cycling hiking trail	22
Bugradwangerweg	27
Nadbużański szlak Sokołów Podlaski – Treblinka	33
Nadbużański trail Sokołów Podlaski – Treblinka	48
Bug-Route Podlaski – Treblinka	54
Rowerowa ścieżka przyrodnicza Huta Gruszczyno – Treblinka	61
Nature cycling tour Huta Gruszczyno – Treblinka	66
Mit dem Fahrrad auf dem Naturlehrpfad Huta Gruszczyno – Treblinka	68
Szlak zatwierdzony przez PTTK	71
Route approved by the PTTK (Polish Tourist and Sightseeing Association)	76
Route durch PTTK gebilligt	78
Szlak turystyczny Unitów Sokołowskich	81
Tourist route of the Uniates of Sokołów	90
Der Wanderweg der Sokolwer Uniaten	94
Szlak turystyczny Wielki Gościńiec Litewski	99
Tourist route the Great Lithuanian Track	112
Die Reiseroute der große litauische weg (Wielki Gościńiec Litewski)	116
Szlak turystyczny powiatu sokołowskiego; trasa 1 Treblinka – Drohiczyn	121
County tourist trail of Sokołów; route 1 Treblinka – Drohiczyn	136
Die Reiseroute des Sokołowski kreises; strecke nr 1 Treblinka – Drohiczyn	142
Szlak turystyczny powiatu sokołowskiego; trasa 2	149
County tourist route of Sokołów; route 2	156
Die Reiseroute des Sokołowski kreises; strecke nr 2	158
Sokołowski Szlak Historyczny	161
Historic route of Sokołów	174
Die Geschichtesroute von Sokołów	179
Inne szlaki	185
Other routes	192
Andere routen	194
Niezbędnik turysty	196

WPROWADZENIE

Sokołów Podlaski – najstarsze miasto na historycznym Podlasiu jest stolicą powiatu, na terenie którego turyści mogą odnaleźć spokojną przystań dla siebie. Region ten nie-rozerwalnie łączy się z Bugiem, nadającym mieszkańcom rytm życia.

Nadbużański krajobraz przewija się również w szlakach turystycznych, które biegną przez teren powiatu sokołowskiego. W przewodniku, który oddajemy w Państwa ręce opisaliśmy wybrane, najciekawsze miejscowości znajdujące się na tych szlakach.

Gościnną ziemię sokołowską można zwiedzać na trzy sposoby. Opcją dla najbardziej ambitnych jest pokonanie rowerem całego Nadbużańskiego Szlaku Rowerowego od Wyżkowa, poprzez Sokołów Podlaski, Drohiczyn, aż do Hrubieszowa w województwie lubelskim.

Na dwóch kółkach można również pokonać trasę z Huty Gruszczyno do Treblinki. Na trasie Rowerowej Ścieżki Przyrodniczej rozlokowano przystanki, gdzie możemy odpocząć, poznać historię poszczególnych miejscowości, a także dowiedzieć się o aktualnych problemach

związanych ze środowiskiem naturalnym. Stosowne informacje znajdują się na specjalnych tablicach.

Szlak Wielkiego Gościńca Litewskiego utworzono na pamiątkę istniejącego przed wiekami wielkiego traktu handlowego łączącego Polskę z Litwą. Trasa łączy dwie stolicy Unii Europejskiej, Warszawę i Wilno i wiedzie przez Mazowsze, Podlasie, w Kuźnicy Białostockiej opuszcza nasze terytorium i biegnie dalej na północny-wschód. Pokonanie całej trasy jest najodpowiedniejsze dla zmotoryzowanych turystów.

Szlaki turystyczne powiatu sokołowskiego, Szlak Unitów Sokołowskich, a także Sokołowski Szlak Historyczny można pokonać pieszo (to jest trzecie rozwiązanie). Spacerami uliczkami Sokołowa Podlaskiego, a także dróżkami w nadbużańskich miejscowościach dostarczą z pewnością niezapomnianych wrażeń.

Oferta turystyczna powiatu sokołowskiego jest więc bogata i dostosowana do potrzeb najbardziej wybredniejszych nawet podróżników.

Najwyższy czas ruszyć w trasę!

INTRODUCTION

Sokołów County is a place where tourists can find peaceful haven for themselves. Beautiful hiking trails which run through these areas, beautiful landscapes can be seen.

Hospitable Sokołów Land can be visited in three ways.

An ambitious option is finishing the whole Nadburzański cycling trail from Wyszków through Sokołów Podlaski, Drohiczyn up to Hrubieszów in Lublin county.

The second option is a car trip, for example following Great Lithuanian Highroad, that has been created in the remembrance of a great trading way that used to connect the Republic with Grand Duchy of Lithuania.

Hiking trails of Sokołów County, Sokołów Uniate Trail and Sokołów Historical Trail can be passed on foot (that is the third solution). The tourist offer is rich and adjusted to needs of the most demanding travelers. It's high time to hit the road!

EINTRITT

Der Kreis Sokołów ist ein Ort, wo Touristen einen sicheren Zufluchtsort für sich finden. Eine schöne Landschaft gibt es auf den Wanderwegen, die durch dieses Gebiet führen.

Dieser gastfreundliche Kreis kann man auf drei Arten bereisen. Lösung Nummer 1 – mit dem Fahrrad. Die ehrgeizigste Option ist es, den gesamten Bug-Radwanderweg von Wyszków über Sokołów Podlaski, Drohiczyn, bis hin Hrubieszów in der Woiwodschaft Lublin zurückzulegen. Die zweite Option ist es, eine Reise mit dem Auto, in der sie sich, auf der Großen Litauer Landstraße, die zur Erinnerung an vor Jahrhunderten bestehende Handelsstraße zwischen der Republik Polen und dem Großfürstentum Litauen geschaffen wurde, auf den Weg machen können. Die Wanderwege des Kreises Sokołów, der Weg der Sokolower Unierten sowie Sokolower Historischer Wanderweg kann man auch zu Fuß bewundern (dies ist die dritte Option).

Das Touristenangebot ist so reich und auf die Anforderungen selbst der anspruchsvollsten Reisenden zugeschnitten. Es ist Zeit, sich auf den Weg zu machen!

NADBUŻAŃSKI SZLAK ROWEROWY

Wyszków – Kamieńczyk – Szumin – Brzoza – Szynkarzyna – Sadowne – Prostyń – Treblinka (obóz)
 – Wólka Okrąglik – Kosów Lacki – Sterdyn – Kurowice – Gródek – Wirów – Drohiczyn
 – Siemiatycze – Serpelice – Janów Podlaski – Terespol – Kodeń – Włodawa – Hrubieszów

Rzeka Bug jest jednym z najbardziej dzikich i dziewiczych traktów wodnych w Europie. Liczne meandry, starorzecza, przepiękne krajobrazy oraz bogactwo ryb przyciągają miłośników przyrody, a także wędkarzy. Dzięki postanowieniom pokojowym po drugiej wojnie światowej Bug zyskał również niezwykle istotne znaczenie geopolityczne. Na odcinku 363 km koryto rzeki wyznacza granicę pomiędzy Polską a Białorusią i Ukrainą.

Nadbużański Szlak Rowerowy (niebieski R-3) liczy sobie blisko 421,8 km. Trakt w zdecydowanej większości prowadzi drogami o małym natężeniu ruchu na terenie województw: mazowieckiego, podlaskiego i lubelskiego.

Przejeżdżając tą trasą możemy podziwiać pięć parków krajobrazowych (Nadbużański, Podlaski Przełom Bugu, Sobiborski, Strzelecki, Chełmski), zwiedzać liczne rezerваты przyrody i obszary chronionego krajobrazu. Wielkim walorem Nadbużańskiego Szlaku Rowerowego jest możliwość pobytu na terenach, gdzie przez lata w zgodzie egzystowali ze sobą przedstawiciele wielu kultur, narodowości i religii. Zachowały się tu liczne zabytki świeckie i sakralne, a także obiekty o wartościach kulturowych i archeologicznych.

Projekt trasy umożliwia rozpoczęcie i zakończenie wycieczki w dowolnym miejscu. Oczywiście najbardziej optymalną opcją jest przebycie całego szlaku, który rozpoczyna się w Wyszkowie.

Dom Hansenów w Szuminie

WYSZKÓW

Wyszaków jest miastem nierozdzielnie związanym z Bugiem. W połowie XVI wieku wybudowano most i dzięki temu przedsięwzięciu miasto szybko wkroczyło w fazę rozkwitu. Swoją siedzibę mieli tutaj biskupi płoccy. Jednym z najznamienitszych był Karol Ferdynand Waza, który właśnie w Wyszakowie dokonał swojego żywota w 1655 roku. Warto zajrzeć do parku z połowy XIX wieku (imienia K. F. Wazy) utworzonego przez carskiego urzędnika Sołowiowa. W tym miejscu istniał niegdyś folwark należący do duchownych właścicieli miasta. Blisko 40 lat temu park został wpisany do rejestru zabytków.

Przy ul. Białostockiej stoi kościół św. Idziego wybudowany w okresie rozbiorów z inicjatywy biskupa płockiego Kajetana Szembeka. Przy świątyni, na malowniczym wzgórzu nad Bugiem wzniesiono grotę skalną z czerwonego piaskowca, w której znajduje się figurka Matki Bożej z Lourdes. Grotę otaczają kamienne kapliczki różańcowe. Jest ich tyle, ile Tajemnic Różańca.

KAMIEŃCZYK

Podążając dziesięć kilometrów w kierunku na wschód od Wyszakowa dojedziemy do wsi Kamieńczyk. Miejscowość ta, pod koniec XV wieku jeszcze jako Kamieniec Mazowiecki posiadała prawa miejskie. Dokumenty z tamtego czasu wzmiankowały o istnieniu zamku obronnego, ratusza, sukiennic, klasztoru i dworu królewskiego. Miejscowa ludność trudniła się zwłaszcza flisactwem. Na miejscowym rynku znajduje się pomnik flisaka. Warto odwiedzić również prywatne muzeum poświęcone tej profesji. Dodatkowo należy wspomnieć, iż na miejscowym cmentarzu pochowani są dziadkowie Prymasa Tysiąclecia Polski Stefana Wyszyńskiego.

SZUMIN

W Szuminie coś dla siebie powinni znaleźć miłośnicy wędkowania. Tutejsze starorzecze cieszy się dobrą sławą wśród amatorów łowienia ryb. Turyści z artystycznym zacięciem koniecznie powinni odwiedzić Dom Hansenów, miejsce, w którym żył i tworzył znany polski architekt Oskar Hansen. Posiadłość znajduje się pod opieką Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

SADOWNE

Gmina Sadowne znajduje się na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Nic więc dziwnego, że właśnie na tych terenach powstała bogata baza agroturystyczna. Letnicy spragnieni kontaktu z przyrodą mogą odwiedzić m.in. rezerwat przyrody „Mokry Jegiel”, a także ścieżkę przyrodniczą wokół torfowiska „Kules”.

Warto także zajrzeć do zabytkowego kościoła św. Jana Chrzyciela. Przy świątyni znajduje się, wpisana do rejestru zabytków, drewniana plebania z 1828 r. Typowym obrazkiem dla tych terenów są przydrożne kapliczki i krzyże. Także możemy spotkać w Rażnach (św. Rocha), Zalesiu (św. Jana Nepomucena) i Sadownem (Matki Bożej).

Kapliczka św. Jana Nepomucena w Wólce Okrąglik

PROSTYŃ

Głównym punktem turystycznej wizyty w Prostyni powinien być Kościół Trójcy Przenajświętszej i Świętej Anny, mający rangę bazyliki mniejszej. Jest ona ważnym punktem pielgrzymek dla okolicznej ludności. Elementy wyposażenia kościelnego dla świątyni ofiarowała niegdyś królowa Bona podczas swojej wizyty. Największą wartość historyczną posiada późnogotycka statua Trójcy Przenajświętszej ufundowana w 1511 roku przez biskupa łuckiego Pawła Aligmunta Holszańskiego, mająca według niektórych źródeł duże podobieństwo do późnogotyckich dzieł Wita Stwosza.

TREBLINKA

Nazwa tej wsi przywołuje na myśl skojarzenia z niemieckimi nazistowskimi obozami pracy i zagłady, jakie funkcjonowały tutaj w czasie II wojny światowej. Masową eksterminację rozpoczęto w połowie 1942 roku. Do obozu przywożono Żydów głównie z okupowanej Polski, ale również z Czech, Niemiec, Austrii, Słowacji, Grecji, Bułgarii. Mordowani byli tu także Romowie (w tym pochodzący z Niemiec - tzw. Sinty) i chrześcijanie pochodzenia żydowskiego. 2 sierpnia 1943 roku więźniowie wzniciли zbrojne powstanie w obozie, w wyniku którego około

200 osobom udało się wydostać na wolność. Po tych wydarzeniach Niemcy zdecydowali całkowicie zlikwidować obóz. Zaledwie cztery miesiące po buncie po miejscu kaźni setek tysięcy ludzi praktycznie nie było śladu. Zniszczono komory gazowe, zdemontowano baraki i ogrodzenie. Poobozowy plac zaorano i obsadzono łubinem.

Obecnie funkcjonuje tutaj Muzeum Walki i Męczeństwa będące oddziałem Muzeum Regionalnego w Siedlcach. Tereny te można zwiedzać codziennie w godzinach 9-18.30.

WÓŁKA OKRĄGLIK

Św. Jan Nepomucen cieszy się wielką popularnością wśród miejscowych wiernych, którzy często właśnie jemu ofiarowywali przydrożne kapliczki. Jedną z nich stoi w Wólce Okrąglik i jest prawdopodobnie najstarszym obiektem we wsi. Murowana kapliczka z XIX wieku składa się z czterech filarów, które podtrzymują ostrosłupowy daszek. W środku znajduje się 40-centymetrowa ludowa rzeźba z wizerunkiem świętego. Na końcu wsi w kierunku Treblinki stoi kapliczka z figurą Matki Boskiej, na miejscu dawnego cmentarza, na którym niegdyś grzebano ludzi zmarłych na cholere.

Kamienie upamiętniające ofiary obozu w Treblince

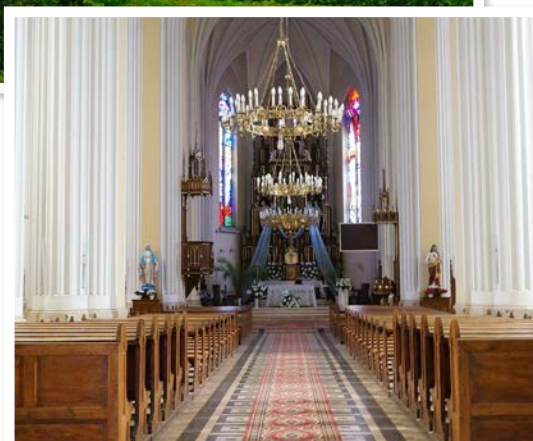
Kościół w Kosowie Lackim

KOSÓW LACKI

W połowie lat 60. o Kosowie Lackim zrobiło się głośno ze względu na sensacyjne odkrycie jakiego dokonały dwie pracownice Polskiej Akademii Nauk. Izabella Galicka i Hanna Sygietyńska w czasie prac inwentaryzacyjnych w kościele parafialnym pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny odkryły obraz „Ekstaza św. Franciszka” autorstwa słynnego malarza El Greco – wisiał na ścianie plebanii. „Pociemniały i brudny, z rozdarciami w lewym, górnym rogu zwrócił jednak naszą uwagę. Było w nim coś intrygującego” – wspominała swoje odkrycie Izabella Galicka.

Do dziś nikt nie jest w stanie precyzyjnie określić, w jaki sposób dzieło znalazło się na Podlasiu. Po kilku latach od odkrycia obraz przeniesiono do Kurii Diecezjalnej w Siedlcach (w tym mieście znajduje się obecnie) i poddano gruntownej konserwacji. Jest to jedyne dzieło El Greco w naszym kraju.

Kościół w Kosowie Lackim skrywa wiele wspa-

niałych dzieł sztuki sakralnej. Wśród nich są zabytkowe rzeźby św. Piotra i Pawła z połowy XVIII wieku, obrazy Matki Boskiej z Dzieciątkiem i Matki Boskiej Różańcowej, a także przykuwające uwagę stacje drogi krzyżowej.

W Chruszczewce Włościańskiej dzięki staraniom proboszcza ks. Stanisława Domańskiego w 1984 roku powstała murowana kaplica pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa. Jest to jedna z dwóch parafialnych kaplic. Druga, wybudowana z kolei w 1982 r., znajduje się w miejscowości Ry-

Dwór w Nowej Wsi

tele-Wszółki. Jej patronem jest św. Maksymilian Kolbe.

Podobnie jak w Wólce Okrąglik, tak i w Kosowie Lackim została zbudowana kapliczka z drewnianą figurą św. Jana Nepomucena. Ponadto wzniesiono tutaj także kapliczkę Chrystusa Frasobliwego.

Konieczne należy także zobaczyć rzadko spotykaną w swojej formie drewnianą kapliczkę słupową w Maliszewie Starej stojącą przy drodze z Kosowa Lackiego do wsi Sadowne. Pochodzi ona z XIX wieku i składa się z kapliczki w formie skrzynki z prostokątnymi płycinami osadzonej na węższym słupie. Za szybkami umieszczone są obrazy o tematyce religijnej.

Gmina znana jest również z zachowanych do dziś zabytkowych młynów. Największą wartość przedstawia młyn wodny w Jakubikach (obecnie elektryczny). W samym Kosowie Lackim można zobaczyć dwie takie budowle. Są to murowane młyny motorowe, które także zostały zelektryfikowane.

Nie brakuje tu również charakterystycznych dla tego regionu zespołów dworsko-parkowych. W 1903 roku Feliks Chrościcki wznosił dwór w Dębach Nowych. Z podobnego okresu pochodzi dworek w Tosiach, gdzie według jednej z wersji początkowo miał przebywać obraz El Greca zanim trafił na ścianę parafialnej plebanii. Najstarszy jest drewniany, 16-izbowy dwór w Nowej Wsi zbudowany jeszcze w XIX wieku. Rozkwit tej posiadłości i dóbr ją okalających jest zasługą jej właściciela, Edmunda Kuszela.

W Kosowie Lackim napotkamy też wiele Miejsc Pamięci Narodowej, m.in. kopiec poświęcony powstańcom styczniowym i ofiarom II wojny światowej, pomnik poświęcony Józefowi Piłsudskiemu, a także pomnik upamiętniający żołnierzy kampanii wrześniowej oraz członków konspiracji i mieszkańców gminy poległych podczas II wojny światowej.

Ostatnim historycznym akcentem jest pomnik poświęcony żołnierzom podziemia niepodległościowego i mieszkańcom ziemi kosowskiej poległym w latach 1944-1950. Zwiedzając Kosów, warto zajrzeć na miejscowy cmentarz, aby zobaczyć grób zmarłego 9 marca 1946 r. Feliksa Bartczuka, ostatniego żyjącego ówczesnego weterana powstania styczniowego w całej Polsce.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » w Kosowie Lackim odnaleziono słynny obraz hiszpańskiego artysty El Greco
- » w Treblince w czasie II wojny światowej znajdował się jeden z największych niemieckich obozów zagłady
- » św. Jan Nepomucen jest postacią bardzo często przedstawianą w przydrożnych kapliczkach
- » w okolicach Kosowa Lackiego znajdują się zabytkowe zespoły dworsko-pałacowe

STERDYŃ

Siedemdziesiąt procent obszaru gminy leży na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i chociażby z uwagi na urokliwe zakątki koniecznie trzeba odwiedzić te strony.

Nic więc dziwnego, że przed ponad dwustu laty w Sterdyni swój pałac w stylu barokowym wybudowała rodzina Ossolińskich. Cały kompleks pałacowo-parkowy usytuowany jest na 12 hektarach i poza pałacem obejmuje jeszcze m.in. dwie stylowe oficyny oraz spichlerz.

Uwagę odwiedzających pałac przyciągają sale udekorowane polichromiami z motywami pompejskimi, a także portretami członków rodziny Ossolińskich. Obecnie mieści się tutaj centrum konferencyjne z bazą noclegową na 140 osób. Nie ulega wątpliwości, że ta inwestycja uchroniła budynek przed ruiną. Nowi właściciele kompleksu pałacowego do potrzeb turystów dostosowali również spichlerz, gdzie znajduje się 37 kwaterek noclegowych.

Ślady obecności rodziny Ossolińskich można napotkać również w miejscowym kościele parafialnym św. Anny, gdzie znajduje się kaplica grobowa rodziny, a także epitafia rodzin Krasińskich

i Górskich. Świątynia posiada barokowo-klasycystyczny wystrój. Ołtarz przyozdabiają rzeźby świętych: Józefa, Tadeusza, Jakuba Starszego i Mateusza.

Urokliwy obiekt sakralny z ciekawą przeszłością znajduje się w Seroczyniu. Nieużytkowany dziś drewniany kościół rzymsko-katolicki funkcjonujący wcześniej jako cerkiew grecko-katolicka (unicka), siłą zmieniono w latach 1875-1915 na cerkiew prawosławną. Przy kościele znajduje się czworoboczna, drewniana, dwukondygnacyjna dzwonnica.

Z kolei z Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Łazówku wiąże się legenda. Według podań, żona Dziedzica Łazowa podczas spaceru ujrzała Matkę Boską z Dzieciątkiem stojącą na kamieniu. Gdy kobieta klękła i pochyliła głowę, postać zniknęła, ale na kamieniu pozostały głęboko odcisnięte ślady stóp. Wieść o objawieniu szybko rozeszła się po okolicy, a ludzie zaczęli modlić się w tym miejscu. Mąż dziedziczki wybudował drewniany kościół. Dzisiaj głąz znajduje się we wnętrzu murowanej świątyni i mogą zobaczyć go wierni i pielgrzymi. Warto zwrócić uwagę także na niezwykłą, drewnianą Kalwarię Łazówkowską.

Pod względem mnogości kapliczek, krzyży i monumentów gmina Sterdyń wcale nie różni się od okolicznych miejscowości. Na wprost bramy wjazdowej do pałacu Ossolińskich znajduje się kapliczka z barokową rzeźbą św. Floriana, patrona strażaków. Z kolei przy skrzyżowaniu dróg do Sokołowa Podlaskiego i Jabłonny Lackiej stoi kamienna kapliczka Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej, której autorem jest Konstanty Hegel.

Najstarsza kapliczka w Seroczyniu pochodzi z 1861 roku. Znajduje się w samym centrum wsi, a w jej wnętrzu widnieje obraz Matki Boskiej Częstochowskiej.

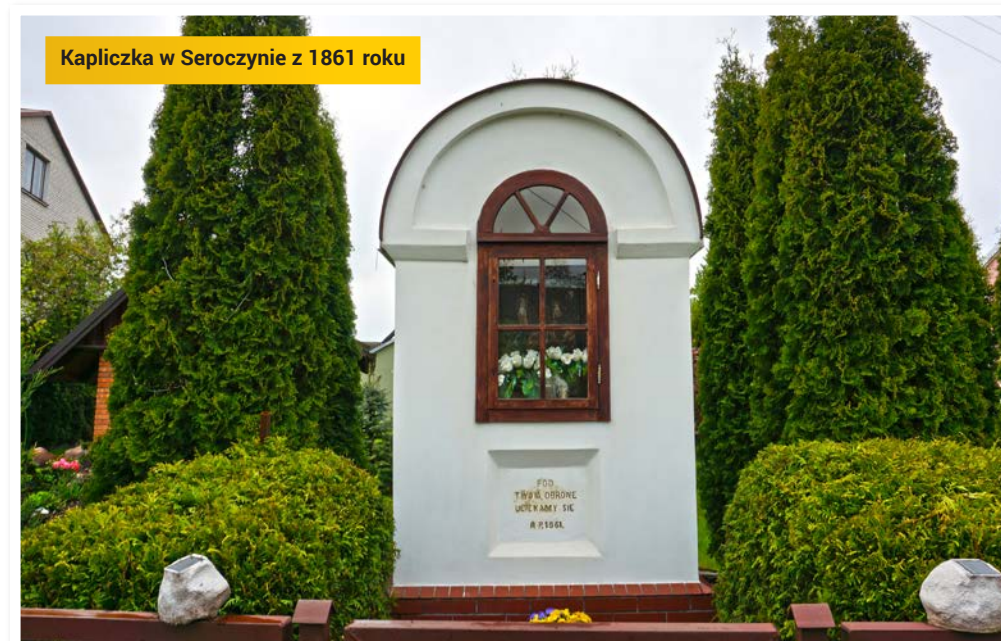
W Paulinowie z kolei stoi drewniana kapliczka słupowa z rzeźbą Jezusa Frasobliwego autorstwa artystów ludowych Józefa i Franciszka Pytlów. Miejsce to poświęcone jest pamięci mieszkańców wsi Paulinów i Ratyniec zamordowanych przez hitlerowców 23 i 24 lutego 1943 roku, w związku z pomocą udzielaną ukrywającym się Żydom.

Dwa kilometry od wsi Kiełpiniec (w stronę Natolina) rośnie dość niezwykle drzewo, dąb

na którym wisi obrazek Matki Boskiej. Pierwszy obrazek tkwi głęboko w otworze, który przykryto nową podobizną Przenajświętszej Panienki. Odwiedzający to miejsce mogą zwrócić uwagę na świeże kwiaty regularnie składane pod drzewem. Według legendy, obrazek powiesił handlarz dewocjonaliami w podziękę za uratowanie przed gwałtowną burzą. Inna wersja głosi, że było to miejsce potajemnych spotkań unitów w czasie ich prześladowań, mogących w lesie potajemnie modlić się i przystępować do sakramentów chrztu oraz ślubu.

Przy skrzyżowaniu dróg Sokołów Podlaski – Sterdyń i Paulinów Szwejki nie sposób nie zauważyć okazałego obelisku z granitu poświęconego słynnemu Henrykowi Oleksiakowi „Wichurze”. Komendant grupy dywersyjnej Kedywu, Obwodu ZWZ AK „SĘP”, „PROSO” Sokołów Podlaski, zginął 6 grudnia 1943 roku podczas jednej z akcji zbrojnych.

W Sterdyni znajduje się pomnik upamiętniający m.in. setną rocznicę uwłaszczenia chłopów przez powstańczy Rząd Narodowy w 1863 r.

KUROWICE

Od XV wieku rezydowała w tej miejscowości rodzina Kurowickich. W 1840 r. ówczesni właściciele - Emilia z Taszyckich (córka Franciszka Taszyckiego) wraz z mężem Ludwikiem Trębickim zaczęli wznosić tu nową murowaną siedzibę. Parterową budowlę klasycystyczną pokryto czterospadowym dachem. Elewację po obu stronach zwieńczyły jednoosiowe ryzalitty. Dwór w Kurowicach jako jeden z nielicznych w okolicy nie ma kolumnowego ganku.

W czasie drugiej wojny światowej rezydowali w nim okupanci niemieccy.

GRÓDEK

Tę miejscowość w gminie Jabłonna Lacka warto odwiedzić ze względu na piękny drewniany kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa pochodzący z XVIII wieku. Dawniej była to cerkiew unicka pw. św. Mikołaja Biskupa i Męczennika. Przy kościele stoi XVIII-wieczna dzwonnica, a także plebania, która, co ciekawe, powstała w Niemirowie, a w 1920 roku została przewieziona do Gródka.

WIRÓW

W latach 1893-1915 funkcjonował tutaj okazały żeński Monaster Chrystusa Zbawiciela. Pomoc w rozbudowie całego kompleksu zabudowań złożonego z budynku klasztornego i dwóch cerkwi w stylu neobizantyjskim zaoferował sam car Mikołaj II. Mniszki tam mieszkające zajmowały się szkolnictwem i działalnością charytatywną. Jednak ich głównym celem była rusyfikacja i sprawosławienie miejscowej ludności. W czasie pierwszej wojny światowej mieszkanki monasteru były zmuszone do ucieczki przed zbliżającymi się wojskami niemieckimi. W dwudziestoleciu międzywojennym kompleks zamieszkiwały zakonnice katolickie. W 1946 roku władze komunistyczne zarekwirowały klasztor i ulokowały w tym miejscu dom dziecka, a od 1958 r. za-

Drewniany kościół w Gródku

kład leczniczy dla osób uzależnionych od alkoholu. Obecnie w Wirowie działa dom pomocy społecznej. W świątyni z lat 1833-1836 mieści się obecnie katolicki kościół parafialny pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego. Dawna cerkiew prawosławna św. Serafina pełni dziś funkcję plebanii.

DROHICZYN

Miasto z wielowiekową tradycją, uznawane za historyczną stolicę Podlasia. Najstarsze ślady osadnictwa na tych terenach pochodzą z VII wieku.

Miasto słynęło niegdyś ze wspaniałych szkół prowadzonych przez franciszkanów i jezuitów. Poza szkołami w mieście funkcjonowały trzy kościoły, cerkwie prawosławne i unickie i aż cztery klasztory: franciszkanów, bazylianów, pijarów, benedyktynów.

Obecnie są tutaj trzy kościoły (Wszystkich Świętych, Najświętszej Panny Marii i Trójcy Świętej) oraz jedna cerkiew św. Mikołaja Cudotwórcy. W mieście swoją siedzibę ma również Diecezja Drohiczyńska. W 1999 roku w Drohiczynie odbyło się spotkanie ekumeniczne, w którym wziął udział papież Jan Paweł II.

SIEMIATYCZE

Znajdują się na ważnym szlaku komunikacyjnym łączącym północ z południem kraju.

W Siemiatyczach istniał wspaniały pałac

księżnej Anny Jabłonowskiej (powstał w 1777 roku). Pałac uległ zniszczeniu podczas powstania styczniowego, a do dziś zachowały się jedynie posągi sfinksów przy bramie wjazdowej. Warto również zwrócić uwagę na pomisjonarski zespół klasztorny, którego centralnym punktem jest renesansowo-barokowy kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Świadectwem obecności Żydów w tym mieście jest dom talmudyczny przy dawnej bożnicy. Obecnie mieści się tutaj Muzeum Regionalne.

SERPELICE

Miejscowość tę kojarzą przede wszystkim miłośnicy wypoczynku na świeżym powietrzu. Bogata baza noclegowa, a także mnogość punktów gastronomicznych, wypożyczalni kajaków oraz miejsc do swobodnego wędkowania stanowi o atrakcyjności Serpelic.

We wsi znajduje się drewniany kościół pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła, a także klasztor, w którym mieszkają kapucyni. Droga Krzyżowa w Serpelicach, zwana Kalwarią Podlaską powstała w 1981 roku

z inicjatywy brata Adama Krajewskiego. Dzięki przywiezionym przez niego z Ziemi Świętej kamieniom zbudowano repliki Drogi Krzyżowej z Jerozolimy. W marmurowych kapliczkach znajdują się płaskorzeźby autorstwa Kazimierza Gustawa Zemli.

JANÓW PODLASKI

Każdy szanujący się miłośnik koni doskonale zna tę miejscowość. Właśnie tutaj funkcjonuje najstarsza i najpiękniejsza stadnina koni arabskich. W 1817 roku dekret nakazujący wybudowanie stadniny podpisał car Aleksander I. Każdego lata stadnina gości hodowców z całego świata na słynnej aukcji Pride of Poland. Częstymi gośćmi w Janowie Podlaskim są m.in. szejkwie arabscy, a także Charlie Watts, perkusista zespołu The Rolling Stones, a zarazem hodowca koni.

W kolegiacie św. Trójcy znajduje się grób księdza i poety ks. Adama Naruszewicza. Cały zespół pokatedralny pochodzi z pierwszej połowy XVIII wieku.

W parku będącym pozostałością dawnego zespołu pałacowego i zamku biskupiego wybudowano grootę poświęconą ks. Naruszewiczowi.

Monaster żeński w Wirowie

Kościół w Kodniu

KODEŃ

Kult maryjny na tych terenach jest niezwykle silny z uwagi na Sanktuarium Matki Boskiej Kodeńskiej. Z tą miejscowością mocno związana była rodzina Sapiehów. W 1629 roku dzięki staraniom Mikołaja Sapiehy powstał murowany kościół, któremu blisko 250 lat później papież Paweł VI nadał tytuł bazyliki mniejszej. Obecnie opiekę nad sanktuarium sprawują Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej. W latach 60. i 70. do Kodnia na ważne uroczystości religijne przyjeżdżał arcybiskup, a następnie kardynał Karol Wojtyła.

Świątynia jest celem pieszych pielgrzymek mieszkańców okolicznych miejscowości.

Cerkiew w Terespolu

TERESPOL

Miasto w pierwszej kolejności przywodzi na myśl istniejące tutaj drogowe i kolejowe przejście graniczne z Białorusią. W mieście znajduje się żeliwny obelisk z 1825 roku upamiętniający budowę drogi z Warszawy przez Siedlce do Brześcia.

W Terespolu – co oczywiste – stykały się kultury rzymsko-katolicka i prawosławna. Nic więc dziwnego, że niedaleko siebie stoją poddominikański kościół parafialny, a także prawosławna cerkiew prawosławna św. Jana Teologa.

Na miejscowym cmentarzu znajduje się drewniana kaplica prawosławna Zmartwychwstania Pańskiego z 1892 roku.

Zespół klasztorny we Włodawie

WŁODAWA

Włodawa nazywana jest Miastem Trzech Kultur, w którym przez długie lata współistniały obok siebie kultury katolicka, prawosławna i żydowska. Każdą z nich reprezentuje okazała świątynia, do której uczęszczali przedstawiciele poszczególnych wyznań.

Zespół kościelno-klasztorny paulinów z barokowym kościołem św. Ludwika zbudowano w latach 1739-1780 według wskazówek architekta Pawła Fontany. Uwagę zwiedzających przykuwają rokokowe rzeźby Ojców Kościoła i późnobarokowa polichromia.

Z kolei późnobarokową synagogę w 1764 roku ufundowała rodzina Czartoryskich. We wnętrzu zachowała się m.in. szafa ołtarzowa, w której przechowywane są Torę. Obecnie mieści się tu Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego.

Cerkiew prawosławna Narodzenia NMP ufundował August Zamoyski. Początkowo była miejscem modlitw unitów. We wnętrzu znajduje się klasycystyczna polichromia z 1842 roku oraz ikonostas z ikoną św. Jana Złotoustego.

HRUBIESZÓW

Końcowy przystanek Nadbużańskiego Szlaku Rowerowego. W Hrubieszowie urodził się Aleksander Głowacki, który później jako Bolesław Prus zdobył sławę jednego z najznamienitszych polskich pisarzy epoki pozytywizmu.

W dworze Du Chateau pochodzącym z 1791 roku funkcjonuje obecnie Muzeum Regionalne im. ks. Stanisława Staszica. Budowla swoją nazwę wzięła od hrubieszowskiej rodziny, której przodkiem był uczestnik wojen napoleońskich.

Spacerując po Hrubieszowie będziemy co chwilę napotykać wspaniałe kilkusetletnie świątynie rzymsko-katolickie (św. Mikołaja wraz z klasztorem dominikańskim, Matki Boskiej Nieustającej Pomocy) czy też cerkiew Zaśnięcia NMP zbudowaną w stylu rosyjsko-bizantyjskim. W mieście znajduje się również Sanktuarium Matki Boskiej Sokalskiej.

NADBUŻAŃSKI CYCLING HICKING TRIAL

Wyszków – Kamieńczyk – Szumin – Brzóza – Szynkarzyna – Sadowne – Prostyn – Treblinka (camp)
– Wólka Okrąglik – Kosów Lacki – Sterdyń – Kurowice – Gródek – Wirów – Drohiczyn
– Siemiatycze – Serpelice – Janów Podlaski – Terespol – Kodeń – Włodawa – Hrubieszów

Nadburzański hiking trial (blue R-3) is nearly 421 kilometers long. The path mainly leads through areas of little traffic flow. Mazowieckie, Podlaskie, Lubelskie counties. We are going to visit five landscaped parks, numerous wildlife sanctuaries and areas of protected landscapes.

WYSZKÓW

The city is inseparably connected with the Bug River. In the middle of XVI Century Bridge over the Bug River was built and due to that undertaking, the city soon stepped into the blooming stage. Bishops of Plock had his residence here. One of the most outstanding citizens of this city was Karol Ferdynand Waza, who died in Wyszków in 1665.

KAMIEŃCZYK

Ten kilometers east from Wyszków we can reach Kamieńczyk. This city has had the charter since the end of XV century, when it was known as Kamieniec Mazowiecki. Documents from that period of time mention existence of a defensible castle, town hall, cloth hall, monastery and royal court.

SZUMIN

Enthusiasts of fishing ought to find something for themselves in Szumin. Local oxbow is famous among amateurs of fishing.

SADOWNE

The commune is placed in Nadburzański landscape park area. There is no wonder that rich agrotouristic base was settled here. Vacationers eager to contact nature can visit o.a. Mokry Jegiel sanctuary and Kules path.

PROSTYŃ

The main point of a tourist visit to Prostyn is Basilica of Trinity and St. Anna.

TREBLINKA

The name of this village reminds Hitlerian labour and the extermination camp that functioned here during World War II. Mass extermination was started in the middle of 1942. The area of the camp was changed and seeded with lupine.

The museum of combat and martyrdom, being a branch of a local museum in Siedlce, is functioning here. Those areas can be visited every day from 9-18.30.

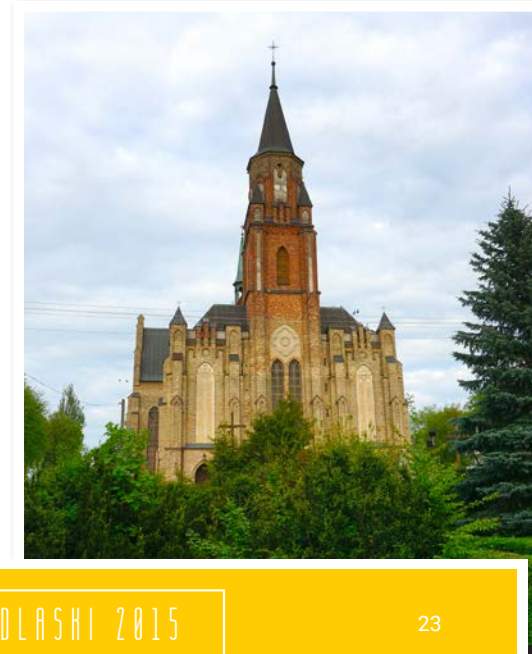
WÓLKA OKRĄGLIK

St. Jan Nepomucen is being very famous among local people, who often dedicated him roadside shrines. One of them is placed in Wólka Okrąglik and is probably one of the oldest objects in the village.

KOSÓW LACKI

In the mid-sixties, Kosów Lacki became famous due to a sensational discovery, made by two workers of the Polish Academy of Science: Isabella Galicka and Anna Sygietyńska. During inventory works in the parish church of Saint Mary's Birth they encountered the painting of a famous painter El Greco depicting ecstasy of St. Francis.

Church in Kosów Lacki conceals many magnificent pieces of sacred art. Just as in Wólka Okrąglik there is a shrine with the wooden statuette of Jan Nepomucen. Pensive Christ can be also seen. Manor-and-park complex, representative for this region is available here as well (Dęby Nowe, Tosie, Nowa Wieś). Commune is also famous for historic mills that have prevailed until today. The water mill in Jakubiki is of greatest value (currently electrical). In Kosów Lacki such buildings can be seen.

STERDYŃ

70 percent of commune is placed in the area of Nadbużański Landscape Park and due to their charming corners it is essential to visit these places. It is no wonder that 200 years ago Ossolinsky family built their palace in baroque style in Sterdyn. The whole manor-and-park complex covers 12 hectares and additionally consists of two stylish houses and a garner. Currently a conference center, with accommodation base for 140 people, is placed there. New owners of the court complex adjusted the garner to tourists needs and placed 37 accommodation lodgings there. Traces of Ossolinsky family presence can be encountered in local parish Church of St. Anna. Burial Chamber of the previous Sterdyn owners can be find here. The temple is decorated in baroque- Greek revivalist style. The altar is

decorated by sculptures of St: Joseph, Tadeus, Jacob the Older and Matthew.

Charming sacred objects with interesting past are found in Seroczyn. Wooden Catholic Church (currently not used) was established by Stanisław Ossolinsky. On the other hand, in Wazówek, Marian Sanctuary can be found.

Taking into account the amounts of shrines, crosses and monuments, Sterdyn commune doesn't differ from other localities.

In front of the gateway to the Ossolinsky Palace is placed a shrine with baroque sculpture of St. Florian, the patron of fire fighters. Then, at the junction of roads to Sokolow Podlasky and Jablonna Laska the stone shrine of Holy Virgin Mary can be found. The oldest shrine in Seroczyn was built in 1861.

KUROWICE

From XVI to XVIII century Kurowicki family resided here. Only in XIX century the following owner Franciszek Taszycki built for his daughter Emily a brink-built manor house, that replaced a wooden building.

GRÓDEK

This city in Jablonna Lacka county is worth visiting due to beautiful wooden church originating from XVII century. Through the course of history, owners of the church changed from Roman Catholic, another time Greece-Catholic or Uniates.

Currently, the Roman Catholic parish of the Holiest Jesus Heart is placed here. Next to the church stands XVIII century a bell tower and presbytery which wasn't built in Gródek but in Niemirow. In 1920 it was conveyed to a current place

WIRÓW

Between 1893 and 1915 here functioned major female Monastery of Christ the Redeemer. Tsar Nicholas the Second himself offered help in extension of the whole complex of sprawls, consisting of the monastic building and two orthodox churches in new-bisantine style. Nuns living there were engaged in local education and offered help to people in need. During First World War nunnery residents were compelled to escape from the approaching German army. During the interwar period the complex was occupied by catholic nuns. In 1946 communist authorities impressed nunnery and placed the orphanage there. Currently Social Welfare Home functiones in Wirów. In former Uniates temple, catholic parish church is placed. It is dedicated to St. Antoni Padewski. The second of former orthodox church is dedicated to St. Serafin and functions as a presbytery.

DROHICZYN

The city used to be known for wonderful schools run by Franciscan and Jesuits. Thanks to the efforts of Jesuits in the middle of XVIII century, the school obtained the rank of college (Collegium Nobilium).

SIEMIATYCZE

It is located on an important communication road between north and south of the country. Interestingly, this city is considered by Belgium habitants to be the Polish capital. This fact is linked with numerous departures of this city residents to Benelux and ubiquity of cars with BSI the registration plate on Belgian roads.

SERPELICE

This city is primarily known by lovers of spending time outdoors. The extensive accommodation base, and multitude of restaurants, kayak rentals and fishing sites make the place more attractive.

JANÓW PODLASKI

Each self-respecting fan of horses knows this town very well. The eldest and most beautiful Arabian horse stud is settled here.

TERESPOL

The city which primarily brings to mind the road and rail border with Belarus is placed there. In the past, the city used to lie along important communication roads.

KODEŃ

Marian devotion to those areas is extremely strong due to sanctuary of Holy Mother of Kodeń. Currently the sanctuary is run by Missionary Oblates of Mary Immaculate. In the 60s and 70s, the archbishop and later cardinal Karol Wojtyła used to visit Kodeń for important religious events.

WŁODAWA

Włodawa is called as City of Three Cultures where for many years different cultures of Catholic Orthodox and Jewish coexisted. Each one of them is represented by major temple, attended by representatives of various faith.

HRUBIESZÓW

In Du Chateau court that comes from 1971, there is the Local Museum dedicated to Fr. Stanisław Staszic. The building took its name from Hrubieszków family whose ancestor was the participant in the Napoleonic wars.

BUGRADWANGERWEG

Wyszków – Kamieńczyk – Szumin – Brzóz – Szynkarzyna – Sadowne – Prostyń – Treblinka (Lager)
– Wólka Okrąglik – Kosów Lacki – Sterdyń – Kurowice – Gródek – Wirów – Drohiczyn
– Siemiatycze – Serpelic – Janów Podlaski – Terespol – Kodeń – Włodawa – Hrubieszów

Der Bugradwanderweg (blau R-3) zählt fast 421 km. Der Großteil der Route führt durch die Straßen mit wenig Verkehr, auf den Gebieten der Woiwodschaften Masowien, Podlachien und Lublin. Sie besuchen fünf Naturparks, zahlreiche Naturschutzgebiete und Landschaftsschutzgebiete.

WYSZKÓW

Wyszkow ist eine Stadt, die untrennbar mit dem Bug verbunden ist. In der Mitte des sechzehnten Jahrhunderts wurde hier eine Brücke gebaut und durch dieses Projekt prosperierte die Stadt schnell. Ihren Sitz hatten hier Plocker Bischöfe. Einer der bekanntesten war Karl Ferdinand Waza, der in Wyszkow im Jahre 1655 starb.

KAMIEŃCZYK

Zehn Kilometer östlich von Wyszkow liegt das Dorf Kamiencyk. Dieser Ort, am Ende des fünfzehnten Jahrhunderts, noch als Kamiencie Mazowiecki bekannt, hatte die Stadtrechte. Die Dokumente aus dieser Zeit erwähnen die Existenz einer Burg, eines Rathauses, Gewandhauses, eines Klosters und königlichen Hofes.

SZUMIN

In Szumin finden die Angler Liebhaber etwas für sich. Der lokale Altarm genießt einen guten Ruf unter den Anglern.

SADOWNE

Die Gemeinde Sadowne befindet sich in dem Buglandschaftspark. Es ist kein Wunder, dass gerade in diesen Bereichen, eine reiche Quelle für Agrotourismus entstand. Die nach Kontakt mit der Natur hungrigen Urlauber können, unter anderem, das Naturschutzgebiet „Mokry Jegiel” und den Lehrpfad „Kules” besuchen.

PROSTYŃ

Der wichtigste Punkt der Touristenbesuche sollte die Basilika der Heiligen Dreifaltigkeit und St. Anna in Prostyn sein.

TREBLINKA

Der Name des Dorfes bringt in den Sinn Assoziationen mit den Nazi Arbeits- und Vernichtungslagern, die es hier während des Zweiten Weltkrieges gab. Die Massenvernichtungen begannen Mitte 1942. Der Platz, wo sich der Lager befand, wurde beackert und mit Lupinen bepflanzt. Derzeit funktioniert hier ein Museum des Kampfes und Martyriums, das die Filiale des Regionalmuseums in Siedlce ist. Diese Gebiete kann man täglich von 9 bis 18.30 besichtigen.

WÓLKA OKRĄGLIK

St. Johannes Nepomuk erfreut sich großer Beliebtheit bei den örtlichen Gläubigen, die ihm oft die Bildstöcke opferten. Einer von ihnen ist in Wolka Okrąglik und ist wahrscheinlich die älteste Anlage in dem Dorf.

KOSÓW LACKI

In der Mitte der 60er Jahre wurde Kosów Lacki bekannt wegen der sensationellen Entdeckung von zwei Arbeiterinnen der Polnischen Akademie der Wissenschaften. Izabella Galicka und Hanna Sygietyńska sind während der Inventararbeiten in der Pfarrkirche der Heiligen Jungfrau Maria auf das Bild „Ekstase von St Francis“, des berühmten Malers El Greco gestoßen.

Die Kirche in Kosów Lacki verbirgt viele große Werke der sakralen Kunst. Ähnlich, wie in Wolka Okrąglik, können Sie hier ein Bildstock mit einer Holzstatue von St. Johannes Nepomuk sowie Christus im Elend sehen.

Hier gibt es für diese Region charakteristische Schlossparks (Dęby Nowe Tosie, Nowa Wieś). Die Gemeinde ist auch für die bis heute erhaltenen historischen Mühlen bekannt. Den größten Wert stellt die Wassermühle in Jakubiki dar (heute elektrisch betrieben). In Kosów Lacki können Sie zwei solche Gebäude sehen.

STERDYŃ

Siebzig Prozent der Gemeinde liegt in dem Bug Landschaftspark und gerade wegen der bezaubernden Stellen müssen Sie diese Orte besuchen.

Es ist kein Wunder, dass vor mehr als 200 Jahren, gerade in Sterdyn, die Familie Ossolinski, hier einen Palast im Barockstil erbaute. Das gesamte Schloss und der Parkkomplex befinden sich auf 12 Hektar und bestehen aus zwei stilvollen Nebengebäuden und einer Scheune.

Heute beherbergt es das Konferenzzentrum mit Übernachtungsmöglichkeit für 140 Personen. Die neuen Besitzer der Schlossanlage passten den Bedürfnissen der Touristen die Scheune an, in der es 37 Betten Unterkunft gibt.

Die Spuren der Anwesenheit von Familie Ossoliński sieht man auch in der lokalen Pfarrkirche St. Anna. Es gibt hier eine Grabkapelle der

einstigen Herren von Sterdyń. Die Kirche hat eine barocke Einrichtung. Der Altar ist mit Statuen von Heiligen Joseph, Thaddeus, Jakob der Älteren und Matthias geschmückt.

Der charmante Sakralbau mit einer interessanten Vergangenheit ist in Seroczyn. Die hölzerne römisch-katholische Kirche (jetzt nicht in Gebrauch) wurde von Stanislaw Ossoliński gestiftet

In Łazówek gibt es wiederum ein Marienheiligtum.

In Bezug auf die Vielzahl von Bildstöcken, Kreuzen und Denkmälern unterscheidet sich die Gemeinde Sterdyń nicht von der Umgebung. Vor dem Eingangstor zum Palast Ossolinski gibt es eine Kapelle mit der Barockstatue von St. Florian, dem Schutzpatron der Feuerwehrleute. An der Kreuzung nach Sokolow Podlaski und Jablonna Lacka steht eine steinerne Kapelle der Unbefleckten Empfängnis Marias. Die älteste Kapelle in Seroczyn stammt aus dem Jahre 1861.

KUROWICE

Vom sechzehnten bis achtzehnten Jahrhundert residierte hier die Familie Kurowicki. Erst in der Mitte des neunzehnten Jahrhunderts, der nächste Besitzer - Franciszek Taszycki, baute für seine Tochter Emilia ein Backsteinherrenhaus, das das Holzgebäude ersetzte.

GRÓDEK

Diese Ortschaft in der Gemeinde Jabłonna Lacka ist einen Besuch wegen der schönen Holzkirche aus dem siebzehnten Jahrhundert wert. Durch das Durcheinander der Geschichte ging die Kirche einmal in römisch-katholischen, ein anderes Mal in den griechisch-katholischen und ein anders Mal in unierten Besitz über. Heute beherbergt sie die römisch-katholische Pfarrei des Heiligsten Herzens Jesu. Bei der Kirche steht ein Glockenturm aus dem achtzehnten Jahrhundert und die Pfarrei, die interessanterweise nicht in Grodek, sondern in Niemirów gegründet wurde. Im Jahr 1920 wurde sie an den heutigen Standort übertragen.

WIRÓW

In den Jahren 1893-1915 funktionierte hier das weibliche Kloster von Christus dem Erlöser. Hilfe bei dem Ausbau des gesamten Gebäudekomplexes, der aus dem Klostergebäude und zwei orthodoxen Kirchen im neo-byzantinischen Stil bestand, bot der Zar Nikolaus II selbst an. Die Nonnen, die dort lebten befassten sich mit Bildung, sowie Hilfe den meisten Bedürftigen. Während des Ersten Weltkrieges wurden die Klosterbewohner gezwungen, von der sich nähernden deutschen Armee zu fliehen. In der Zwischenkriegszeit wurde das Kloster von katholischen Nonnen bewohnt. Im Jahr 1946 wurde das Kloster von den kommunistischen Behörden beschlagnahmt und in ein Waisenhaus verwandelt. Derzeit befindet sich dort das Haus der Sozialhilfe. In der alten unierten Kirche befindet sich die katholische Pfarrkirche des St. Antonius von Padua. Die zweite der ehemaligen orthodoxen Kirchen, (die Kirche) Heiliger Serafina, ist heute das Pfarrhaus.

DROHICZYN

Die Stadt war früher für ausgezeichnete Schulen der Franziskaner und Jesuiten berühmt. Dank der Bemühungen des letzteren, erhielt die Schule, in der Mitte des achtzehnten Jahrhunderts, den Rang eines College (Collegium Nobilium).

SIEMIATYCZE

Liegt an einem wichtigen Kommunikationsweg zwischen Norden und Süden des Landes. Interessant ist, dass dieser Ort von vielen Einwohnern Belgiens als polnische Hauptstadt betrachtet wird. Es ist mit der Welle der Abfahrten der Bewohner der Stadt in die Beneluxstaaten und den allgegenwärtigen Autos auf belgischen Straßen mit Kennzeichen BSI verbunden.

SERPELICE

Diesen Ort assoziieren vor allem Liebhaber von Freizeitaktivitäten. Die umfangreichen Unterkunftsmöglichkeiten, sowie eine Vielzahl von Restaurants, Kanufahrten und Angelstellen, bilden die Attraktivität von Serpelice.

JANÓW PODLASKI

Jeder anständiger Pferdeliebhaber kennt diesen Ort. Hier befindet sich das älteste und schönste arabische Pferdegestüt.

TERESPOL

Die Stadt, die in erster Linie der hier vorhandene Straßen- und Eisenbahngrenzübergang nach Belarus in den Sinn bringt. Früher lag die Stadt auch an den wichtigsten Verkehrswegen.

KODEN

Marienverehrung ist auf diesem Terrain (in dieser Gegend) extrem stark aufgrund des Heiligtums der Göttlichen Mutter von Koden. Heutzutage kümmern sich um das Heiligtum die Oblaten der Unbefleckten Jungfrau Maria. In den 60er und 70er Jahren kam zu wichtigen religiösen Zeremonien der Erzbischof und Kardinal Karol Wojtyła.

WŁODAWA

Włodawa nennt man die Stadt der drei Kulturen, in denen seit vielen Jahren die katholische, orthodoxe und jüdische Kulturen nebeneinander existierten. Jede von ihnen hat ein bewährtes Gotteshaus, das von den Vertretern der verschiedenen Glaubensrichtungen besucht wird.

HRUBIESZÓW

In dem Herrenhof Du Chateau aus dem Jahre 1791 funktioniert derzeit ein Regionalmuseum, das den Namen von Pfarrer Stanisław Staszic trägt. Das Gebäude hat seinen Namen von einer Familie aus Hrubieszów, deren Vorfahren Teilnehmer an den Napoleonischen Kriegen waren.

NADBUŻAŃSKI SZLAK SOKOŁÓW PODLASKI – TREBLINKA

Sokołów Podlaski – Korczew – Wirów – Mołożew – Gródek – Jabłonna Lacka – Łazówek
– Sterdyn – Niewiadoma – Kosów Lacki – Treblinka

Pierwszy ze szlaków rozpoczynający się w stolicy powiatu śmiało można określić traktem kościelno-pałacowym. Po drodze zajrzemy do kilkunastu wspaniałych, posiadających niezwykłą historię świątyń. Napotka-

my również okazałe zespoły dworsko-parkowe. Są one wizytówką wichrów historii, które wiały na tych terenach wyjątkowo mocno. Wycieczkę zakończymy w Treblince, miejscu uświęconym krwią i cierpieniem setek tysięcy ludzi w czasie drugiej wojny światowej.

Konkatedra w Sokołowie

SOKOŁÓW PODLASKI

Miłośnicy architektury sakralnej koniecznie powinni odwiedzić Sokołów Podlaski. Pod tym względem miasto ma bardzo bogate tradycje. Pierwsze wzmianki o fundacji miejscowego kościoła pochodzą z 12 maja 1415 roku. Wystawcą aktu fundacyjnego był Mikołaj Sepieński herbu Nowina, ówczesny właściciel Sokołowa, doradca i sekretarz Wielkiego Księcia Litewskiego Witolda.

Na planie pierwszym jest kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Sokołowie posiadający rangę konkatedry. Przy kościele znajduje się dawny cmentarz otoczony ceglanym murem. W nekropolii zachował się m.in. nagrobek księdza Jana Czarnockiego z połowy XIX wieku z żelaznym krzyżem oraz figura Chrystusa Miłosiernego pochodząca z 1919 roku. Po drugiej wojnie światowej na cmentarz przeniesiono szczątki rodziny Kobylańskich, dziewiętnastowiecznych właścicieli Sokołowa Podlaskiego. Do tego czasu przebywały one w krypcie kościoła zburzonego w 1944 roku. Nagrobek Kobylańskich zwieńczony jest żelaznym krzyżem.

Drewniany kościółek pod wezwaniem św. Rocha stoi przy ul. św. Rocha łączącej ulicę Węgrowską i Wiejską. Nie jest to pierwsza lokalizacja tej świątyni. W 1980 roku przeniesiono ją z ul. Kosowskiej. Obecnie szkielet kościoła stanowi żelbetonowa konstrukcja wypełniona sosnowymi belkami ze starej świątyni.

Kult świętego Rocha na tych terenach wiąże się z pewną legendą. W dawnych czasach mieszkańców Sokołowa dotknęła epidemia, która zbierała straszne żniwo. Pewnego razu mężczyźni wracającemu z modlitw o odwrócenie zarazy ukazała się tajemnicza postać. Był nią św. Roch, który obiecał uciężonym mieszkańcom ratunek, jeśli wybudują świątynię jemu poświęconą. Gdy rozpoczęto prace budowlane, zaraza wygasła.

Przy ul. Sadowej znajduje się kościół p.w. św. Jana Bosko, nad którym opiekę sprawują księża salezjanie. W 1925 roku do Sokołowa duchownych zaprosiły władze miejskie. Głównym celem zgromadzenia, oprócz działalności duszpasterskiej, jest opieka i edukacja młodzieży z naciżem na przedstawicieli biedniejszych warstw społecznych. Salezjanie pojawili się w mieście by założyć i prowadzić gimnazjum.

Kościół pod wezwaniem św. Rocha

Księża zasłużyli się szczególnie podczas drugiej wojny światowej, kiedy to prowadzili tajne nauczanie na poziomie szkoły średniej. Budynek gimnazjum w czasie okupacji zajmowali Niemcy, którzy urządzili tutaj szpital wojskowy. W czasie odwrotu, w 1944 roku żołnierze podpalili budynek szkoły, który połączony był z kościołem. Dzięki decyzji ówczesnego dyrektora gimnazjum ks. Józefa Strusa, który nakazał zerwanie dachu łącznika, świątynia uniknęła zniszczenia.

Zarówno bryła kościoła jak i jego wnętrze utrzymane są w podobnej konwencji. Dominują proste kształty, a konfesjonały, żyrandole i drzwi pozbawione są ozdób.

Burzliwą historię ma okazały zespół pałacowo-parkowy w Przeździatce. Od południa pałac sąsiaduje z dużym stawem, natomiast w północnej części znajdują się budynki gospodarcze. Niedługo funkcjonowały tutaj: wozownia wraz ze stajnią, dom ogrodnika oraz piwnica z lodownią (dziś zniszczona). Po drugiej stronie drogi dominuje budynek dawnego browaru wraz z innymi zabudowaniami folwarcznymi.

Przeździatka stanowiła część składową dóbr sokołowskich. Folwarki funkcjonowały ponadto w Kupietynie i Ząbkowie. Chłopi trudnili się przede wszystkim hodowlą bydła rогatego i działalnością mleczarską na potrzeby dworu w Kupietynie.

W kolejnych stuleciach zmieniali się właściciele Przeździatki. Poza Sepieńskimi tymi dobrami władali jeszcze: Sokołowscy, Radziwiłłowie, Krasińscy, Ciecierscy, Skórzewscy, Ogińscy, Kobylńscy, Elżbieta Hirschmannowa, Sobańscy i Malewiczowie.

Po drugiej wojnie światowej pałac zaadaptowano na potrzeby szpitala, który funkcjonował tutaj do lat 80. XX wieku. Budynek ożył ponownie w 2000 roku, kiedy to powołano w tym miejscu Dom Miłosierdzia im. Jana Pawła II Caritas Diecezji Drohiczyńskiej.

Koniecznym należy spacerować się po dawnym pałacowym parku. Dworscy ogrodnicy pieczołowicie niegdyś dbali o bogaty drzewostan. Idealnym miejscem dla malarzy są tereny przy stawie ze źródłiskami dopływu rzeki Cetyni. Znajduje się tam niemal owalna

Park w Przeździatce

Pomnik na cześć żołnierzy Armii Krajowej

wysepka z pochylonymi na brzegu drzewami. Odbijają się one od tafli wody i w ten sposób tworzą malowniczy widok będący inspiracją dla artystów.

Sokołów Podlaski jest miastem, w którym wykształcił się silny nurt patriotyczny. W 1865 roku w nieodległej wsi Krasnodęby-Sypytki ukrywał się ksiądz Stanisław Brzóska, słynny powstaniec styczniowy. Po schwytaniu przez armię carską został osadzony, a następnie stracony wraz ze swoim adiutantem Franciszkiem Wilczyńskim 23 maja 1865 r. w Sokołowie.

Na pamiątkę tego wydarzenia, w 1925 roku odsłonięto pomnik poświęcony bohaterskiemu księdzu. W czasie wojny część elementów pomnika zrabowali Niemcy. Rekonstrukcję monumentu i ponowne jego odsłonięcie przeprowadzono w 1984 roku.

Bohaterskich żołnierzy walczących o niepodległość upamiętniają m.in. dwa pomniki: żołnierzy AK oraz poakowskich struktur konspiracyjnych i niepodległości (Czynu Niepodległościowego). Ten ostatni powstał z inicjatywy ówczesnego wiceprezesa Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Stanisława Oleksiaka, proboszcza parafii Nieciecz księdza Stanisława Falkowskiego i sokołowskiego koła ŚŻŻAK. Uroczyste odsłonięcie odbyło się 3 maja 1999 r.

Z kolei pomnik AK upamiętnia żołnierzy walczących w podziemiu w czasie wojny, a także po jej zakończeniu: Obwodu Sokołów Podlaski „Jezioro”, 6. Brygady Wileńskiej AK kpt. „Młota” oraz cywilnych mieszkańców powiatu poległych w walce z komunistami. Został odsłonięty w 2007 r. staraniem fundacji „Pamiętamy”.

Poszukiwacze przydrożnych kapliczek również znajdą coś dla siebie. Tuż przy moście na rzece Cetyni przy ul. Siedleckiej stoi bardzo dobrze zachowana dębowa kapliczka słupowa z 1806 roku z figurą św. Jana Nepomucena. Obiekt był wielokrotnie remontowany przez mieszkańców miasta, o czym przypominają daty umieszczone na specjalnej tabliczce.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » Sokołów Podlaski jest miastem z niezwykle bogatymi tradycjami architektury sakralnej
- » po drugiej wojnie światowej pałac w Przeździatce funkcjonował jako szpital
- » w okolicach Sokołowa ukrywał się ksiądz Stanisław Brzóska, bohater Powstania Styczniowego

KORCZEW

We wspaniałym kompleksie w Korczewie można dzisiaj zwiedzać i podziwiać ślady dawnych czasów. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu pałac stanowił siedzibę miejscowego GS-u, w którym mieściły się sklepy i magazyny nawozów sztucznych. Dopiero w latach 90. XX wieku córki hrabiny Wandy i Krystyna Ostrowskich, przedwojennych właścicieli tych dóbr,

wróciły na stałe do Korczewa i rozpoczęły starania o przywrócenie temu miejscu dawnej świetności.

Zadanie było niezwykle trudne, ponieważ niegdyś rezydencja zachwycała odwiedzających rozmachem i kunsztem architektonicznym.

Historia pałacu sięga 1734 roku, kiedy to kasztelan podlaski Wiktoryn Kuczyński zlecił zaprojektowanie budowli w stylu barokowym (według większości źródeł nie wiadomo kto był

autorem projektu). Obiekt zyskał uznanie obserwatorów do tego stopnia, że po niedługim czasie nazywano go „siedleckim Wilanowem”.

Prawie sto lat później dokonano pierwszej przebudowy w stylu neogotyckim. Co więcej, powstał wówczas park pałacowy o powierzchni 35 hektarów. Wysiłek architektów zniweczyła pierwsza wojna światowa, ale ówczesna właścicielka, hrabina Ostrowska zamierzała szybko odbudować rezydencję. Zamiary swoje zre-

alizowała jednak tuż przed wybuchem kolejnej wielkiej wojny i długo nie było jej dane cieszyć się wyremontowaną posiadłością.

Obecnie Pałac nazywany jest „Perłą Podlasia” i nie ma w tym krzty przesady. Pierwotny rozkład pałacu w kształcie litery U obowiązuje do dziś. Wnętrza zachwycają misternie odznaczonymi detalami. Złote stiuki zdobią sufit ośmiokątnej sali balowej, w hallu stoi olbrzymi kominek, a szczególnie zachwyt budzi unikalna rzeźbiona boazeria z czarnego dębu. Surowiec zanim trafił do obróbki przez kilkanaście lat spoczywał na dnie rzeki Bug.

Wielką stratą było spalenie w czasie wojny zbiorów tutejszej biblioteki. Oprócz bogatego księgozbioru właściciele zgromadzili prawdziwe unikaty, jak oryginalne listy Cypriana Kamila Norwida do wybranki serca, a także jego rękopisy i dokumenty.

Park zaprojektowany przez Franciszka Jaszczołda skrywa wiele cudów przyrody. Zachowały się w nim rzadkie okazy ponad stuletnich platanów, kargany syberyjskiej i jesionu płaczącego. Aby uchronić parkowy drzewostan przed dewastacją, w 1978 roku podjęto decyzję o utworzeniu w tym miejscu rezerwatu przyrody.

Na rozległych parkowych terenach ukrywają się „perełki” takie jak studnia św. Jana Nepomucena. Położona jest tuż za kaplicą gotycką. To w tym miejscu mieszkańcy Korczewa zaopatrywali się niegdyś w wodę, a ich pracy przyglądał się święty, którego rzeźba wieńczy dach studni.

Na wschód od pałacu znajduje się pałac letni o nieco przewrotnej nazwie „Syberia”. Przy budowie wykorzystano fundamenty starego średniowiecznego zamku obronnego wznoszącego się niegdyś w tym miejscu.

W parku można się natknąć na głaz Menhir. Według legendy, w czasach pogańskich czcili go wyznawcy boga słońca.

Kompleks pałacowy można zwiedzać od kwietnia do września przez cały tydzień. Istnieje możliwość wynajęcia przewodnika

Pałac w Korczewie

Monaster żeński w Wirowie

WIRÓW

Gmach domu pomocy społecznej w Wirowie pełnił niegdyś funkcje sakralne. W 1893 roku dekretem cara Mikołaja II powstał tutaj żeński Monaster Chrystusa Zbawiciela. Oprócz budynku klasztornego wybudowano tutaj trzy cerkwie w stylu neobizantyjskim.

Przełożoną monasteru została mniszka Anna. Pod jej przewodnictwem siostry zakonne prowadziły bardzo rozbudowaną działalność. Zajmowały się szkolnictwem oraz działalnością charytatywną. Ich głównym zadaniem była jednak działalność rusyfikacyjna wobec mieszkańców podlaskich wiosek. Pomoc mniszkom z Wirowa zagwarantował osobiście ponoć sam imperator.

W 1915 roku mieszkanki monasteru musiały

uciekać z Wirowa, ponieważ do miejscowości zbliżała się armia niemiecka. Mniszki udały się do Moskwy z nadzieją szybkiego powrotu, ale tych zamiarów nie było dane im zrealizować.

Po wojnie klasztor przeszedł w rzymsko-katolickie władanie. Osiedliły się tam siostry niepokalanek, a w części zabudowań urządzono seminarium nauczycielskie. W 1932 r. miejsce Niepokalanek zajęły siostry Zgromadzenia Rodziny Maryi.

Po drugiej wojnie światowej w klasztorze urządzono dom dziecka, który w latach późniejszych został zaadoptowany na dom pomocy społecznej.

Funkcje sakralne zachowały za to istniejące tam świątynie. W tej z lat 1833-1836 mieści się katolicki kościół pod wezwaniem św. Antoniego Padewskiego. Druga z nich, której patronuje św. Serafin, pełni dziś funkcję plebanii.

MOŁOŻEW

Budynki po dawnym męskim monasterze prawosławnym świecą dziś pustkami. Może kiedyś to miejsce znów ożyje, jak miało to miejsce niemal sto lat temu.

Wieś, już w XV wieku znajdowała się we władaniu Wojciecha Mołóżewskiego. Takim stan rzeczy utrzymywał się do potopu szwedzkiego. Wówczas Mołóżewscy sprzedali swoje dobra nadbużańskie i przeprowadzili się w inne rejony kraju.

W XIX wieku mołóżewskie ziemie trafiły najpierw do rodziny Załuskich, a następnie Chojeckich. Tym ostatnim szczególnie trudno było utrzymać w posiadaniu rozległe włości. Po pierwsze, car zniósł poddaństwo chłopów, a po drugie, bardzo we znaki dawały się represje rosyjskiego zaborcy po stłumieniu powstania styczniowego.

Po jego klęsce, wkrótce rozpoczęły się prześladowania unitów. Następnie, po kasacie tego obżędku w 1875 r., mniszki prawosławne z Wirowa ustanowiły w Mołóżewie filię swojego zakonu. Około 1904 roku powstał tutaj przestronny, murywany gmach. Rezydowali tutaj prawosławni mniści. Oprócz miejsc modlitwy urządzono tu szkołę, internat, a także ochronkę dla małych dzieci.

Monaster męski w Mołóżewie

Zabytkowa dzwonnica w Gródku

GRÓDEK

Losy Gródka z wyżej opisanym Mołóżewem często się krzyżowały. Te dwie miejscowości jeszcze w średniowieczu były ważnymi ośrodkami politycznymi i gospodarczymi. Położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych oraz w pobliżu rzeki Bug zapewniały mieszkańcom pomyślność i rozwój.

Od 1580 r. Gródek był w dzierżawie, a następnie własności biskupów płockich. Dobra te kupił biskup Wojciech Baranowski. Władcy tych dóbr zlecili wybudowanie w Gródku drewnianej cerkwi unickiej na potrzeby ludności grecko-katolickiej z Gródka, Mołóżewa i Jabłonny Ruskiej. Budowa świątyni uczyniła z tej miejscowości centrum religijne. Zawierucha dziejowa powodowała sytuację, w których świątynia przechodziła z rąk do rąk. Obecnie funkcjonuje tutaj parafia rzymsko-katolicka Najświętszego Serca Pana Jezusa. Plebanię wybudowano pod koniec XIX wieku w Niemirowie, a przewieziono do Gródka w 1920 roku.

Kościół w Jabłonie Lackiej

JABŁONNA LACKA

Miejscowość jest siedzibą gminy. Przystań dla siebie z pewnością znajdą tutaj miłośnicy przyrody. Obszar gminy Jabłonna Lacka wchodzi w skład czystego ekologicznie terenu „Zielone Płuca Polski”, a ważnym punktem na mapie gminy są rezerваты przyrody: „Skarpa” oraz „Wydma Mołozewska”.

W przeszłości mieszkańcy gminy Jabłonna Lacka czerpali wiele korzyści wynikających z jej położenia. Wiódł tędy szlak handlowy z Polski na Litwę, a stamtąd dalej do Kurlandii i Moskwy. Obecność przeprawy rzecznej przez Bug nadawała miejscowości niesamowitego znaczenia.

Władze gminne rezydują tutaj od 1864 roku. Spośród innych ośrodków mieszkańcy gminy wyróżniali się gospodarnością i przedsiębiorczo-

ścią. Istniały tutaj dwie cegielnie, młyn i sześć wiatraków. Na początku XX wieku powstała Kasa Spółdzielcza Pożyczkowo-Oszczędnościowa oraz Spółdzielnia Mleczarska.

Mimo, że działania wojenne szczęśliwie omijały te tereny, to zabytków kultury materialnej zachowało się stosunkowo mało. Chlubny wyjątek stanowi klasycystyczny kościół Wniebowzięcia NMP. Powstał on w latach 1825-1841 według projektu Andrzeja Gołńskiego. Późnobarokowe wnętrza, a także wizerunek Matki Boskiej Jabłońskiej z pewnością znajdą swoich miłośników.

W listopadzie 1993 roku odsłonięto pomnik upamiętniający żołnierzy Armii Krajowej poległych w walkach w latach 1939-1956. Rzeźbę zaprojektował inż. Wiesław Ratajski. Na kamiennym głazie z ostrymi krawędziami widnieje godło państwowe, a także granitowa tablica z symbolem Polski Walczącej.

ŁAZÓWEK

Jest to szczególne miejsce kultu maryjnego. W miejscowym sanktuarium wisiał niegdyś cudowny wizerunek Najświętszej Panienki z Dzieciątkiem. Gdy w 1915 roku mniszki z Wirowa uciekały przed wojenną zawieruchą zabrały cenny przedmiot ze sobą i wyjechały w głąb Rosji. Podjęto nawet próby poszukiwania obrazu, ale okazały się one bezskuteczne.

Z kultem Maryi w Łazówku związana jest legenda, która głosi że żona Dziedzica Łazowa podczas przechadzki spostrzegła Matkę Boską z dzieckiem na ręku. Cudowna postać stała na

kamieniu. Gdy kobieta pochyliła głowę w czasie modlitwy Maryja zniknęła, ale w kamieniu pozostały ślady stóp.

Dziedzic wznosił w tym miejscu drewniany kościół, który stał się miejscem pielgrzymek wiernych proszących o pomoc w różnych sprawach.

W kolejnych latach kościół był świątynią unicką, a następnie prawosławną.

Murowany kościół rzymsko-katolicki wybudowano w latach 1983-1986. Kamień, na którym stała Matka Boska został fundamentem ołtarza. Jego część można zobaczyć przez drewnianą kratkę.

Sanktuarium w Łazówku

Kapliczka Najświętszej Maryi Panny w Sterdyni

STERDYŃ

Właśnie tutaj swoją przystań znalazła słynna rodzina Ossolińskich. Ponad dwieście lat temu powstał barokowy pałac wraz parkiem o powierzchni 12 hektarów i zabudowaniami gospodarczymi.

Obecnie pałac pełni funkcje komercyjne. Nowi właściciele urządzili tutaj efektowne centrum konferencyjne z bogatą bazą noclegową. Do potrzeb turystów i gości odwiedzających to miejsce dostosowano również dawny spichlerz.

W XVII wieku rezydencja nabrała barokowego charakteru dzięki Jerzemu Ossolińskiemu, chorążemu nurskiemu, który otrzymał tę dobrą od ojca, Zbigniewa. Ostatni z przedstawicieli tego rodu, Stanisław dokończył budowę kościoła parafial-

nego św. Anny, a także gruntownie wyremontował rodzinną posiadłość.

Najnowsza historia pałacu nie była tak spektakularna. Po wojnie mieściło się tutaj gimnazjum, następnie ośrodek zdrowia, a nawet izba porodowa. Z tego właśnie powodu wielu mieszkańców Sterdyni jako miejsce urodzenia podaje właśnie pałac.

Na wprost bramy wjazdowej do pałacu Ossolińskich znajduje się kapliczka z barokową rzeźbą św. Floriana, patrona strażaków. Z kolei przy skrzyżowaniu dróg do Sokołowa Podlaskiego i Jabłonny Lackiej stoi kamienna kapliczka Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej autorstwa Konstantego Hegla.

NIEWIADOMA

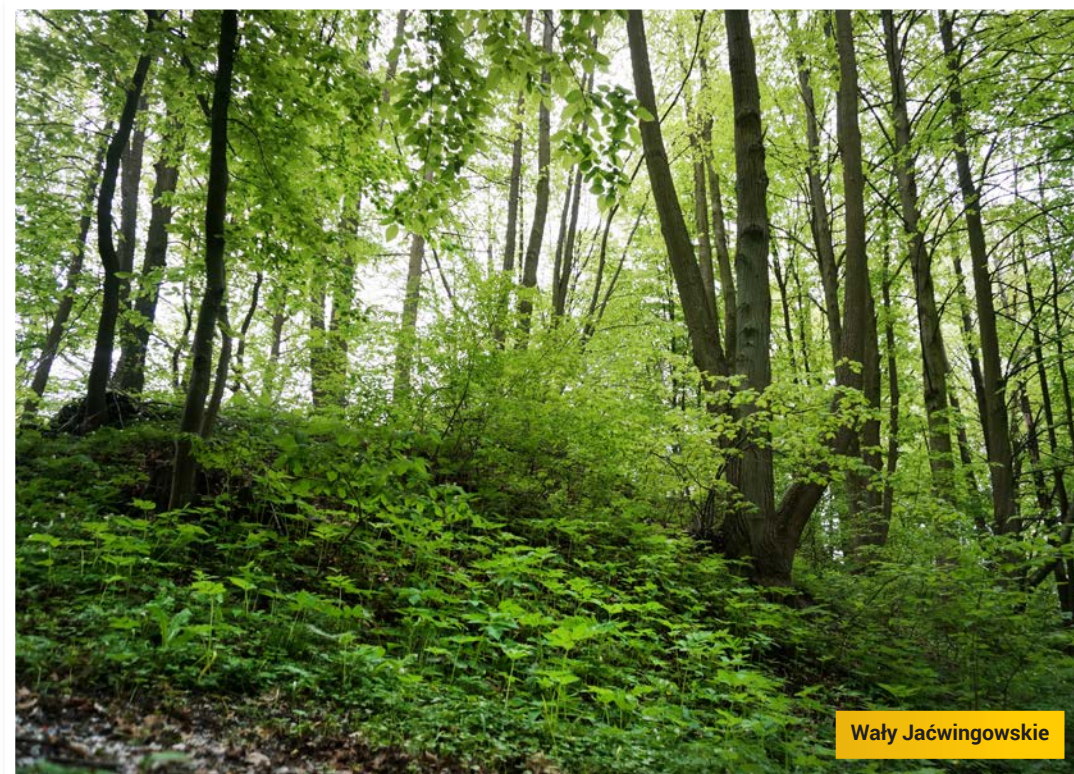
Miejscowość ta ma do zaoferowania zdecydowanie najstarszą atrakcję turystyczną. Są nią pozostałości wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego, czyli tzw. „Wałów Jaćwingowskich”. Nazwa ta może niektórych mylić, bowiem Jaćwingowie nigdy się tu nie osiedlali. Obecnie wały pokrywa las będący miejscem wypoczynku i rekreacji, ale ślady dawnej aktywności człowieka w tym miejscu są nadal doskonale widoczne.

Według archeologów osadnictwo na tym terenie sięga nawet VI wieku. Taka lokalizacja dawała dodatkowe atuty obronne. Jedno ze zboczy wałów opadało wprost do koryta rzeki Cetyni. Dzięki temu trakt wodny stanowił dodatkową przeszkodę dla agresorów.

Grodzisko w Niewiadomej znajdowało się na pograniczu kultur Słowian wschodnich i zachodnich. Osada była wielokrotnie modyfikowana i rozbudowywana.

Czteryście metrów od grodu można zobaczyć cmentarzysko w obstawach kamiennych, z pochówkami szkieletowymi. Były to groby pojedyncze, a ich obudowę stanowiło kilkanaście wielkich kamieni ustawianych na powierzchni ziemi lub też umieszczanych w jamie grobowej.

Ludność tej osady trudniła się głównie rolnictwem, choć natrafiono również na fragment prymitywnego pieca hutniczego. Śladów tej działalności znaleziono jednak niewiele.

Wały Jaćwingowskie

Pomnik Józefa Piłsudskiego w Kosowie Lackim

KOSÓW LACKI

Kościół w Kosowie Lackim pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny skrywa wiele wspaniałych dzieł sztuki sakralnej. Wśród nich są zabytkowe rzeźby św. Piotra i Pawła z połowy XVIII wieku, obrazy Matki Boskiej z Dzieciątkiem i Matki Boskiej Różańcowej, a także przykuwające uwagę stacje drogi krzyżowej. To właśnie w tej świątyni, a konkretnie na jej plebani wisiał obraz „Ekstaza św. Franciszka”. Dzieło to zostało przypadkowo odkryte w czasie prac inwentaryzacyjnych w połowie lat 60. Obecnie opiekuje się nim Muzeum Diecezjalne w Siedlcach.

W miejscowości działają dwa młyny zbożowe. Obie budowle w pierwotnym założeniu miały napęd motorowy, obecnie są w pełni ze-

lektryfikowane. Przy jednym z takich młynów zlokalizowanym przy ul. Łąkowej funkcjonowała synagoga. Świątynia powstała w 1913 roku jako przybudówka do budynku gospodarczego. Synagoga przestała pełnić swoje funkcje sakralne w czasie drugiej wojny światowej, po tym jak Niemcy zlikwidowali istniejące w Kosowie Lackim getto. Teraz mieści się tutaj magazyn zbożowy.

Wędrując po mieście napotkamy wiele Miejsc Pamięci Narodowej, m.in. kopiec poświęcony powstańcom styczniowym i ofiarom II wojny światowej, pomnik upamiętniający działalność Józefa Piłsudskiego, a także pomnik upamiętniający żołnierzy kampanii wrześniowej oraz członków konspiracji i mieszkańców gminy poległych podczas II wojny światowej.

TREBLINKA

Nadbużański krajobraz gminy Kosów Lacki przywodzi na myśl sielskie skojarzenia, ale znajdują się tu również miejsca będące świadectwem tragicznej historii naszego państwa, jego żydowskich, polskich i romskich obywateli oraz Żydów z różnych części Europy. W Treblince upamiętniono pomordowanych w dwóch obozach.

Karny Obóz Pracy Treblinka I utworzono nieopodal wsi Treblinka w 1941 roku. Funkcjonował od lata 1941 r. do końca lipca 1944 r. Przez obóz przeszło ok. 20 000 więźniów, z czego ok. 10 000 zmarło lub zostało rozstrzelanych. Rok później powstał drugi obóz, Treblinka II, który miał na celu masową eksterminację głównie ludności żydowskiej.

Do obozu przywożono Żydów z całej Europy. To właśnie tutaj swojego żywota w komorach gazowych dokonywali mieszkańcy warszaw-

skiego getta. W sierpniu 1942 roku w Treblince zginął Janusz Korczak (właściwie Henryk Goldszmit), lekarz, pedagog oraz autor słynnej powieści dla dzieci „Król Maciuś Pierwszy”. W okresie funkcjonowania obozu zginęło tam co najmniej 800 tysięcy Żydów. Mordowano tu także Romów.

2 sierpnia 1943 roku w obozie doszło do powstania zbrojnego więźniów. Po tych wydarzeniach Niemcy zdecydowali o całkowitej likwidacji obozu.

Ofiary Treblinka I upamiętnia kamienna ściana o długości 12 metrów. Z kolei na powierzchni 17 ha urządzono symboliczne Miejsce Pamięci poświęcone Żydom, którzy zginęli w obozie zagłady. Tworzy go m.in. 17 tysięcy nieobrobionych głazów. Na niektórych z nich wyryto nazwy miejscowości, z których pochodziły ofiary. Centralnym punktem Miejsca Pamięci jest wysoki pomnik z płaskorzeźbami. Autorami takiej wizji głęboko przemawiającej do wyobraźni są Franciszek Duszerko i Adam Haupt.

Drogowskaz do Muzeum

NADBUŻAŃSKI TRAIL SOKOŁÓW PODLASKI – TREBLINKA

Sokołów Podlaski – Korczew – Wirów – Mołóżew – Gródek – Jabłonna Lacka – Łazówek
– Sterdyń – Niewiadoma – Kosów Lacki – Treblinka

First trails starts in the capital district. It can be surely named as church-palace tract. By the way, we can visit a dozen of delightful temples having unusual history. We can encounter manor-park aggregate.

SOKOŁÓW PODLASKI

In the foreground we can observe Immaculate Heart of the Blessed Virgin Mary church holding the rang of co-cathedral. The cemetery surrounded by a brick wall is placed nearby.

The wooden church of Saint Roch is situated next to the narrow path connecting Węgrowka and Wiejska street. On the Sadowa Street church of Jan Bosko is situated, protected by Salkesian priests. Priests merited particularly during the Second World War when they led secret education of Secondary School level. In Przeździatka a splendid manor-and-park is situated. From the south, the palace is adjacent to a large pond, while in the northern part are situated farm buildings.

Be sure to walk through the former palace park where Country gardeners are carefully cared for rich tree stund.

Heroic soldiers who fought during extremely difficult times in the Polish history are commemorated by two monuments: Independence Deed and Army Soldiers. The monument of Army Soldiers is commemorating soldiers, who fought in the underground during the war and also when it ended: Circle of Sokołów Podlaski Lake, 6th Brigade of the Vilnius Army Soldiers captain Hammer and civilians killed during fight with communists.

Searchers of roadside shrines will also find something for themselves. Just next to the bridge over the river Cetynia, next to Siedlecka Street, there is a well preserved oak shrine dating from 1806.

KORCZEW

The history of court in Korczew is dating from 1734, when castellan of Podlasie and member of parliament in Grodno Wiktoryn Kurczyński ordered to design building in baroque style.

Almost 100 years later they made the first reconstruction in neo-Gothic style. What's more, chateau park with area of 35 hectares was established. Currently the palace is called the pearl of Podlasie. Park designed by Francis Jaszczodła hides many natural wonders.

WIRÓW

Once upon a time social home built in Wirów fulfilled religious functions. In 1893 by a decree of Tsar Nicholas the Second nunnery of Christ the Saviour was established here. In addition to the monastery building, two neo-Bisantin style tserkovs were built.

In 1915 nunnery residents were forced to flee from Wirów due to the German Army approaching the city. The nuns went to Moscow with hope of quick return but those desires were not to be fulfilled.

Religious functions preserved tserkovs place in Wirów. In the old uniatic temple there is Catholic church of St. Nicholas dedicated to Antoni of Padua. The second of them under the patronage of the Saint Serafin is currently a presbytery.

MOŁOŻEW

Buildings of olden Orthodox monastery shine with emptiness. Maybe some day the place will come to live again as it happened around 100 years ago.

In 1904 a spacious brick building was built here. Orthodox monks resided here. In addition to places of worship, school, boarding and nursery was established there.

GRÓDEK

The destiny of Gródek used to cross with destiny of Mołozew. Those two cities have been important political and economic centers since middle ages. The construction of the temple in XVII century made the town a religious center. Currently Roman Catholic parish of the Sacred Heart of Jesus is settled here.

JABŁONNA LACKA

Nature lovers will surely find here a haven for themselves. Jabłonna Lacka is included in ecologically clean areas of Green Lungs of Poland and important points of the commune map are wildlife sanctuaries 'Skarpa' and 'Wydma Mołozewska'.

In the past residents of Jabłonna Lacka derived many benefits from their location. Trading trail used to go through those areas from Polish Republic to Lithuania and further to Kurlandia and Moscow. Despite warfare spared those areas, there are only few cultural monuments left. Honorable exception is Greek-revivalist church of Mother Mary. In November 1993 the monument commemorating soldiers of National Army from 1939 until 1956 was unveiled there.

ŁAZÓWEK

Its special place of Marian cult. In the local sanctuary used to be hanged a miraculous image of Virgin Mary with the child. When in the 1950 the nuns from Wirów were fleeing from war turmoil, they took away the precious object and went to the depths of Russia. Attempts of searching the painting were engaged but they appeared ineffective.

Brick Roman Catholic church was built in 80s of XX century. The stone where Mother Mary stood became the foundation of the altar.

STERDYŃ

That's where Ossolinski family found their haven. More than 200 years ago the baroque palace with park covering area of 12 hectares and farm buildings was established there.

Today the palace serves as commercial. New owners arranged an impressive conference center with excellent accommodation here. The former granary was adapted to the needs of tourists and visitors.

NIEWIADOMA

The historical 'Wały Jaćwingowskie' come from around XI-XII century and are reminds of medieval castle. Part of the investigators claims that not only Jaćwingowie lived here but also other Slavic people allied with them. Currently shafts are covered with forest being a place for rest and recreation but traces of former human activity in this area are still clearly visible.

One of the shaft slopes dropped down straight into the river Cetynia. As a result, the water road constituted additional hindrance for aggressors.

KOSÓW LACKI

The church in Kosów Lacki of Blessed Virgin Mary holds many great work of sacred art. Among them are antique sculptures of Saint Peter and Paul, dating from XVIII century images of the Madonna with the Child and Lady Rosary as well as eye-catching stations of Cross. That is the temple where painting showing Ecstasy of Saint Francis were placed. In the city there are two grain mills working. Both buildings had a motor drive in the original assumption, currently they are totally electrified. Wandering around the city we can encounter many places of National Remembrance dedicated to participants of January insurgency and victims of World War II, the monument commemorating the activity of Joseph Piłsudski and the monument praising glory of Polish Army soldiers and Victims of terror.

TREBLINKA

The Bug River landscape in Kosów Lacki brings to mind idyllic associations but there are also places being a living testimony to the tragic history of our nation. In Treblinka, Mausoleum was raised in memorial to both Nazi camps. The penalty labor camp Treblinka I was created near the Treblinka village in 1941. Dozens of people were killed there mainly of Polish nationality. One year later another camp was established, Treblinka II, whose aimed was mass extermination of the Jewish population. Jews from all Europe were brought to the camp. This is where inhabitants of the Warsaw ghetto were killed in the gas chambers. In August 1942 in Treblinka Janusz Korczak (actually Henryk

Goldszmit), who was a doctor, teacher and author of the famous children novel King Matt the First, was killed.

On August 2th 1943 prisoners incited an armed uprising in the camp. After those events German decided on total liquidation of the camp.

Victims of Treblinka I are commemorated on stone wall of 12 meters length. On 17 hectares area was placed symbolic cemetery of people who died in the death camp. It is composed of 17 thousands of raw granite boulders. There are victims localities carved. The central point of the necropolis is high monument with reliefs.

BUG-ROUTE SOKOŁÓW PODLASKI – TREBLINKA

Sokołów Podlaski – Korczew – Wirów – Mołóżew – Gródek – Jabłonna Lacka – Łazówek
– Sterdyń – Niewiadoma – Kosów Lacki – Treblinka

Der erste der Wanderwege, der in der Hauptstadt des Landkreises beginnt. Man kann ihn als Kirchen- und Palaststrecke bezeichnen. Auf dem Weg werden wir ein paar bemerkenswerte Gotteshäuser besuchen, die eine außergewöhnliche Geschichte besitzen (haben). Wir werden auch einem prachtvollen Herrenhaus- und Parkkomplex begegnen.

SOKOŁÓW PODLASKI

Im Vordergrund steht die Kirche der Unbefleckten Herzens der Seligen Jungfrau Maria mit dem Rang einer Kathedrale. Neben der Kirche befindet sich ein Friedhof, der mit einer Mauer aus Ziegel umgeben ist. Die Holzkirche des Heiligen Rochus liegt an einer engen Straße, die die Wegowska Straße und Wiejska Straße verbindet. An der Sadowa Straße liegt die Kirche des Heiligen Johannes Bosco, die

in der Obhut der Salesianer ist. Die Priester haben sich vor allem während des Zweiten Weltkriegs verdient gemacht, als sie geheimen Unterricht auf der Sekundarstufe führten.

In Przeździełka befindet sich ein prachtvoller Schloss- und Parkkomplex. Im Süden grenzt der Palast an einen großen Teich und im nördlichen Teil befinden sich die Wirtschaftsgebäude.

Man muss unbedingt durch den ehemaligen Schlosspark spazieren gehen. Die höfischen Gärtner kümmerten sich einst sorgfältig um einen reichen Baumbestand.

Die heroischen Soldaten, die in der extrem schwierigen Zeit für Polen kämpften, werden durch zwei Denkmäler gedacht: Akt der Unabhängigkeit (Das Unabhängigkeitstatdenkmal) [Czynu Niepodległościowego] und das Denkmal der Polnischen Heimatarmee [Żołnierzy Armii Krajowej]. Wiederum erinnert das AK-Denkmal an die Soldaten, die während des Krieges und nach seiner Beendigung im Untergrund gekämpft haben: Umkreis Sokolow Podlaski [Obwód Sokolow Podlaski] „Jeziorko“, Die 6. Brigade der Vilnius AK Kapitän „Młot“ und die zivilen Einwohner, die im Kampf gegen Kommunisten getötet wurden.

Menschen, die sich für Bildstöcke interessieren, werden auch etwas für sich finden. In der Nähe der Brücke auf dem Fluss Cetynia, in der Siedlecka Straße steht eine sehr gut erhaltene Eichenkapelle aus dem Jahre 1806.

KORCZEW

Die Geschichte des Schlosses in Korczew reicht bis zu dem Jahr 1734, als der Kastellan von Podlachien und der Abgeordnete des Parlaments, Grodno Wiktoryn Kurczyński, beauftragte, das Gebäude im barocken Stil zu entwerfen.

Fast hundert Jahre später machte man die erste Rekonstruktion im neugotischen Stil. Darüber hinaus, es entstand ein Schlosspark mit einer Fläche von 35 Hektar. Derzeit wird das Schloss die Perle von Podlachien [„Perła Podlasia“] genannt. Der Park, von Francis Jaszczodła entworfen, verbirgt viele Naturwunder.

WIRÓW

Das Gebäude der Sozialhilfe erfüllte einst religiöse Funktionen. Im Jahr 1893 wurde hier durch das Dekret von Zar Nikolaus II ein weibliches Kloster von Christus dem Erlöser gebaut. Neben dem Bau des Klosters wurden hier zwei orthodoxen Kirchen im neo-byzantinischen Stil erbaut.

Im Jahr 1915 mussten die Bewohner aus dem Kloster fliehen, weil sich dem Dorf die deutsche Armee näherte. Die Nonnen gingen nach Moskau mit der Hoffnung auf eine schnelle Rückkehr, aber es wurde ihnen nicht gegeben, diese Pläne zu realisieren.

Religiöse Funktionen haben die orthodoxen Kirchen in Wirów bewahrt. In der alten unierten Kirche befindet sich die St. Antonius von Padua Kirche. Die zweite von ihnen, wird heute unter dem Patronat von St. Serafin, als Pfarrhaus benutzt.

MOŁOŻEW

Das Gebäude des ehemaligen männlichen russisch-orthodoxen Klosters steht heute leer. Vielleicht wird es hier eines Tages wieder lebendig, so wie es vor fast hundert Jahren war.

Gegen 1904 wurde hier ein geräumiges, gemauertes Gebäude gebaut. Hier residierten die Orthodoxen Mönche. Neben den Kultstätten wurde hier auch eine Schule, ein Internat, sowie ein Waisenhaus eingerichtet.

GRÓDEK

Das Schicksal von Grodek und des oben beschriebenen Mołożew hat sich oft gekreuzt. Diese beiden Ortschaften waren noch im Mittelalter wichtige politische und wirtschaftliche Zentren. Der Bau des Gotteshauses im siebzehnten Jahrhundert hat dieses Dorf zu einem religiösen Zentrum gemacht. Derzeit gibt es hier eine römisch-katholische Pfarrei des Heiligsten Herzens Jesu.

JABŁONNA LACKA

Naturliebhaber werden hier mit Sicherheit einen Zufluchtsort finden. Jabłonna Lacka ist Teil des ökologisch sauberen Bereiches der „Grünen Lungen von Polen“ [„Zielone Płuca Polski“]. Ein wichtiger Punkt auf der Karte der Gemeinde sind Naturschutzgebiete „Skarpa“ und „Wydma Mołożewska“.

In der Vergangenheit haben die Bewohner von Jabłonna Lacka viele Vorteile wegen der Lage gehabt. Hier führte ein Handelsweg von der Republik Polen nach Litauen, und von dort aus weiter nach Kurland und Moskau. Obwohl diese Bereiche vom Krieg zum Glück verschont wurden, erhielten sich relativ wenige materiale Kulturdenkmäler. Die rühmliche Ausnahme ist die klassizistische Kirche Marias Aufnahme in den Himmel (Mariä Himmelfahrt). Die Kirche wurde in den Jahren 1826-1841 gebaut. Im No-

vember 1993 wurde ein Denkmal zur Erinnerung an die Soldaten der Polnischen Heimatarmee in Jahren 1939-1956 enthüllt.

ŁĄZÓWEK

Dies ist ein besonderer Ort des Marienkults. In dem lokalen Heiligtum hing einmal das Gnadenbild der Jungfrau Maria mit dem Kind. Als im Jahre 1915 die Nonnen von Wirów vor dem Durcheinander des Krieges flohen, nahmen sie das kostbare Objekt mit und fuhren tief nach Russland. Es wurde sogar eine Suche nach dem Bild unternommen, jedoch blieb sie ohne Erfolg. Die gemauerte römisch-katholische Kirche wurde in den 80er Jahren des zwanzigsten Jahrhunderts gebaut. Der Stein, auf dem Madonna stand, wurde die Grundlage des Altars.

NIEWIADOMA

Die historischen „Wały Jaćwingowskie“ kommen ca. aus dem XI-XII Jahrhundert und sind die Überreste einer mittelalterlichen Burg. Einige Forscher glauben, dass hier nicht die Jatwinger sondern andere mit ihnen verbündete slawische Völker lebten. Derzeit sind die Flächen mit Wald bewachsen, was zur Entspannung und Erholung einlädt, aber Spuren der alten menschlichen Aktivitäten an diesem Ort, sind immer noch deutlich sichtbar.

Einer von den Hängen versank im Fluss Cetynia. Dadurch bestand durch die Wasserstraße ein zusätzliches Hindernis für die Aggressoren.

KOSÓW LACKI

In der Kirche der Jungfrau Maria in Kosów Lacki gibt es viele große Werke der sakralen Kunst. Darunter die antiken Statuen von St. Peter und Paul aus der Mitte des achtzehnten Jahrhunderts, Bilder der Madonna mit dem Kind und der allerseligsten Jungfrau Maria vom Rosenkranz, sowie auffällige Kreuzwege. Genau in diesem Gotteshaus, und konkret in dem Pfarrhaus, hing das Bild „Ekstase von St. Francis ...“. Im Dorf gibt es zwei Getreidemühlen. Beide Gebäude wurden ursprünglich mit einem Antriebsmotor konzipiert, sind jetzt vollständig elektrifiziert. Wandert man in der Stadt, kann man viele Orte des Nationalen Gedenkens sehen, unter anderem einen Hügel den Aufständischen im Januaraufstand und den Opfern des Zweiten Weltkriegs gewidmet, das Denkmal zur Erinnerung an die Aktivität von Józef Piłsudski, sowie das Denkmal, das den Soldaten der polnischen Armee und Terroropfern gewidmet ist.

STERDYŃ

In diesem Dorf fand die berühmte Familie Ossoliński ein Zufluchtsort. Vor mehr als zweihundert Jahren gründeten sie hier ein barockes Schloss, einen Park mit einer Fläche von 12 Hektar und ein Wirtschaftsgebäude.

Heute hat der Palast eine kommerzielle Funktion. Die neuen Eigentümer erstellten hier ein beeindruckendes Konferenzzentrum mit exzellenten Unterkünften. Den Bedürfnissen der Touristen und Besucher hat man auch den alten Getreidespeicher angepasst.

Vor dem Eingangstor zum Palast Ossoliński gibt es eine Kapelle mit einer Barockstatue von St. Florian, dem Schutzpatron der Feuerwehrleute. An der Kreuzung nach Sokół Podlaski und Jabłonna Lacka steht eine steinerne Kapelle der Unbefleckten Empfängnis Marias.

TREBLINKA

Die Buglandschaft der Gemeinde Kosów Lacki bringt idyllische Assoziationen, aber es gibt hier auch Orte, die ein lebendiges Zeugnis für die tragische Geschichte unserer Nation sind. In Treblinka wurde ein Mausoleum zu Ehren von zwei Nazilagern errichtet.

Straflager Treblinka I wurde in der Nähe des Dorfes Treblinka im Jahr 1941 errichtet. Dort wurden mehrere tausend Menschen getötet, vor allem der polnischen Nationalität. Ein Jahr später wurde das zweite Lager Treblinka II errichtet, das vor allem auf die Massenvernichtung der jüdischen Bevölkerung gerichtet war.

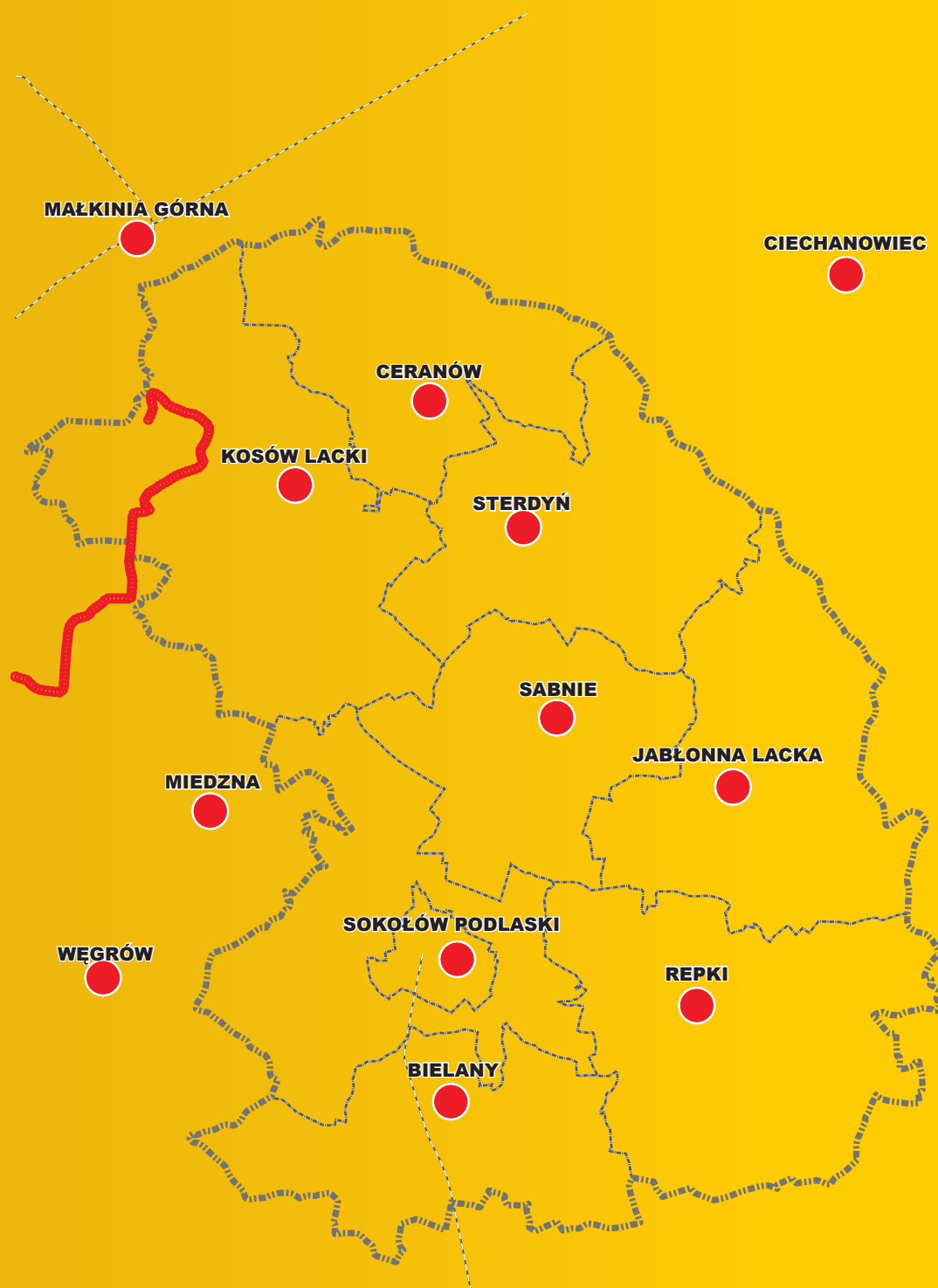
In das Lager wurden Juden aus ganz Europa gebracht. Genau hier, in den Gaskammern, starben die Bewohner des Warschauer Ghettos. Im August 1942, wurde in Treblinka

Janusz Korczak ermordet (getötet), (sein richtiger Name war Henryk Goldsmith) Arzt, Pädagoge und Autor des berühmten Kinderromans „Der kleine König Macius“ [„Król Maciuś Pierwszy“].

Am 2. August 1943 stifteten die Gefangenen einen bewaffneten Aufstand im Lager an. Nach diesen Ereignissen beschlossen die Deutschen die Auflösung des gesamten Lagers.

An die Opfer von Treblinka I erinnert eine Steinmauer mit einer Länge von 12 Metern. Auf einer Fläche von 17 Hektar wurde ein symbolischer Friedhof für Menschen eingerichtet, die in dem Todeslager starben. Er besteht aus 17.000 rohen Granitblöcken auf denen die Namen der Ortschaften gemeißelt sind. Im zentralen Punkt der Nekropole steht eine hohe Statue mit Reliefs.

ROWEROWA ŚCIEŻKA PRZYRODNICZA HUTA GRUSZCZYNO – TREBLINKA

Huta Gruszczyno – Kałęczyn – Kozłupy – Miedzylesie – Ugoszcz – Rostki
– Maliszewa Stara i Nowa – Guty – Wólka Okrąglik – Treblinka

Pokonanie 31 kilometrów w pięknej scenerii Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, w dodatku przy akompaniamencie śpiewu ptaków nie powinno stanowić problemu nawet dla początkującego rowerzysty.

Trasa wiedzie przez teren trzech gmin: Stoczek, Miedzna i Kosów Lacki. Jest to trakt typowo przyrodniczy przebiegający nieopodal

urokliwych jezior, a także przez pola i lasy. Im bliżej stacji docelowej, tym leśny krajobraz ustępuje widokowi typowej mazowieckiej wsi. Aby rowerzyści zbyt nie odczuli trudów trasy (jazda odbywa się po różnych nawierzchniach, od asfaltowej po piaszczystą) wyznaczono osiem przystanków. Na każdym z nich widnieje tablica informująca o ważnych zagadnieniach przyrodniczych na tych terenach. A więc w drogę!

PRZYSTANEK 1. PRZEBIEG SZLAKU

Trasa rozpoczyna się w Hucie Gruszczy-
no przy remizie Ochotniczej Straży Pożarnej.
Mieszkańcy tej miejscowości byli świadkami
mało znanej bitwy z okresu kampanii wrześnio-
wej. 10 września 1939 roku doszło tu do kon-
frontacji wycofujących się polskich oddziałów
z oddziałami niemieckimi. Dowództwo w cza-
sie bitwy objęli wówczas kpt Bronisław Proń
i kpt Władysław Marmurów. Po początko-
wych sukcesach Polacy ponieśli duże straty
osobowe i sprzętowe w wyniku ostrzału lotni-
czego. Po zakończeniu bitwy agresorzy rozpo-
częli wyłapywanie polskich żołnierzy, którzy
ukrywali się w okolicznych wioskach. Od 1981
roku w miejscu bitwy stoi wysoki żelazny krzyż.

Aż do Miednik szlak prowadzi wzdłuż ścieżki
„Jeziorka Kałęczynskie”, której jest przedłuże-
niem. Nieopodal tablicy przy pierwszym przy-
stanku stoi pomnik upamiętniający zwycięską
bitwę partyzantów Armii Krajowej z 31 lipca
1944 roku.

Kilkaset metrów w prawo od przystanku
znajduje się leśniczówka, przy której rośnie lipa
drobniolistna o obwodzie ponad 6 metrów. Jest
to najbardziej dorodne drzewo w okolicy.

PRZYSTANEK 2. WĘDRÓWKI DRZEW

Przez blisko cztery kilometry rowerzy-
stów czeka przejażdżka asfaltowym traktem
przez wieś Kozołupy w kierunku Międzyle-
sia. W czasie postoju można dowiedzieć się,
w jaki sposób drzewa osiedlają się w nowych
miejscach.

PRZYSTANEK 3. GNIAZDA PTAKÓW

W Międzylesiu należy skręcić w kierunku
Ugoszczy. Po nieco ponad czterech kilome-

trach i przejechaniu mostu na rzece Ugoszcz
dojeżdżamy do przystanku zlokalizowanego
przy szkole podstawowej w Ugoszczy. Tym
razem na tablicy są informacje nt. budowania
gniazd przez ptaki.

PRZYSTANEK 4. PTAKI DRAPIEŻNE

Po wyjechaniu z Ugoszczy krajobraz rolni-
cze znikają, a w ich miejscu pojawia się bór
sosnowy, w którym unosi się zapach żywicy.
Pod koniec lasu, tuż przed miejscowością
Rostki można natknąć się na jałowiec po-
spolity, który urósł do rzadko spotykanych
rozmiarów. W Rostkach osiągamy półmetek
wycieczki.

PRZYSTANEK 5. WYPALANIE TRAW

Po wyjechaniu z Rostek cyklistów czeka jaz-
da gruntową drogą. Pedaluje się nieco ciężiej,
ale w ramach rekompensaty można nacieszyć
oczy widokiem wsi, gdzie kolorowe pola mie-
szają się z kępami drzew. W końcu dojeżdżamy
do Maliszewy Starej, gdzie znajduje się przy-
stank przy remizie strażackiej.

W Maliszewie Starej przy drodze z Kosowa
Lackiego do wsi Sadowne stoją obok siebie
dwie kapliczki. Mniej widoczna z daleka jest
niska drewniana kapliczka słupowa z przeło-
mu XIX i XX wieku. Na wąskim słupie osadzo-
na jest szersza kapliczka skrzynkowa. Na jej
ściankach umiejscowiono święte obrazki scho-
wane za szybką.

Tuż obok wzniesiono znacznie wyższą, mu-
rowaną czworoboczną kapliczkę z lat 30. XX
wieku, w której jest wnęka przeznaczona na
figurę przedstawiającą Chrystusa Gorejące
Serce.

PRZYSTANEK 6. SUKCESJA ROŚLIN

Na dobre zagościliśmy w gminie Kosów Lac-
ki. Po drodze możemy zaobserwować, w jaki
sposób drzewa „zdobywają teren”, czyli poja-
wiają się na nieużytkach czy też na terenach,
gdzie nie stosuje się środków chemicznych.
Z Maliszewy Nowej kierujemy się w stronę
wsi Guty. Przejeżdżając przez tę miejscowość
warto zwrócić uwagę na murowaną kapliczkę
z drewnianą figurką św. Rocha z przełomu XIX
i XX wieku. Dwupoziomowa kapliczka posiada
dwuspadowy dach i metalowy krzyż na szczy-
cie.

Autor polichromowanej ludowej rzeźby przed-
stawiającej świętego jest nieznan. Św. Roch
chroniący od zarazy i epidemii był bardzo czę-
stym „gościem” kapliczek. Współcześnie jest
rzadziej spotykany. Figurka przedstawia świę-
tego Rocha w charakterystycznej dla niego po-
zie. Ubrany jest w strój pielgrzyma. Ma ze sobą

wędowną torbę i kij, a palcem pokazuje na zra-
nione kolano.

Uroku kapliczce dodaje również jej lokaliza-
cja. Stoi ona na niewielkim, usypanym wzniesie-
niu. Otaczają ją cztery rozłożyste drzewa.

PRZYSTANEK 7. DOKARMIANIE PTAKÓW

Do przedostatniego etapu naszej wycieczki
wyjeżdżamy z miejscowości Wólka Okrąglik,
gdzie znajduje się murowana kapliczka z figurą
św. Jana Nepomucena. Kapliczka pochodzi
z drugiej połowy XIX wieku i jest prawdopodobnie
najstarszym obiektem we wsi.

W 2002 roku kapliczka przeszła gruntowną
modernizację. Nowe cegły i krzyż nadały bu-
dowli świeżego wyglądu. Całość okala metalo-
wa balustrada.

Droga prowadząca do byłego obozu w Treblince

PRZYSTANEK 8. TRASA I WALORY ŚCIEŻKI

Jesteśmy na finiszu naszej wycieczki. Kierujemy się w stronę obozu zagłady w Treblince. Przy trasie znajdują się specjalne oznaczenia i drogowskazy, dzięki którym dowiemy się jak trafić do Muzeum Walki i Męczeństwa.

Warto poświęcić kilkanaście minut i odwiedzić miejsce, w którym cierpiało i zginęło niemalże milion ludzi różnych wyznań i narodowości. Okupanci niemieccy opracowali system zabijania w Treblince niemal do perfekcji. Praca ówczesnego personelu Treblinki znalazła uznanie wśród hitlerowców i była stawiana jako wzór.

Obóz karny Treblinka I utworzono nieopodal wsi Treblinka w 1941 roku. Zginęło tam kilkanaście tysięcy osób, głównie narodowości polskiej. Rok później powstał drugi obóz, Treblinka II, który miał na celu masową eksterminację głównie ludności żydowskiej. Do obozu

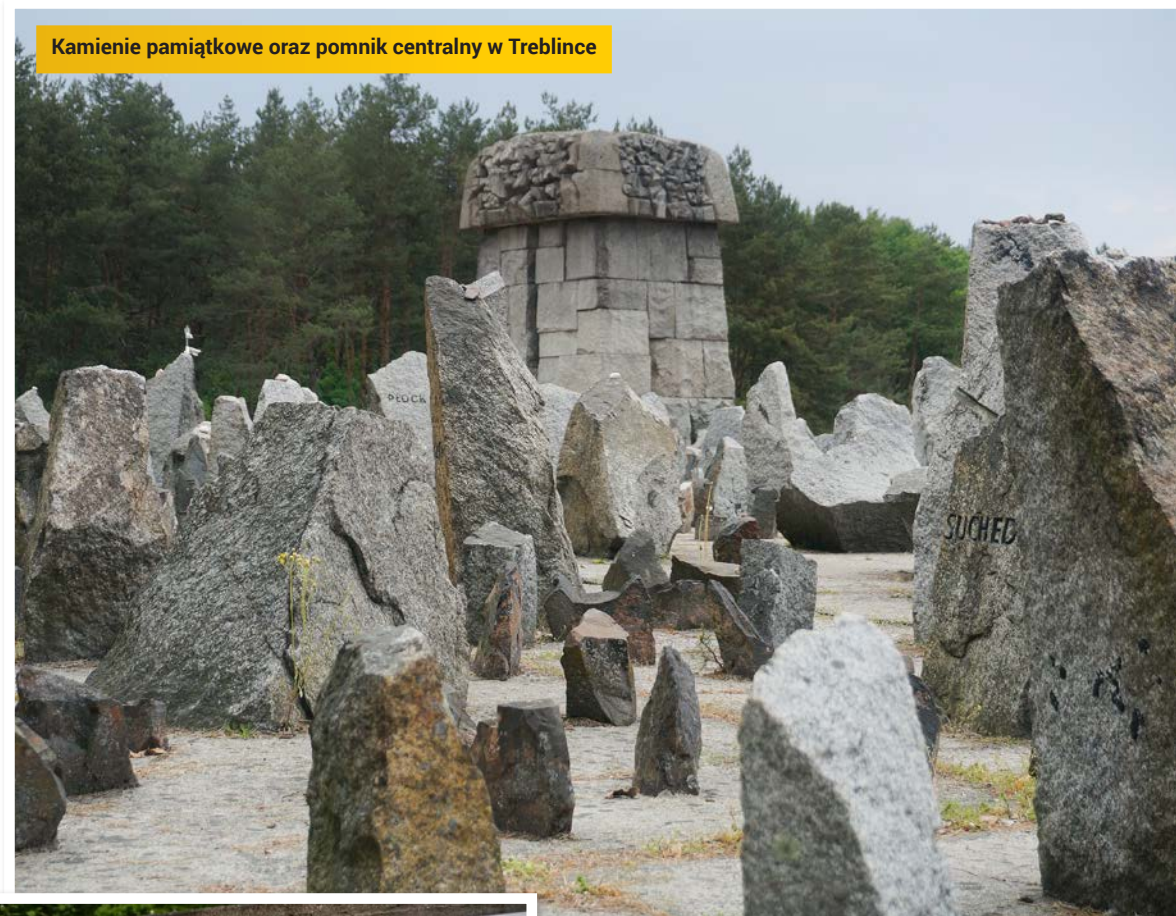
przywożono Żydów z całej Europy. To właśnie tutaj ginęli mieszkańcy warszawskiego getta.

Na początku sierpnia 1943 roku więźniowie Treblinki doprowadzili do wybuchu powstania, w wyniku którego tylko części osadzonych udało się uciec na wolność. Po stłumieniu rebelii Niemcy zlikwidowali obóz. W listopadzie 1943 roku „fabryka śmierci” całkowicie zniknęła z powierzchni ziemi.

Ofiary obozu Treblinka I upamiętnia zaprojektowana przez prof. Franciszka Starynkiewicza nieregularna ściana z czerwonego piaskowca o długości 12 metrów. Krzyże wskazują miejsca, gdzie dokonywano masowych rozstrzeliwań i pochówków więźniów.

Na powierzchni 17 hektarów urządzono Miejsce Pamięci poświęcone Żydom, którzy zginęli w Obozie Zagłady (Treblinka II).

Kamienie pamiątkowe oraz pomnik centralny w Treblince

WARTO WIEDZIEĆ...

- » w Treblince postawiono 17 tysięcy kamieni. Na części z nich umieszczono nazwy miejscowości, z których pochodzili pomordowani
- » pierwszy obóz powstał w 1941 roku
- » szacuje się, że zginęło tutaj ponad 800 tysięcy ludzi

NATURE CYCLING TOUR HUTA GRUSZCZYNO – TREBLINKA

Huta Gruszczyno – Kałęczyn – Kozłupy – Międzyłże – Ugoszcz – Rostki
– Maliszewa Stara i Nowa – Guty – Wólka Okrąglik – Treblinka

Cycling thirty one kilometres in a wonderful scenery of Nabużański Landscape Park accompanied by the singing of the birds shouldn't be a great challenge even for novice riders. A few hours spent in the saddle obviously will not be a waste of time. This is a typical route running close to the enchanting natural lakes, as well as through the fields and forests.

STOP 1. COURSE OF THE ROUTE

The route begins in Huta Gruszczyno next to the fire station. The inhabitants of the town were the witnesses of a barely known battle during the September Campaign. In this village on 10th September in 1939 withdrawing Polish troops faced the German army column.

STOP 2. THE MOVEMENTS OF THE TREES

For the next almost four kilometres the cyclists are going to enjoy the trip on an asphalt road via the village Kozłupy towards Międzyłże. During the break there you will have a chance to find out more why the trees are in new places, and how come they can... walk further.

STOP 3. THE NESTS OF BIRDS

In Międzyłże you have to turn left towards Ugoszcz. Approximately after four kilometers and crossing the bridge under the river we achieve the third stop which is located near primary school. This time we will find out about the ways of constructing nests by birds.

STOP 4. BIRDS OF PREY

After getting off from Ugoszcz, the agricultural landscapes disappear, and you can observe the pine forest, in which the resin can be smelt. At the end of the forest, just before Rostki village, you can see the common juniper of a gigantic size. In Rostki we are in the half of our trip.

STOP 5. BURNING GRASS

After leaving the Rostek cyclists will have to ride the dirt road. You will have to pedal a bit harder, but in compensation, you can enjoy genuine view of the village, where colored boxes mingle with clumps of trees. Along the way we will see some interesting chapels, often found in these regions.

STOP 6. SUCCESSION PLANT

For good we were hosted in the municipality of Kosów Lacki. Along the way, we can observe how trees acquire new territory, which is mainly the wasteland or the areas where chemical agents were not being applied. From Maliszewy Nowe we head towards the village of Guty, where again you have to look around carefully. Driving through this town, you have to pay attention to the brick chapel with a wooden statue of St. Roch from the late nineteenth and early twentieth century.

STOP 7. THE BIRDS' FEEDING

To the penultimate stage of our tour we head from the village of Wólka Okrąglik, where we can find another memory of the saint, John of Nepomuk, particularly admired in this region.

STOP 8. ROUTE AND THE QUALITIES OF THE PATH

We're at the end of our trip. After crossing the railway we head towards Treblinka concentration and death camp. On the route there are special markings and signposts, and that's why we learn where the expedition ends.

On the surface of 17 hectares a symbolic cemetery for people who died in the camp was set up. It is composed of 17,000 of unwrought granite boulders, on which the places of residence of the victims are carved. In the focal point of the necropolis, the tall statue with reliefs is situated.

MIT DEM FAHRRAD AUF DEN NATURLEHRPFAD HUTA GRUSZCZYNO – TREBLINKA

Huta Gruszczyño – Kałęczyn – Kozolupy – Miedzylesie – Ugoszcz – Rostki
– Maliszewa Stara i Nowa – Guty – Wólka Okrąglik – Treblinka

Die Überwindung von 31 km in der schönen Buglandschaft des Landschaftsparks, neben dem Zwitschern der Vögel sollte auch für die Anfänger kein großes Problem sein. Die im Sattel verbrachten Stunden werden sicherlich keine verschwendete Zeit sein. Die Route verläuft durch Felder und Wälder, in der Nähe der zauberhaften Seen.

DER ERSTE STOPP. TRASSENVERLAUF

Die Route beginnt in Huta Gruszczyño am Feuerwehrhaus der Freiwilligen Feuerwehr. Die Bewohner dieses Dorfes waren Zeugen einer wenig bekannten Schlacht des Polenfeldzuges. Am 10. September 1939 Jahr gab es hier eine Auseinandersetzung zwischen den zurückziehenden polnischen Truppen und der deutschen Militärkolonne.

DER ZWEITE STOPP. WANDERUNG DER BÄUME

Auf der fast vier Kilometer langen Fahrt erwartet die Radler ein Weg auf einer Asphaltstraße, durch das Dorf, in Richtung Kozolupy Miedzylesie. Während des Stopps, können Sie lernen, wie sich die Bäume an neuen Orten ansiedeln und auf welche Art sie die Distanz überwinden.

DER DRITTE STOPP. VOGELNESTER

In Miedzylesie soll man in die Richtung Ugoszcz, links abbiegen. Nach etwas mehr als vier Kilometer, wenn man über die Brücke den Fluss überquert hat, erreicht man den dritten Stopp an einer Grundschule. Dieses Mal wird man auf der Tafel Gewohnheiten der Vögel, die mit Nesterbau verbunden sind, kennenlernen.

DER VIERTE STOPP. RAUBVOGEL

Nach dem Verlassen von Ugoszcz verschwinden die Agrarlandschaften und an ihre Stelle kommt ein Kiefernwald, mit dem Geruch von Harz. Am Ende des Waldes, kurz vor dem Dorf Rostki, kann man Wacholder sehen, der in eine seltene Größe gewachsen ist. In Rostki erreicht man die Halbzeit der Tour.

DER FÜNFTE STOPP. GRAS VERBRENNUNG

Nach dem Verlassen von Rostek erwartet die Radfahrer ein Feldweg. Es wird etwas schwieriger, aber man kann als Entschädigung einen Blick auf das authentische Dorf genießen, in dem sich die farbigen Felder mit Baumgruppen

vermischen. Auf dem Weg kann man einige interessante Kapellen sehen, die oft in diesen Gebieten zu finden sind.

DER SECHSTER STOPP. SUKZSSION DER PFLANZEN

Wir sind jetzt in dem Dorf Kosów Lacki. Auf dem Weg dorthin kann man beobachten, wie Bäume „das Land erwerben“, wie sie die Bereiche erobern, in denen keine Chemikalien verwendet werden. Von Maliszew Nowy aus fährt man in die Richtung des Dorfes Guty, wo man sich wieder gut umsehen soll. Man sollte das Augenmerk auf die Backsteinkapelle mit einer Holzstatue von St. Roch aus dem späten neunzehnten und frühen zwanzigsten Jahrhunderts richten.

DER SIEBTE STOPP. VOGEL FÜTTERN

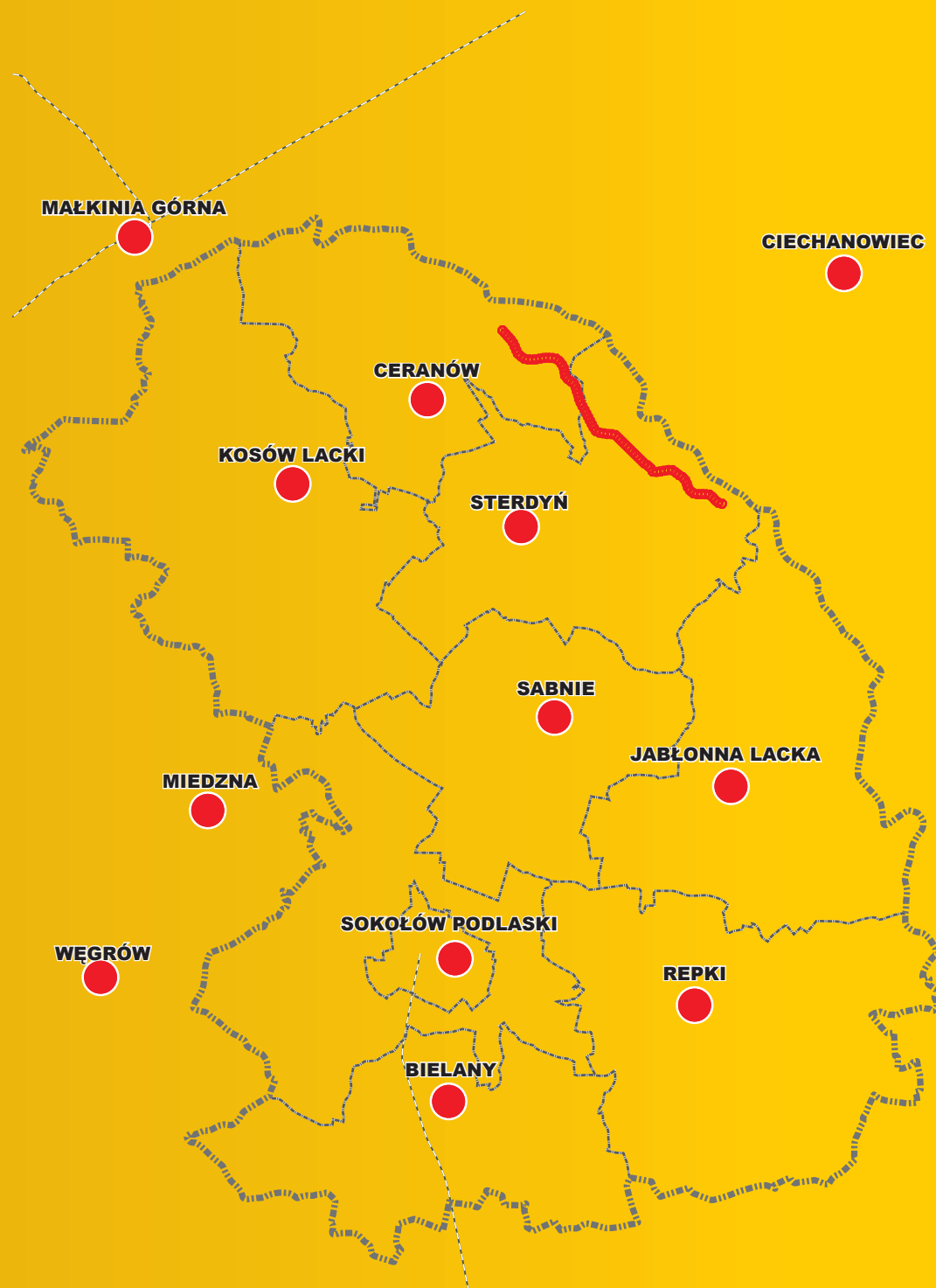
Die vorletzte Etappe unserer Tour fängt im Dorf Wólka Okrąglik an, wo man weiteren Heiligen sieht, den Johannes von Nepomuk, ganz besonders angesehen in diesen Bereichen.

DER ACHTE STOPP. ROUTE UND WERTÉ DES WEGES

Wir sind am Ziel unserer Reise. Nach der Überquerung des Bahnübergangs fährt man in die Richtung des Vernichtungslagers Treblinka. Auf der Strecke gibt es spezielle Markierungen und Hinweisschilder, damit man weiß, wo die Tour endet.

Auf der Oberfläche von 17 Hektar wurde ein symbolischer Friedhof für Menschen eingerichtet, die in dem Todeslager starben. Es besteht aus 17.000 rohen Granitblöcken. Darauf sind die Namen der Orte der Opfer gemeißelt. Im Zentrum der Nekropole steht eine hohe Statue mit Reliefs.

SZLAK ZATWIERDZONY PRZEZ PTTK

Kamieńczyk – Matejki – Białobrzegi – Kiełpiniec – Przewóz Nurski z odskokiem do Łazówka

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zatwierdziło projekt szlaku biegnącego przez tereny gmin: Sterdyn i Ceranów. Trasę wyznacza bieg rzeki Bug. Znajdzie-
my tutaj sporo kapliczek i przydrożnych krzyży, a także odwiedzimy sanktuarium w Łazówku. Zobaczymy ponadto słynny dąb w Matejkach, czy nagrobek byłego właściciela dworu w Kiełpińcu ufundowany przez mieszkańców miejscowości.

KAMIEŃCZYK

We wspaniałą podróż startujemy z miejscowości Kamieńczyk położonej na południowym brzegu Bugu. Jest to idealne miejsce dla osób lubiących niezmaconą niczym ciszę. Bogactwo ryb w rzece przyciąga do Kamieńczyka miłośników wędkowania. Jest tutaj także jeden z trzech znajdujących się na terenie gminy Sterdyń Punktów Edukacji Ekologicznej (drugi jest w Kiełpińcu, trzeci w Sterdyni). Dowiemy się tu m.in., jak należy dbać o środowisko.

MATEJKI

W piśmiennictwie historycznym nie zachowało się wiele materiałów z dziejów wsi. Najstarsze zapiski pochodzą z 1664 roku, kiedy to Jakub i Maksymilian Franciszek Ossolińscy odziedziczyli dobrą Sterdyń po bezpotomnej śmierci ich wuja, Piotra Iwanowskiego.

Jak informują mieszkańcy Matejk, przed wybuchem drugiej wojny światowej we wsi rósł dąb, który zachwycał obserwatorów swoimi rozmiarami. Drzewo było tak duże, że gospodarz trzymał podobno w jego pniu stado owiec. Wizerunek dębu znajduje się na stużłotowym banknocie wyemitowanym w 1934 roku przez Bank Polski.

BIAŁOBRZEGI

W 1935 r. w centrum wsi powstała kapliczka (Figura Świętych), która jest obecnie miejscem spotkań mieszkańców w czasie nabożeństw majowych. Od strony Matejk powstała druga kapliczka, przed którą także odprawiane są majówki. Wnikliwi obserwatorzy zauważą w Białobrzegach obecność trzech krzyży przydrożnych. Jeden z nich – ten od strony Kiełpińca – jest mogiłą żołnierską. W tym miejscu spoczywa żołnierz, który poległ podczas wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku.

W Białobrzegach urodził się i mieszkał Bronisław Marchel, polski żołnierz, który walczył

w słynnej bitwie pod Monte Cassino. Zmarły w 1986 roku Marchel spisał swoje wspomnienia w „Pamiętniku z przeżycia drugiej wojny światowej (1939-1947)”. Zostały one opublikowane w formie artykułów na łamach lokalnej prasy.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » w Kamieńczyku swoją przystań znajdują miłośnicy wędkarstwa
- » w Matejkach według legendy rósł ogromny dąb. Jego wizerunek znajduje się na „stużłotówce” wyemitowanej przez Bank Polski w 1934 roku
- » z Białobrzegów pochodził Bronisław Marchel, żołnierz uczestniczący w bitwie pod Monte Cassino

KIEŁPINIEC

W drugiej połowie XIX wieku istniał we wsi prężnie działający dwór. Okazały majątek tworzyły folwarki w Kielpińcu i Przewozie Nurskim, a także wsie: Kielpiniec, Przewóz Nurski, Kiezie i Białobrzegi.

W XIX wieku Kielpińcem rządziła ziemiańska rodzina Lefevre'ów, konkretnie Romuald i Michał. W dokumentach kościelnych, a także wspomnieniach mieszkańców wsi często pojawia się Michał Lefevre, który był ostatnim właścicielem majątku z tego rodu. Zmarł w 1855 roku, przekazując w testamencie część swoich ziem najuboższym mieszkańcom Kielpińca i Białobrzeg. Według opowieści, zmarł na skutek epidemii cholery.

Na cmentarzu parafialnym w Sterdyni znajduje się okazały grobowiec Lefevre'a wykonany z piaskowca. Ufundowali go jego przyjaciele i mieszkańcy Kielpińca wdzięczni za pomoc, jaką okazywał im zmarły.

Po śmierci Lefevre'a majątek znalazł się w rękach rodziny Skarżyńskich. Nieco wcześniej z części Kielpińca wydzielono majątek zwany Zagórzem, którym zarządzali Średniccy.

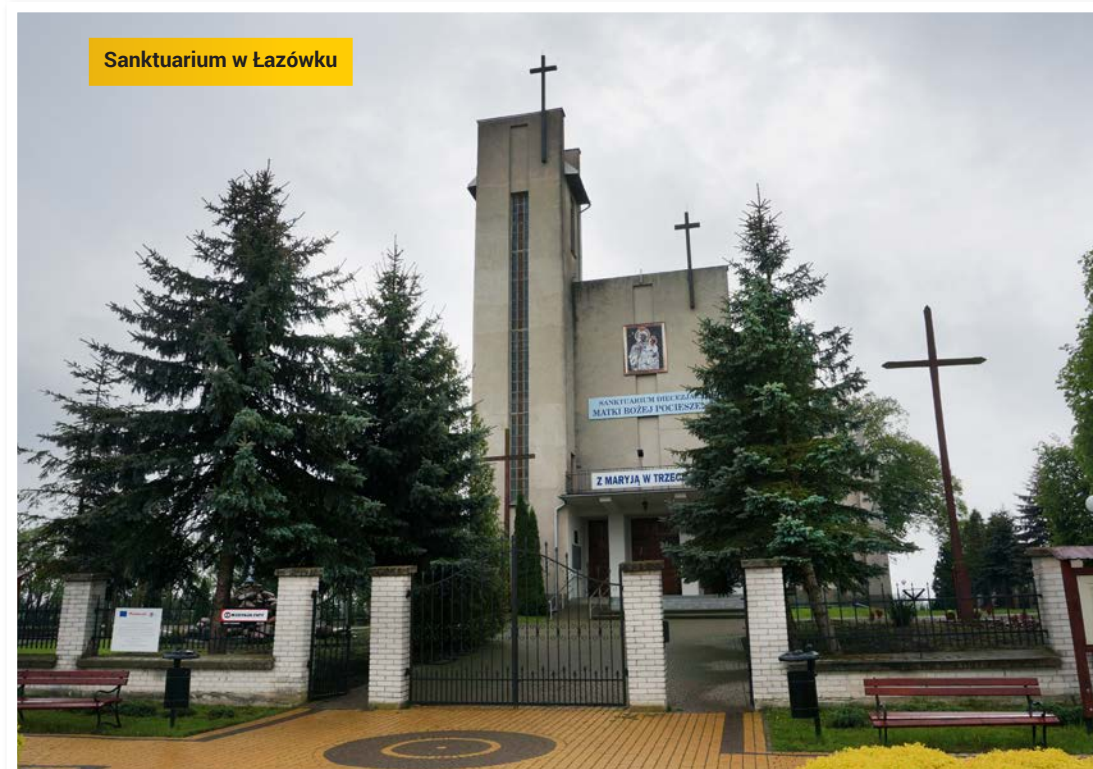
Drewniany dwór w Kielpińcu stał przy końcu wsi, zaledwie kilkaset metrów od rzeki Bug. Z czasem dobra kielpinieckie zaczęły się zmniejszać w wyniku ukazu uwłaszczeniowego cara, ale także w drodze zwykłej sprzedaży. Dziś nie ma praktycznie śladu po dawnej świetności dworu i folwarku.

Przy drodze w kierunku Natolina rośnie dąb, na którym znajduje się obrazek Matki Boskiej. Tkwi on głęboko we wnętrzu drzewa. Przykryto go nową podobizną Przenajświętszej Panienki. Odwiedzający to miejsce mogą zauważyć świeże kwiaty regularnie składane pod drzewem. Według legendy, obrazek powiesił podróżny handlarz, który w ten sposób chciał podziękować za uratowanie życia w czasie gwałtownej burzy. Niektórzy nato-

miast sądzą, że pod tym dębem spotykali się wyznawcy kościoła unickiego w czasie prześladowań. W leśnej głuszy mogli spokojnie modlić się, a także przystępować do sakramentów. Chrzczone tutaj dzieci i udzielano ślubów.

Pomnik żołnierzy 6. Wileńskiej Brygady AK poległych w 1947 r. w Kielpińcu

PRZEWÓZ NURSKI I ŁAZÓWEK

Miejscowość znajdująca się w gminie Cerańów należała do rozległego majątku w Kielpińcu. Z dawnych dokumentów wynika, że istniały tutaj m.in. folwark i karczma.

Mieszkańcy Przewożu Nurskiego, podobnie jak większość mieszkańców gminy trudnili się rolnictwem. Uprawiali zboża i hodowali zwierzęta. Znajdował się tutaj prężny ośrodek bartnicki.

Właśnie w Przewożu Nurskim kończy się szlak. Warto jednak odwiedzić jeszcze Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Łazówku. Protokół wizytacyjny z początku XVIII w. przedstawia o nim następujące informacje: „W tej kaplicy kamień niezmiernie wielki, chropowaty. Mówi się jakoby ślady Matki Bożej na nim były i dlatego rewerencyi doznaje (...)”

Pierwsza świątynia stojąca w tym miejscu była wykonana z drewna. Zbudował ją dziedzic Łazowa, który usłyszał niesamowitą opowieść swojej żony. Kobieta w czasie spaceru zobaczyła cudowną postać stojącą na kamieniu. Poprosiła ona dziedziczkę o modlitwę w tym właśnie miejscu. Gdy kobieta pochyliła głowę w czasie modlitwy Maryja z dzieckiem na rękach zniknęła, ale pozostawiła ślady stóp wyłobione w kamieniu.

Do 1875 r. parafia w Łazówku należała formalnie do Cerkwi unickiej. Następnie do 1915 r. funkcjonowała jako prawosławna, by w 1919 r. wrócić na łono Kościoła katolickiego. Obecnie wierni z najodleglejszych stron modlą się w murowanej świątyni wybudowanej pod koniec ubiegłego stulecia. Przez drewnianą kratkę przy ołtarzu można dojrzeć fragment legendarnego kamienia.

ROUTE APPROVED BY THE PTTK (POLISH TOURIST AND SIGHTSEEING ASSOCIATION)

Kamieńczyk – Matejki – Białobrzegi – Kielpiniec – Przewóz Nurski z odskokiem do Łazówka

Polish Tourist and Sightseeing Association approved the project route running through municipalities of Sterdyń and Cerańów. The route is determined by the course of the river Bug, and along the way we will see a very charming corners, typical for this area.

KAMIEŃCZYK

Our wonderful journey begins in the village Kamieniczek located at the southern bank of the Bug River. Actually time flows very slowly here, just like in the current river nearby. Ideally, this spot is for people who like complete silence. The wealth of fish in the river attracts fishing enthusiasts to Kamieniczek.

MATEJKI

As the residents of Matejki inform, before the outbreak of the Second World War, the huge oak growing here impressed the Observers by its size. The tree was so enormous that the farmer kept apparently a flock of sheep in its trunk. The image of that oak was printed on the 100-zloty bill issued in 1934 by the Polish Bank.

BIAŁOBRZEGI

In the thirties of the twentieth century in the middle of the village a chapel was founded, which is now a meeting place for the residents during the May celebrations. The second chapel was set up from the side of the venue Matejko. Careful observers will also note the presence of three roadside crosses. Bronisław Marchel, a Polish soldier who fought in the famous battle of Monte Cassino, was born and lived in Białobrzegi.

KIELPINIEC

In the village there was a dynamically operating mansion. The huge real estate consisted of manor farms in Kielpiniec and Przewóz Nurski, as well as the villages of Kielpiniec, Przewóz Nurski, Kiezie and Białobrzegi. In the nineteenth century it was managed by landowning family of Lefevres, specifically Romuald and Michael.

The wooden mansion in Kielpiniec was located at the end of the village, just a few hundred meters from the River Bug. With time running the real estates of Kielpiniec began to shrink, as a result the order of the enfranchisement issued by Russian Tsar, but also through regular sales. Today it is hard to see the traces of the old mansion and the farm manors.

The chapel of the Virgin Mary in Kielpiniec was established in 1938. It was funded by Władysław Kur, a widower with five children. A year later, next to the chapel a wooden cross was set up. It is worth heading about two kilometres towards

Natolin. In fact, rather unusual tree grows there, on which the picture of the Holy Mary hangs. The first image is located deeply in the bay. It is covered with a new effigy of the Holy Mary. The visitors to this place will pay attention to fresh flowers regularly submitted under a tree.

PRZEWÓZ NURSKI AND ŁAZÓWEK

The venue is situated in the municipality of Cerańów which belonged formerly to the vast estate in Kielpiniec. From the old documents we can learn that the farm manor and the inn were located here. The route ends in the Nurski Przewóz, though it is worth to make a short trip to the famous Marian sanctuary in Łazówka to see the stone, hidden under the altar, on which the statue of Madonna with the Child was set up.

The first temple standing in this place was made of timber. Currently, the parishes from the most remote venues pray in a brick temple built at the end of last century.

ROUTE DURCH PTTK GEBILLIGT

Kamieńczyk – Matejki – Białobrzegi – Kielpiniec – Przewóz Nurski z odskokiem do Łazówka

Polnischer Verband für Touristik und Landeskunde (PTTK) billigte das Projekt der Route durch die Gemeinden: Sterdyń und Cerańów. Die Route bestimmt den Lauf des Flusses Bug und auf dem Weg schaut man in sehr charmante Ecken, die typisch für diese Gegend sind.

KAMIEŃCZYK

In eine wundervolle Reise startet man von dem Dorf Kamieńczyk am südlichen Ufer des Buges. Tatsächlich vergeht die Zeit hier sehr langsam, genauso wie der Lauf des in der Nähe verlaufenden Wasserweges. Es ist ideal für Menschen, die ungebrochene Stille mögen. Der Reichtum der Fische im Fluss zieht die Angler nach Kamienczyk.

MATEJKI

Wie die Bewohner von Matejki informieren, vor dem Ausbruch des Zweiten Weltkriegs wuchs hier eine Eiche, die die Beobachter mit seiner Größe begeisterte. Der Baum war so groß, dass den Berichten zufolge, ein Bauer seine Schafherde in ihrem Stamm hielt. Das Bild der Eiche befindet sich auf der hundert Zloty Banknote, die im Jahr 1934 von der Polnischen Bank ausgegeben wurde.

BIAŁOBRZEGI

In den 30er Jahren des zwanzigsten Jahrhunderts wurde in der Mitte des Dorfes eine Kapelle gegründet, die heute ein Treffpunkt für Einheimische für die Mai-Gottesdienste ist. Von der Seite Matejki gibt es eine zweite Kapelle. Aufmerksame Beobachter werden auch das Vorhandensein von drei Wegkreuzen feststellen.

In Białobrzegi wurde geboren und lebte Bronisław Marchel, ein polnischer Soldat, der in der berühmten Schlacht von Monte Cassino kämpfte.

KIELPINIEC

Im Dorf gab es vor Jahren einen blühend funktionierenden Gutshof. Die prächtigen Objekte bildeten Güter in Kielpiniec und Przewóz Nurski, sowie die Dörfer Kielpiniec, Przewóz Nurski, Kiezie und Białobrzegi.

Im neunzehnten Jahrhundert wurde Kielpiniec von den Landbesitzern Familie Lefevre, speziell Romuald und Michael verwaltet.

Das Herrenhaus aus Holz in Kielpiniec stand am Ende des Dorfes, nur wenige hundert Meter vom Fluss Bug entfernt. Im Laufe der Zeit begann das Gut zu schrumpfen, als Folge des Übereignungs-erlasses des Zaren, aber auch durch den direkten Verkauf. Heute ist es schwer, die Spuren des alten Herrenhauses und des Gutes vorzufinden.

Die Kapelle der Jungfrau Maria in Kielpiniec wurde 1938 gegründet. Sie wurde von Władysław Kur gestiftet, die die Witwe mit fünf kleinen Kindern war. Ein Jahr später wurde neben der Kapelle, ein hölzernerer Kreuz gebaut.

Es ist wert, etwa zwei Kilometer in Richtung Natolin zu fahren. Dort wächst ein ungewöhnlicher Baum. Auf der Eiche hängt ein Bild der

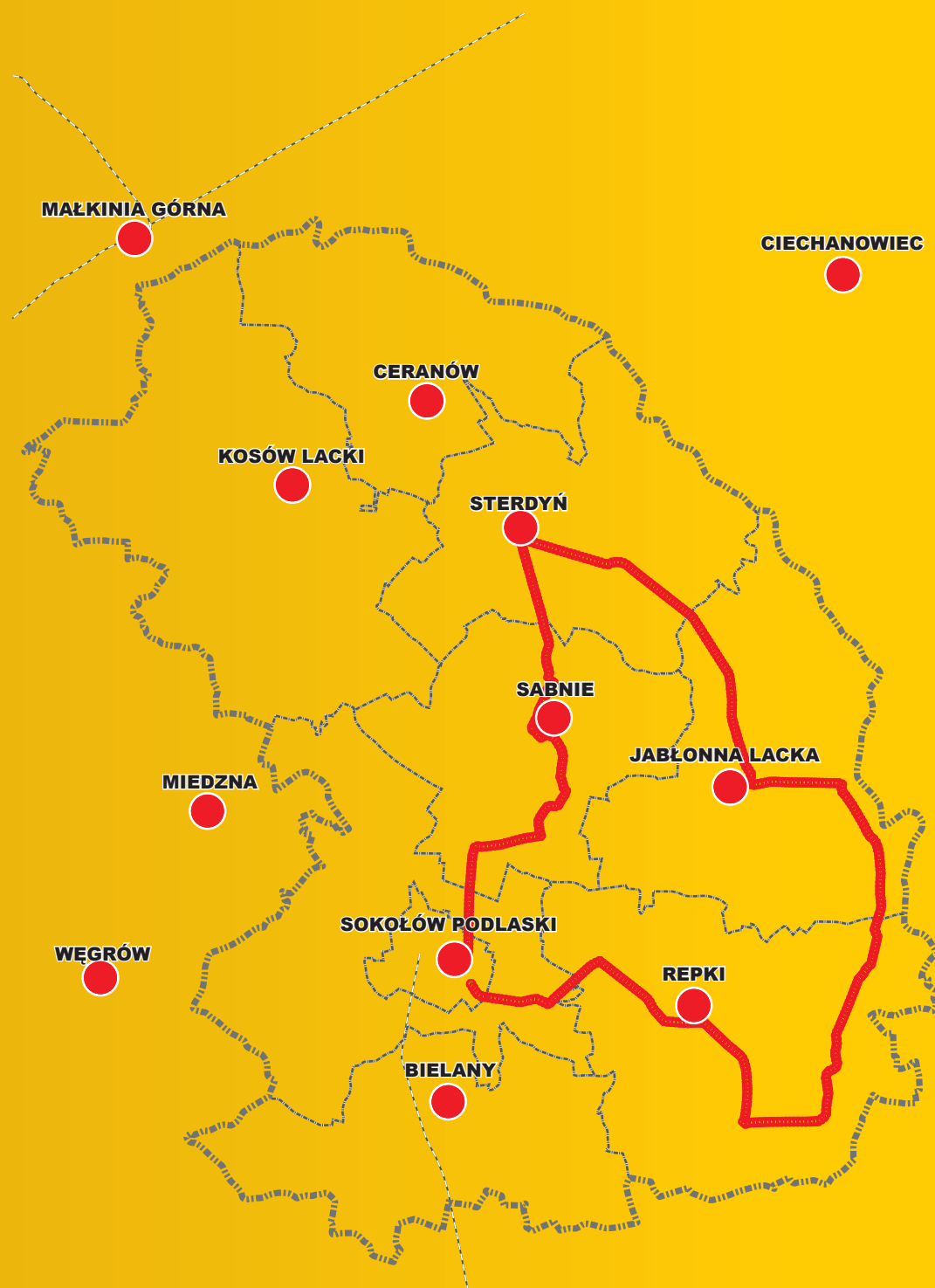
Jungfrau Maria. Das erste Bild liegt tief in der Spalt. Er wurde durch ein neues Bild der Heiligen Jungfrau verdeckt. Besucher, die diesen Platz besuchen, können ihre Aufmerksamkeit auf frische Blumen richten, die regelmäßig unter den Baum gelegt werden.

PRZEWÓZ NURSKI UND ŁAZÓWEK

Der Ort, der sich früher in der Gemeinde Cerańów befand, war ein Teil des riesigen Anwesens in Kielpiniec. Aus alten Dokumenten geht hervor, dass sich hier, unter anderem, ein Bauernhof und ein Gasthaus befanden.

In Przewóz Nurski endet die Tour, aber es lohnt sich noch das berühmte Marienheiligtum in Łazówka und das unter dem Altarstein versteckte Stein zu sehen, auf dem die Heilige Jungfrau mit dem Kind stand.

Das erste Gotteshaus, das an diesem Ort stand, war aus Holz. Derzeit beten die Gläubigen aus den entferntesten Standorten in einem gemauertem Gotteshaus.

SZŁAK TURYSTYCZNY UNITÓW SOKOŁÓWSKICH

Sokołów Podlaski – Rogów – Szkopy – Sawice – Gródek – Seroczyn – Grodzisk – Sokołów Podlaski

Uroczyste otwarcie traktu wokół Sokołowa Podlaskiego nastąpiło 8 maja 2015 roku. Szlak Unitów Sokołowskich jest najnowszą propozycją dla miłośników historii odwiedzających powiat.

Unię brzeską w 1596 roku zawarli wyznawcy Kościoła katolickiego i Cerkwi prawosławnej. Celem porozumienia było doprowadzenie do jedności obu porządków na obszarze Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Część prawosławnych zdecydowała się na przyjęcie zwierzchnictwa papieża, a także katolickich dogmatów pod warunkiem zachowania liturgii w obrządku wschodnim i możliwości zawierania małżeństw.

Prawosławne cerkwie znajdujące się na Podlasiu zaczęły przyjmować obrządek unicki już w końcu XVI i na początku XVII w. Sto lat później obszar obecnego powiatu sokołowskiego obejmował dwanaście takich parafii: Ceranów, Czekanów, Grodzisk, Gródek, Kosów Ruski, Łazówek, Rogów, Sawice, Seroczyn, Sokołów, Szkopy i Wirów. Z czasem liczba parafii malała, a proces ten miał związek z dobrowolnym przyjmowaniem obrządku łacińskiego przez część wiernych. W rezultacie niektóre parafie uległy

likwidacji (Ceranów, Kosów Ruski, Wirów).

Unia nie była tolerowana przez prawosławnych zaborców rosyjskich, którzy doprowadzili do jej ostatecznej likwidacji w 1875 r. Działania rosyjskiego zaborcy w drugiej połowie XIX wieku, co oczywiste, budziły opór wyznawców obrządku unickiego. Doszło do surowych i straszliwych represji skierowanych w miejscową ludność.

Po ukazie carskim z 1905 roku zwanym ukazem tolerancyjnym zdecydowana większość dawnych unitów porzuciła narzucone im prawosławie i przeszła na religię katolicką.

Definitywny kres prawosławia na terenie powiatu sokołowskiego wyznacza 1919 rok. Wtedy to wszystkie istniejące wówczas cerkwie prawosławne zostały przekształcone w kościoły katolickie.

Nic, więc dziwnego, że tereny obecnego powiatu są najwłaściwszym miejscem do przedstawienia burzliwych dziejów zwolenników unii. Mieszały się tutaj dwie kultury, a najbardziej widocznym tego przykładem było miasto Sokołów Podlaski, które powstało i rozwijało się wokół dwóch rynków: Lackiego, gdzie zamieszkiwali Polacy oraz Ruskiego. Każda z tych społeczności wybudowała swoją świątynię.

Szlak jest doskonale oznaczony na każdym odcinku

SOKOŁÓW PODLASKI

Ziemia sokołowska przez wieki była miejscem życia, a potem niestety też cierpienia ludzi wierzących postanowieniom unii brzeskiej. W mieście istniała niegdyś parafia prawosławna. Unię ostatecznie przyjęła w II poł. XVII w. Duchowni sprawujący opiekę nad tym miejscem mogli liczyć na hojność możnych ówczesnej Rzeczypospolitej. Ksiądz Janusz Radziwiłł ofiarował plebanii dwie włóki ziemi. Z biegiem lat duchowni rozszerzali swoją działalność. Według podań, istniał tutaj browar i staw.

Zachowane dokumenty wskazują na istnienie osiemnastowiecznej drewnianej świątyni pokrytej gontem. Przy cerkwi istniał cmentarz grzebalny, gdzie stała drewniana dzwonnica z pięcioma dzwonami.

W 1809 roku obiekt doszczętnie strawił pożar, ale dzięki środkom przekazanych przez rodzinę Kobylńskich dość szybko odbudowano cerkiew.

Jak podaje ks. dr Piotr Sosnowski w czasie prześladowań kozacy oprawcy nie przebierali w środkach, by zmusić unitów do apostazji i przejścia na prawosławie. Przykładowo w 1874 roku siłą zebrano kilka rodzin unickich, które za

pomocą nahajek chciano zmusić do zmiany wiary. Gdy dzieci odmówiły, konsekwencje ponieśli dorośli. Trzech mężczyzn związano sznurami i twarzą do ziemi wleczono kilkakrotnie wokół kościoła. Kiedy tortury nie przyniosły spodziewanego skutku, przy pomocy koni rozerwano ich ciała. Zamordowanych mężczyzn oprawcy nie pozwolili nawet zabrać do domu i godnie pochować. W 1875 r. formalnie, aż do 1915 r. świątynia funkcjonowała jako prawosławna, chociaż miejscowa ludność uczęszczała do niej w znikomej ilości.

Po I wojnie światowej dawna świątynia unicka pełniła rolę katolickiej kaplicy cmentarnej. W końcu podjęto decyzję o rozbiórce i w ten sposób w 1956 r. jeden z ostatnich materialnych śladów obecności unitów w mieście zniknął z historii miasta.

O miejscu życia i modlitwy unickiej wspólnoty przypomina nadana w 2008 r. nazwa: „Skwer Unitów Podlaskich”. To właśnie w tym miejscu rozpoczyna się szlak po ziemiach naznaczonych cierpieniem ludzi, którzy nie chcieli wyrzec się wiary swoich ojców.

ROGÓW

Patronem prawosławnej parafii w Rogowie był św. Dymitr Męczennik, a pierwsze wzmianki o niej pochodzą z 1546 roku. Parafianie przyjęli postanowienia unii najprawdopodobniej na początku XVII wieku. W drugiej połowie tego stulecia powstała w tym miejscu nowa, niewielka drewniana cerkiew z dzwonnica i jedną kopułką. Wyposażenie świątyni łączyło w sobie elementy charakterystyczne dla obrządku wschodniego i zachodniego.

W osiemnastym stuleciu świątynią opiekowała się rodzina Gąsowskich, a po nich schedę przejęli ówcześni właściciele Rogowa, Turscy.

Znamienny był 1815 rok, kiedy to właściciele wsi – starosta mielnicki Adam Szydłowski wraz z żoną Wiktorią z Kuczyńskich ofiarowali fundusze na budowę nowej świątyni z dzwonnica. Obiekt ten istnieje do dziś.

W połowie XIX wieku do parafii Rogów należały wsie Bachorza i Bałki, a kolatorem cerkwi został Tadeusz Doria Dernałowicz.

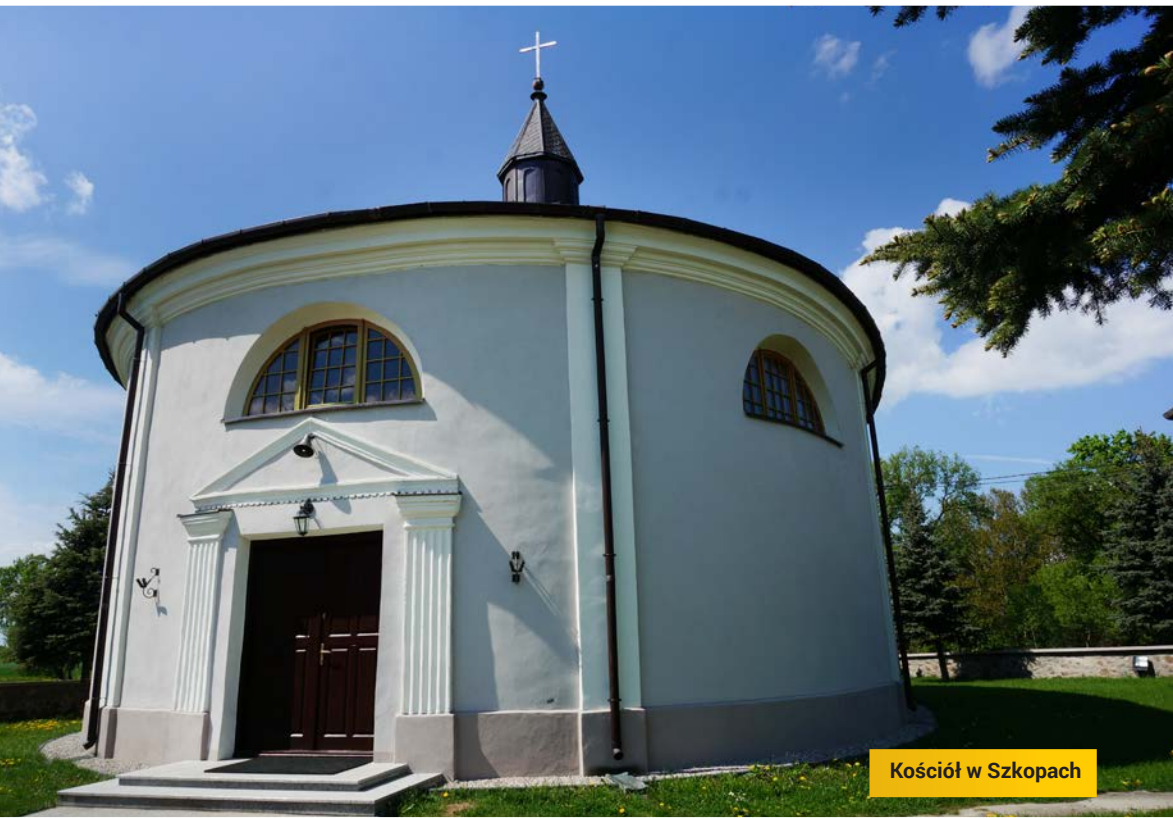
Kasata unii brzeskiej z 1875 roku stanowi nowy rozdział w historii świątyni. Przeszła ona na własność duchowieństwa prawosławnego. We wnętrzu pojawił się m.in. nowy ikonostas.

W 1915 roku świątynię opuścili wyznawcy prawosławia, a od 1919 roku istnieje tutaj katolicka parafia św. Anny. W 2013 roku przeprowadzono remont tego obiektu.

Z dawnego wyposażenia pozostały trzy barokowe ołtarze z XVIII wieku oraz nieco młodsza ambona. Obok kościoła stoi dzwonnica z 1815 roku posiadająca dwie kondygnacje. Jej elewację zdobią opaski wokół otworów głosowych, a także ażurowa listwa. W podobnym tonie utrzymano wykończenie dawnej cerkwi.

Kościół w Rogowie

Kościół w Szkopach

SZKOPY

Z miejscowymi dobrami mocno związali się przed kilkoma stuleciami członkowie rodziny Mleczek herbu Korczak. Panowie przyjęli nawet nazwisko od tych dóbr Mleczek – Szkopowski. Jednym z bardziej znanych przedstawicieli tego rodu był Mieczysław, sędzia drohicki i starosta mielnicki, a także sekretarz królewski.

To właśnie on na dwa lata przed swoją śmiercią, w 1644 roku ufundował i sownie wyposażał świątynię unicką w Szkopach pw. Najświętszej Trójcy. W świątyni modlili się okoliczni mieszkańcy, głównie chłopci ruskiego pochodzenia.

W XVIII wieku panami na Szkopach byli Zielińscy, ale dopiero późniejsi właściciele, Ciołkowscy należycie zainteresowali się cerkwią. Drewniany budynek liczył sobie wówczas 150

lat i jego stan techniczny pozostawiał wiele do życzenia. W grę wchodził już nie sam remont, lecz całkowita rozbiórka i wzniesienie nowej cerkwi. Tak też uczyniono dzięki funduszom Antoniego Ciołkowskiego i Amelii z Piłsuckich. Wyjątkową (bo murowaną, klasycystyczną i na rzucie eliptycznym) cerkiew budowano od 1807 do co najmniej 1822 r. Zmarły w 1845 roku Ciołkowski nie szczędził grosza na prace budowlane. Zresztą jako człowieka zamożnego i wpływowego stać było na taki wydatek.

Cerkiew w Szkopach przechodziła podobne koleje losu co inne obiekty unickie w okolicy po ukazie carskim z 1875 roku.

Od 1919 roku funkcjonuje tutaj parafia katolicka pod tym samym wezwaniem.

SAWICE

W Sawicach szczególnie mocno czczono świętego Jerzego. Według legendy słynny święty znany z tego, że zgładził smoka, objawił się na drzewie. W tym też miejscu w XV wieku powstała cerkiew prawosławna ufundowana przez rodzinę Sawickich, ówczesnych właścicieli tych ziem.

Okolo połowy XVII stulecia powstała nowa, niewielka cerkiew pozbawiona przedsionka i dzwonnicy. W 1789 roku Sawice znalazły się w rękach starosty mielnickiego Adama Szydłowskiego. Pan tych ziem i jego żona Wiktoria przeznaczili fundusze na budowę nowej cerkwi drewnianej. W 1815 roku budowla swoim kształtem była bardzo zbliżona do tej z Rogowa, także ufundowanej przez Szydłowskiego.

W czasach gdy świątynią zarządzali przedstawiciele prawosławia, zmienił się też wystrój tego miejsca. Pojawił się ikonostas zamiast typowego wyposażenia dla obrządku łacińskiego. W 1919 r. świątynia została rewindykowana katolikom.

Od 1934 roku kościół św. Jerzego pełnił rolę kościoła filialnego parafii w Wyróżbach. W 1990 roku ustanowiono tutaj samodzielną parafię.

W głównym ołtarzu znajduje się ludowy obraz św. Jerzego na koniu, pochodzący prawdopodobnie z XVII wieku. Wizerunek patrona parafii wisiał w kolejnych cerkwiach w Sawicach i przypisywano mu cudowne właściwości.

W 1930 roku przy kościele powstała drewniana dzwonnica. Posiada dwie kondygnacje.

Kościół w Sawicach

Kościół w Gródku

GRÓDEK

Gródek wraz z nieodległym Mołożewem jeszcze w średniowieczu były ważnymi ośrodkami politycznymi i gospodarczymi. Położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych oraz nieopodal rzeki Bug zapewniały mieszkańcom dostatnie życie i gwarantowały rozwój tych miejscowości.

Po potopie szwedzkim opuszczone przez rodzinę Mołożewskich ziemie znalazły się w rękach biskupów płockich. Dobra te nabył biskup Wojciech Baranowski. Właściciel zlecił wybudowanie w Gródku drewnianej cerkwi unickiej św. Mikołaja Biskupa na potrzeby ludności greckokatolickiej z Gródka, Mołożewa i Jabłonny Ruskiej. Budowa świątyni w 1604 r. uczyniła z tej miejscowości centrum religijne.

W 1743 roku dzierżawca Gródka Józef Turzański ufundował istniejącą do dziś drewnianą cerkiew. Jest to najstarsza istniejąca w powiecie sokołowskim świątynia unicka. Charakteryzuje się prostą bryłą na rzucie prostokąta, do której dostawiono zakrystię i prezbiterium. Fasadę cerkwi zdobiły typowe dla kultury zachodniej dwie wieże, a wewnątrz zamiast ikonostasu znajduje się ołtarz z dwoma drzwiami diakońskimi po bokach.

Obecnie funkcjonuje tutaj parafia rzymskokatolicka Najświętszego Serca Jezusowego. Pamiątką po unickich czasach jest przenośny ołtarz (feretron) z pierwszej połowy XVIII wieku z wizerunkami Matki Boskiej z Dzieciątkiem i unickiego męczennika św. Jozafata.

Kościół drewniany w Seroczynie

SEROCZYN

Na krótko przed zawarciem unii brzeskiej starosta drohiczyński Mikołaj Kiszka ufundował w Seroczynie prawosławną cerkiew pod wezwaniem Znalezienia Krzyża Świętego. Późniejsi panowie Seroczyna, Zbigniew Ossoliński wraz z trzema swoimi synami uposażyli plebanię w 1670 r. w trzy włóki ziemi, a także siedlisko pod plebanię. Wiele wskazuje na to, że w tym samym czasie powstała drewniana, unicka już, świątynia z ikonostasem, carskimi wrotami i trzema ołtarzami. Przetrwała ona około stu lat. W latach siedemdziesiątych XVIII wieku starosta sulejowski Stanisław Ossoliński zdecydował o budowie całkowicie nowej, istniejącej do dziś cerkwi.

W okresie prześladowań unitów mieszkańcy Seroczyna byli surowo karani przez zaborców za swój opór. Przypomina o tym ks. Józef Pruszkowski w książce „Martyrologium, czyli męczeństwo Unii Św. na Podlasiu”:

„Parafia Seroczyn i Łazów. Obie te malutkie parafie razem wzięte nie liczyły więcej niż 400 dusz. W 1868 roku wywieziony został w głąb Rosji ksiądz Nikon Dżakowski, proboszcz Seroczyna i Łazowa i na wygnaniu zakończył życie. Parafianie (...) nie przyjęli nowości prawosławnych do swojej cerkwi i za to, oprócz kary nahajek, ukarani zostali na blisko 12,000 złotych”.

W roku, w którym Polska odzyskała niepodległość, miejsce to znalazło się z powrotem w rękach katolików. W pierwszych latach funkcjonowania kościół był filią parafii w Sterdyni, a w 1921 roku powołano tutaj parafię Podwyższenia Krzyża Świętego. W latach 1991-1993 wybudowano tutaj murowany kościół, w którym znalazło się niemal całe wyposażenie z byłej drewnianej cerkwi. Zachowały się m.in. trzy barokowe ołtarze ze zjawiskowym obrazem Matki Bożej z Dzieciątkiem, zasuwany pounickim wizerunkiem św. Mikołaja Biskupa pochodzącym z XVIII wieku.

Stary budynek nie jest obecnie użytkowany.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » unici byli na różne sposoby zmuszani do przejścia na prawosławie
- » parafia w Sawicach samodzielnie istnieje dopiero od 1990 roku
- » w pierwszych latach po I wojnie światowej parafia w Seroczynie była filią parafii w Wyróżbach

Kościół w Grodzisku

GRODZISK

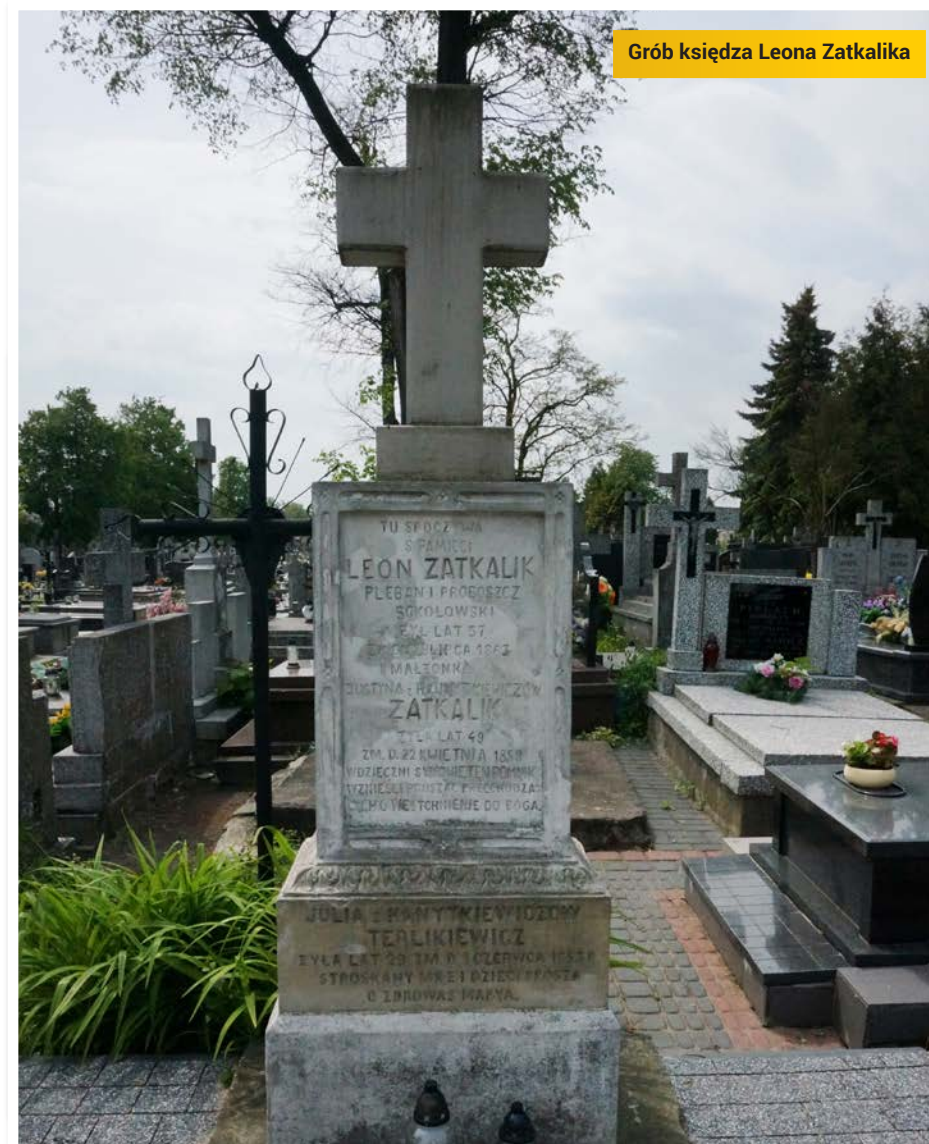
Pierwszą świątynią we wsi była cerkiew, o której wiadomo że istniała już w 1604 r. Obecny kościół (jako cerkiew unicka) został ufundowany w 1778 r. staraniem parafian lub (według innych źródeł) kosztem Antoniego

Załuskiego. W okresie kasaty Unii parafianie z Grodziska przechodzili okrutne prześladowania ze strony żołnierzy carskich i Kozaków. Katolicy odzyskali kościół w 1919 r., kiedy to powstała parafia pw. Świętej Trójcy.

SOKOŁÓW PODLASKI

Wędrowkę kończymy wizytą na dawnym cmentarzu przy ul. Bartoszewej. To tam pochowany jest ks. Leon Zatkalik, unicki proboszcz i dziekan sokołowski. Pochodził z rodziny, która przez 102 lata sprawowała te godności w Sokołowie Podlaskim. Razem z nim spoczywa żona

Justyna i jej siostra Julia. Pod tym względem nagrobek stanowi ewenement na skalę Polski i Podlasia. Ogniskuje w sobie losy kilku rodzin kapłanów unickich. Nagrobek został poddany pracom renowacyjnym. Do 1956 r. stała tu także, jako kaplica cmentarna, dawna cerkiew.

Grób księdza Leona Zatkalika

TOURIST ROUTE OF THE UNIATES OF SOKOŁÓW

Sokołów Podlaski – Rogów – Szkopy – Sawice – Gródek – Seroczyn – Grodzisk – Sokołów Podlaski

The ceremonial opening of the route around Sokołów Podlaski took place on 8th May, 2015. The route of the Uniates of Sokołów is the latest proposal for the history buffs visiting the district. BREST Union in 1596 was concluded by the followers of the Catholic Church and the Orthodox Church. The objective of the agreement was to bring to the agreement of the two orders in the area of the Polish-Lithuanian Nations. The Union was not tolerated by the Orthodox Russian invaders who led to its liquidation. Orthodox churches located in the Podlasie region have started to adopt the order of the Uniate at the beginning of the seventeenth century. The actions of the Russian invader in the second half of the nineteenth century aroused the strong resistance of the followers of the Uniate.

After the decree from 1905 tsar order called tolerant order the majority of old

Uniate followers abandoned the Orthodox and converted to the Catholic religion.

The definitive end to the Uniate is marked by the year 1919 years when all existing Orthodox churches were converted into Catholic churches.

SOKOŁÓW PODLASKI

The land of Sokołów for centuries was a place of life, then unfortunately also the place of suffering of the people faithful to the provisions of the Union of Brest. Once in the town there was a parish under the invocation of the intercession of the Blessed Virgin Mary. The preserved documents indicate the existence of eighteenth-century timber church covered with shingles. At the church there was a cemetery with a wooden belfry with five bells. In 1809, the fire completely destroyed the building, but thanks to money provided by the Kobylinski family the church was fairly quickly rebuilt.

According to Fr. PhD Piotr Sosnowski, during the persecution, the cossack captors used all measures to force the Uniates to the apostasy and the conversion to the Orthodoxy. The new facility has survived until the 50s of the last century. The Uniate's church has long played the role of the Catholic cemetery chapel. In the end, it was decided to demolish the church and thus one of the last traces of material existence of the Uniates in the city disappeared from the surface of the Earth. The Catholic Parish Priest sold the material remaining from the Orthodox church to one of the inhabitants of the surrounding villages.

The place of life and prayer of the Uniate community is recalled by the name:

„Square of the Uniates of Podlasie.” Exactly at this point begins the route on the lands marked by the suffering of people who did not want to renounce the faith of their fathers.

ROGÓW

The patron of the Orthodox parish in Rogów was St. Martyr Dimitri, and the first memories of it come from year 1,546. Parishioners have adopted the provisions of the union most likely at the beginning of the seventeenth century.

In 1815, the owners of the village - the governor Adam Szydłowski and his wife Victoria from Kuczyńscy family donated funds to build a new church with a bell tower. The building exists up to now.

The dissolution of the Union of Brest in 1875 represents a new chapter in the history of the temple. The ownership of it was passed to the Orthodox clergy. In 1915 the Orthodox church followers left the church and since 1919 the Catholic parish of St. Anne has been here. In 2013 the building was renovated.

SEROCZYN

Not long before the conclusion of the Union of Brest, the governor of Drohiczyn Nicholas Bowel founded the Orthodox church dedicated to the Finding of the Holy Cross in Seroczyn. The later gentlemen Seroczyn, Zbigniew Ossoliński along with three of their sons provided the rectory with three fields of land and the land for the rectory itself. There are some traces that at the same time a Wooden Uniate temple was set up. It lasted about a hundred years. In the 70s of the eighteenth century the governor of Sulejów, Stanisław Ossoliński, decided to build a completely new existing to these days Orthodox church.

In the year in which Poland regained its independence this place was in the hands of Catholics. In early years the church was a branch of the parish in Sterdyń, and in 1921 the parish of the Exaltation of the Holy Cross was appointed here. In the 90s of the twentieth century the brick church was built here, in which there were almost all facilities of the former wooden church.

GRODZISK

Just near the new brick church of saint Trinity the unused wooden Orthodox church is located. In 1778 it was founded by Antoni Zaluski. The relatively good condition of the temple is due to rather frequent overhauls.

The first temple in the village was the church mentioned firstly in writing in 1704. Slightly later than it happened in the neighbourhood, i.e. in 1919, the temple was given to Catholics.

SOKOŁÓW PODLASKI

Our trip is concluded by the visit to the former cemetery at Bartoszków Street. This is the place where the Father Leon Zatkaliński - Uniate parish priest and vicar of Sokolov with his wife, Justyna from Hannytkiewiczów, are buried. At this cemetery, the Uniate church moved from the center of the town and serving as a chapel, was set up for several years.

SZKOPY

In the eighteenth century Szkopy venue was managed by Zieliński family, but the next owners, Ciołkowscy, duly took interest in the church. The timber building was 150 years old and its technical condition was very poor. The renovation would not help, the rebuilding was required. So it was made with the funding from Anthony Tsiolkovsky and Amelia Piłsudski. In 1807-1822 the brick church was established, which delights the eye of its visitors until now.

In the hands of Mielnicki alderman - Adam Szydłowski. The governor of these lands in 1815 with his wife Victoria dedicated some funds to build a new wooden church.

Since 1934 the Saint George church plays a role of an affiliated parish church in Wyróżby. In 1990 an independent parish was founded here.

GRÓDEK

In 1743, the Gródek tenant, Joseph Turzański, funded the current wooden church in Gródek. It is the oldest existing temple in the district of Sokółów Uniate. It is characterized by a simple form on a rectangular plan.

Currently there is a Roman Catholic parish of the Sacred Heart of Jesus. The memory of the Uniate times is recalled by a portable altar from the first half of the eighteenth century depicting the Virgin Mary with the Child and the Uniate martyr, Jehoshaphat.

SAWICE

In Sawice, St. George was particularly honored. According to the legend, the famous saint, known for killing the dragon, revealed himself on a tree. In this place in the fifteenth century the Orthodox church was funded by Sawicki family, the then owners of these lands. In the seventeenth century, a new small church was set up here. In 1789, Sawice was

DER WANDERWEG DER SOKOLWER UNITEN

Sokołów Podlaski – Rogów – Szkopy – Sawice – Gródek – Seroczyn – Grodzisk – Sokołów Podlaski

Die feierliche Eröffnung der Strecke rund um Sokołów Podlaski fand am 8. Mai 2015 statt. Der Weg der Sokolower Uniten ist der neueste Vorschlag für die Besucher der Gemeinde, die sich für Geschichte interessieren.

Die Union von Brest wurde im Jahre 1596 von den Gläubigen der katholischen Kirche und der orthodoxen Kirche abgeschlossen. Das Ziel der Vereinbarung war es, zur Einheit der beiden Ordnungen im Bereich des Territorium Polen-Litauen zu führen.

Die Union wurde von den orthodoxen russischen Teilungsmächten, die zu ihrer Liquidation führten, nicht toleriert. Die Orthodoxen Kirchen, die sich in Podlachien befanden, haben bereits am Anfang des siebzehnten Jahrhunderts angefangen, die unierte Ordnung anzunehmen. Die Handlungen der russischen Teilungsmächten in der zweiten Hälfte des neunzehnten Jahrhunderts haben den Widerstand der Gläubigen der unierten Ordnung geweckt.

Nach dem Dekret aus dem Jahre 1905, so genanntem toleranten Erlass, hat die überwiegende Mehrheit der alten Uniten das aufgedrängte russisch-orthodoxe Glaubensbekenntnis aufgegeben und trat zu der katholischen Religion über.

Das definitive Ende des unierten Ritus in diesen Bereichen bestimmt das Jahr 1919. Dann wurden alle der damaligen orthodoxen Kirchen in katholische Kirchen umgewandelt.

SOKOŁÓW PODLASKI

Das Land von Sokołów war seit Jahrhunderten ein Ort des Lebens, und später leider auch des Leids der Menschen, die treu den Bestimmungen der Union von Brest waren. In der Stadt gab es einmal eine Gemeinde der Fürbitte der Heiligen Jungfrau Maria. Die erhaltenen Dokumente weisen auf die Existenz einer mit Schindeln gedeckten Holzkirche, aus dem achtzehnten Jahrhundert hin. An der Kirche existierte ein Friedhof, wo ein hölzerner Glockenturm mit fünf Glocken stand.

Im Jahr 1809 hat ein Feuer das Gebäude komplett zerstört, aber dank des Geldes von Familie Kobylinski wurde die Kirche ziemlich schnell wieder aufgebaut.

Laut Priester Dr. Piotr Sosnowski, während der Verfolgung zwangen die Kosaken-Folterer mit allen Mitteln die Uniten zur Apostasie und zum Übergang zur Orthodoxie.

Das neue Gebäude bewährte sich bis in die 50er Jahre des vergangenen Jahrhunderts. Die alte unierte Kirche diente damals als katholische Friedhofskapelle. Am Ende wurde der Abriss beschlossen, womit einer der letzten materiellen Spuren des Vorkommen der Uniten in der Stadt, von der Bildfläche verschwand. Der Pfarrer der katholischen Pfarrei verkaufte das Material der orthodoxen Kirche an einen Bewohner des umliegenden Dorfes.

An den Ort des Lebens und des Gebetes der unierten Gemeinschaft erinnert der verliehene Name: „Platz der Podlachien Uniten“ [„Skwer Unitów Podlaskich“]. Gerade an diesem Ort beginnt der Weg, in dem, mit Leid der Menschen gekennzeichnetem Land, die den Glauben ihrer Väter nicht verleugnen wollten.

ROGÓW

Der Patron der orthodoxen Gemeinde in Rogów war St. Demetrios von Thessaloniki, und die erste Erwähnung über sie (die Gemeinde) stammt aus dem Jahre 1546. Die Gemeindemitglieder haben wahrscheinlich die Bestimmungen der Union zu Beginn des siebzehnten Jahrhunderts angenommen.

Bezeichnend war das Jahr 1815, als die Besitzer des Dorfes - der Starost von Mielinica Adam Szydłowski und seine Frau Victoria von Kuczynski, spendeten Mittel für den Bau einer neuen Kirche mit einem Glockenturm. Die Kirche existiert auch heute (noch).

Die Auflösung der Union von Brest 1875 stellt ein neues Kapitel in der Geschichte der Gotteshäuser. Es ging in das Eigentum an den orthodoxen Klerus. Die orthodoxen Gläubigen verließen im Jahre 1915 die orthodoxe Kirche, und seit 1919 gibt es hier die katholische Pfarrei St. Anne. Im Jahr 2013 wurde das Gebäude renoviert.

SZKOPY

Die Herren von Szkopy waren in dem achtzehnten Jahrhundert Zielinskis, aber erst die späteren Eigentümer, Ciolkowskis, haben sich ordnungsgemäß für die Kirche interessiert. Das Holzgebäude war damals 150 Jahre alt, und sein technischer Zustand ließ viel zu wünschen übrig. In Frage kam nicht nur eine Renovierung, sondern der ganze Abriss der alten und die Errichtung einer neuen orthodoxen Kirche. So machte man es dank der Finanzierung von Antoni Ciolkowski und Amelia von Pilsudzki. Im Jahr 1807-1822 entstand eine Backsteinkirche, die das Auge der Touristen bis heute erfreut.

SAWICE

In Sawice verehrte man besonders stark St. Georg. Laut der Legende offenbarte sich der berühmte Heilige, der wegen des Erschlagens des Drachen berühmt ist, auf einem Baum. An diesem Ort entstand im fünfzehnten Jahrhundert eine orthodoxe Kirche, die von den Sawickis, den damaligen Besitzern dieser Länder, finanziert wurde.

Rund um den siebzehnten Jahrhundert, entstand eine neue, kleine Kirche. Im Jahre 1789 waren Sawice in den Händen von Mielnica Starost, Adam Szydłowski. Der Herr dieser Länder bestimmte im Jahre 1815 zusammen mit seiner Frau Victoria, Mittel für den Bau einer neuen orthodoxen Kirche aus Holz.

Seit 1934 dient die St. Georg Kirche als Filialkirche der Pfarrei in Wyrozęby. Im Jahre 1990 gründete man hier eine eigenständige Pfarrei.

GRÓDEK

Im Jahre 1743 hat der Pächter von Gródek Józef Turzański eine bis heute bestehende orthodoxe Holzkirche finanziert. Es ist das älteste unierte Gotteshaus in Gemeinde Sokołów. Es charakterisiert sich mit einem einfachen Bau mit einer rechteckigen Form.

Derzeit gibt es hier eine römisch-katholische Pfarrei des Heiligsten Herzens Jesu. Eine Erinnerung an die unierte Zeiten ist der Tragaltar (fretum) aus der ersten Hälfte des achtzehnten Jahrhunderts mit dem Abbild der Jungfrau Maria mit Kind und unierten Märtyrer St. Josaphat.

SEROCZYN

Kurz vor dem Abschluss der Union von Brest, finanzierte der Starost von Drohiczyń Mikołaj Kiszka eine orthodoxe Kirche der Auffindung des Heiligen Kreuzes. Die späteren Herren von Seroczyn, Zbigniew Ossoliński zusammen mit drei seinen Söhnen unterstützten das Pfarrhaus mit drei Wloka (polnisches Flächenmaß und als Feldmaß im Königreich Polen in Anwendung), sowie den Platz für das Pfarrhaus. Es gibt viele Anzeichen dafür, dass zur gleichen Zeit ein hölzernes, schon uniertes, Gotteshaus entstand. Es bewährte sich etwa einhundert Jahre. In den 70er Jahren des achtzehnten Jahrhunderts beschloss Starost Stanisław Ossoliński Sulejowski den Bau einer völlig neuen orthodoxen Kirche, die bis zum heutigen Tag existiert.

In dem Jahr, in dem Polen seine Unabhängigkeit wiedererlangte, befand sich dieser Ort in den Händen der Katholiken. In den ersten Jahren des Funktionierens der Kirche war sie eine Filiale der Pfarrei in Sterdyn, und im Jahre 1921 wurde hier die Pfarrei Erhöhung des Heiligen Kreuzes ernannt. In den 90er Jahren des zwanzigsten Jahrhunderts wurde hier eine Backsteinkirche gebaut, in der sich fast die gesamte Ausrüstung aus der ehemaligen Holzkirche befindet.

GRODZISK

Direkt an der neuen Backsteinkirche der Heiligen Dreifaltigkeit steht eine jetzt ungenutzte orthodoxe Holzkirche. Sie wurde im Jahre 1778 von Antoni Żaluzki finanziert. Der relativ gute Zustand des Gotteshauses verdankt es recht häufigen Renovierungen.

Das erste Gotteshaus im Dorf war die orthodoxe Kirche, über die zuerst im Jahre 1704 geschrieben wurde. Ein wenig später, im Jahre 1919, wurde das Gotteshaus von den Katholiken übernommen.

SOKOŁÓW PODLASKI

Wir enden unsere Reise mit dem Besuch des ehemaligen Friedhofs an der Bartoszczańska Straße. Dort ist der Priester Leon Zatkaliński, uniierter Pfarrer und der Pfarrer von Sokołów, zusammen mit seiner Frau, Justyna von Han-nytkiewicz, begraben. Gerade auf diesem Friedhof stand für einige Jahrzehnte die von dem Stadtzentrum verlegte unierte orthodoxe Kirche, die als Kapelle diente.

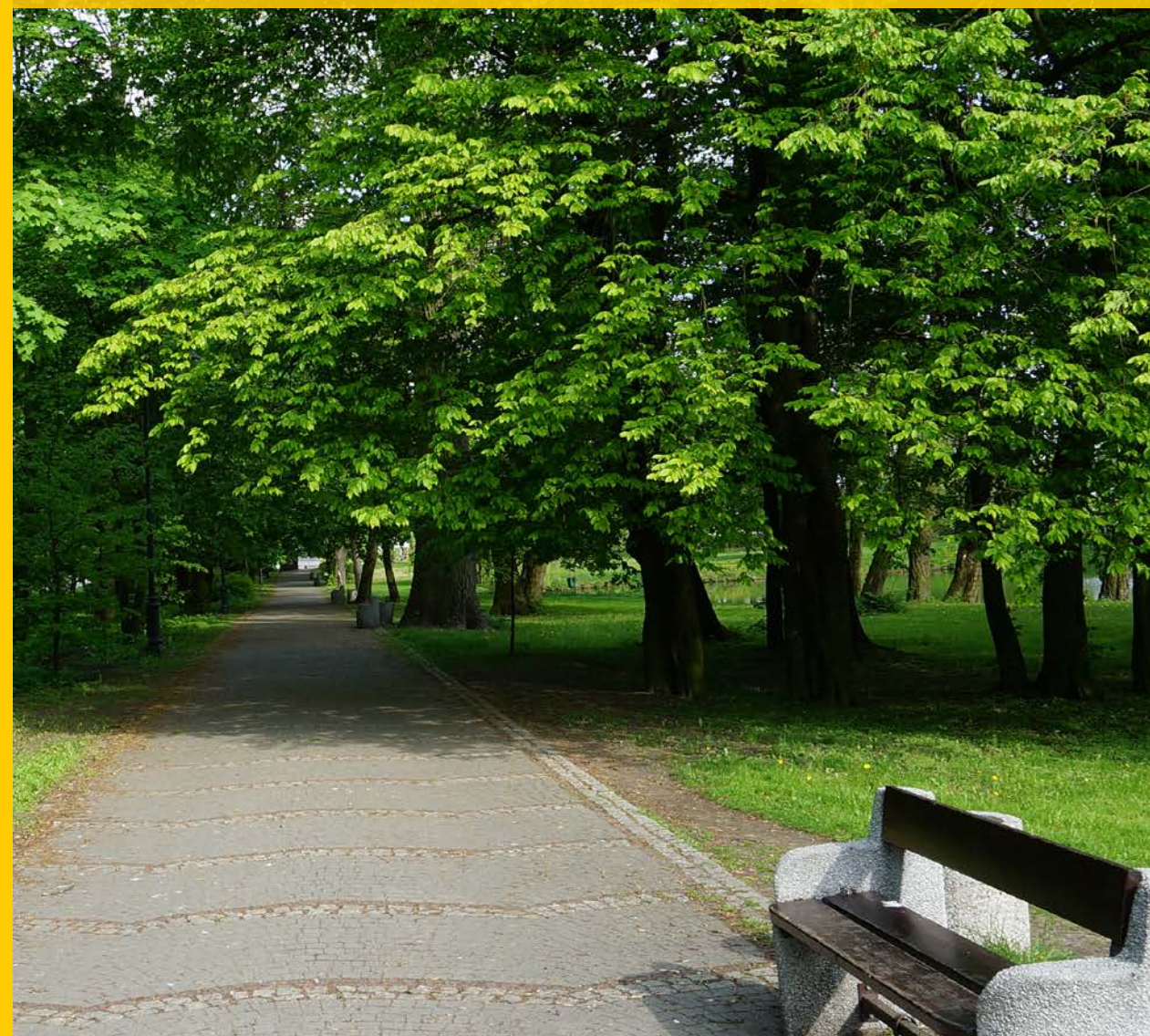

SZLAK TURYSTYCZNY WIELKI GOŚCINIEC LITEWSKI

Warszawa – Sulejówek – Stanisławów – Dobrze – Liw – Węgrów – Sokołów Podlaski – Drohiczyn – Brańsk
– Bielsk Podlaski – Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka – Grodno – Druskienniki – Troki – Wilno

Wielki Gościniec Litewski (WGL) przez kilka stuleci był jednym z najbardziej istotnych szlaków handlowych i pocztowych naszego kraju. Łączył Warszawę z Wilnem, a więc kluczowe miasta Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Trasa ewoluowała z biegiem lat i zbacziała z głównego szlaku, jednak nie wpływało to na jej zasadniczy kształt. Dzięki szlakowi Warszawa miała łączność ze wschodem Europy, ponieważ droga z Wilna biegła dalej, ku Moskwie.

Pierwsze wzmianki o drodze handlowej na północny wschód pochodzą z XI wieku, kiedy to na pograniczu polsko-ruskim dochodziło do potyczek i napadów. Poza tym ziemie te często najeżdżali Jaćwingowie.

Dopiero po normalizacji stosunków polsko-litewskich w XIV wieku Wielki Gościniec Litewski zyskał niespotykane dotąd znaczenie. Ożywiła się wówczas wymiana handlowa, kontakty polityczne i gospodarcze. Ważnym punktem szlaku było graniczne miasto Liw, w którym wzniesiono warowny zamek do ochrony granicy państwa, którą wyznaczał bieg rzeki Liwiec.

Istnienie szlaku wymuszało powstawanie kolejnych miejscowości. Szczególnie intensywna kolonizacja dokonała się na Podlasiu. W 1569 roku przeszło z Litwy do Korony w ramach Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Jednym z najprężniej rozwijających się ośrodków był Sokołów Podlaski. Nikt nie znał wówczas modnego dziś słowa „lobbing”, ale istotną rolę odegrali wtedy właściciele dóbr nad Bugiem, Kiskowie i Radziwiłłowie. Bardzo im zależało, aby ruch handlowy przebiegał przez miejscowości należące do nich i aktywnie o to zabiegali u ówczesnych decydentów.

Gdy Zygmunt III Waza przeniósł stolicę z Krakowa do Warszawy, znaczenie Wielkiego Gościńca Litewskiego wzrosło jeszcze bardziej.

Na szlaku WGL zazwyczaj było gwarno

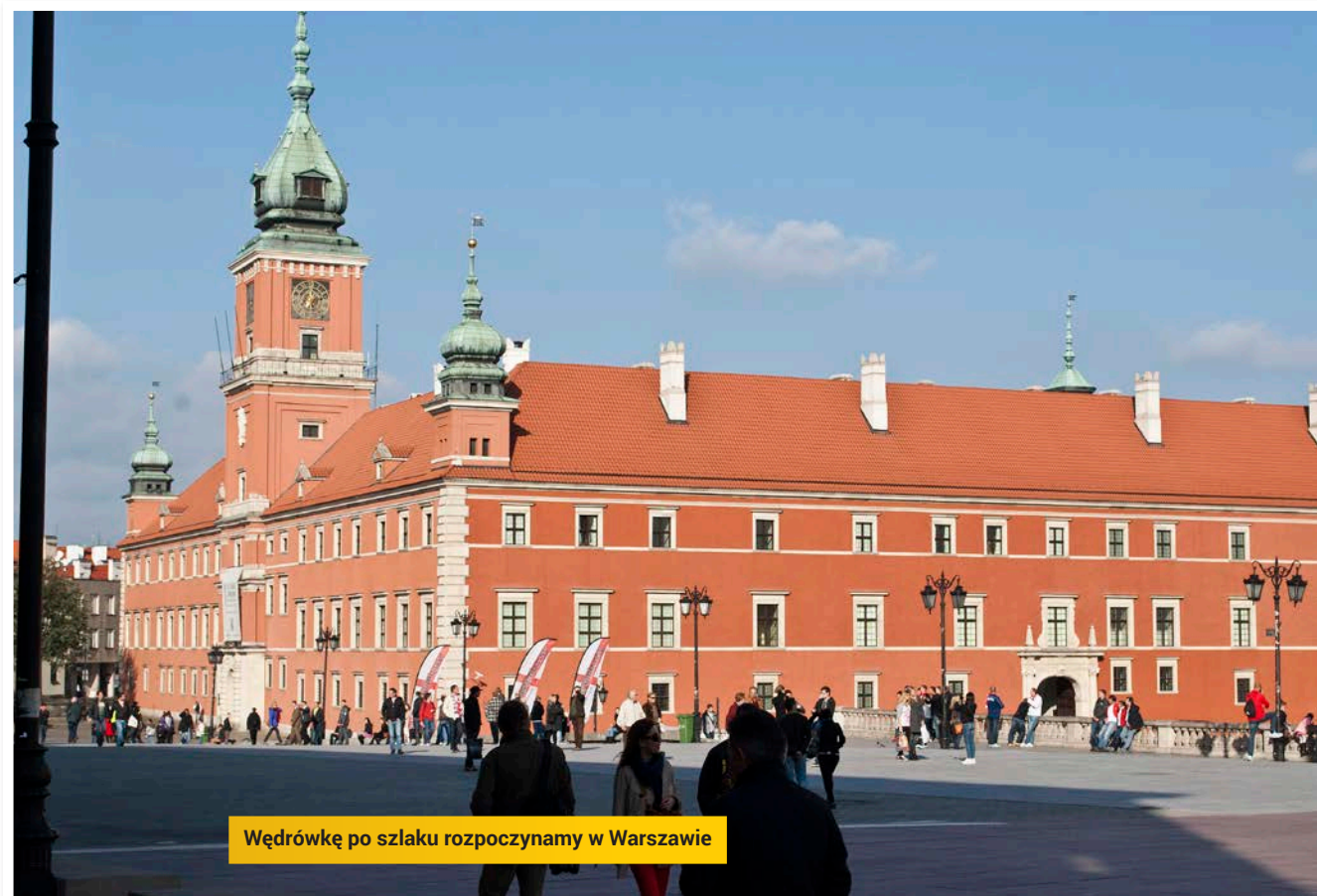
i tłoczno. Podróżowali nim ludzie reprezentujący różne narodowości, wyznania, stany i zawody. Na jego istnieniu korzystali wszyscy. Miasta zarabiały na podatkach i mytach, a mieszkańcy podczas jarmarków i targów mogli nabyć towary po atrakcyjnych cenach. Przy okazji wymiany handlowej dochodziło także do nieocenionego mieszania się kultur, ponieważ na Podlasiu pojawiali się handlarze z odległych zakątków Europy.

W XVIII wieku Gościniec przeżywał największy rozkwit. Oprócz transportu handlowego, wzrosło wówczas także zainteresowanie turystyką. Podróżowanie stało się po prostu modne, a wynalazki takie jak dyliżans nie tylko poprawiały komfort podróży, ale budziły też zainteresowanie światem. Każdy młody człowiek z dobrej rodziny pragnący odebrać gruntowne wykształcenie powinien był odbyć kilka podróży w swoim życiu, dzięki którym poszerzał swoją wiedzę o świecie.

Co więcej, królowie sascy rządzący Polską w XVIII wieku utworzyli regularną pocztę królewską. Poczta zapewniała przewóz listów i paczek, ale także transport osobowy. Dzięki wprowadzeniu jednakowych standardów poszczególne miasta miały obowiązek tworzyć i utrzymywać stacje pocztowe. Na Podlasiu takie placówki istniały w Węgrowie, Sokołowie Podlaskim, Grannem, Bielsku Podlaskim i Białymstoku.

Rola Wielkiego Gościńca Litewskiego systematycznie malała z powodu zmian granic, rozbicia tradycyjnych układów komunikacyjnych i rozwoju kolei w XIX wieku.

Wycieczka szlakiem dawnych handlowców z jednej stolicy europejskiej do drugiej będzie z pewnością pasjonującym przeżyciem. Możliwość obejrzenia urokliwych terenów Mazowsza i Podlasia – po polskiej, a także okolice Wilna – po litewskiej stronie będzie ucztą zarówno dla oka jak i duszy.

Wędrówkę po szlaku rozpoczynamy w Warszawie

WARSZAWA

Wielki Gościniec Litewski rozpoczyna się przy ul. Krakowskie Przedmieście, w samym centrum Warszawy. Początek drogi wyznacza pałac należący niegdyś do Teodora Wessla. Pod koniec XVIII w pałacu mieściła się główna siedziba poczty królewskiej. Stąd na wschód wyruszali gońcy konni, a także dyliżanse i wozy pocztowe.

W końcu XIX wieku pałac przebudowano. Obecnie mieści się tutaj Prokuratura Apelacyjna.

Na szlaku rozlokowano stacje pocztowe umiejscowione w odległości od ok. 14 do nawet 40 km. Pełniły one funkcję urzędów pocztowych,

miejsc zmiany koni i bazy noclegowej.

Swobodną podróż na wschód utrudniał brak mostu przez Wisłę. Dopiero w 1558 roku król Zygmunt August, ostatni przedstawiciel dynastii Jagiellonów na tronie podjął decyzję o zbudowaniu przeprawy.

Przy wyjeździe z Warszawy mija się dawne przedmieście stolicy, obecnie jej dzielnicę, Grochów. Miejsce to zasłynęło wielką bitwą powstańców listopadowych z wojskami rosyjskimi w lutym 1831 roku. Dzięki bohaterskiej postawie Polaków ocalono stolicę przed wojskami rosyjskimi.

SULEJÓWEK

Józef Piłsudski – wielki żołnierz i polityk, ale też... kochający mąż i ojciec. Taki wizerunek marszałka odsłania pomnik zlokalizowany przy dworku Milusin w Sulejówku. Na ławeczce siedzi Piłsudski i bawi się z dwoma swoimi córkami, Wandą i Jadwigą.

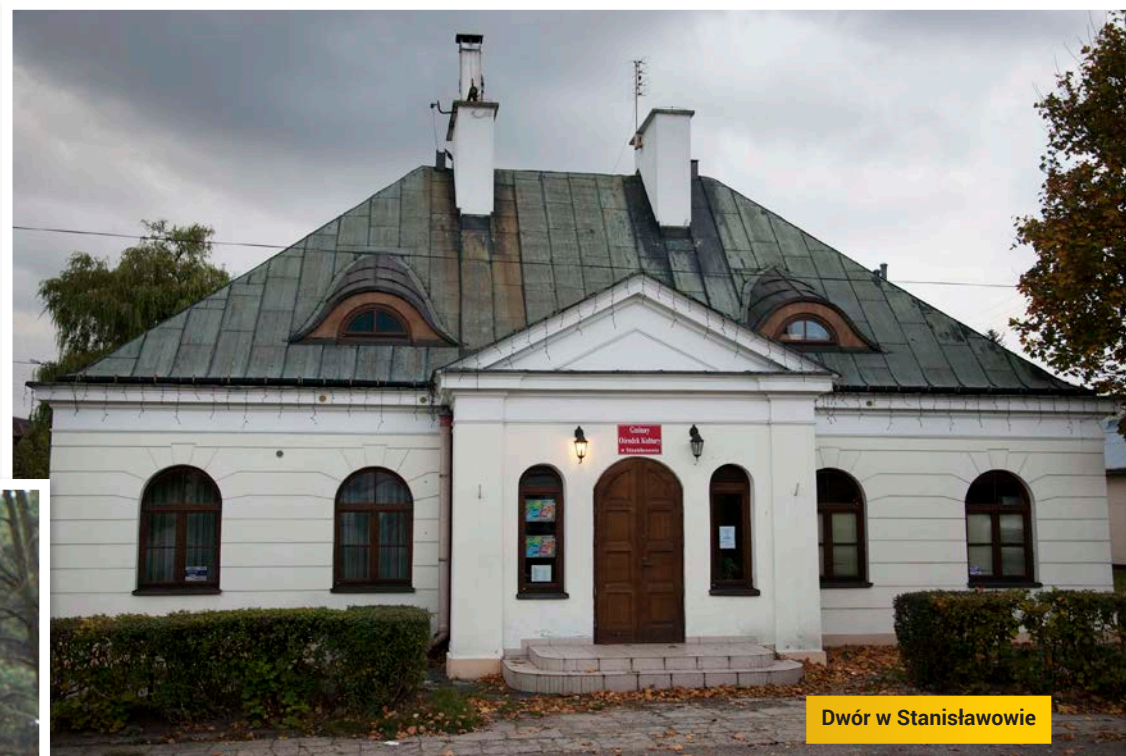
W 1923 roku właśnie w Sulejówku Piłsudski zamieszkał po złożeniu dymisji z ważnych urzędów państwowych. Dworek otoczony pięknymi sulejowskimi drzewami powstał na

podstawie projektu Kazimierza Skórewicza i był darem Komitetu Żołnierza Polskiego. Po trzech latach, 12 maja 1926 roku Piłsudski wyruszył do Warszawy wraz z wiernymi sobie żołnierzami aby dokonać przewrotu mającego na celu obalenie dotychczasowych władz. Zdarzenie to przeszło do historii jako zamach majowy.

Gdy w 1935 roku Piłsudski zmarł, w dworku Milusin powstało muzeum jego imienia.

Pomnik Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Dwór w Stanisławowie

STANISŁAWÓW

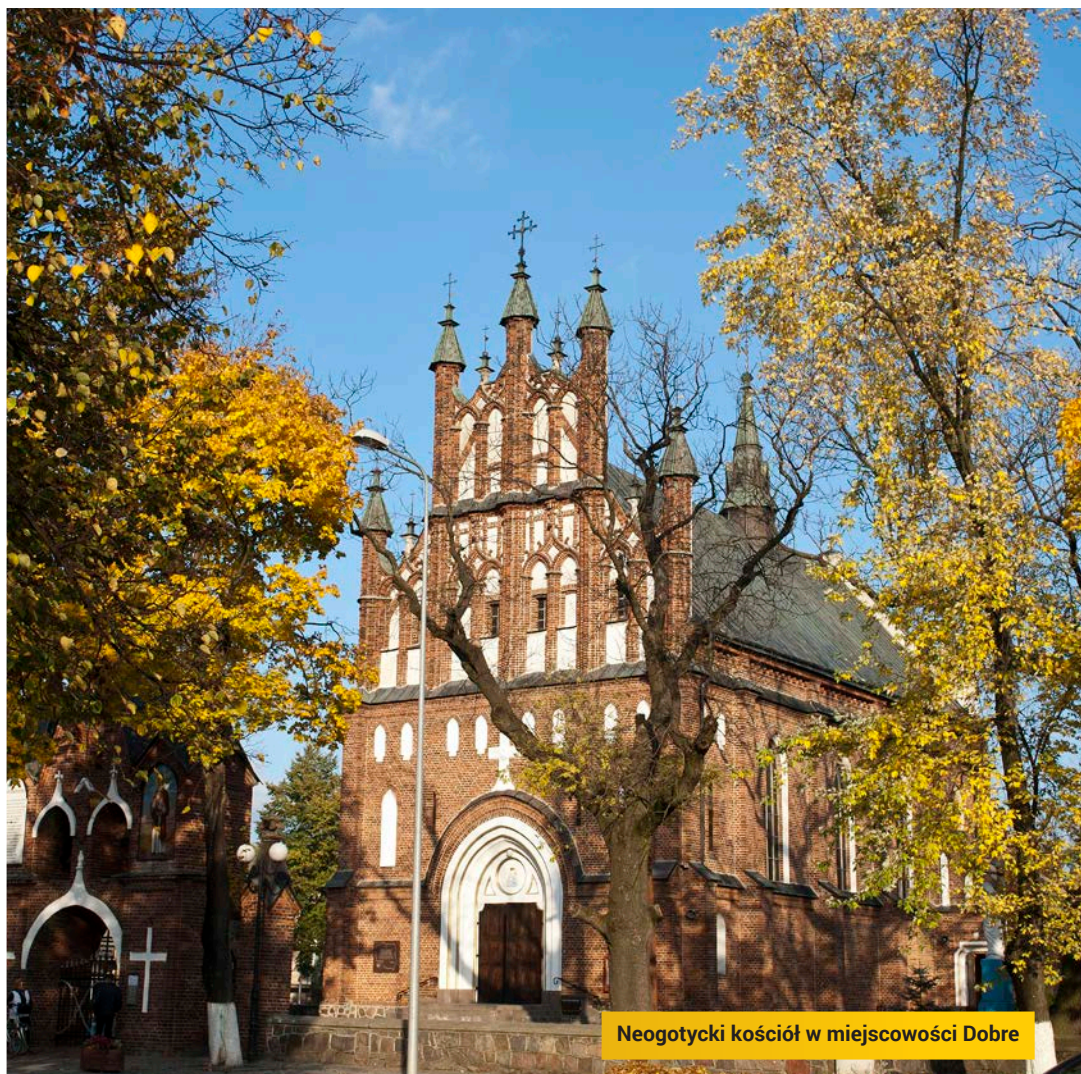
W połowie XVI wieku królowa Bona nakazała wybudowanie okazałego dworu w Stanisławowie. Była to drewniana konstrukcja o dwóch kondygnacjach. W granicach dóbr stanisławowskich istniało aż osiem młynów. Uległy one zniszczeniu w czasie potopu szwedzkiego.

Miejscowość ta bardzo boleśnie odczuła skutki wielkich wojen, które przetaczały się na przestrzeni wieków przez te ziemie. Litości dla mieszkańców nie mieli żołnierze Suworowa w czasie insurekcji kościuszkowskiej. Zawitali tutaj również żołnierze francuskiego cesarza Napoleona Bonaparte, którzy w 1812 roku maszerowali na Moskwę. Dziewiętnaście lat później właśnie ze Stanisławowa wyruszyły wojska rosyjskie, które w lutym 1831 roku stoczyły przegraną bitwę z Polakami pod Olszynką Grochowską.

W Stanisławowie istnieje zajazd z początku XIX wieku. To tutaj mieściła się siedziba poczty konnej.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » Wielki Gościniec Litewski przez lata był jednym z ważniejszych szlaków w Polsce
- » w XVIII wieku był on popularny nie tylko pod względem handlowym, ale także turystycznym
- » wędrowka po szlaku wiedzie się od Warszawy aż do Wilna

DOBRE

Dzięki istnieniu szlaku handlowego na Litwę Dobre przeżywało swój największy rozkwit w dziejach. Gdy ważne trakty handlowe poprowadzono innymi drogami, ranga miejscowości dramatycznie spadła, co doprowadziło do odebrania jej praw miejskich w połowie XIX wieku.

W 1878 roku powstał tutaj neogotycki kościół św. Mikołaja. Jego projektant, Bolesław Podczażyński w czasie prac wzorował się na słynnym wileńskim kościele św. Anny.

W miejscowym Gminnym Ośrodku Kultury funkcjonuje społeczne muzeum poświęcone życiu i twórczości Konstantego Laszczki, pochodzącego z Dobrego uznanego polskiego rzeźbiarza.

LIW

Tempo życia w tej miejscowości wyznacza bieg Liwca, rzeki mającej przed wiekami niebagatelną rolę geopolityczną. To właśnie nurt tego traktu wodnego wyznaczał granicę pomiędzy księstwem mazowieckim i Podlasiem, do 1569 roku należącym do Litwy. W Liwie powstała okazała warownia, która przez długie stulecia była najbardziej wysuniętym na wschód polskim zamkiem.

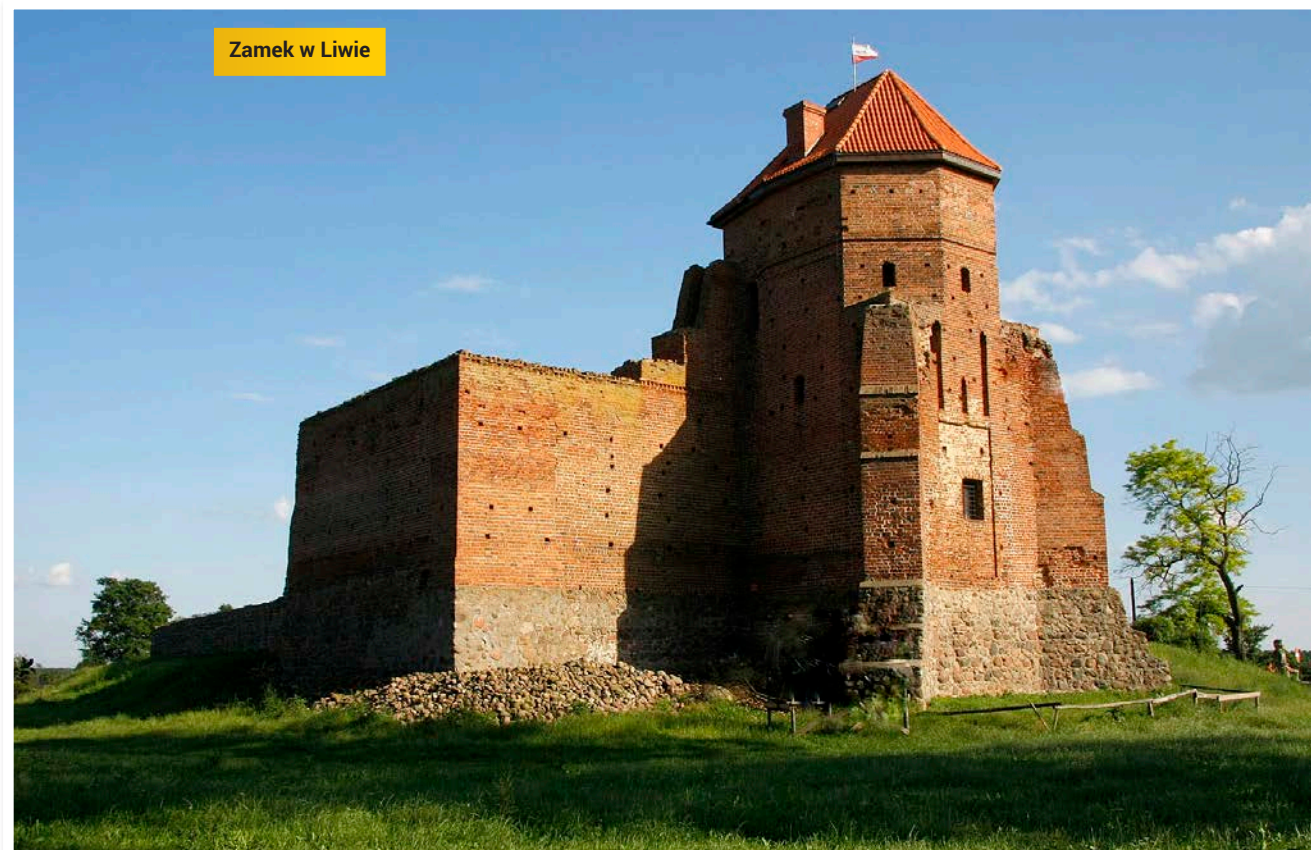
Potop szwedzki i wojna północna odcisnęły swoje piętno na zamku. W 1782 r. starosta Tadeusz Grabianka zbudował tutaj dwór barokowy, który spłonął w połowie XIX w.

Ciekawa historia dotyczy czasów II wojny światowej. Otóż niemieccy najeźdźcy zapra-

gnęli rozebrać zamek i pozyskać z niego potrzebny im budulec. Wówczas na nietypowy pomysł wpadł archeolog Otto Warpechowski, który wmówił okupantom, że zamek w Liwie był krzyżacką warownią. W związku z tym w latach 1942-1944 zamiast rozbiórki przeprowadzono prace renowacyjne zamku.

Po II wojnie światowej, do 1959 roku odbudowano ostatecznie dworek, a zabezpieczone mury obwodowe oddano do użytku w końcu 1961 roku.

Obecnie w zamku mieści się muzeum-zbrojownia, które oprócz militariów posiada w swoich zbiorach bogatą kolekcję mebli i tkanin.

Zespół pałacowo-parkowy w Przeździecku

WĘGRÓW

Z Węgrowem wiąże się legenda o słynnym zwierciadle maga Twardowskiego. Według podań ludowych, w lustrze będącym tak naprawdę wypolerowaną metalową taflą przeglądali się król Zygmunt August pragnący zobaczyć w nim zmarłą żonę Barbarę, Napoleon Bonaparte, gdy maszerował tędy na Moskwę, a także pewien duchowny, który zamiast własnego odbicia zobaczył w lustrze diabła.

Węgrów był niegdyś ważnym ośrodkiem protestantyzmu aż do 1664 roku, kiedy to znalazł się we władaniu katolickiej rodziny Krasieńskich. Zbudowali oni kościół farny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, a także osadzili tutaj franciszkanów reformatów.

W Węgrowie istnieje duży (160 m na 100 m) prostokątny rynek, na którym zbiegają się drogi dojazdowe z różnych stron świata. Przy rynku stoi budowla zwieńczona falistym szczytem. Jej wygląd przywodzi na myśl bajkowy dom z piernika. Dom Gdański, bo taka jest jego oficjalna nazwa, w XVIII wieku wybudowali prawdopodobnie kupcy z Pomorza. Służył on jako zajazd dla najbardziej znamienitych gości. Podobno gościł w nim sam Napoleon Bonaparte w czasie odwrotu spod Moskwy.

SOKOŁÓW PODLASKI

Miasto odegrało niebagatelną rolę w powstaniu szlaku turystycznego wiodącego śladami dawnej drogi handlowej. Według zamierzeń pomysłodawców szlaku, w Sokołowie Podlaskim ma powstać Muzeum Wielkiego Gościńca Litewskiego.

Wizytówką Sokołowa Podlaskiego jest bogata architektura sakralna. Szczególną uwagę zwraca kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny posiadający obecnie rangę konkatedry.

Obiekt ten wzniesiony został staraniem ks. Stanisława Pielasy w latach 1948-1953. W lipcu 1944 roku sowieckie bomby spadły na miasto. W wyniku bombardowania dotychczasowy kościół pod wezwaniem św. Michała Archanioła wraz z plebanią i wikarówką uległy całkowitemu zniszczeniu. Nową świątynię rzymsko-katolicką – już pod wezwaniem Niepokalanego Serca NMP – odbudowano. Autorem projektu był architekt Andrzej Boni z Warszawy. Prace budowlane ukończono w 1953 roku, ale cały kompleks z wieżami okalającymi fasadę i wyposażeniem świątyni był gotowy dopiero 30 lat później.

W 1999 roku do tylnej elewacji kościoła dobudowano drewniany ołtarz polowy, będący częścią ołtarza zbudowanego z okazji wizyty papieża Jana Pawła II w Drohiczynie.

Przy świątyni znajduje się cmentarz otoczony ceglany murem. W nekropolii zachował się m.in. nagrobek księdza Jana Czarnockiego z połowy XIX wieku, a także figura Chrystusa Miłosiernego pochodząca z 1919 roku.

Drewniany kościółek pod wezwaniem św. Rocha stoi przy wąskiej uliczce o tej samej nazwie. Nie jest to pierwsza lokalizacja tej świątyni. W 1980 roku przeniesiono ją z ul. Kosowskiej. Obecnie szkielet kościoła stanowi żelbetonowa konstrukcja wypełniona sosnowymi belkami ze starej świątyni.

Przy ul. Sadowej znajduje się kościół św. Jana Bosko, nad którym opiekę sprawują księża salezjanie. W 1925 roku duchownych do Sokołowa zaprosiły władze miejskie. Głównym celem zgromadzenia, oprócz działalności duszpasterskiej, jest opieka oraz edukacja młodzieży. Salezjanie pojawili się w mieście by założyć i prowadzić gimnazjum.

Kościół św. Jana Bosko w Sokołowie Podlaskim

Podczas drugiej wojny światowej księża prowadzili tajne nauczanie. Budynek gimnazjum w czasie okupacji zajmowali Niemcy, którzy urządzili tutaj szpital wojskowy. W czasie odwrotu, w 1944 roku żołnierze podpalili budynek szkoły, który połączony był z kościołem. Pożaru kościoła udało się szczęśliwie uniknąć.

Zarówno bryła kościoła jak i jego wnętrze utrzymane są w podobnej konwencji. Dominują proste kształty, a konfesjonały, żyrandole i drzwi pozbawione są ozdób.

Od 1993 roku księża salezjanie prowadzą działalność oświatową. W Zespole Szkół Salezjańskich funkcjonuje obecnie gimnazjum i liceum ogólnokształcące.

Zespół pałacowo-parkowy w Przeździecku zamieszkiwali kolejni właściciele Sokołowa. Od południa pałac sąsiaduje z dużym stawem, natomiast w północnej części znajdują się budynki gospodarcze. Dawniej funkcjonowały tutaj: wozownia wraz ze stajnią, dom ogrodnika oraz piwnica

z lodownią (dziś zniszczona). Po drugiej stronie drogi dominuje budynek dawnego browaru wraz z innymi zabudowaniami folwarcznymi.

W kolejnych stuleciach zmieniali się właściciele Przeździecki. Tymi dobrami władali: Sokołowscy, Radziwiłłowie, Krasieńscy, Ciecierscy, Skórzewscy, Ogińscy, Kobylńscy, Elżbieta Hirschmannowa, Sołbańscy i Malewiczowie.

Warto zwrócić uwagę na postać Michała Kleofasa Ogińskiego. Ten słynny kompozytor i twórca poloneza „Pożegnanie Ojczyzny” sprowadził do Sokołowa Podlaskiego rzemieślników francuskich, którzy trudnili się produkcją luksusowych chustek, kapeluszy, tkanin i pasów kontuszowych.

Po drugiej wojnie światowej pałac w Przeździecku zaadaptowano na potrzeby szpitala, który funkcjonował tutaj do lat 80. XX wieku. Budynek ożył ponownie w 2000 roku, kiedy to powołano w tym miejscu Dom Miłosierdzia im. Jana Pawła II Caritas Diecezji Drohiczyńskiej.

Konieczne należy spacerować się po dawnym pałacowym parku. Idealnym miejscem dla malarzy są tereny przy stawie ze źródłiskami dopływu rzeki Cetyni. Znajduje się tam wysepka z pochyłymi nad wodą drzewami. Odbijają się one od tafli wody i w ten sposób tworzą malowniczy widok będący inspiracją dla artystów.

Sokołów Podlaski jest miastem, w którym wykształcił się silny nurt patriotyczny. W 1865 roku w pobliskiej wsi Krasnodęby - Sypytki w domostwie Ksawerego Bielińskiego ukrywał się ksiądz, generał Stanisław Brzóska, słynny powstaniec styczniowy. Po schwytaniu przez armię carską został przewieziony do Sokołowa, osądzony, a następnie stracony wraz ze swoim adiutantem Franciszkiem Wilczyńskim na miejskim rynku.

Przez Sokołów Podlaski przepływa rzeka Cetynia. Według legendy nazwa rzeki pochodzi od imienia księżniczki, córki Kumata, wodza Jaćwingów. Pewien polski książę zakochał się w dziewczynie, ale ta nie odwzajemniła jego uczucia. Urażony mężczyzna zaczął więc oblegać gród, w którym mieszkała jego ukochana. Gdy polska załoga była już bliska zwycięstwa, kobieta w akcie rozpaczyci rzuciła się z wałów i utonąła w rzece.

Piękna panorama Drohiczyzna

DROHICZYN

Miasto z wielowiekową tradycją, historyczna stolica Podlasia (lata 1520-1795).

Słynęło niegdyś ze wspaniałych szkół prowadzonych przez franciszkanów i jezuitów. Dzięki staraniom tych drugich w połowie XVIII wieku jezuicka szkoła uzyskała rangę kolegium (Collegium Nobilium). Poza szkołami w mieście funkcjonowały kościoły, cerkwie prawosławne i unickie oraz klasztory.

W XIX wieku miasto straciło na znaczeniu. Zmiana przebiegu szlaków handlowych i uruchomienie Traktu Brzeskiego spowodowały odebranie Drohiczynowi praw miejskich w 1863 roku.

Obecnie w mieście znajdują się trzy kościoły (Wszystkich Świętych, Najświętszej Maryi Panny i Trójcy Świętej) oraz jedna cerkiew św. Mikołaja. Swoją siedzibę ma również Diecezja Drohiczyńska.

Warto spacerować się na Górę Zamkową, gdzie niegdyś stał zamek z XV wieku. Jest to idealny punkt widokowy, z którego rozpościera się malownicza panorama na nadbużańską okolicę.

Warto spacerować się na Górę Zamkową, gdzie niegdyś stał zamek z XV wieku. Jest to idealny punkt widokowy, z którego rozpościera się malownicza panorama na nadbużańską okolicę.

BRAŃSK

Kilkaset lat temu w Brańsku żyli i pracowali kaci, którzy dzięki swojej wprawie i kunsztowi w zadawaniu śmierci zyskali ogólnokrajową sławę. Powstało nawet przekleństwo: „A bodaj cię kat brański oprawi!!”.

Miasto posiada też nieco bardziej chlubne ślady własnej historii. We wschodniej jego części znajduje się słynne uroczysko „Kumat”, które wzięło swoją nazwę od wielkiego wodza Jaćwągów, który poległ w 1264 roku w bitwie z polskim wojskiem.

Gdy Szlak Wielkiego Gościńca Litewskiego przebiegał przez Brańsk handlowało się tutaj głównie drewnem i zbożem. Starostą brańskim w latach 1653-1669 był Bogusław Radziwiłł, ten sam, który został uwieczniony na kartach powieści Henryka Sienkiewicza „Potop”.

W Brańsku znajduje się cerkiew św. Symeona Słupnika. Świątynia prawosławna należy do parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Maleszach. Budowę nowej, murowanej cerkwi zakończono w 2005 roku. Zastąpiła ona stary obiekt sakralny z końca XIX wieku.

Cerkiew w Brańsku

Ratusz w Bielsku Podlaskim

BIELSK PODLASKI

Urokliwe plenery bielskiego rynku zostały uwiecznione w filmie Jerzego Hoffmana „Znachor” z Anną Dymną i Tomaszem Stockingerem w rolach głównych. Przy ratuszu znajduje się tablica informacyjna przypominająca o tym wydarzeniu.

Najbardziej znanym zabytkiem w mieście jest wspomniany już ratusz wybudowany w 1780 roku według projektu Jana Sękowskiego. Według podań miejscowej ludności Bielsk Podlaski nawiedziła plaga szarańczy, która zniszczyła uprawy. Na pamiątkę tego wydarzenia w blasze na iglicy wieży ratuszowej wykuto owada i datę 1779.

Z miastem wiąże się także inna legenda. W 1564 roku w Bielsku Podlaskim spotkali się posłowie polscy i litewscy aby obradować w sprawie unii, która miała połączyć oba narody. Moce diabelskie nie chciały jednak doprowadzić do porozumienia i rozpętały potężną burzę nad miejscowością. Od uderzenia pioruna zapalił się zamek, którego nie udało się uratować. Cerkiew grodowa z kolei zapadła się pod ziemię. Odtąd przykładając ucho do ziemi można usłyszeć stłumione bicie cerkiewnych dzwonów. Podobno dzwony najgłośniej słychać w Wielką Sobotę.

Pałac Branickich w Białymstoku

BIAŁYSTOK

Rozkwit miasta łączy się z osobą Jana Klemensa Branickiego, hetmana wielkiego koronnego (1752-1771) i posiadacza niezliczonej ilości tytułów. Gospodarz Białegostoku dzięki wstawiennictwu u samego króla Augusta III Sasa uzyskał magdeburskie prawa miejskie w 1749 roku. Po śmierci króla rozpoczął starania o koronę, ale nie posiadał wystarczających talentów politycznych i dyplomatycznych aby zrealizować swój cel.

Branicki miał wielki gust artystyczny. Z niewielkiego pałacu barokowego uczynił jedną z najpiękniejszych rezydencji magnackich ówczesnej Polski. Pałac zwano potocznie Wersalem Podlaskim.

Zjawiskową rezydencję rozbudowano i urządzono według pomysłu Tylmana z Gameren. Za czasów Branickich pałac był bardzo prężnie

działającym ośrodkiem kultury. Przy dworze działały teatr i balet.

Do wspaniałego pałacu przylegał równie efektowny tarasowy ogród w stylu francuskim. Dwa poziomy miały symbolizować Rzeczpospolitą i Księstwo Litewskie tworzące jedną harmonijną całość.

Po śmierci Branickiego w 1771 roku pałac przejęli Potoccy. W 1795 roku nowym właścicielem okazałych włości został rząd pruski. W 1802 roku kompleks przyłączono do Cesarstwa Rosyjskiego.

Obecnie w pałacu mieści się siedziba Uniwersytetu Medycznego.

W XIX wieku w mieście powstał silny, konkurujący nawet z Łodzią ośrodek włókienniczy. Dzięki intensywnemu rozwojowi Białystok nazywany był „Manchesterem Północy”, a powstanie żelaznej kolei łączącej Warszawę z Petersburgiem tylko wzmocniło jego pozycję.

SOKÓŁKA

W Sokółce hodowano prawdopodobnie sokółki, które wykorzystywano później do polowań na dworach królewskich. Właśnie od tych szlacheckich ptaków miejscowość wzięła swoją nazwę. W XVI wieku powstał tutaj dwór myśliwski ofiarowany królowej Bonie przez króla Zygmunta Starego.

Prawa miejskie nadał Sokółce Zygmunt III Waza w 1609 roku. Przy Gościńcu Litewskim istniała tutaj stacja pocztowa, którą zarządzali urzędnicy z rodziny Michaelisów. W drugiej połowie XVIII wieku w Sokółce powstał pałacyk gubernatorski zbudowany na zlecenie Antoniego Tyzenhause. Według jego pomysłu powstała też wytwórnia materiałów luksusowych różnego typu.

Miasteczko, podobnie jak Bielsk Podlaski zasłynęło również jako miejsce kręcenia filmu. Właścicielem to trzech filmów z cyklu „U Pana Boga...” w reżyserii Jacka Bromskiego.

KUŹNICA BIAŁOSTOCKA

W tej miejscowości szlak opuszcza terytorium Polski. Nazwa miejscowości pochodzi od rudni – huty wytopu żelaza z rud darniowych. Rudnia była położona w głębi Puszczy Grodzieńskiej. W specjalnie przygotowanych piecach hutniczych rzemieślnicy wytapiali żelazo z pokładów tego surowca z rejonu Kuźnicy, Kowali, Saczkowic i Kuścina. Pierwsze wzmianki o rudniach pochodzą z 1504 roku. W 1546 r. Kuźnica uzyskała prawa miejskie. Miejscowość bardzo mocno ucierpiała w wyniku wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919-1921. Straty były tak duże, że władze odebrały Kuźnicy prawa miejskie w 1921 r. Dziś nazwa miejscowości kojarzy się z przejściem granicznym.

A ZA GRANICĄ...

Po przekroczeniu przejścia granicznego w Kuźnicy Białostockiej czekają na nas kolejne atrakcje, m.in. białoruskie Grodno z licznymi pamiątkami po obecności Polaków na tych terenach. Warto zajrzeć choćby do muzeum Elizy Orzeszkowej lub pałacu należącego do rodu Sapiechów.

Poza tym można wybrać się do litewskiego uzdrowiska Druskienniki gdzie czekają na nas kolejne atrakcje, m.in. białoruskie Grodno z licznymi pamiątkami po obecności Polaków na tych terenach. Warto zajrzeć choćby do muzeum Elizy Orzeszkowej lub pałacu należącego do rodu Sapiechów.

Litewskie uzdrowisko Druskienniki, które zyskało sławę wykraczającą daleko poza granice kraju. Dzięki źródłom mineralnym i pokładom leczniczej borowiny przyjeżdża tutaj tysiące kuracjuszy.

Będąc nieopodal Wilna warto odwiedzić zamek w Trokach, zrekonstruowaną warownię wybudowaną jeszcze za czasów wielkiego kniazia Witolda na przełomie XIV i XV wieku. Zamek usytuowany jest nad brzegiem jeziora i dzięki temu okolica zyskała sławę niezwykle urokliwego miejsca.

Końcowym przystankiem na szlaku Wielkiego Gościńca Litewskiego jest stolica Litwy Wilno. Dzięki swojej wielokulturowości miasto zyskało niepowtarzalny klimat. Wąskie i kręte uliczki starego miasta, dostojne świątynie i urokliwe zakątki tworzą bardzo przyjemną całość. Jest to idealne zakończenie długiego szlaku obfitującego w niezwykle miejsca, w których możemy spotkać równie wyjątkowych ludzi.

TOURIST ROUTE THE GREAT LITHUANIAN TRACK

Warszawa – Sulejówek – Stanisławów – Dobre – Liw – Węgrów – Sokołów Podlaski – Drohiczyń – Brańsk – Bielsk Podlaski – Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka – Grodno – Druskienniki – Troki – Wilno

Great Lithuanian Track (GLT) for several centuries was one of the most vital trade routes of our country. It connects Warsaw to Vilnius, i.e. the key cities of the Polish-Lithuanian Commonwealth. The trail had evolved over the years and strayed from the trail, but even these adjustments did not affect its basic shape.

The existence of the route necessitated the formation of the next village. Particularly intense colonization took place in the region of Podlasie, which, as rarely any region, benefited from the Polish-Lithuanian union. One of the fastest growing centers was Sokołów. Nobody knew then the currently fashionable word „lobbying,” though it played an important role amongst the owners of the estates on the Bug River, Kiszewo and Radzivils. They cared a lot about the commercial traffic running through the villages belonging to them thus they actively support it among the contemporary decision-makers.

WARSZAWA

Great Lithuanian Track starts at Krakowskie Przedmieście Street, in the city center. The palace which was formerly owned by Theodore Wessel marks the beginning of the track. In the late nineteenth century, the palace was rebuilt. Today it houses the Prosecutor's Office.

Along the way the postal stations were located being approx. 14 to even 40 km from each other. They served as the post offices, places to change horses and as the accommodation.

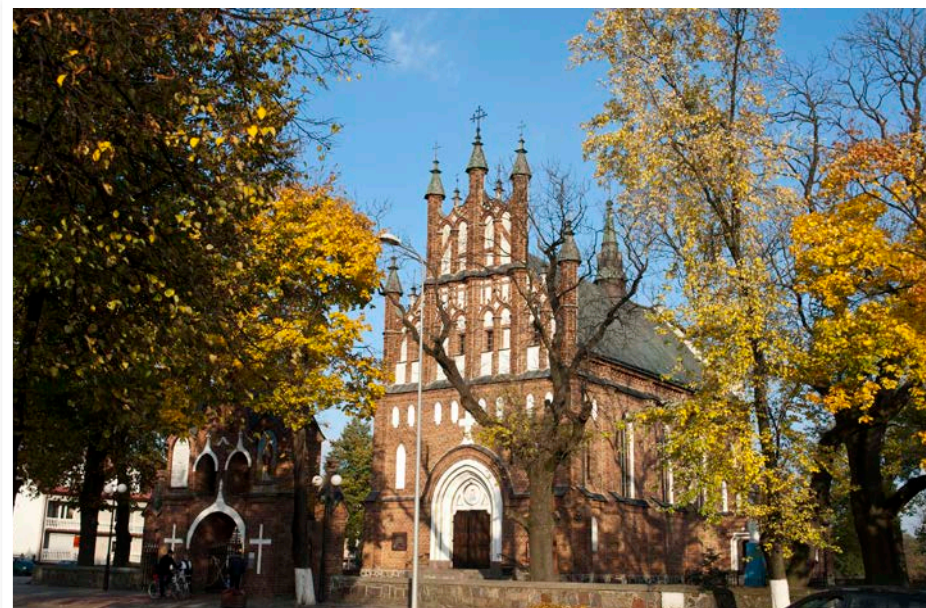
SULEJÓWEK

Józef Piłsudski - a great soldier and politician, but also... a loving husband and father. This image of marshal also reveals the monument located at the manor of Milusin in Sulejówek. Piłsudski sitting on a bench and playing with two of his daughters, Wanda and Jadwiga.

In 1923, he settled in Sulejówek. This happened after the submission of his abandonment of the important state offices. Mansion in Sulejówek surrounded by beautiful trees was designed by Kazimierz Skórewicz and was a gift from the Polish Soldier Committee.

STANISŁAWÓW

In the mid-sixteenth century, Queen Bona ordered the construction of the stately mansion in Stanisławów. It was a wooden structure with two storeys. At the time, eight mills were built within the manor of Stanisławów. There is also an inn dating from the early nineteenth century where the horse mail is located now.

DOBRE

Thanks to the trade route to Lithuania the venue Dobre experienced its greatest prosperity in the history. When the important trade routes led through other towns, the rank of the venue plummeted and the town was deprived of its town privileges in the mid-nineteenth century.

In 1878 the Neo-Gothic church of Saint Nicholas was set up in Dobre.

LIW

The pace of life in this village determines the course of Liwiec, a river having considerable geopolitical role centuries ago. The river established the borderline between the Duchy of Mazovia and land belonging to the Lithuanians. The impressive fortress was built in Liwa, which for centuries was the easternmost Polish castle. In addition to the purely defensive role, Liw also played the role of headquarters of the castellany.

Today, the castle houses a museum with a rich collection of furniture and fabrics.

WĘGRÓW

There is a large (160 m to 100 m) rectangular square in Węgrów, where roads from different parts of the world cross. The building topped with a wavy top is located at the square. Its appearance recalls a fairytale gingerbread house. Gdański Dom, which is its official name, was supposedly built by merchants from Pomerania in the eighteenth century. It served as an inn for the most distinguished guests. Supposedly, it hosted Napoleon Bonaparte during his retreat from Moscow.

SOKOŁÓW PODLASKI

The city played an important role in the formation of a tourist route along the traces of the ancient trade route. According to the intentions of the originators of the trail, in Sokołów Podlaski will host Museum of the Great Lithuanian Track.

Sokołów Podlaski is marked by its rich sacral architecture. Particular attention is paid to the church of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary holding the position of the Concatedral. Next to the temple there is a cemetery surrounded by a brick wall.

The little wooden church of St. Roch is situated on the narrow streets connecting Węgrowska and Wiejska Streets. This is not the first location of this temple. In 1980, it was moved from the Kosowska Street. Currently, the church is a reinforced concrete skeleton construction filled with pine beams from an old temple.

On Sadowa Street, there is a church of John Bosco, the custody of which is in hands of Salesian priests. In 1925, the municipal authorities of Sokołów invited clergy to the town. The main objective of the meeting, in addition to pastoral activity, was the care and education of young people with a focus on representatives of poorer sections of the society. The Salesians arrived in the city to set up and run high school here.

During the Second World War, priests conducted secret teaching in Sokołów Podlaski. While the building of the secondary school was occupied by Germans, who organized a military hospital there. During German retreat, in 1944, the soldiers set fire to a school building, which was connected to the church. The church happily survived the fire and avoided being burnt.

The palace and the park in Przeździec was just a residential area. From the south, the palace is adjacent to a large pond, while in the northern part the farm buildings are located. Once a Coach house with stables, gardener's house and the basement of the icehouse (now destroyed) was operating there.

After the Second World War the palace in Przeździec was adapted to the needs of the hospital, which operated here until the 80s of the twentieth century. The building came alive again in 2000 and the Caritas House of Mercy of the Diocese of Drohiczyń started to operate there. Make sure to walk through the former palace park. Once the gardeners took due care of the collection of its precious trees.

Sokołów Podlaski is a city which has developed a strong truly patriotic movements. In 1865, in the nearby villages' habitants gave shelter to Father Stanisław Brzóska, the famous insurgent of the January Uprising.

DROHICZYŃ

The city with centuries-old tradition, considered to be the historical capital of Podlasie. It had a considerable political significance and, therefore, the saying „the one who owns Drohiczyń, rules throughout the Podlasie region” was absolutely true. Due to the large number of monuments and a rich history of Drohiczyń, it is frequently called „Kazimierz Dolny of Podlasie.”

The city was famous for its great schools run by the Franciscans and the Jesuits. Thanks to the efforts of the latter in the mid-eighteenth century, the school obtained the rank of college (Collegium Nobilium). Apart from them in the city there were three churches, both Orthodox and Uniate churches and four monasteries.

BRAŃSK

When the Lithuanian track was going through Brańsk, they mostly traded timber and grain.

In Brańsk there was a Uniate church. In 1839 there was the first wave of persecution of followers of that religion. As a result, the temple was transferred to the followers of the Orthodox Church.

BIELSK PODLASKI

The late-Baroque town hall designed by John Sękowski was the most famous monument in the city. According to the story passed down from generation to generation, Bielsk Podlaski once hit a plague of locusts that totally destroyed the crops. To commemorate this event on the plate in the town hall tower spire an insect and the date 1779 had been forged.

BIAŁYSTOK

The flourishing of the town is strongly connected with the person of John Clement

Branicki. The host of Białystok a small baroque palace converted into one of the most beautiful aristocratic residences of Poland at that time. Enough to say that the palace was commonly called the Versailles of Podlasie.

At the time of the Branicki family owing the palace, it was a very thriving cultural center with the a court theater and ballet, and performances watched even by four hundred spectators.

A spectacular terraced French style garden was set up close to the magnificent palace.

SOKÓŁKA

It is reported that falcons used for hunting at the royal courts were bred in Sokółka. At the times of the Lithuanian Track there was a postal station managed by the officials from the family of Michał Sokołowski.

KUŹNIA BIAŁOSTOCKA

Once, in the days of the Queen Bona, Kuźnica Białostocka gained the monastic-city status. A large industrial plant - an iron workshop - was set up there.

AND ABROAD...

After crossing the border check in Kuźnica Białostocka, you can expect loads of attractions too. Lithuanian health resort of Druskininkai has gained fame far beyond the country's borders. Near Vilnius it is necessary to visit the castle of Trakai, reconstructed fortress built in the days of the great Duke Witold. The final stop on the trail is the Lithuanian capital - Vilnius which is well-known for its unique atmosphere and its multiculturalism. The narrow and winding streets of the old town, majestic temples and enchanting corners make the City absolutely awesome.

DIE REISEROUTE DER GROßE LITAUISCHE WEG (WIELKI GOŚCINIEC LITEWSKI)

Warszawa – Sulejów – Stanisławów – Dobre – Liw – Węgrów – Sokołów Podlaski – Drohiczyń – Brańsk – Bielsk Podlaski – Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka – Grodno – Druskienniki – Troki – Wilno

Der Große Litauische Weg war Jahrhunderte lang einer der wesentlichsten Handelswege unseres Landes. Er hat Warschau mit Vilnius, also die wichtigsten Städte der Republik der Zwei Nationen. Die Route evolvierte und bog im Laufe der Zeit von dem Hauptweg ab, aber sogar diese Korrekturen haben die grundsätzliche Gestalt des Weges nicht beeinflusst.

Die Existenz des Weges hat das Entstehen neuer Ortschaften erzwungen. Eine besonders intensive Besiedlung gab es in Podlachien, das wie kaum eine andere Region von der polnisch-litauischen Union profitierte. Einer der sich am besten entwickelnden Orte war Sokołów Podlaski. Niemand hat damals, das heutzutage gern genutzte, Wort „Lobbing“ gekannt, aber eine wesentliche Rolle haben damals die Eigentümer der Ortschaften am Bug (Kiszkowie und Radziwiłowie) gespielt. Für sie war es wichtig, dass der Handelsverkehr in ihren Ortschaften stattfand und haben sich darum bei den damaligen Machthabern bemüht.

WARSZAWA

Der Große Litauische Weg beginnt an der Krakowskie Przedmieście Straße, im Herzen von Warschau. Den Anfang des Weges bildet ein Schloss, das einst Teodor Wessl gehörte. Am Ende des XIX Jahrhunderts wurde das Schloss umgebaut. Heute befindet sich dort ein Sitz der

Staatsanwaltschaft. Am Weg wurden Poststationen in Abständen von 14 bis zu 40 Kilometern platziert. Sie konnten als Postamt, Übernachtungsplatz oder Ort genutzt werden, an dem man die Pferde austauschte.

SULEJÓWEK

JJózef Piłsudski - ein großer Soldat und Politiker, aber auch liebevoller Ehemann und Vater. So ein Bild des Marschalls hinterlässt das Denkmal am Herrenhaus Milusin in Sulejów. Auf einer Bank sitzt Piłsudski und spielt mit seinen Töchtern.

Im Jahre 1923 hat sich Piłsudski in Sulejów niedergelassen. Dies geschah nach seinem einreichen der Dimission von den Staatsämtern. Das Herrenhaus, umgeben von unzähligen wunderschönen Bäumen, wurde nach dem Entwurf von Kazimierz Skórewicz gebaut und war eine Gabe vom Komitee des Polnischen Soldaten (Komitet Żołnierza Polskiego).

STANISŁAWÓW

Im XVI Jahrhundert lies Königin Bona ein prachtvolles Herrenhaus in Stanisławów bauen. Es war eine zweistöckige Konstruktion aus Holz. In diesen Zeiten gehörten dazu auch acht Mühlen.

In Stanisławów gibt es einen Gasthof aus dem XIX Jahrhundert, wo sich einst ein Pferdepostamt befand.

DOBRE

Dank der Existenz der Handelsroute wurde Dobre zu einer erblühenden Ortschaft. Wenn die Route evolvierte und vom Hauptweg abbog, hat die Ortschaft dramatisch an Bedeutung verloren und somit wurden ihr auch im XIX Jahrhundert die Stadtrechte abgenommen. Nennenswert ist auch, dass hier, im Jahre 1878, eine neugotische Kirche erbaut wurde.

LIW

Den Rhythmus des Lebens bestimmt hier Liwiec, ein Fluss, der einst eine wichtige geopolitische Rolle spielte. Dieser Fluss war die Grenze zwischen dem Mazowieckie Fürstentum (dem Fürstentum Masowien) und der litauischen Ländereien. In Liw wurde eine beeindruckende Burg erbaut, die Jahrhunderte lang das am weitesten östlich liegende Schloss in Polen war. Abgesehen von der Verteidigungsfunktion, war Liw auch der Sitz der Kastellanei.

Gegenwärtig befindet sich in der Burg ein Museum, in dessen Sammlung es viele antike Möbel und Tücher gibt.

WĘGRÓW

In Węgrów gibt es einen großen (160 x 100 Meter) rechteckigen Marktplatz, an dem ein Gebäude mit einem gewellten Dach steht. Sein Aussehen ähnelt einem Märchenhaus. Danziger Haus (Dom Gdański) nennt man das Gebäude. Es wurde angeblich im XVIII Jahrhundert von Kaufleuten aus Pommern erbaut. Es diente als Gasthaus für die berühmtesten Gäste, Napoleon Bonaparte soll dort beim Rückzug aus Moskau bewirtet worden sein.

SOKOŁÓW PODLASKI

Die Stadt spielte eine bedeutende Rolle im Entstehen der Reiseroute, die den Spuren des einstigen Handelsweges folgt. Laut den Plänen der Gründer dieser Reiseroute soll in Sokołów Podlaski ein Museum des Großen Litauischen Weges entstehen.

Als Visitenkarte von Sokołów Podlaski kann man seine unglaublich reiche Sakralarchitektur nennen. Die besondere Aufmerksamkeit verdient die Kirche der Unbefleckten Empfängnis der Heiligen Jungfrau Maria (Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny), die den Rang einer Konkathedrale hat. An dem Gotteshaus befindet sich ein Friedhof, der von einer Mauer umrundet ist.

Nennenswert ist auch die hölzerne St. Roch Kirche, die an eine schmalen Landstraße steht, die die Straßen Węgrowa und Wiejska verbindet. Dies ist aber nicht die erste Lage des Gotteshauses, es wurde nämlich im Jahre 1980 von der Kosowska Straße übertragen.

An der Sadowa Straße hingegen steht eine St. Jan Bosko Kirche, für die Salesianerpriester sorgen. Im Jahre 1925 wurden die Geistlichen von der Stadtverwaltung nach Sokołów Podlaski eingeladen. Das Hauptziel des Ordens, abgesehen von den pastoralen Tätigkeiten, war die Fürsorge und Bildung der Jugendlichen, die von Armut betroffen waren. Die Salesianer kamen in die Stadt, um (hier) ein Gymnasium zu gründen und es zu führen.

Während des Zweiten Weltkriegs haben die Priester geheimen Unterricht geführt. Das Schulgebäude wurde während der Besatzungszeit von Deutschen Soldaten als Lazarett genutzt.

Abgesehen davon gibt es in der Gegend auch eine Schloss- und Parkanlage in Przeździatka, die einst das Haus der Eigentümer von Sokołów Podlaski waren. Westlich des Schlosses liegt ein großer Teich und nördlich befinden sich: der ehemalige Pferdestall, das Haus des Gärtners und ein Eiskeller.

Nach dem zweiten Weltkrieg, bis zu den 80er Jahren des XX Jahrhunderts, wurde das Schloss als Krankenhaus benutzt. Die Wiedergeburt des Gebäudes gab es im Jahre 2000, als dort das Haus der Barmherzigkeit von Caritas der Drohiczyńska Diözese.

Sokołów Podlaski ist eine Stadt, in der sich starke patriotische Gefühle gebildet haben. Im Jahre 1865 fand hier der Priester Stanisław Brzóska, ein verdienstvoller Teilnehmer des Januaraufstandes.

DROHICZYN

Eine Stadt mit Jahrhunderte langer Tradition, die als historische Hauptstadt von Podlasie gilt. Es war von enormer politischer Bedeutung, weswegen die Regel „wer Drohiczyn besitzt, regiert über ganz Podlachien“ galt. Wegen der vielen Sehenswürdigkeiten und reicher Geschichte wird es Kazimierz Dolny von Podlachien genannt.

Die Stadt war einst für die ausgezeichneten Schulen bekannt, die von Franziskanern und Jesuiten geführt wurden. Dank den Anstrengungen der zweitgenannten hat die Schule im XVIII Jahrhundert den Rang eines Kollegiums (Collegium Nobilium) erhalten. Abgesehen davon gab es in der Stadt drei katholische Gotteshäuser, orthodoxe und unierte Kirchen und vier Klöster.

BRAŃSK

In den Zeiten als der Große Litauische Weg durch Brańsk verlief, wurde dort hauptsächlich mit Holz und Getreide gehandelt. Abgesehen davon gab es dort eine unierte Kirche, die infolge der im Jahre 1839 stattfindenden Verfolgungen der Anhänger dieses Glaubens den Gläubigen der orthodoxen Kirche übergeben wurde.

BIELSK PODLASKI

Die bekannteste Sehenswürdigkeit der Stadt ist das Rathaus aus dem späten Barock, das von Jan Sękowski entworfen wurde. Laut den Einwohnern soll Bielsk Podlaski einst eine Heuschreckenplage heimgesucht haben, die die Ernten komplett zerstört haben soll. Zum Andenken an dieses Geschehen ließ man im Blech an der Spitze des Rathauses ein Insekt und das Datum 1779 einprägen.

BIAŁYSTOK

Das Erblühen der Stadt ist mit Jan Klemens Branicki verbunden. Der Herr von Białystok hat ein kleines Barockschloss in eine der schönsten fürstlichen Residenzen im damaligen Polen. Nicht ohne Grund wurde dieses Schloss das „Versailles von Podlasie“ genannt. In den Zeiten von Branicki war das Schloss ein prächtiges Kulturzentrum. Am Hof gab es ein Theater und sogar ein Ballett, die bis zu vierhundert Zuschauern versammeln konnten. Zum Schloss gehörte auch ein wunderschöner Garten im französischen Stil.

SOKÓŁKA

In Sokółka soll man angeblich Falken gezüchtet haben. Die Vögel wurden geschult und beim Jagen eingesetzt. Am Großen Litauischen Weg gab es hier ein Postamt, das von Beamten aus der Familie Michaelis verwaltet wurde.

KUŹNICA BIAŁOSTOCKA

Ehemals, in den Zeiten von Königin Bona besaß Kuźnica Białostocka Stadtrechte. Es gab hier eine große Eisenschmiede.

UND IM AUSLAND...

Nach dem Überqueren des Grenzübergangs in Kuźnica Białostocka erwarten uns weitere Touristenattraktionen. Der litauische Kurort Druskienniki wurde weit außerhalb der Landesgrenzen bekannt. Unweit von Vilnius muss man unbedingt das Schloss in Troki besuchen. Es ist eine rekonstruierte Burg aus den Zeiten von Prinz Witold. Die Endstation der Route ist die Hauptstadt von Litauen- Vilnius. Dank ihrem Multikulturalismus hat die Stadt einen einzigartigen Charakter. Die schmalen und winkligen Straßen der Altstadt, die prachtvollen Gotteshäuser und die reizenden Gassen bilden zusammen eine wunderschöne Stadt.

SZLAK TURYSTYCZNY POWIATU SOKOŁOWSKIEGO TRASA 1 TREBLINKA – DROHICZYN

Treblinka – Wólka Okraglik – Kosów Lacki – Grądy – Lebedzie – Sterdyń – Paulinów – Zembrów
– Kurowice – Stasin – Tchórznicza Włościańska – Jabłonna Lacka – Gródek – Mołożew
– Wirów – Wasilew Szlachecki – Frankopol – Drohiczyń

Ziemia sokołowska skrywa przed nami wiele tajemnic. Jeśli jednak tylko zechcemy i wykażemy choć trochę inicjatywy możemy bez większego trudu je odkryć. Wystarczy przespacerować się m.in. ulicami Sokołowa Podlaskiego, Kosowa Lackiego, odwiedzić świątynie należące dziś do wyznawców religii rzymsko-katolickiej, które w przeszłości były przedmiotem sporów, często kończących się w bardzo dramatyczny sposób. Mieszkańcy Podlasia przez stulecia byli wierni postanowieniom unii brzeskiej. Pielęgnowali swoje wartości z pokolenia na pokolenie, nawet gdy Imperium Rosyjskie chciało siłą narzucić im prawosławie bronili swoich przekonań. Bardzo często płacili za to najwyższą cenę.

Tutejsza ludność miała silne poczucie patriotycznego obowiązku, dlatego nie dziwi jej obecność w zrywach niepodległościowych.

W Sokołowie Podlaskim posługę kapłańską pełnił ksiądz Stanisław Brzóska, jeden z najznamienitszych uczestników powstania styczniowego. Ukrywał się w jednej z podsokołowskich wsi, potem został schwytany, a następnie powieszony na rynku w Sokołowie Podlaskim.

Podróżując po powiecie nie sposób nie zauważyć niezliczonych kapliczek, figur i krzyży, które są nieodłącznym i bardzo istotnym elementem sokołowskiego krajobrazu. Intencje, w jakich wierni je wznosili były przeróżne. Prosił o pomoc św. Rocha o odwrócenie zarazy czy też św. Jana Nepomucena o urodzaj plonów. Najczęstszą „lokatorką” przydrożnych kapliczek była Matka Boska. To właśnie do niej mieszkańcy modlili się i nadal modlą w czasie nabożeństw majowych. Krzyże upamiętniały zazwyczaj bohaterskie czyny poległych żołnierzy i cywilnej społeczności poszczególnych miejscowości.

17 tysięcy kamieni upamiętniających pomordowanych Żydów z Polski i Europy

TREBLINKA

Wędrówka rozpoczyna się w miejscu, do którego powinien zawitać dosłownie każdy. W Treblince na własne oczy można bowiem zobaczyć, co może uczynić nienawiść człowieka do drugiego człowieka w imię zupełnie niezrozumiałych i pozbawionych sensu ideałów.

W 1941 roku nieopodal wsi Treblinka powstał Karny Obóz Pracy Treblinka I, do którego przywożono więźniów głównie narodowości polskiej oraz żydowskiej. Funkcjonował do końca lipca 1944 r. Przez obóz przeszło ok. 20 000 więźniów, z czego ok. 10 000 zmarło lub zostało rozstrzelanych.

Prawdziwą „fabrykę śmierci” był drugi obóz, wybudowany rok później. Miał on na celu ma-

sować eksterminację przedstawicieli narodu żydowskiego. Przywożono ich z kilku krajów Europy. Tutaj tragicznie skończyło się życie mieszkańców warszawskiego getta. W Treblince właśnie zginął Janusz Korczak (właściwie Henryk Goldszmit), wybitny lekarz, pedagog i twórca książkowej postaci Króla Maciusia, którą większość z nas czytała w dzieciństwie.

Niemieccy oprawcy opracowali doskonale działający system unicestwiania. Od momentu przywiezienia transportu więźniów do spalania ich zwłok upływało raptem kilka godzin. Inni zbrodniarze stawiali Treblinkę za wzór niemieckiej organizacji pracy.

Na początku sierpnia 1943 roku zdesperowani więźniowie wzniesli bunt w obozie, który został krwawo stłumiony przez okupantów.

W następstwie tych wydarzeń władze obozowe zdecydowały o zamknięciu obozu i zde-montowaniu całej infrastruktury. Na pustym placu posadzili łubin.

20 lat po wojnie przystąpiono do upamiętniania ofiar zgładzonych w tym strasznym miejscu. Upamiętniono je poprzez Mauzoleum, które składa się z pomnika centralnego i 17 tysięcy nieobrobionych głazów granitowych. Na 216 z nich wyryto nazwy miejscowości (w tym Sokołowa Podlaskiego), z których pochodziły ofiary. Taki widok nie pozostawia nikogo obojętnym. Za pomnikiem centralnym ustawiono drugi poziomy pomnik, z brył stopionego białego wosku, będących symboliką palonych zwłok. Z kolei ofiary Obozu Pracy upamiętnia nieregularna ściana z czerwonego piaskowca.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » na tym szlaku zwiedzimy kilka świątyń, a także napotkamy wiele kapliczek, figur i krzyży
- » mieszkańcy Podlasia posiadali silne poczucie patriotyzmu
- » ludność tych terenów była nadzwyczaj skora do zrywów niepodległościowych

Wnętrze kościoła w Kosowie Lackim

WÓLKA OKRĄGLIK

Najstarszym obiektem we wsi jest murowana kapliczka wybudowana najprawdopodobniej w XIX wieku. Jej patronem jest święty Jan Nepomucen, bardzo popularny w najbliższej okolicy. Mieszkańcy często właśnie jemu ofiarowali przydrożne miejsca kultu, ponieważ święty w tradycji postrzegany był jako dbający o pomyślność pól.

Kapliczka składa się z czterech filarów, które podtrzymują ostrosłupowy daszek. W środku znajduje się 40-centymetrowa ludowa rzeźba z wizerunkiem świętego. Kapliczka wskazuje miejsce, w którym niegdyś grzebano ludzi zmarłych na cholerę.

KOSÓW LACKI

Kościół w Kosowie Lackim pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny jest pełen intrygujących tajemnic i nie ma w tym stwierdzeniu przesady. Gdy wejdziemy do środka zachwycą nas zabytkowe rzeźby św. Piotra i Pawła z połowy XVIII wieku, obrazy Matki Boskiej z Dzieciątkiem i Matki Boskiej Różańcowej, a także przykuwające uwagę misternie wykonane stacje drogi krzyżowej. Jednak nie z powodu obecności tych dzieł sztuki sakralnej Kosów Lacki w połowie lat. 60. XX wieku zyskał sławę, o jakiej nikomu nie przyszło nawet zamarzyć. Co ciekawe, stało się to w wyniku szczęśliwego zbiegu okoliczności.

W 1964 roku do miasta przyjechały dwie młode pracownice Polskiej Akademii Nauk. Hanna Sygietyńska i Izabella Galicka miały za zadanie dokonanie inwentaryzacji okolicznych zbiorów kościelnych. Ich uwagę przykuł wiszący na ścianie plebani nieco zniszczony już obraz przedstawiający modlącego się mężczyznę w habicie. Po bliższej analizie okazało się, że jest to obraz słynnego malarza El Greco, a bohaterem dzieła jest sam święty Franciszek.

Wieść o znalezieniu „Ekstazy św. Franciszka” w małym kościele wywołała wielką sensację w świecie sztuki. Do dziś nie ma jednoznacznej teorii na temat okoliczności, w jakich obraz znalazł się w tej świątyni. Według części badaczy cenne znalezisko mogło przez pewien okres przebywać w majątku w Tosiach.

Po kilku latach dzieło El Greco przewieziono do Kurii Diecezjalnej w Siedlcach i poddano

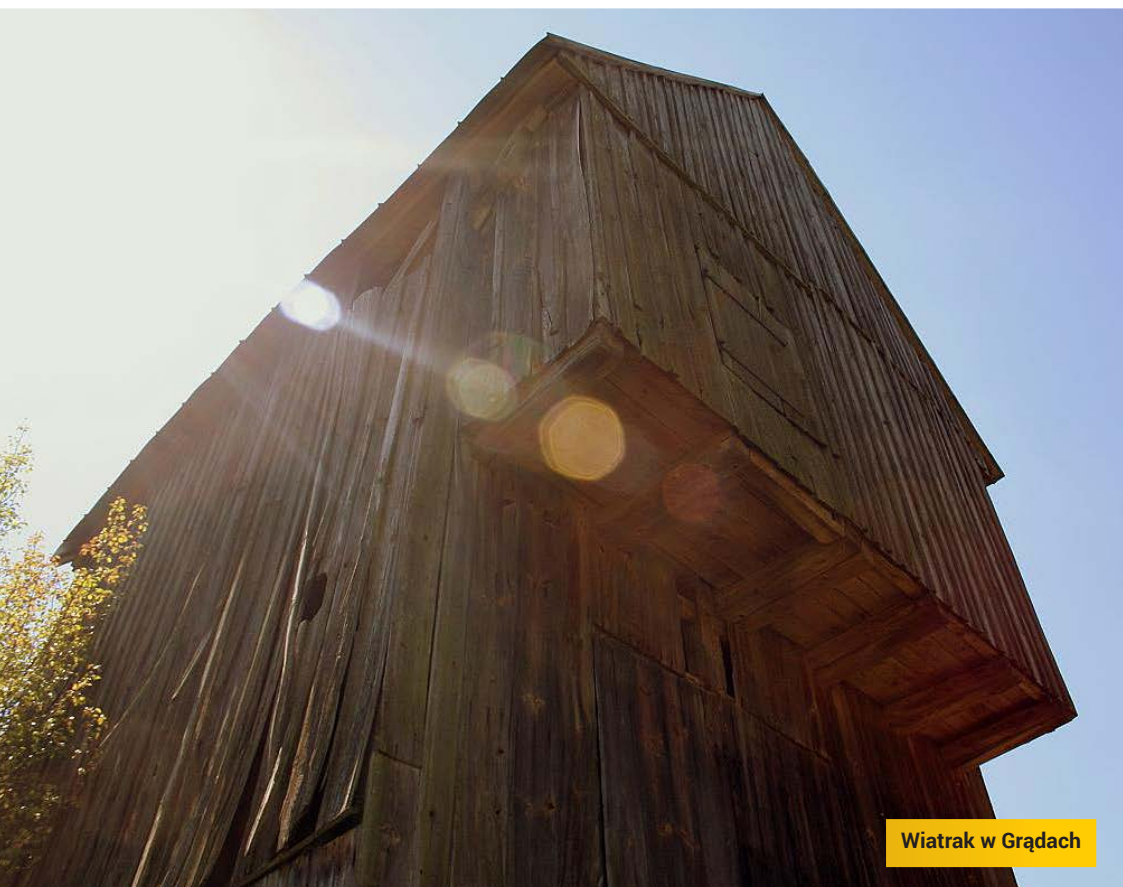
gruntownej konserwacji. Obecnie obraz znajduje się w siedleckim Muzeum Diecezjalnym.

Szlak miejsc pamięci narodowej nie ominął także tego miasta. Mieszkańcy Kosowa Lackiego odznaczyli się bohaterstwem i często brali udział w zrywach narodowych. Ich udział w powstaniu styczniowym, a także w walce z hitlerowskim najeźdźcą upamiętnia usypany kopiec (usytuowany w samym Kosowie Lackim). Pomniki w mieście mają także marszałek Józef Piłsudski i żołnierze kampanii wrześniowej oraz członkowie konspiracji i mieszkańcy gminy polegli podczas II wojny światowej.

Ostatnim historycznym akcentem jest pomnik poświęcony żołnierzom podziemia niepodległościowego i mieszkańcom ziemi kosowskiej poległym w latach 1944-1950. Zwiedzając Kosów, warto zajrzeć na miejscowy cmentarz, aby zobaczyć grób zmarłego 9 marca 1946 r. Feliksa Bartczuka, ostatniego żyjącego ówczesnie weterana powstania styczniowego w całej Polsce.

Kościół w Kosowie Lackim

Wiatrak w Grądach

GRĄDY

Na północno-zachodnim skraju miejscowości Grądy w gminie Sterdyń stoi wiatrak koźłowy wybudowany w 1892 roku. Bardzo ciekawe są losy tej budowli, ponieważ Grądy nie były pierwszą jego lokalizacją. Wiatrak wielokrotnie rozbierano, przenoszono w inne miejsce i następnie ponownie składano. Była to z pewnością bardzo żmudna i zarazem precyzyjna robota, ponieważ kluczowe było odpowiednio ustawienie osi wiatraka, w ten sposób by zapewnić efektywną pracę śmigieł.

Pierwotną lokalizacją była wieś Dzierzby, następnie obiekt stał w Kosowie Lackim, a w Grądach pojawił się w 1953 roku. Trzy lata później pracę śmigieł napędzał już silnik spalinowy.

Od 1964 roku wiatrak nie był używany. Przełom nastąpił w 1990 roku, kiedy właściciele usunęli wyposażenie typowe dla „koźłaka” i zamontowali napęd elektryczny pracujący na dwóch młynnikach walcowych. Mechanizm ten pochodzi jeszcze z okresu międzywojennego.

Mimo kilku przeprowadzek i prac rozbiorczych młyn zachował się w dobrym stanie. Obok niego znajdowały się murowana maszynownia, silnikownia i pomieszczenie socjalne dla pracowników.

W miejscowości tej przy drodze powiatowej stoi drewniany krzyż. Widnieje na nim wyryta data 1819, jednakże mieszkańcy Grądów nie byli w stanie jednoznacznie określić daty postawienia krucyfiksu.

LEBIEDZIE

We wsi przy skrzyżowaniu drogi z Kosowa Lackiego z drogą łączącą Ceranów i Sterdyń stoi kapliczka-pomnik wybudowana w 1929 roku. Ponadto można natknąć się na typowy dla okolicznego krajobrazu drewniany przydrożny krzyż. Według wersji miejscowej ludności upamiętnia on odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku.

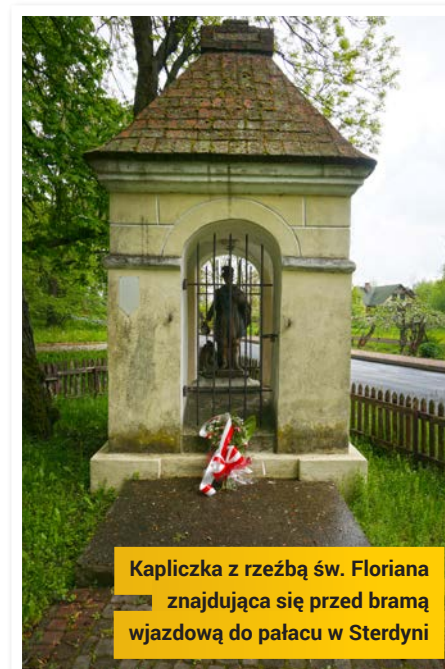
STERDYŃ

Na dwunastohektarowej działce w Sterdyni stoi prawdziwa architektoniczna perełka. Barokowy pałac należący do rodziny Ossolińskich wraz z dwoma oficynami i spichlerzem okala spektakularny park. Wzniesiony został przed 1770 rokiem, kiedy właścicielem dóbr był Jan Stanisław Ossoliński. W latach 1803-1809 rezydencja została rozbudowana według pomysłu Jakuba Kubickiego współpracującego wówczas z Domenico Merlinim, światowej sławy włoskim architektem.

Obecnie pałac pełni funkcje komercyjne. Nowi właściciele urządzili tutaj wywierające duże wrażenie centrum konferencyjne z bogatą bazą noclegową. Dla potrzeb turystów i gości odwiedzających to miejsce dostosowano również dawny spichlerz.

Wizytówką pałacu są sale udekorowane odrestaurowanymi polichromiami z XIX wieku. Na ścianach wiszą obrazy dawnych panów tych ziem.

Najnowsza historia pałacu nie była tak spektakularna. Po wojnie mieściło się tutaj gimnazjum, następnie ośrodek zdrowia, a nawet izba porodowa. Pod koniec lat 80. XX wieku dobra ta nabył Związek Kompozytorów Polski z nadzieją na urządzenie w stylowych wnętrzach domu pracy twórczej. Trzeba przyznać, że pomysł był godny uwagi, ponieważ w tak dostojnych wnętrzach można pokusić się o stworzenie wielkopomnego dzieła. Ambitne plany nie zostały zrealizowane i pięknemu pałacowi groziła ruina.

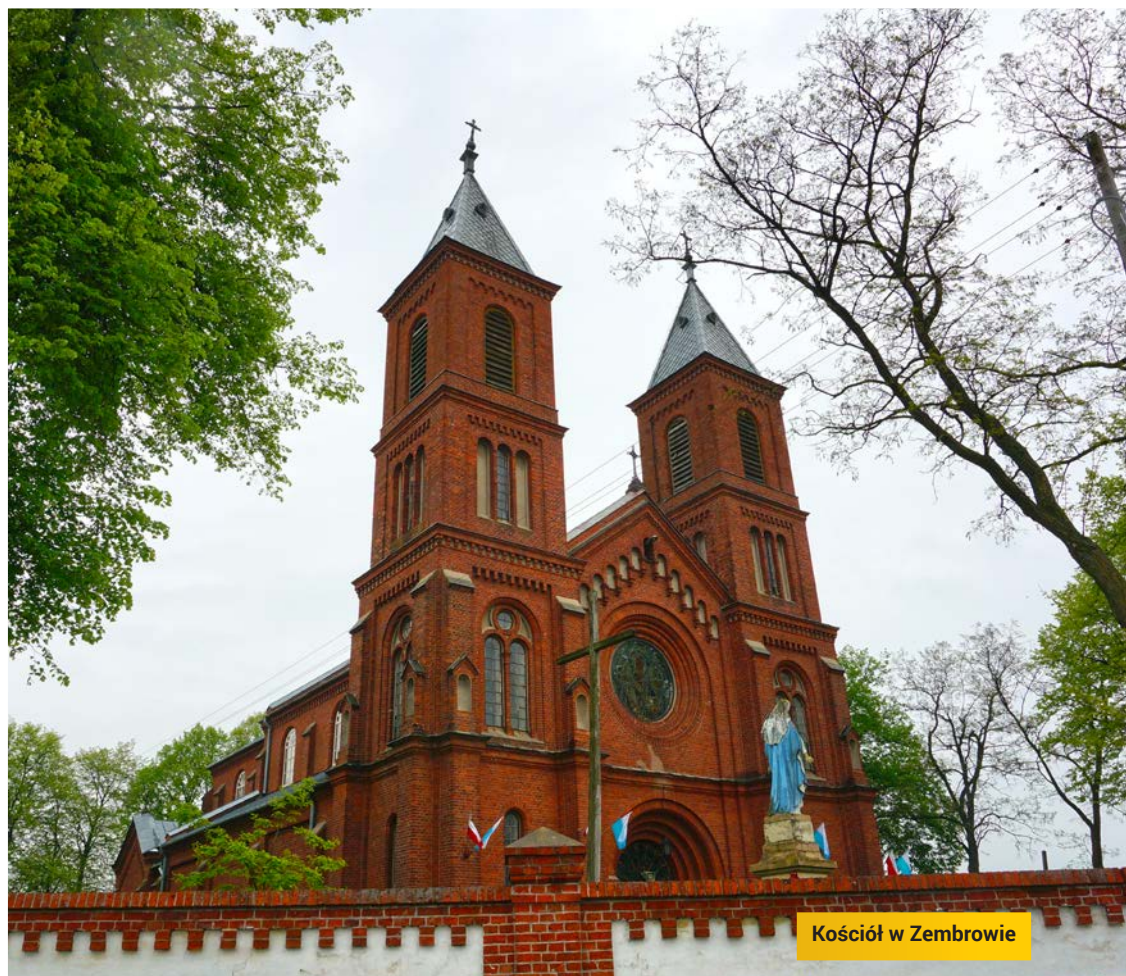
Kapliczka z rzeźbą św. Floriana znajdująca się przed bramą wjazdową do pałacu w Sterdyni

Dopiero nowi właściciele, Jan i Ignacy Pacewiczowie należycie zadbałi o to miejsce.

Motywy przewodnim pierwszej trasy sokołowskiego szlaku są kapliczki, figury i krzyże. Sterdyń i najbliższe okolice doskonale wpisuje się w tę tematykę.

Na wprost bramy wjazdowej do pałacu Ossolińskich znajduje się kapliczka z barokową rzeźbą św. Floriana, patrona strażaków. Z kolei przy skrzyżowaniu dróg do Sokołowa Podlaskiego i Jabłonny Lackiej stoi kamienna kapliczka Najświętszej Maryi Panny Niepokalanie Poczętej. Jej autorem jest Konstanty Hegel.

W Sterdyni znajduje się również pomnik m.in. upamiętniający uwłaszczenie chłopów przez Rząd Narodowy w 1863 roku. Swoje miejsce pamięci mają także żołnierze Armii Krajowej. Oprócz obelisku symbolizującego wszystkich żołnierzy AK, znajduje się także oddzielny monument ku czci Kazimierza Wyrozębskiego „Sokolika”, żołnierza i dowódcy drużyny lotnej i Obwodowego Patrolu Żandarmerii w poakowskim obwodzie Sokołów Podlaski „Jezioro” walczącym z komunistami po 1944 roku.

Kościół w Zembrowie

PAULINÓW

Dawniej istniał w tej miejscowości sporych rozmiarów zespół folwarczny. Obecnie możemy obserwować jedynie pozostałości tego kompleksu. W jego skład wchodzi: drewniana rządcówka z końca XIX wieku, dom służby folwarcznej tzw. czworaki, murowana gorzelnia wybudowana w 1854 roku, a także magazyn spirytusowy z XIX wieku.

W 1944 roku nastąpił kres działalności folwarku. Wtedy to władze komunistyczne na mocy reformy rolnej rozparcelowały grunty folwarczne pomiędzy okolicznych chłopów. Większość

ziemi przydzielono pod kuratelę Państwowego Gospodarstwa Rolnego (PGR) w Kurowicach.

Rok wcześniej, w nocy z 23 na 24 lutego 1943 roku żołnierze niemieccy i policjanci w liczbie około 2 tysięcy ciasnym pierścieniem otoczyli folwark i wieś Paulinów. Rozstrzelano wówczas kilkanaście osób za pomoc Żydom zbiegłym z likwidowanego getta w Sterdyni. W 60-tą rocznicę tego tragicznego wydarzenia wzniesiono przy drodze drewnianą kapliczkę słupową z rzeźbą Jezusa Frasobliwego autorstwa artystów ludowych Józefa i Franciszka Pytlów. Przy kapliczce zamontowano mosiężną tabliczkę wykonaną przez Włodzimierza Grużewskiego z Sokołowa Podlaskiego.

ZEMBRÓW

Pierwszą świątynię w Zembrowie ufundował pod koniec XV wieku Zawisza herbu Lubicz, zwany Miklasz, syn Piotra Malewskiego, protoplasta Zembrowskich. Wsparł on budowę kościoła razem z żoną Dorotą.

Kolejna drewniana świątynia posiadająca już murowaną podstawę z lat 1770-1773 to już zasługa Antoniego z Tęczyna hrabiego Ossolińskiego, dziedzica Sterdyni, Grodziska, Sarnak i jednocześnie generała wojsk koronnych. Remont świątyni miał miejsce w 1857 roku, a już cztery lata później w bliskim sąsiedztwie powstała kaplica św. Ludwika. Z kolei poważnego wsparcia w okresie prześladowań wiernym unickim z sąsiednich parafii udzielał zembrowski proboszcz ks. Wincenty Kossowski.

Budowę obecnej świątyni pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela w Zembrowie ukończono w 1905 roku. Naprzeciw kościoła stoi drewniana plebania, wzniesiona w 1909 roku. Funkcje mieszkalne pełni nowy, murowany budynek z drugiej połowy XX wieku.

Na cmentarzu przykościelnym w Zembrowie spoczywają szczątki Heleny Mniszkówny, autorki wielu romansów, m.in. słynnej powieści „Trędowata”. Pisarka przez wiele lat mieszkała w majątku swoich rodziców w Sabniach i często wracała tutaj na skutek rozmaitych wydarzeń losowych. Od 1940 aż do swojej śmierci w 1943 roku mieszkała u swojej siostry Józefy, także w Sabniach. Została pochowana w Zembrowie.

Pomnik poświęcony Helenie Mniszek przed Urzędem Gminy Sabnie

KUROWICE

Przez przeszło dwa stulecia tutejszymi ziemiami administrowali przedstawiciele rodziny Kurowickich. W połowie XIX wieku kolejny właściciel tego majątku, Franciszek Taszycki w miejsce dotychczasowego drewnianego budynku wznosił murowany dwór z myślą o swojej córce Emilii.

Bryła pałacu wyróżniała się brakiem kolumnowego ganku przy wejściu. Takie rozwiązanie architektoniczne nie było wówczas zbyt często stosowane.

W czasie drugiej wojny światowej rezydowali tutaj niemieccy wojskowi, a po jej zakończeniu w dworze rezydowały władze Państwowego Gospodarstwa Rolnego.

Przy dawnym wjeździe do przyległego parku znajduje się XIX-wieczna stróżówka. Park podzielony jest biegnącą wzdłuż aleją na dwie części. Zdecydowanie gorzej prezentuje się drzewostan po zachodniej stronie alei. Został on bowiem niemal w całości zdegradowany, w odróżnieniu od części wschodniej, gdzie rosną jesiony, wierzby i olsze.

STASIN

W 1998 roku na skraju lasu na granicy wsi wzniesiony został pomnik upamiętniający mieszkańców Stasina zamordowanych przez hitlerowców 5 czerwca 1943 roku. Na monumencie widnieją nazwiska jedenastu mężczyzn. Pomnik powstał z inicjatywy Jerzego Tomczuka i Nadleśnictwa Sokołów.

JABŁONNA LACKA

Teren gminy wchodzi w skład czystego ekologicznie terenu „Zielone Płuca Polski”, a ważnym punktem na mapie gminy są rezerwaty przyrody „Skarpa” oraz „Wydma Mołozewska”.

W niedalekiej okolicy przechodził słynny szlak handlowy Wielki Gościniec Litewski prowadzący z Warszawy na Litwę i dalej w kierunku Kurlandii i Moskwy. Nic więc dziwnego, że takie położenie przyczyniło się do prężnego rozwoju miejscowości, a wybudowanie przeprawy rzecznej przez Bug w pobliskim Krzemieniu podniosło rangę Jabłonny Lackiej.

Mimo, że działania wojenne szczęśliwie omijały te tereny, to zabytków można spotkać tutaj stosunkowo mało. Chlubny wyjątek stanowi klasycystyczny kościół Wniebowzięcia NMP. Wybudowany w latach 1825-1841 według projektu Andrzeja Gołońskiego. Późnobarokowe wnętrza, a także wizerunek Matki Boskiej Jabłońskiej powinny zwrócić uwagę miłośników wyrafinowanej architektury sakralnej.

W listopadzie 1993 roku odsłonięto w Jabłonce Lackiej pomnik upamiętniający żołnierzy Armii Krajowej walczących w latach 1939-1956. Rzeźbę zaprojektował Wiesław Ratajski. Na kamiennym głazie z ostrymi krawędziami widnieje godło państwowe, a także granitowa tablica z symbolem Polski Walczącej.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » Jabłonna Lacka to wyjątkowo urokliwe tereny wchodzące w skład „Zielonych Płuc Polski”
- » na obszarze gminy są rezerwaty przyrody „Skarpa” i „Wydma Mołozewska”
- » nieopodal terenu gminy przebiegał szlak Wielki Gościniec Litewski

GRÓDEK

Gródek jeszcze w średniowieczu był istotnym ośrodkiem politycznym i gospodarczym. Działo się tak na skutek bardzo korzystnej lokalizacji tej miejscowości. Nieopodal przebiegały bardzo ważne szlaki handlowe, a ponadto dodatkowy atut stanowiła rzeka Bug wykorzystywana nie tylko do połowów ryb, ale też do transportu różnych dóbr. Dzięki temu mieszkańcy Gródka mieli możliwość rozwoju i zapewnienia sobie dobrobytu.

Po potopie szwedzkim opuszczone przez rodzinę Mołóżewskich ziemie były bardzo cenne dla przedstawicieli możnych rodów pragnących poszerzyć swój stan posiadania. Ostatecznie znalazły się w rękach biskupów płockich, a konkretnie biskupa Wojciecha Baranowskiego. Władcy tych dóbr zlecieli wybudowanie w Gródku w 1604 roku drewnianej cerkwi unickiej św. Mikołaja Biskupa na potrzeby ludności grecko-katolickiej z Gródka, Mołóżewa i Jabłonny Ruskiej. Budowa świątyni uczyniła z tej miejscowości centrum religijne, w którym spotykała się okoliczna ludność.

W 1743 roku dzierżawca Gródka Józef Turzański ufundował istniejącą do dziś drewnianą cerkiew. Jest to najstarsza istniejąca w powiecie sokołowskim świątynia unicka. Charakteryzuje się prostą bryłą na rzucie prostokąta, do której dostawiono zakrystię i prezbiterium. Fasadę cerkwi zdobiły typowe dla kultury zachodniej dwie wieże, a wewnątrz zamiast ikonostasu znajdował się ołtarz z dwoma drzwiami diakońskimi po bokach.

Po zakończeniu I wojny światowej w miejsce pounickiej cerkwi powołano do życia parafię rzymsko-katolicką pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego.

Dawny męski monaster w Mołóżewie

MOŁOŻEW

Wieś, już w XV wieku znajdowała się we władaniu Wojciecha Mołóżewskiego. Po zakończeniu działań wojennych w czasie potopu szwedzkiego Mołóżewscy sprzedali swoje dobra nadbużańskie i przeprowadzili się w inne rejony Rzeczypospolitej. W XIX wieku ziemie trafiły najpierw do rodziny Załuskich, a następnie Chojeckich. Tym ostatnim szczególnie trudno

było utrzymać w posiadaniu rozległe włości. Po pierwsze, car zniósł poddaństwo chłopów, a po drugie, bardzo we znaki dawały się represje rosyjskiego zaborcy po stłumieniu powstania styczniowego.

Po jego klęsce, wkrótce rozpoczęły się prześladowania unitów. Następnie, po kasacie tego obrządku w 1875 r., mniszki pra-

wosławne z Wirowa, których jednym z zadań było szerzenie kultury rosyjskiej na tych terenach, ustanowiły w Mołóżewie filię swojego zakonu. Około 1904 roku powstał tutaj przestronny, murowany gmach. Rezydowali tutaj prawosławni mnisi. Oprócz miejsc modlitwy urządzono ponadto szkołę, internat, a także ochronkę dla małych dzieci.

Kościół w Wirowie

WIRÓW

W pierwszej połowie XIX wieku płk Antoni Kuszel wraz ze swoją żoną Teresą ufundowali murowany kościół katolicki w latach 1833-1836. Pod koniec XIX wieku obiekt został siłą przekazany wyznawcom prawosławia.

W 1894 roku powstał tutaj monaster prawosławny, w którym osiadły mniszki przybyłe z Leśnej Podlaskiej. „Zajmowały się one szkolnictwem oraz działalnością charytatywną. Ich głównym zadaniem była jednak działalność rusyfikacyjna wobec mieszkańców podlaskich wiosek. Wokół kompleksu utworzono centrum kultury rosyjskiej i prawosławia. Przedsięwzięcie wspierał finansowo car Mikołaj II traktując to miejsce jako bardzo mocny ośrodek rusyfikacyjny.

W Wirowie znajdował się klasztor, który składał się z trzech cerkwi. Główną rolę odgrywała świątynia Chrystusa Zbawiciela. Powstały również cerkiew szkolna oraz pod wezwaniem św. Serafina. Całość dopełniał monumentalny ze-

spół klasztorny w stylu rosyjsko-bizantyjskim dla 200 mniszek. Oprócz tego powstały domy dla duchowieństwa, szkoły, a także pracownie rzemieślnicze, przychodnie zdrowia, sierociniec, a nawet dom starców.

Przebywające wówczas w klasztorze mniszki uciekły z Wirowa w 1915 roku w obawie przed zbliżającymi się wojskami niemieckimi. Choć miały zamiar szybko wrócić do okazałego klasztoru, to nigdy nie zrealizowały tego zamierzenia. Miejsce prawosławnych siostr zakonnych zajęły katolickie siostry niepokolanki, które urządziły tutaj seminarium nauczycielskie. W 1932 r. miejsce Niepokalanek zajęły siostry Zgromadzenia Rodziny Maryi.

Po drugiej wojnie światowej w Wirowie urządzono dom dziecka. W latach 60. XX wieku urządzono tutaj ośrodek dla osób uzależnionych od alkoholu, a przekształcono go w 2010 roku w dom pomocy społecznej.

Miejskowy kościół katolicki za patrona ma św. Antoniego Padewskiego. W dawnej cerkwi św. Serafina urządzono plebanię.

DROHICZYN

Miasto z wielowiekową tradycją, uznawane za historyczną stolicę Podlasia. Miało niebagatelne znaczenie polityczne i dlatego często tutaj dochodziło do zatargów pomiędzy najpotężniejszymi rodami pragnącymi uzyskać władzę na Podlasiu.

Drohiczyn zachwycał przybyszów swoim klimatem. Duża ilość zabytków i bardzo bogata historia oparta na wielokulturowości złożyły się na to, że miasto otrzymało wielce zobowiązujący przydomek „Podlaskiego Kazimierza Dolnego”.

W XIX wieku miasto straciło na znaczeniu. Miało to związek ze zmianą przebiegu szlaków handlowych, a także uruchomieniem Traktu Brzeskiego. W 1863 roku Drohiczyn stracił prawa miejskie.

W czasie wędrowki drohiczynskimi uliczkami warto zwrócić uwagę na efektowną barokową elewację pofranciszkańskiego kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Przy skarpie

nad Bugiem wznosi się kościół katedralny Świętej Trójcy wraz z Collegium Nobilium.

Nieopodal rynku znajduje się trzecia z katolickich świątyń, pod wezwaniem Wszystkich Świętych. Opiekowały się nią siostry benedyktynki, które w tym miejscu prowadziły ponadto aptekę i szpital. Opiekowały się chorymi w czasie epidemii dżumy na początku XVIII wieku.

Przed wybuchem drugiej wojny światowej jedną trzecią mieszkańców miasta stanowili Żydzi. Pośród młodego lasu na nadbużańskiej skarpie znajduje się cmentarz wyznawców prawa mojżeszowego. Na nim znajdują się nagrobki pochodzące z przełomu XIX i XX wieku.

Konieczne trzeba przespacerować się na Górę Zamkową, gdzie dawniej stał zamek z XV wieku.

Jest to idealny punkt widokowy, z którego rozpościera się perspektywa na nadbużańską okolicę.

W Drohiczynie mieści się siedziba diecezji. W 1999 roku odbyło się w tym mieście spotkanie ekumeniczne pod przewodnictwem papieża św. Jana Pawła II.

Piękny widok na Drohiczyn

COUNTY TOURIST TRAIL OF SOKOŁÓW ROUTE 1 TREBLINKA – DROHICZYN

Treblinka – Wólka Okrąglik – Kosów Lacki – Grądy – Lebiedzie – Sterdyń – Paulinów – Zembrów
– Kurowice – Stasin – Tchórznicza Włościańska – Jabłonna Lacka – Gródek – Mołożew
– Wirów – Wasilew Szlachecki – Frankopol – Drohiczyn

The Earth of Sokołów hides many secrets. What is more important, if we want, and we will show even a little initiative, all the secrets can quite easily be discovered. Just take a stroll through the streets of Sokołów Podlaski, Kosów Lacki, visit temples belonging to followers of the Roman Catholic religion, which in the past were the subject of many disputes.

TREBLINKA

In 1941, near the village of Treblinka a penalty labor camp was established, where the prisoners of mainly Polish and Jewish nationality were brought. Prevailing conditions there were terrible and tens of thousands of people were killed here. A true „factory of death” was the second camp, built a year later. It aimed at the mass extermination of the representatives of the Jewish people. They were brought from several European countries. Many people from the Warsaw ghetto tragically ended their lives in Treblinka camp. German captors have developed a well-functioning system of annihilation. It took them only a few hours from the moment of arrival of a new transportation of prisoners to the moment of burning their dead bodies. Other criminals put it as a model of the German work organization. The victims of the camp are memorised by enormous uneven wall made of red sandstone.

WÓLKA OKRĄGLIK

The oldest building in the village is a stone chapel built probably in the nineteenth century. Its patron is St. John of Nepomuk, very popular in the local area. Residents often just offered him a roadside places of worship since he was always perceived as the sacred particularly caring about the crops.

KOSÓW LACKI

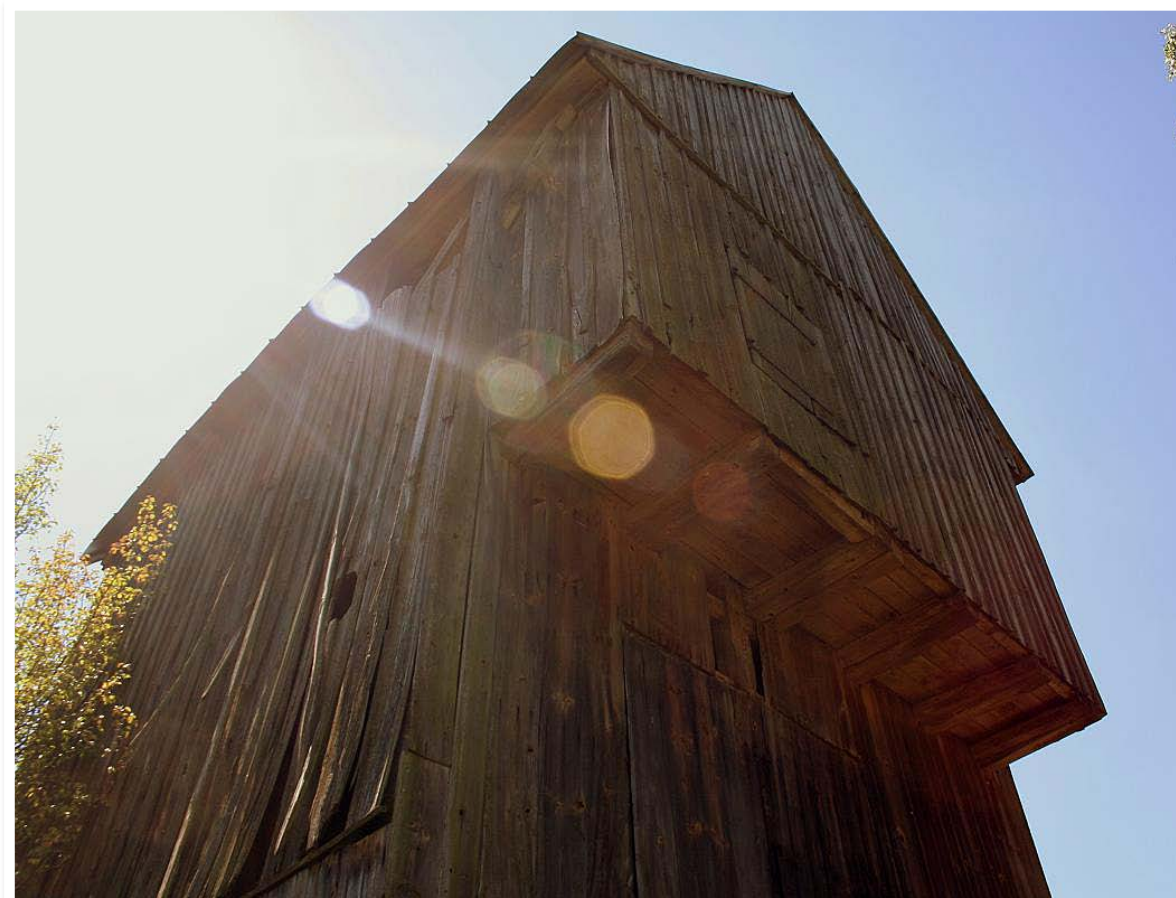
Church of the Blessed Virgin Mary in Kosów Lacki is full of intriguing mysteries and this statement is not an ounce of exaggeration. When you get inside of it, you will be absolutely enchanted by the antique statues of St. Peter and Paul from the mid-eighteenth century, images of the Madonna and Child and Our Lady of the Rosary, as well as eye-catching intricately made the Stations of the Cross.

Residents of Kosów Lacki distinguished themselves with heroism and often took part in the national uprisings. Their participation in the January Uprising, as well as in the fight against

Nazi invaders commemorates the mound. There are also monuments to commemorate Marshal Józef Piłsudski and Polish soldiers fighting against terror.

GRĄDY

In the north-western part of the village in the municipality Sterdyń, there is a windmill built in 1892, having interesting history because Grądy were not the first of its location. Windmill was repeatedly dismantled, transferred to another place and then reassembled.

LEBIEDZIE

In the village at the junction of the road from Kosów Lacki from the road connecting Cerańów and Sterdyń is a chapel-monument built in 1929. In addition, you come across a wooden Christian cross, typical for this area. According to the local people it commemorates regaining the independence in 1918.

STERDYŃ

In Sterdyń, you can find a true architectural tourist gem. The baroque palace belonging to the Ossolińscy family along with two outbuildings and a granary surrounded by a spectacular park. Today, the palace serves as a commercial conference center where the new owners arranged here exerting a strong impression conference center with excellent accommodation.

The theme of the first route Sokołów are the chapels, statues and crucifixes. Sterdyń and immediate surroundings perfectly fit in this subject.

In front of the entrance gate to the palace of Ossolinscy there is a chapel with a Baroque statue of St. Florian, the saint patron of firefighters. In turn at the crossroads to Sokołów Podlaski and Jabłonna Lacka stands a stone chapel of Mary Immaculate.

In Sterdyń there is also a monument commemorating the enfranchisement of peasants by the National Government in 1863. The soldiers of the Polish Home Army can also count on their places of remembrance.

PAULINÓW

Once a significant farm manor existed in this venue. Currently, we can observe only remnants of the complex of the buildings. The end of the farm came in 1944 when the communist authorities under the land reform parcelled it out among the local peasants.

ZEMBRÓW

The first temple in Zembrów was funded in the late fifteenth century by Lubicz Zawisza called Mikla, the judge in Drohiczyn.

Another wooden temple having a brick base of the years 1770-1773 was set up thanks to Anthony of Tęczyn, Count Ossoliński, the heir of Sterdyń, Grodzisk and Sarnaki and at the same time the royal army general. The construction of the present church dedicated to the Holy Savior in Zembrów was completed in 1905. Opposite the church there is a wooden parish, built in 1909. A new brick building dating from the second half of the twentieth century serves as residential.

At the cemetery in Zembrów⁴⁰ the remains of Helena Mniszkówna, the author of many romances, including the famous novel „The Leper” widely read years ago and reprinted up to the present. The writer lived for many years in the estate of their parents in Sabniach and often returned to this place due to various random events.

KUROWICE

In the mid-nineteenth century the owner of the property, Francis Taszycki built a brick mansion for his daughter Emilia in place of the current wooden building.

The building structure is distinguished by the absence of columnar porch at the entrance. Such an architectural solution was not yet too often used.

At the former entrance to the park you could see a nineteenth-century gatehouse. Park is divided into two parts running along the avenue.

STASIN

In 1998, on the edge of a forest and on the border of the village a monument was erected to commemorate the inhabitants of Stasin, murdered by the Nazis 5th June 1943. The names of eleven men murdered are carved on the monument.

JABŁONNA LACKA

It is a town possessing extraordinary natural values. The municipality is a part of the ecologically clean area of „Green Lungs of Polish” and the nature reserves „Slope” and „Dune Mołozewska” are an important point on the map of the municipality.

Although warfare luckily spared the area, you can hardly find any monuments here. Honourable exception is the classicist Church of the Assumption of the Holy Virgin Mary. It was built in the years 1825-1841 and designed by Andrzej Głowski.

In November 1993 the monument commemorating The Home Army soldiers fighting in 1939-1956 was unveiled in Jabłonna Lacka.

WIRÓW

In 1894, the Orthodox monastery was founded here in which settled the nuns coming from the venue Leśna Podlaska. Around the complex of buildings the center of Russian culture and Orthodoxy was arranged. Tsar Nicholas II was very generous for this arrangement treating this as a very strong center russification.

The nuns fled from Wirów in 1915 in fear of the approaching German army. Although they had an intention to quickly return to the enormous monastery they actually never implemented this plan. Orthodox nuns place was occupied by Catholic Immaculate Sisters who arranged the seminary for teachers there. Since 1932, the school and facility for children with disabilities were operating in this place.

St. Anthony of Padua is the patron of the local Catholic Church and in the former Orthodox church of St. Serafin the presbytery is currently set up.

DROHICZYN

The city with centuries-old tradition, considered the historical capital of Podlasie. It was of considerable political significance and therefore it often witnessed the quarrels and clashes between the most powerful families eager to get power in Podlasie.

Drohiczyn enchants visitors with its unique atmosphere. A large number of monuments and a rich history based on multiculturalism contributed to the fact that the town is named „Kazimierz Dolny of Podlasie.”

What's more, the seat of the diocese is located here. In 1999 the ecumenical meeting chaired by Pope John Paul II was also held in Drohiczyn.

GRÓDEK

In the Middle Ages Gródek was an important political and economic center mainly due to a very favourable location of the village. Nearby, very important trade routes were running, and what's more, the river Bug was used not only for fishing, but also to transport various goods. In 1743 Gródek tenant, Joseph Turzański, funded the existing wooden church which is the oldest existing Uniate temple in the district of Sokołów.

MOŁOŻEW

The village in the fifteenth century was ruled by Wojciech Mołożewski. After the war, during the Swedish invasion Mołożewscy family sold their goods over the Bug River and moved to other regions of the Republic of Poland. Around 1904, a spacious brick building was built. Orthodox monks resided here. In addition to places of worship, the school, dormitory, as well as a nursery for small children were set up here.

DIE REISEROUTE DES SOKOŁOWSKI KREISES STRECKE NR 1 TREBLINKA – DROHICZYN

Treblinka – Wólka Okrąglik – Kosów Lacki – Grądy – Lebiedzie – Sterdyń – Paulinów – Zembrów
– Kurowice – Stasin – Tchorznica Włościańska – Jabłonna Lacka – Gródek – Mołożew
– Wirów – Wasilew Szlachecki – Frankopol – Drohiczyn

Die Sokołowski Landgüter verbergen viele Geheimnisse, die jedoch mit etwas Willenskraft und Initiative ohne Probleme von uns entdeckt werden können. Es reicht, dass man durch die Straßen von Sokołów Podlaski, Kosów Lacki spaziert, oder Gotteshäuser, die heute zu den Anhängern der römisch-katholischen Kirche gehören und einst der Gegenstand vieler Auseinandersetzungen waren.

TREBLINKA

Im Jahre 1941 unweit des Dorfes Treblinka entstand ein Arbeitslager. Die Bedingungen dort waren unmenschlich, in Qualen starben Zehntausende von Menschen. Die meisten waren Polen.

Eine richtige „Todesfabrik“ war aber das zweite, ein Jahr später erbaute Lager. Das Lager hatte als Aufgabe die Extermination des jüdischen Volkes. Hier wurden die Einwohner des Warschauer Gettos umgebracht.

Die nationalsozialistischen Schinder haben ein perfekt funktionierendes System der Vernichtung entworfen. Seit dem Moment, an dem die Gefangenen im Lager ankamen bis zu dem Verbrennen deren Leichen verliefen nur ein paar Stunden. Die Kriegsverbrecher hielten Treblinka für ein Vorbild von Arbeitsorganisation. Zum Andenken an die Opfer des Straflagers wurde eine große Wand aus rotem Sandstein erbaut.

WÓLKA OKRĄGLIK

Das älteste Objekt des Dorfes ist der gemauerte Bildstock, der wahrscheinlich im XIX Jahrhundert erbaut wurde. Sein Patron ist der Heilige Jan Nepomucen, der in der Region sehr populär ist. Er war es, dem die Einwohner oft die Kultstätten an den Landstraßen widmeten, weil der Heilige als ein Beschützer der Ernte und des Gedeihens galt.

KOSÓW LACKI

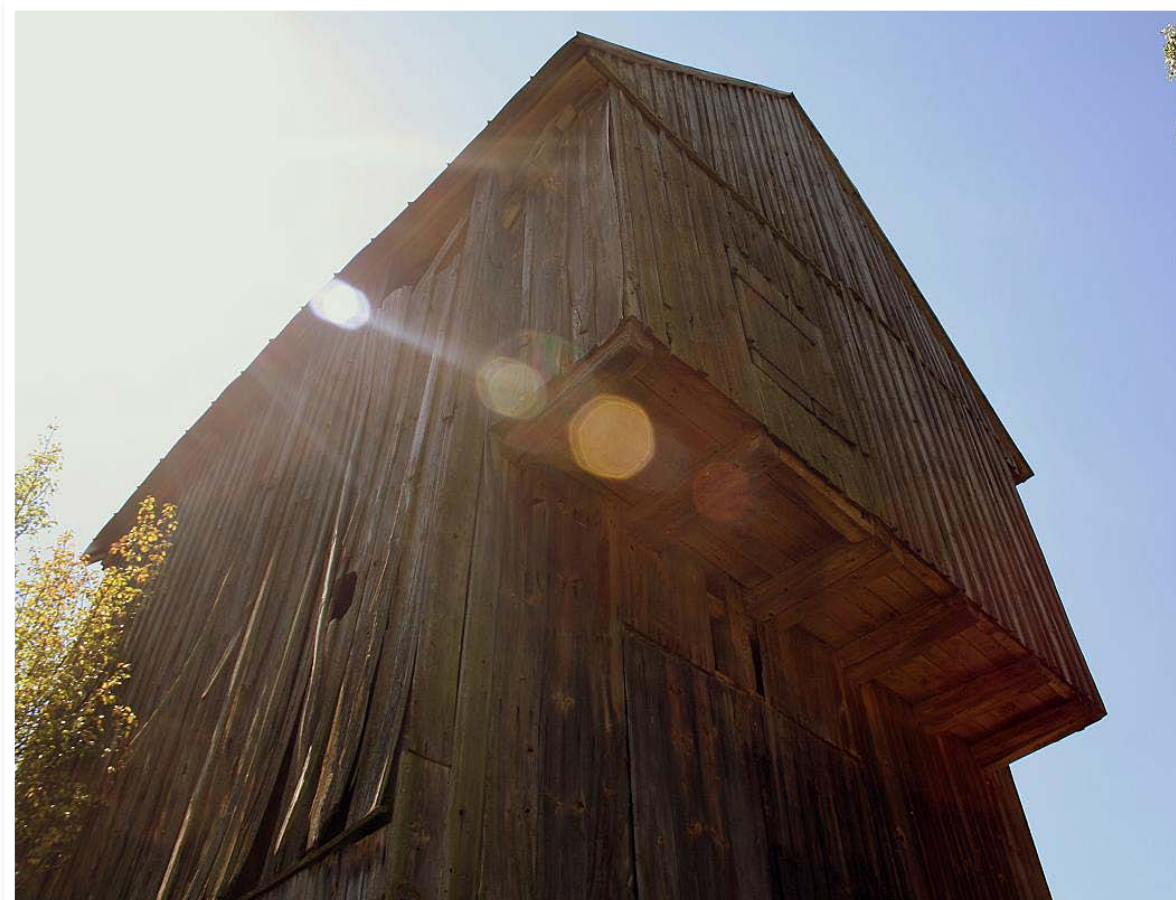
Die Heilige Jungfrau Maria Kirche in Kosów Lacki ist voller Geheimnisse. Im Inneren der Kirche gibt es beeindruckende Skulpturen aus der Hälfte des XVIII Jahrhunderts, die den heiligen Petrus und den heiligen Paul darstellen, ein Gemälde mit der Mutter Gottes und dem Christkind, sowie auch aufwendig gefertigte Stationen des Kreuzweges.

Die Einwohner von Kosów Lacki haben sich als Helden ausgezeichnet und nahmen an Volksaufständen teil. Als Andenken an ihren Einsatz im Januaraufstand und auch an den Kampf ge-

gen den nationalsozialistischen Angreifer wurde ein Erdhügel erbaut. Es gibt in Kosów Lacki auch Denkmäler von Józef Piłsudski und polnischen Soldaten, die gegen Terror kämpften.

GRĄDY

An der nord-westlichen Grenze der Ortschaft, die zur Gemeinde Sterdyń gehört, steht eine Windmühle aus dem Jahre 1892. Das Gebäude hat eine sehr interessante Geschichte, denn Grądy ist nicht ihre erste Lage. Die Windmühle wurde mehrmals auseinandergenommen, an andere Plätze transportiert und wieder aufgebaut.

LEBIEDZIE

Im Dorf steht an der Kreuzung des Wegs aus Kosów Lacki mit dem Weg, der Cerańów und Sterdyń verbindet, ein Bildstockdenkmal aus dem Jahre 1929. Außerdem kann man auf ein für die Landschaft dieser Region typisches, hölzernes Kreuz stoßen. Laut der Einwohner soll es ein Andenken an die Widerlegung der Unabhängigkeit Polens im Jahre 1918 sein.

STERDYŃ

In Sterdyń steht eine wahre architektonische Perle. Ein Barockschloss, das einst der Familie Ossoliński gehörte mit zwei Nebengebäuden und einem Getreidespeicher, umrundet von einem prächtigen Park. Das Schloss wurde von den neuen Besitzern restauriert und dient heute als ein Konferenzzentrum reich an Übernachtungsmöglichkeiten.

Das Leitmotiv der ersten Sokołów Reiseroute sind Bildstöcke, Skulpturen und Kreuze. Sterdyń mit seiner Umgebung passt ideal in diese Thematik/ zu dieser Thematik.

Vor der Einfahrt ins Ossoliński Schloss steht ein Bildstock mit einer Barockskulptur, die den Heiligen Florian (den Patron der Feuerwehrleute) zeigt. An der Kreuzung der Straßen von Sokołów Podlaski und Jabłonna Lacka hingegen steht ein gemauerter Bildstock der Unbefleckten Empfängnis der Heiligen Jungfrau Maria.

In Sterdyń steht auch ein Denkmal, das die Befreiung der Bauernschaft im Jahr 1863 gedenkt. Es gibt auch eine Gedenkstätte für die Soldaten der Heimarmee (Armia Krajowa).

PAULINÓW

Einst gab es in dieser Ortschaft einen beträchtlichen Landwirtschaftskomplex. Heute können wir nur seine Rückstände bewundern. Im Jahre 1944 wurde die Tätigkeit des Gutshofs beendet. Damals haben die kommunistischen Behörden auf Grund der landwirtschaftlichen Reform die Ländereien zwischen den örtlichen Wirten parzelliert.

ZEMBRÓW

Das erste Gotteshaus in Zembrów wurde am Ende des XV Jahrhunderts von Zawisza Lubicz, genannt Miklasz, der Richter in Drohiczyń war, gestiftet.

Die nächste hölzerne Kapelle aus den Jahren 1770-1773, die eine gemauerte Grundlage hatte, ist ein Verdienst des Grafen von Ossoliński- Antoni aus Tęczyna- einem General und dem Erben von Sterdyń, Grodzisko und Sarnak. Der Bau der heutigen Heiligen Erlösers Kirche in Zembrów wurde 1905 beendet. Gegenüber der Kirche steht das hölzerne Pfarrhaus aus dem Jahr 1909. Zum Wohnen dient ein neues, gemauertes Gebäude aus dem XX Jahrhundert.

Auf dem Friedhof in Zembrów liegt Helena Mniszkówna, die Autorin vieler Romane, u.a. des Romans „Trędowata“ („die Leprakranke“). Die Schriftstellerin lebte Jahre lang im Herrenhof ihrer Eltern in Sabiny und kehrte an diesen Ort sehr oft zurück.

KUROWICE

Im XIX Jahrhundert hat der Eigentümer des Landes, Franciszek Toszycki, am Platz des ehemaligen hölzernen Gebäudes einen gemauerten Herrenhof für seine Tochter Emilia erbaut.

Die Gebäudestruktur sticht wegen dem Fehlen von Säulen am Eingang, die für diese Zeit typisch waren.

An der ehemaligen Einfahrt steht ein Pförtnerhaus aus dem XIX Jahrhundert. Der zum Hof dazugehörige Park ist mit einer Allee in zwei Hälften geteilt.

STASIN

Im Jahr 1998 entstand an der Grenze des Dorfes ein Denkmal das die die Einwohner von Stasin, die am 5 Juni 1943 zum Opfer der Aggression des III Reiches fielen. Auf dem Denkmal stehen die Name von elf Männern.

JABŁONNA LACKA

Es ist eine Ortschaft mit einzigartigen Naturwerten. Die Gemeinde ist Teil des ökologisch sauberen Raums, den man die Grüne Lungen Polens (Zielone Płuca Polski) nennt. Ein wichtiger Punkt auf der Landkarte der Gemeinde sind die Naturreservate „Skarpa“ und „Wydma Mołozewska“.

Obwohl die Kriegsoffensiven glücklicherweise diese Landschaft umgingen, lassen sich Sehenswürdigkeiten kaum finden. Eine ruhmreiche Ausnahme ist aber die klassizistische Maria Himmelfahrt Kirche. Das Gotteshaus entstand in den Jahren 1825-1841 nach dem Entwurf von Andrzej Głowski.

Im November 1993 erstellte man in Jabłonna Lacka ein Denkmal, das die Soldaten der Heimatsarmee (Armia Krajowa) gedenkt, die in den Jahren 1939- 1956 gekämpft haben.

WIRÓW

Im Jahr 1894 entstand dort ein orthodoxes Kloster, in dem sich Nonnen aus Leśna Podlaska niederließen. Um den Klosterkomplex wurde ein Zentrum Russischer und Orthodoxer Kultur gegründet. Es wurde vom Zaren Mikołaj II finanziert, der den Ort als ein starkes Zentrum für Russifikation hielt.

Die Nonnen sind aus Wirów 1915 in der Angst vor deutschen Soldaten geflohen. Obwohl eine baldige Rückkehr ins ansehnliche Kloster planten, realisierten sie diesen Plan nie. Den Platz der orthodoxen Nonnen nahmen katholische Schwestern ein, die dort ein Lehrerseminar einrichteten. Seit 1932 funktionierte dort eine Schule und eine Anstalt für behinderte Kinder.

Die örtliche katholische Kirche hat den Heiligen Antoni Paderewski als Patron. In der Ehemaligen orthodoxen Kirche wurde ein Pfarrhaus eingerichtet.

DROHICZYN

Eine Stadt mit jahrhundertelanger Tradition, die als die historische Hauptstadt von Podlasie gesehen wird. Die Stadt hatte eine enorme politische Bedeutung und deshalb kam es oft zu Auseinandersetzungen zwischen den mächtigsten Familien die über Podlasie regieren wollten.

Drohiczyn hat die Gäste schon immer mit seiner Atmosphäre beeindruckt. Die große Anzahl an Sehenswürdigkeiten, die reiche Geschichte und der Multikulturalismus trugen dazu bei, dass die Stadt den Namen „Kazimierz Dolny des Podlasie“ trägt.

In Drohiczyn befindet sich der Sitz der Diözese. Im Jahr 1999 fand dort eine ökumenische Veranstaltung unter der Führung von Papst Johannes Paul II statt.

GRÓDEK

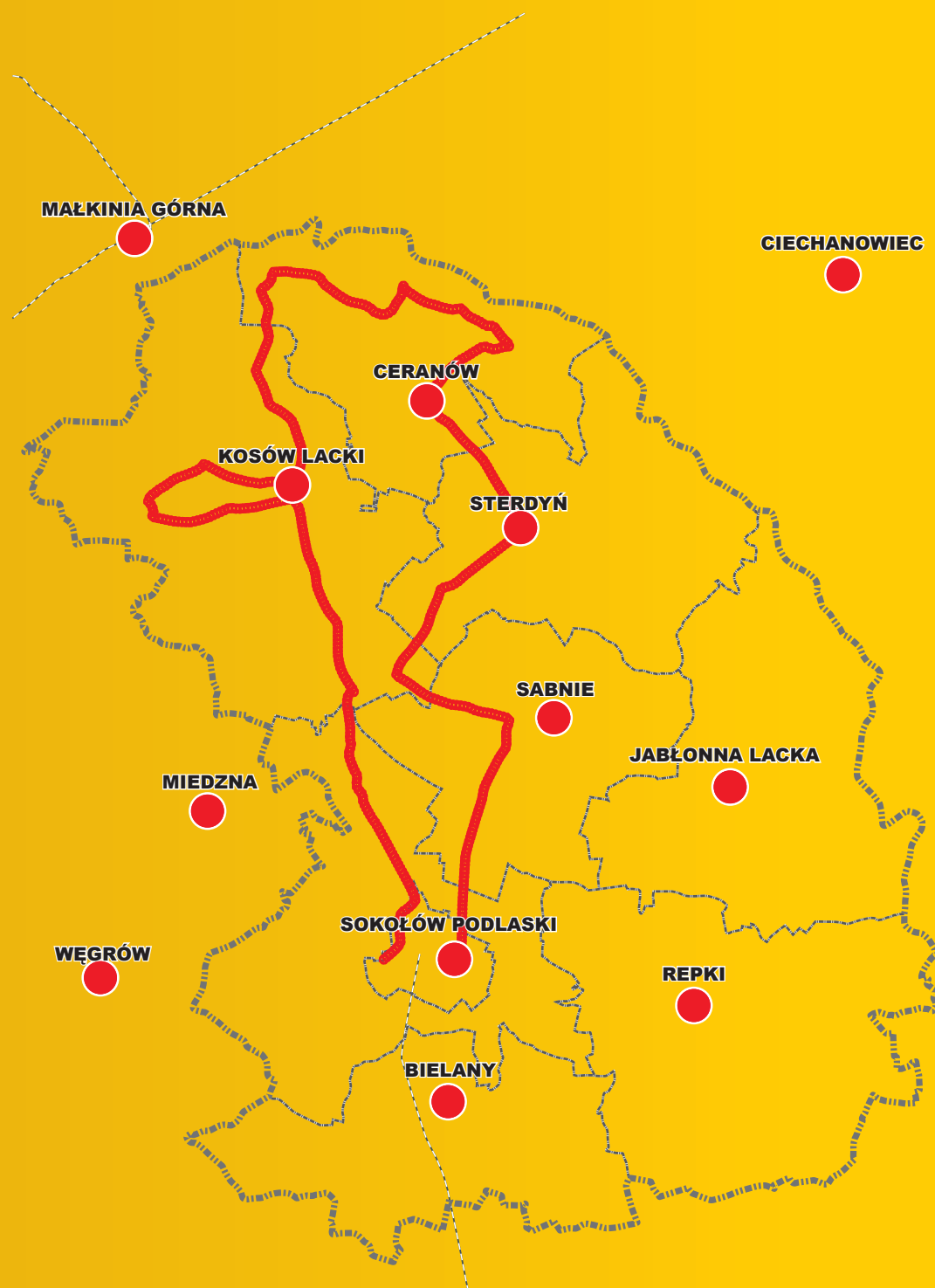
Gródek war noch im Mittelalter ein Wichtiges politisches und wirtschaftliches Zentrum. Der Grund dafür war die günstige Lage der Ortschaft. Unweit verliefen wichtige Handelswege, außerdem war die Nähe des Flusses Bug ein Vorteil. Der Fluss diente nicht nur der Fischerei, sondern wurde auch als Transportweg genutzt.

Im Jahre 1743 stiftete der Pächter von Gródek, Józef Turzański, eine bis heute erhaltene hölzerne Unierten Kirche. Es ist das älteste Gotteshaus im Kreis Sokółów.

MOŁOŻEW

Das Dorf wurde schon im XV Jahrhundert von Wojciech Mołóżewski verwaltet. Nach dem Ende den Kriegshandlungen in der Zeit der Schwedischen Invasion verkaufte die Familie Mołóżewski ihre Landgüter am Bug und zog in eine andere Region um. Um das Jahr 1904 entstand in Mołóżew ein geräumiges, gemauertes Gebäude. Dort residierten orthodoxe Mönche. Abgesehen von Gebetsplätzen wurde eine Schule, ein Wohnheim und ein Kindergarten eingerichtet.

SZLAK TURYSTYCZNY POWIATU SOKOŁOWSKIEGO TRASA 2

Sokołów Podlaski – Przeździatka – Skibniew Podawce – Dybów – Telaki – Kosów Lacki – Dębe
– Maliszewa Stara – Maliszewa Nowa – Guty – Kosów Lacki – Tosie – Jakubiki – Rytele Wszołki – Rytele Olechny
– Wólka Rytelska – Długie Grzymki – Długie Kamieńskie – Przewóz Nurski – Adolfów – Ceranów – Sterdyn
– Mursy Nowe – Buczyn Szlachecki – Wymysły – Hołowienki – Suchodół Włociański – Suchodół Szlachecki
– Kupientyn – Sokołów Podlaski

Się ciężką tematyczną ukazującą kapliczki, krzyże i pomniki w powiecie sokołowskim podzielono na etapy. W czasie drugiej odsłony naszej wędrowki wyruszamy z Sokołowa Podlaskiego, gdzie zobaczymy pomnik poświęcony księdzu Stanisławowi Brzósce, bohaterowi powstania styczniowego schwytanego i straconego przez Rosjan. Swoje miejsce pamięci w stolicy powiatu mają również żołnierze Armii Krajowej, dla których koniec drugiej wojny światowej nie oznaczał kresu walki o wolną i niepodległą Polskę.

Trasę poprowadzono poprzez gminy: Sokołów Podlaski, Sabnie, Kosów Lacki, Sterdyn

i Ceranów. Malownicze tereny nadbużańskie są idealną scenografią dla lokalnych miejsc kultu. Okoliczna ludność bardzo chętnie wznosiła kolejne krzyże i kapliczki wierząc, że zapewnią one pomyślność i szczęście. Do świętego Rocha modlono się gdy wybuchła epidemia, a św. Jan Nepomucen sprzyjał rolnikom i zapewniał im dobre zbiory. Najczęściej spotykane są jednak motywy maryjne. Warto wybrać się w okolice sokołowskich kapliczek czy figurek w majowe popołudnie. Wtedy masowo odprawiane są nabożeństwa majowe ku czci Przenajświętszej Panienki. Takie spotkania są nieodłącznym elementem podlaskiego krajobrazu.

Pomnik Czynu Niepodległościowego w Sokołowie Podlaskim

SOKOŁÓW PODLASKI

W centrum miasta stoi pomnik upamiętniający księdza Stanisława Brzóske, który nieśmiertelną sławę zyskał jako jeden z przywódców powstania styczniowego. Duchowny przebywał w Sokołowie Podlaskim jako wikary, ale jeszcze przed wybuchem powstania przeniósł się do Łukowa. W czasie walk dowodził powstańczym oddziałem chłopów. Otrzymał nominację na naczelnego kapelana wojsk powstańczych województwa podlaskiego. Używał pseudonimu „Generał Brzeziński”. Zdaniem niektórych badaczy dostał nominację generalską.

W 1865 roku wrócił w sokołowskie strony. Wraz ze swoim adiutantem Franciszkiem Wilczyńskim ukrywał się we wsi Krasnodęby-Sypitki. 29 kwietnia tego samego roku został schwytany przez Rosjan, skazany, przewieziony do Sokołowa Podlaskiego i stracony. Wyrok przez powieszenie wykonano 23 maja 1865 roku.

W 1925 roku odsłonięto pomnik poświęcony bohaterskiemu księdzu. W czasie drugiej wojny światowej część elementów pomnika zrabowali Niemcy. Rekonstrukcję monumentu i ponowne jego odsłonięcie przeprowadzono w 1984 roku.

Bohaterskich żołnierzy walczących o niepodległość upamiętniają m.in. dwa pomniki: żołnierzy AK oraz poakowskich struktur konspiracyjnych i niepodległości (Czynu Niepodległościowego). Ten ostatni powstał z inicjatywy ówczesnego wiceprezesa Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Stanisława Oleksiaka, proboszcza parafii Nieciecz księdza Stanisława Falkowskiego i sokołowskiego koła ŚŻŻAK. Uroczyste odsłonięcie odbyło się 3 maja 1999 r.

Monument AK upamiętnia żołnierzy walczących w podziemiu w czasie wojny, a także po jej zakończeniu: Obwodu Sokołów Podlaski „Jezioro”, 6. Brygady Wileńskiej AK kpt. „Młota” oraz cywilnych mieszkańców powiatu poległych w walce z komunistami. Został odsłonięty 30 września 2007 roku z inicjatywy fundacji „Pamiętamy”.

PRZEŹDZIATKA

Przeździatka znana jest przede wszystkim z zespołu pałacowo-parkowego, ale tym razem zapraszamy do leśnej głuszy, w której stoi klimatyczna leśniczówka. I to wszystko raptem kilka kilometrów od granicy miasta. Leśniczówka w Przeździatce należy do Nadleśnictwa Sokołów.

W leśnych ostępach rosną liczne pomniki przyrody, na przykład grupa pięciu modrzewi, jedynych rosnących w Polsce drzew iglastych zrzucających igły na zimę.

Kilka lat temu leśnicy stoczyli heroiczną walkę o uratowanie liczącego sobie kilkaset lat Dębu Powstańców. Drzewo dawało oznaki zamierania i mimo zastosowania rozmaitych środków nie udało się cofnąć tego procesu. Drzewo nadal stoi, choć kwestią czasu jest kiedy się rozpadnie. W jego pobliżu została umieszczona tablica informacyjna odnośnie bitwy pod Siwym Bagnem 1 marca 1863 r. Wiekowych dębów w najbliższej okolicy jednak nie brakuje. Interesująco wyglądają także trzy lipy rosnące w okolicach uroczyska Wyręb. Miejsce to po polsku nazywa się „Lasem pod Zieloną”.

SKIBNIEW-PODAWCE

Na terenie parafii pod wezwaniem św. Wojciecha w Skibniewie stoją dwa kościoły. Dzieli je zaledwie kilkanaście metrów. Starsza, drewniana świątynia była wielokrotnie remontowana. W 1906 roku wybudowano murowaną dzwonnice i kostnicę.

W 1984 r. rozpoczęto budowę nowego kościoła, a nad całością przedsięwzięcia czuwał wówczas proboszcz ks. Ryszard Kardas. Uroczyste otwarcie świątyni miało miejsce w listopadzie 1989 roku. Osiem lat później dzięki staraniom kolejnego proboszcza tej parafii, ks. Franciszka Szulaka sprowadzono z Gniezna relikwie św. Wojciecha, patrona tego kościoła.

Pomieszczenia należące niegdyś do kostnicy pełnią dziś funkcję muzeum parafialnego. Jest to jedyny tego typu obiekt w powiecie.

Kościół św. Wojciecha w Skibniewie-Podawcach

WARTO WIEDZIEĆ...

- » św. Roch i św. Jan Nepomucen to popularne postacie kultu w powiecie sokołowskim
- » w samym Sokołowie Podlaskim znajduje się wiele pomników i miejsc pamięci poświęconych bohaterom różnych wojen i powstań
- » na terenie szlaku znajdziemy różnorodne, przydrożne kapliczki

Pomnik w Kosowie Lackim poświęcony żołnierzom kampanii wrześniowej

KOSÓW LACKI

Na szlaku do Kosowa Lackiego możemy odwiedzić dwie miejscowości. Są nimi Dybów i Telaki. W pierwszej z nich stoi zabytkowa kapliczka z końca XIX wieku, w drugiej z kolei kapliczka nazywana Figurą Świętych. Nieopodal miejscowości leży linia kolejowa, która podczas drugiej wojny światowej służyła do transportu więźniów do obozu w Treblince. Trakt kolejowy jest obecnie nieużywany.

Okolice Kosowa Lackiego obfitują w malownicze krajobrazy. Żwirownie, stawy rybne, a także pola uprawne przeplatają lasy i zagajniki.

Na terenie gminy funkcjonowały niegdyś i zachowały się do czasów dzisiejszych zespoły rezydencjonalne charakterystyczne dla budownictwa dworskiego zachodniego Podlasia. W 1903 roku Feliks Chrościcki wzniósł dwór w Dębach Nowych. Z podobnego okresu pochodzi dworek w Tosiach, gdzie według jednej z wersji początkowo miał przebywać obraz El Greca zanim trafił na ścianę kosowskiej plebanii. Najstarszy jest drewniany dwór w Nowej Wsi

zbudowany jeszcze w XIX wieku z inicjatywy Edmunda Kuszela.

Do Miejsc Pamięci Narodowej należą: kopiec poświęcony powstańcom 1863 r. i ofiarom II wojny światowej, pomnik poświęcony Józefowi Piłsudskiemu a także pomnik upamiętniający żołnierzy kampanii wrześniowej oraz członków konspiracji i mieszkańców gminy poległych podczas II wojny światowej. Ostatnim historycznym akcentem jest pomnik poświęcony żołnierzom podziemia niepodległościowego i mieszkańcom ziemi kosowskiej poległym w latach 1944-1950. Zwiedzają Kosów, warto zajrzeć na miejscowy cmentarz, aby zobaczyć grób zmarłego 9 marca 1946 r. Feliksa Bartczuka, ostatniego żyjącego ówczesnie weterana powstania styczniowego w całej Polsce.

Wielkimi walorami historycznymi i artystycznymi odznaczają się znajdujące się w Kosowie Lackim kapliczki z drewnianymi figurami Chrystusa Frasobliwego i Świętego Jana Nepomucena w narożniku fragmentu ogrodzenia pozostałości parku dworskiego z XVIII w. oraz kapliczka z drewnianą rzeźbą Świętego Jana Nepomucena w Wólce Okrąglik. Nietypową formę posiada oryginalna, murowana kapliczka w Chruszczewce Włościańskiej.

MALISZEWA STARA

W Maliszewie Starej przy drodze z Kosowa Lackiego do wsi Sadowne stoją obok siebie dwie kapliczki. Mniej widoczna z daleka jest niska drewniana kapliczka słupowa z przełomu XIX i XX wieku. Na wąskim słupie osadzona jest szersza kapliczka skrzynkowa. Na jej ściankach umiejscowiono święte obrazy schowane za szybą. Tuż obok wzniesiono znacznie wyższą, murowaną czworoboczną kapliczkę z lat 30. XX wieku, w której jest wnęka przeznaczona na figurę przedstawiającą Chrystusa Gorejące Serce. Uzupełnieniem dość ciekawie wyglądającej całości jest wysoki drewniany krzyż.

GUTY

Wspomniany na wstępie św. Roch cieszył się specjalnymi względami mieszkańców miejscowości Guty. Dwupoziomowa kapliczka wzniesiona ku jego czci pochodzi z przełomu XIX i XX wieku.

Figurka przedstawia świętego Rocha w charakterystycznej dla niego pozie. Ubrany jest w strój pielgrzyma. Ma ze sobą wędrowną torbę i kij, a palcem pokazuje na zranione kolano. Nie jest jednak wiadomo, kto jest autorem polichromowanej ludowej rzeźby przedstawiającej świętego.

Uroku kapliczce dodaje również jej lokalizacja. Stoi ona na niewielkim, usypanym wzniesieniu w otoczeniu czterech rozłożystych drzew.

Kapliczka św. Rocha w Gutach

Kapliczka Chrystusa Frasobliwego w Ceranowie

GMINA CERANÓW

Kilka miejscowości na terenie gminy nosi wspólny człon Rytele. Niektórzy historycy twierdzą, że początek Rytełom Wszołkom, Rytełom Olechnom, Rytełom Święckim, Rytełom Suchym i Wólce Rytełskiej nazwy nadały rodziny osadników wywodzące się z drobnego rycerstwa. W zamian za służbę wojskową, rycerze otrzymywali w posiadanie piękne nadbużańskie tereny.

Mimo upływu wieków i zmiany cywilizacyjnej, jaka na przestrzeni dziejów dokonała się na tych ziemiach, okolice wsi Rytele nadal zachwycają swoim wyglądem. Urodzajna w ryby rzeka Bug przyciąga do wiosek zapalonych wędkarzy. Swoją cichą przystań znajdują tu także osoby pragnące uciec od wielkomiejskiego gwaru.

Wyciszyć się także można spacerując drogami polnymi i dzikimi traktami w Długich Grzymkach, Długich Kamieńskich, Przewozie Nurskim czy Adolfowie.

W samym Ceranowie warto zwrócić uwagę na pałac według projektu Bolesława Podczażyńskiego wybudowany w latach 70. XIX wieku na zlecenie Ludwika Górskiego. Fundator tego

obiektu był jednym z najważniejszych polskich działaczy politycznych okresu powstania styczniowego. Górski był przeciwny zbrojnemu wystąpieniu przeciw potężnemu rosyjskiemu zaborcy, uznając że jest na to za wcześnie.

Do ceranowskich dóbr poza dworem należały: dwie obory, spichlerze, dom ogrodnika, rządówka, a także pomieszczenia dla osób pracujących w gospodarstwie.

Poszukiwacze kapliczek także w Ceranowie znajdą coś dla siebie. Słupowa kapliczka nieopodal urzędu gminy przedstawia ludowe wyobrażenie Chrystusa Frasobliwego. Znamcy sztuki ludowej oceniają ten obiekt jako jeden z cenniejszych zabytków w okolicy.

STERDYŃ

Podróżując szlakiem kapliczek i krzyży bezwzględnie należy zajrzeć do gminy Sterdyń, która pod względem kunsztu wykonania i tematyki zdecydowanie wyróżnia się spośród innych gmin powiatu. Przy wjeździe na teren odnowionego pałacu Ossolińskich stoi arkadowa kapliczka wzniesiona prawdopodobnie w XVIII

wieku. Jest w niej figurka św. Floriana, patrona strażaków. Obecność tego świętego miała chronić pańskie włości przed pożarem.

Nieco młodsza jest kamienna kapliczka NMP Niepokalanie poczętej autorstwa Konstantego Hegla. Znajduje się ona na skrzyżowaniu dróg do Sokołowa Podlaskiej i Jabłonny Lackiej. Figurkę Matki Boskiej ufundowała rodzina Górskich, ówczesnych właścicieli dóbr sterdyńskich.

MURSY NOWE

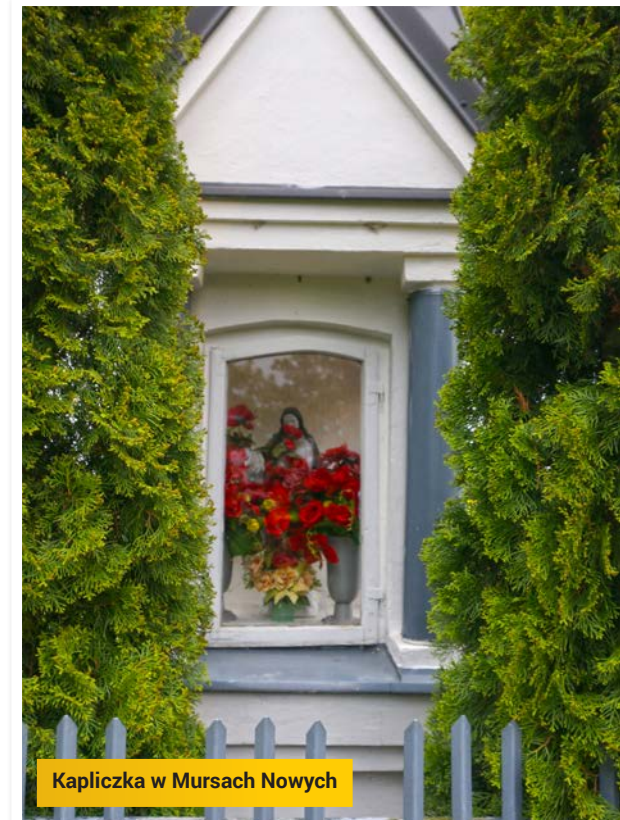
Na samym środku wsi, przy drodze ze Sterdyni do Buczyna Szlacheckiego, stoi kapliczka charakteryzująca się rzadko spotykanymi rozwiązaniami architektonicznymi. Na dolnej, nieco szerszej kondygnacji usytuowano węższą górną część z półkolistym oknem. W środku znajduje się figurka Chrystusa Gorejące Serce. Kapliczka powstała w latach 30. XX wieku.

GMINA SABNIE

Gmina Sabnie oferuje swoim gościom niezwykłą podróż po miejscach pamięci narodowej, których na stosunkowo małym obszarze naliczono aż siedem. We wsi Wymysły przy drodze powiatowej stoi mogiła, w której spoczywa Adam Sosnowski, żołnierz Uderzeniowych Batalionów Kadrowych poległy w maju 1943 r. pod Wymysłami. Druga tabliczka w tym miejscu informuje o miejscu spoczynku nieznanego niemieckiego żołnierza.

Na skraju lasu nieopodal wsi stoi również pomnik ku czci żołnierzy Armii Krajowej, zrzeszenia Wolność i Niezawisłość, a także 6. Brygady Wileńskiej walczących z komunistami po zakończeniu wojny.

W Suchodole natomiast znajduje się indywidualna mogiła upamiętniająca prawdopodobnie żołnierzy węgierskich służących u boku armii niemieckiej. Powstała w 1944 roku. Warto też odwiedzić Zambrów, Nieciecz i Stasin, gdzie znajdują się podobne mogiły i pomniki.

Kapliczka w Mursach Nowych

KUPIENTYN

Tuż przed powrotem do Sokołowa Podlaskiego warto zajrzeć do Kupientyna. Ludność tej miejscowości na początku XIX wieku obserwowała przemarsz wojsk francuskich idących na Moskwę. Wydarzenie to wzbudziło falę nastrojów niepodległościowych, która jednak bardzo szybko opadła. Kapliczka w Kupientynie jest podobno miejscem spoczynku kilkunastu żołnierzy francuskich, którzy w 1812 roku wracali z nieudanej wyprawy.

Konieczne należy zajrzeć do okazałego zespołu dworskiego w Kupientynie. W drugiej połowie XIX wieku tutejszy dwóch skupiał cztery wsie i liczył ponad 2 tysiące morgów ziemi. Był jednym z okazalszych w okolicy.

COUNTY TOURIST ROUTE OF SOKOŁÓW ROUTE 2

Sokołów Podlaski – Przeździełka – Skibniew Podawce – Dybów – Telaki – Kosów Lacki – Dębe
– Maliszewa Stara – Maliszewa Nowa – Guty – Kosów Lacki – Tosie – Jakubiki – Rytele Wszółki – Rytele Olechny
– Wólka Rytelska – Długie Grzymki – Długie Kamieńskie – Przewóz Nurski – Adolfów – Ceranów – Sterdyń
– Mursy Nowe – Buczyn Szlachecki – Wymysły – Hołowienki – Suchodół Włosciański – Suchodół Szlachecki
– Kupientyn – Sokołów Podlaski.

Thematic path showing shrines, crosses and monuments in the district of Sokołów divided into stages. The route led through the municipalities of Sokołów Podlaski, Sabnie, Kosów Lacki, Sterdyń and Ceranów.

SOKOŁÓW PODLASKI

In the center there is the statue of Father Stanisław Brzóska, who gained immortal fame as one of the leaders of the January Uprising. The clergyman stayed in Sokołów Podlaski as a curate, but even before the uprising he moved to Łuków.

Soldiers fighting in extremely difficult times are commemorated by the monuments of the Deed of Independence and the Home Army

PRZEŹDZIATKA

Przeździełka is known primarily for its palace and the park, but this time we invite you to the woods with a climate forester and numerous monuments of nature, for example, a group of five larches, the only growing in Poland conifers, deciduous needles in the winter.

SKIBNIEW-PODAWCE

In the parish of St. Wojciech in Skibniew there are two churches built only a few meters from each other. The mature, wooden temple was repeatedly renovated. In the mid-80s of the twentieth century, the construction of a new church was started. The ceremonial opening of the temple took place in November 1989.

KOSÓW LACKI

On the trail to Kosów Lacki we may visit two villages, where it is easy to find the roadside places of worship. These are Dybów and Telaki. The first of them is facing a historic chapel from the late nineteenth century. It is located close to the railway line, which during the Second World War was used to transport prisoners to the camp in Treblinka.

National Memorials include: a mound dedicated to the insurgents of 1863. And the victims of World War II, the monument dedicated to Józef Piłsudski and a monument honouring soldiers and victims of terror - situated in Kosów Lacki.

MALISZEWA STARA

Unprecedented in its form - a chapel in Maliszewa Stara is located on the road from Kosów Lacki to Sadowne Węgrowskie. The least visible from afar is a low wooden roadside shrine from the late nineteenth and early twentieth century. On the narrow pole you may see mounted box-wider chapel. On its walls the sacred images are hidden behind the glass.

GUTY

St. Roch enjoyed special favour with the residents of Guty. Two-storey chapel dates from the turn of the century.

It is not known who is the author of folk polychrome statue of the saint. The figurine depicts the saint Roch in characteristic pose.

CERANÓW

Walking along dirt roads and wild tracts in Długie Grzymki, Długie Kamieńskie, Przewóz Nurski or Adolf you can really relax. Contact with nature gives you an incredible amount of positive energy.

In the Ceranów, it is worth paying attention to brick mansion built in the 70s nineteenth century on the request of Ludwik Górski, now functioning as a school.

The searchers for the shrines in Ceranów also find something for themselves. Pillar shrine near the municipal office presents the folk imagination of Christ, the Man of Sorrows.

STERDYŃ

Traveling on the route of chapels and crosses you have to call in the municipality of Sterdyń, which in terms of craftsmanship and themes definitely stands out. At the entrance into the renovated palace there is an arcade chapel of the Ossoliński which is probably built in the

eighteenth century. There's a statue of St. Florian, the saint patron of firefighters. Slightly younger is a stone chapel of the Virgin of the Immaculate Conception by Konstanty Hegel. It is located at the crossroads of the Sokołów Podlaski and Jabłonna Lacka.

MURSY NOWE

In the middle of the village, on the road from Sterdyń to Buczyn Szlachecki, there is a chapel characterized by rarely encountered architectural solutions. On the bottom floor, slightly broader part there is a narrower part with a semicircular window. In the middle you will notice the statue of Christ with the blazing heart. The shrine was founded in the 30s of the twentieth century.

SABNIE

The municipality Sabnie offers its guests an extraordinary journey through places of national memory. In Wymysły at the district road there is a grave, where Adam Sosnowski Army soldier killed during the Second World War is buried. The second tablet at this point informs about the resting place of an unknown German soldier.

On the edge of the forest near the village there is also a monument in honor of the Home Army soldiers. Guests can also visit Suchodół, Zambrow, Nieciecz and Stasin with numerous similar graves and monuments.

KUPIENTYN

Not long before returning to Sokołów Podlaski you should call in Kupientyn. The population of this village in the early nineteenth century observed the march of the French troops going on Moscow. The shrine in Kupientynie is supposedly the resting place of more than a dozen French soldiers, who in 1812, after the spectacular defeat, were coming back from an unsuccessful expedition.

DIE REISEROUTE DES SOKOŁOWSKI KREISES STRECKE NR 2

Sokołów Podlaski – Przeździatka – Skibniew Podawce – Dybów – Telaki – Kosów Lacki – Dębe

– Maliszewa Stara – Maliszewa Nowa – Guty – Kosów Lacki – Tosie – Jakubiki – Rytele Wsołki – Rytele Olechny

– Wólka Rytelska – Długie Grzymki – Długie Kamieńskie – Przewóz Nurski – Adolfów – Ceranów – Sterdyń

– Mursy Nowe – Buczyn Szlachecki – Wymysły – Hołowienki – Suchodół Włościański – Suchodół Szlachecki

– Kupientyn – Sokołów Podlaski.

Der Thematische Pfad, der Bildstöcke, Kreuze und Denkmäler im Sokołowski Kreis zeigt, wurde in Etappen geteilt. Die Route führt durch die Gemeinden: Sokołów Podlaski, Sabnie, Kosów Lacki, Sterdyń und Ceranów.

SOKOŁÓW PODLASKI

Im Zentrum der Stadt steht ein Denkmal zum Gedenken des Priesters Stanisław Brzóska, der als einer der Anführer des Januaraufstandes bekannt war. Der Geistliche war als Kapelan in Sokołów Podlaski, aber noch vor dem Ausbruch des Aufstandes zog er nach Łuków um. Die Soldaten, die in den für Polen besonders schweren Zeiten gekämpft haben, wurden am Denkmal des Kampfes um die Unabhängigkeit und am Denkmal der Heimatsarmee (Armia Krajowa) gedenkt.

PRZEŹDZIATKA

Przeździatka ist vor allem für die Schloss- und Parkanlage bekannt, aber dieses Mal laden wir in Abgelegenheit des Waldes, in der ein klimatisches Forsthaus steht. In der Wildnis finden sich zahlreiche Naturdenkmäler z.B. die bekannte Gruppe von fünf Lärchen, den einzigen Nadelbäumen in Polen, die ihre Nadeln im Winter abfallen lassen.

SKIBNIEW – PODAWCE

In der Pfarrgemeinde des Heiligen Wojciech in Skibniew stehen zwei Kirchen. Sie sind nur etwas mehr als ein Dutzend Meter voneinander entfernt. Das ältere Gotteshaus wurde schon mehrmals renoviert. In den 80er Jahren des XX Jahrhunderts fingen die Bauarbeiten an einer neuen Kirche an. Ein Eröffnungsfest der neuen Kirche fand im November 1989 statt.

KOSÓW LACKI

An der Route nach Kosów Lacki können wir zwei Ortschaften besuchen, wo man auch leicht Kultstätten an der Straße findet. Es sind die Dörfer Dybów und Telaki. In dem ersten steht ein alter Bildstock aus dem Ende des XIX Jahrhunderts. Unweit liegt eine Eisenbahnlinie, die während des Zweiten Weltkriegs zum Transport der Gefangenen zum Lager in Treblinka diente.

Zu den Gedenkstätten des Nationalen Gedenkens gehören: der Hügel, der den Teilnehmern des Aufstandes im Jahre 1863 und den Opfern des Zweiten Weltkriegs gewidmet ist, die Józef Piłsudski Gedenkstätte und das Denkmal zur Ehre der Soldaten der Polnischen Armee und der Terroropfer in Kosów Lacki.

MALISZEWA STARA

Ein in seiner Form einzigartiger Bildstock befindet sich in Maliszewa Stara, an der Straße von Kosów Lacki nach Sadowno Węgrowskie. Außerdem gibt es dort auch weitere kleine Kulturstätten. Der aus der Ferne kaum sichtbare hölzerne Bildstock stammt aus der Jahrhundertwende XIX und XX., es gibt auch einen Bildstock, der einem Kasten ähnelt. Seine Wände sind mit Abbildern von Heiligen verziert, die von Glasscheiben geschützt werden.

GUTY

Der Heilige Roch erfreute sich spezieller Beachtung von den Einwohnern der Ortschaft Guty, deswegen ihm dort ein außergewöhnlicher zweistöckiger Bildstock gewidmet wurde. Er stammt aus der Jahrhundertwende XIX und XX. Es ist nicht bekannt, wer die vielfarbige Skulptur des Heiligen in seiner charakteristischen Pose geschaffen hat.

CERANÓW

Während eines Spaziergangs durch die Landstraßen in Długie Grzymki, Długie Kamieńskie, Przewóz Nurski, oder Adolfów kann man sich richtig ausruhen. Der Kontakt mit der Natur gibt einem enorm viel an positiver Lebensenergie.

Im eigentlichen Ceranów muss man den gemauerten Herrenhof besichtigen, der in den 70' Jahren des XIX Jahrhunderts auf Befehl von Ludwik Górski gebaut wurde. Heute dient der Hof als Schule.

Bildstocksucher finden auch in Ceranów etwas für sich. Der Säulenbildstock unweit des Gemeindeamtes zeigt ein Folkvorstellung von Jesus Christus dem besorgten.

STERDYŃ

Während der Reise entlang der Route der Bildstöcke und Kreuze muss man unbedingt die Gemeinde Sterdyń besuchen. An der Einfahrt des hier gelegenen, renovierten Ossoliński Schlosses steht ein Arkadenbildstock, der wahrscheinlich aus

dem XVIII Jahrhundert stammt. Er ist mit einer St. Florian Skulptur geschmückt. Etwas jünger ist der gemauerte Bildstock der Unbefleckten Empfängnis der Heiligen Jungfrau Maria von Konstanty Hegel. Er befindet sich an der Kreuzung der Wege nach Sokołów Podlaski und Jabłonna Lacka.

MURSY NOWE

Im Herzen des Dorfes, an der Straße von Sterdyń nach Buczyn Szlachecki, steht Bildstock, der von selten vorkommenden, architektonischen Lösungen gekennzeichnet ist. Auf dem unterem, etwas breiterem Stockwerk wurde der schmalere obere Teil mit einem halbkreisförmigen Fenster platziert. In der Mitte befindet sich eine Abbildung von Jesus Christus brennendes Herzens. Der Bildstock entstand in den 30er Jahren des XX Jahrhunderts.

SABNIE

Die Gemeinde Sabnie bietet seinen Gästen eine unvergessliche Reise durch Denkmäler des Nationalgedenkens. In Wymysły, an der Kreisstraße, steht das Grab von Adam Sosonowski, einem Soldat der Heimatsarmee (Armia Krajowa), der im Zweiten Weltkrieg ums Leben kam. Es gibt dort auch ein anderes Schild, das über die Ruhestätte eines unbekannten Deutschen Soldaten informiert.

Am Rand des Waldes, unweit des Dorfes, steht noch ein Denkmal zu Ehren der Soldaten der Heimatsarmee (Armia Krajowa). Nennenswert sind auch Suchodół, Zambrów, Nieciecz i Stasin, wo sich Gedenkstätten befinden.

KUPIENTYN

Noch vor der Rückkehr nach Sokołów Podlaski, sollte man Kurpięntyn besuchen. Die Einwohner dieser Ortschaft haben am Anfang des XIX Jahrhunderts den Vorbeimarsch der Französischen Armee, die nach Moskau ging, beobachtet. Der Bildstock in Kurpięntyn soll angeblich die Ruhestätte eines Dutzends Französischer Soldaten sein, die 1812 in Stimmung der Niederlage aus Moskau zurückkamen.

SOKOŁOWSKI SZLAK HISTORYCZNY

- Kościół Św. Jana Bosko – dawny cmentarz unicko-prawosławny przy ul. Bartoszewej – cerkiew unicka
- sokołowski Żydzi – getto w Sokołowie Podlaskim w latach 1940-1942 – pomnik księdza Stanisława Brzóska
- kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Panny Marii (konkatedra) – Dawny Dworzec Kolejowy
- pałac i park w Przeździatce – Sanktuarium Miłosierdzia Bożego – kościół św. Rocha
- cukrownia „Elżbietów” – cmentarz katolicki przy ul. Szopena

Sokołów Podlaski uznawany za najstarsze miasto na Podlasiu przez ostatnie stulecia był areną rado-
snych, ale również dramatycznych
wydarzeń. Szlak handlowy Wielki
Gościniec Litewski łączący Koronę z Wielkim
Księstwem Litewskim zapewniał dynamiczny
rozwój miastu. Gościli tutaj kupcy z najodle-
głych rejonów Europy, którzy w mieście
urządzali sobie przystanek w dalszej drodze na
wschód aż do Moskwy.

W mieście rozgrywały się również dramatycz-
ne sceny prześladowań ludności unickiej. W XIX
władcy Rosji zapragnęli, aby na ich ziemiach
wszyscy obywatele czcili Boga według obrządku
prawosławnego. Nie przebiegali w środkach, aby
tego dokonać. Tych, którzy stawiali opór zsyłano
w głąb Rosji, a pozostałych prześladowano. Przy-
pomina o tym sokołowski skwer Unitów Podla-
skich, między ulicami Długą i Repkowską (teren
obecnego Gimnazjum nr 2 im. M. Kopernika).

Bolesne karty historii miasta pochodzą także
z czasów drugiej wojny światowej. W centrum
miasta hitlerowcy urządzili getto, w którym
mieszkali obywatele wyznania mojżeszowego.
Według szacunków historyków na małym ob-
szarze stłoczono sześć tysięcy osób. W takich
warunkach nie trudno więc było o wybuch epi-
demii. W 1942 roku zdecydowaną większość
ludności żydowskiej wywieziono do obozu
śmierci w Treblince. Uniknąć śmierci udało się
nielicznym.

Sokołowski Szlak Historyczny powstał aby
przybliżyć turystom najważniejsze wydarzenia
z historii grodu nad rzeką Cetynią.

Z rzeką przepływającą przez miasto wiąże się
legenda. Otóż trakt wodny swoją nazwę wziął
od imienia córki wodza Jaćwingów. W dziew-
czyźnie zakochał się pewien polski książę, ale
jego oświadczyzny zostały odrzucone. Urażona
duma sprawiła, że doszło do oblężenia grodu,
w którym ukryła się Cetynia. Gdy sprawa wyda-
wała się być beznadziejna i grodu nie udało się
obronić, dziewczyna wołała zginąć i wskoczyła
do rzecznej nurtu.

Na trasie szlaku historycznego umiejscowio-
niono piętnaście tablic obrazujących bogatą
i niejednokrotnie dramatyczną przeszłość ziemi
sokołowskiej.

Wędrowkę po mieście rozpoczynamy od ulicy
Wolności, gdzie pod numerem 21. znajduje się
pierwsza tablica, która pełni funkcję drogowską.
Na drugiej tablicy znajdziemy informację
o pierwszych właścicielach najstarszego mia-
sta na Podlasiu. Następnie odwiedzimy istnie-
jące obecnie parafie rzymsko-katolickie, pozna-
my historię unitów sokołowskich, a także dzieje
ludności żydowskiej, których to kres obecności
w mieście przypadł na bolesne czasy wojenne.

Zawitamy również pod pomnik księdza Stani-
sława Brzóska, bohatera powstania styczniowego,
odwiedzimy sanktuarium Miłosierdzia Bożego i cu-
krownię „Elżbietów”, a także dawny Dworzec PKP,
w którym mieści się obecnie biblioteka miejska.

KOŚCIÓŁ ŚW. JANA BOSKO

Założyciel zgromadzenia księży salezjanów, św.
Jan Bosko był zwolennikiem działalności opierają-
cej się na opiece i wychowywaniu młodzieży, głów-
nie z biedniejszych warstw społecznych. W takim
to celu w 1925 roku władze miejskie i powiatowe
zaprosiły przedstawicieli zgromadzenia. W nie-
długim czasie w Sokółce Podlaskiej powstało
gimnazjum, które funkcjonowało przy kościele,
którego patronem został św. Jan Bosko. Okres
drugiej wojny światowej cechował się wielkimi
trudnościami w dostępie do edukacji. Salezjanie
prowadzili więc tajne nauczanie na tzw. komple-
tach. W 1944 roku wycofujące się oddziały nie-
mieckie podpaliły budynek gimnazjum (mieścił
się tam wówczas szpital wojskowy). Ksiądz Józef
Strus, ówczesny dyrektor placówki oświatowej

aby uniknąć rozprzestrzenienia się ognia na ko-
ściół nakazał zerwanie dachu. Działania okazały
się skuteczne. Po II wojnie światowej władze ko-
munistyczne zabrały zakonowi budynek szkolny.
Dopiero w 1993 r. księża Salezjanie wznowili dzia-
łalność edukacyjną.

Zarówno elewacja kościoła jak i jego wypo-
sażenie utrzymane są w podobnej stylistyce.
Próżno tu szukać bogatej ornamentyki i innych
ozdobników. Całość opiera się na prostocie.
W prezbiterium znajduje się ołtarz wykonany
w technice mozaikowej. Można tam dostrzec
postać patrona świątyni. W podobny sposób
wykonano boczne ołtarze przedstawiające
świętych Józefa z Dzieciątkiem Jezus i Michała
Archanioła. Wyobrażenia świętych znajdują się
także w witrażach. Parafia Salezjańska w Soko-
łowie została erygowana w 1978 r.

Pomnik poświęcony poległym w 1920 r. na cmentarzu przy ul. Bartoszewej

DAWNY CMENTARZ UNICKO-PRAWOSŁAWNY PRZY UL. BARTOSZOWEJ

Cmentarz przy ul. Bartoszewej (dawna Sielecka) jest jedną z pamiątek po mieszkających w mieście unitach. To tu spoczywa ks. Leon Zatkalik wraz ze swoją żoną, Justyną z Hannytkiewiczów. Zatkalik był unickim proboszczem i dziekanem Sokołowa. Mogiła została poddana

pracom renowacyjnym i w ten sposób uniknęła ruiny.

Na tym cmentarzu przez kilkadziesiąt lat stała przeniesiona z centrum miasta cerkiew unicka, która pełniła funkcję kaplicy. Została rozebrana w 1956 r.

CERKIEW UNICKA

Istniała tu niegdyś parafia pod wezwaniem Opieki Najświętszej Marii Panny. Została ona erygowana prawdopodobnie w XV lub XVI wieku. Duchowni sprawujący opiekę nad tym miejscem mogli liczyć na hojność możnych ówczesnej Rzeczypospolitej. Książę Janusz Radziwiłł ofiarował parafii pokaźny skraj ziemi, aby duchowni mogli zaspokoić swoje podstawowe potrzeby i z czystym sumieniem poświęcić się pracy duszpasterskiej. Z dokumentów wynika, że na unickich włościach istniał browar i staw.

Zachowane dokumenty wskazują na istnienie osiemnastowiecznej drewnianej świątyni pokrytej gontem. Przy cerkwi istniał cmentarz grzebalny, gdzie stała drewniana dzwonnica z pięcioma dzwonami. W 1809 roku w świątyni wybuchł pożar, który doszczętnie ją strawił. Dzięki szybkiej reakcji miejscowej ludności, a przede wszystkim pokaźnym funduszom przekazanych przez rodzinę Kobylińskich w nieodległym czasie udało się odbudować unickie centrum modlitwne.

Spokój unitów sokołowskich skończył się wraz z nową polityką rosyjskich zaborców, którzy pragnęli aby religią dominującą na administrowanych przez nich ziemiach było prawosławie. Parafię unicką przekazano prawosławnym duchownym, a mieszkańców miasta siłą zmuszano do apostazji. W razie odmowy stosowano drastyczne kary z wywózkami w głąb Rosji i karą śmierci łącznie.

Pounicka cerkiew na początku XX w. została przeniesiona na cmentarz przy ul. Bartoszewej, gdzie pełniła funkcję prawosławnej a później katolickiej kaplicy cmentarnej. Ostateczny kres historii tego obiektu wyznacza decyzja proboszcza sokołowskiego Stanisława Pielasy z 1956 roku o całkowitej rozbiórce świątyni. Materiał z niej pochodzący zakupił jeden z okolicznych mieszkańców. Surowiec posłużył do budowy domu.

Kilka lat temu władze miejskie postanowiły uhonorować podlaskich unitów, nadając im imię skwerowi pomiędzy ulicami Długą i Repkowską.

Dawna cerkiew unicka

WARTO WIEDZIEĆ...

- » Sokołów Podlaski jest uznawany za najstarsze miasto na historycznym Podlasiu
- » na cmentarzu przy ul. Bartoszewej stała niegdyś cerkiew pounicka
- » według legendy, nazwa przepływającej przez Sokołów rzeki Cetynia pochodzi od imienia córki wodza Jaćwingów
- » św. Jan Bosko był założycielem zgromadzenia księży salezjanów

Dzięki drogowskazom z łatwością trafimy do Muzeum Walki i Męczeństwa w Treblince

SOKOŁOWSCY ŻYDZI

Pierwsze rodziny żydowskie osiedliły się w Sokołowie Podlaskim w XVI wieku. Sprowadzali ich kolejni właściciele tych ziem, m.in. Kiszukowie i Radziwiłłowie.

Około 1650 roku osadnictwo żydowskie przybrało na sile. Populacja była już tak liczna, że powstała murowana bożnica będąca miejscem modlitewnych spotkań. W XVIII wieku utworzono gminę żydowską, co wskazuje na rosnącą pozycję tej społeczności. Wzrost liczby ludności wyznającej judaizm osiągnął apogeum w dziewiętnastym stuleciu, kiedy to nastąpiła fala przesiedleń tej społeczności z terenów Imperium Rosyjskiego do Królestwa Polskiego.

Na przełomie XIX i XX wieku przedstawiciele diaspory żydowskiej stanowili przeszło 70 procent populacji miasta. Zajmowali się rzemiosłem i handlem.

Wpływ Żydów na historię i klimat Sokołowa Podlaskiego jest trudny do przecenienia. W jednym mieście żyli przedstawiciele wielu kultur i wyznań. Wspólna egzystencja przebiegała na ogół w zgodnej atmosferze. Oczywiście dochodziło czasami do napięć, głównie na tle politycznym i ekonomicznym.

Kres wielokulturowości miasta rozpoczął się wraz z wybuchem drugiej wojny światowej. Przeznaczenie sokołowskich Żydów dokonało się na straszliwych polach Trebłinki.

GETTO W SOKOŁOWIE PODLASKIM W LATACH 1940-1942

Pod koniec 1940 roku okupanci niemieccy rozpoczęli tworzenie getta w Sokołowie Podlaskim. Ostatecznie getto powstało na początku 1941 r. Przesiedlili Żydów do centrum miasta. Getto obejmowało dwie części, które przecinała ul. Długa. Była ona przejezdna i nie należała do getta. Pierwszą część strefy zamkniętej był obszar pomiędzy rzeką Cetynią a ulicami Próżną, Szkolną (obecnie Kuśnierska), Szeroką, Winnice, Bożniczną (obecnie Magistracką), Niecałą, Nową i Siedlecką. Druga część od ul. Długiej obejmowała Szewski Rynek, Mały Rynek, a także ulice Przechodnią, Wilczyńskiego, Krótką i Piękną. Do pierwszej części getta można było dostać się przez bramę przy ul. Bożniczej, natomiast do drugiej – przy skrzyżowaniu ul. Wilczyńskiego i Szewskiego Rynku. Wejście było pilnie strzeżone przez uzbrojonych strażników.

W getcie mieszkało ponad sześć tysięcy osób. Musiały one nosić opaski z gwiazdą Dawida, a także miały zakaz opuszczania dzielnicy

pod groźbą kary śmierci. W późniejszym czasie niemieccy administratorzy dzielnicy drastycznie ograniczali możliwość wyjścia z getta. W efekcie szybko zapanował tam głód i rozprzestrzeniały się choroby.

Żydzi byli wykorzystywani do prac w mieście i okolicznych miejscowościach. Porządkowali, odśnieżali i remontowali ulice. Zniszczono wówczas stary żydowski cmentarz, a płyty nagrobne posłużyły do brukowania traktów. W 1941 roku przymusowi robotnicy pracowali przy budowie bulwaru nad rzeką Cetynią.

We wrześniu 1942 roku nastąpił ostatni akt tego dramatu. Mieszkańców getta siłą wyciągano z mieszkań i kierowano na stację kolejową, gdzie stały już specjalne składki pociągów, wywożące ich do Trebłinki. Ci, którzy stawiali opór byli zabijani na miejscu.

Okupanci byli bardzo skrupulatni, nawet po likwidacji getta regularnie przeprowadzali poszukiwania ukrywających się ludzi. Spod ręki oprawców nie wywinęli się nawet członkowie żydowskiej administracji getta, którzy znaleźli się w transportach do Trebłinki mimo obietnic ochrony. Wojenny dramat udało się przeżyć nielicznym i to dzięki pomocy polskich rodzin.

Szewski Rynek przed laty był częścią getta

Pomnik poświęcony księdzu Stanisławowi Brzósce

POMNIK KSIĘDZA STANISŁAWA BRZÓSKI

W 1925 roku odsłonięto w Sokołowie Podlaskim pomnik księdza Stanisława Brzóska. Monument powstał w miejscu, gdzie 60 lat wcześniej na szubienicy swoje życie zakończył jeden z najbardziej znanych i bohaterskich uczestników powstania styczniowego. Los duchownego podzielił jego adiutant Franciszek Wilczyński.

W czasie drugiej wojny światowej Niemcy ograbili pomnik z orła i wieńca z liści laurowych.

Rekonstrukcji utraconych elementów i ponownego odsłonięcia dokonano w 1984 roku.

Ksiądz Stanisław Brzóska w 2008 roku pośmiertnie otrzymał Order Orła Białego. Odznaczenie to nadał prezydent Lech Kaczyński na wniosek władz miasta Sokołowa i dyrekcji SP nr 4.

Bohaterski duchowny trafił do Sokołowa Podlaskiego na kilka lat przed wybuchem powstania. Pełnił tutaj funkcję wikariusza w latach 1858-1860, a następnie został przeniesiony do Łukowa. W czasie powstania był kapłanem, a następnie dowódcą oddziału. Ukrywał się we wsi Krasnodęby-Sypytki, gdzie został ujęty, skazany, przewieziony do Sokołowa i stracony.

KOŚCIÓŁ NIEPOKALANEGO SERCA NAJSWIĘTSZEJ PANNY MARI (KONKATEDRA)

W 1415 roku Mikołaj Sepieński, dworzanin Wielkiego Księcia Litewskiego Witolda i zarazem właściciel tych ziem ufundował pierwszy kościół w Sokołowie. Dziewięć lat później dokonano uroczystego poświęcenia świątyni przez biskupa włodzimierskiego Grzegorza.

W XIX wieku właściciele miasta, Karol Kobyliński wraz z żoną Franciszką ufundowali nowy, tym razem murowany kościół. Budowę trwającą łącznie cztery lata ukończono w 1826 roku.

Wysięk rodziny Kobylińskich zniweczyła druga wojna światowa. Pod koniec lipca 1944 roku doszło do bombardowania miasta. Kościół pw.

św. Michała Archanioła wraz z plebanią i wika-
rówką uległy zniszczeniu.

Nową świątynię rzymsko-katolicką – już pod wezwaniem Niepokalanego Serca NMP – zaczęto budować w 1948 roku, a autorem projektu był architekt Andrzej Boni z Warszawy.

Prace budowlane ukończono w 1953 roku, ale cały kompleks z wieżami okalającymi fasadę i wyposażeniem świątyni był gotowy dopiero 30 lat później.

W 1992 roku papież Jan Paweł II wydał bullę, na mocy której kościół został podniesiony do rangi konkatedry.

Nie są to jedyne związki sokołowskiej świątyni z polskim papieżem. W 1999 roku Ojciec Święty przewodniczył spotkaniu ekumenicznemu w Drohiczyne. Ołtarz polowy z tamtego wydarzenia znajduje się przy tylnej elewacji konkatedry.

Konkatedra w Sokołowie Podlaskim

Park w Przeździecu

DAWNY DWORZEC KOLEJOWY

W związku z oddaniem w 1887 r. do użytku linii kolejowej nieopodal centrum miasta od ok. 1890 roku funkcjonował dworzec kolejowy. W skład całego kompleksu oprócz hali dworcowej wchodziły także: dwa murowane domki, ziemianki oraz budynki na tzw. osiedlu kolejowym. Część z nich istnieje do dziś. Po zakończeniu drugiej wojny światowej dworzec został odbudowany w stylu dworcowym (styl w architekturze polskiej posługujący się formami historycznymi, ukształtowany na przełomie XIX i XX w.). W drugiej połowie XX wieku znaczenie linii kolejowej do Sokołowa Podlaskiego systematycznie malało aż podjęto decyzję o zamknięciu dworca. Budynek popadł w ruinę. W 2006 roku miasto przejęło od Polskich Kolei Państwowych działkę wraz z dworcem. Od 2010 roku w dworcowych halach działa Miejska Biblioteka Publiczna im. K.I. Gałczyńskiego.

PAŁAC I PARK W PRZEZDZIATCE

Znajduje się w północno-zachodniej części miasta. Pomysłodawcą parku, Walerian Kronenberg zachował stare zadrzewienie oraz zaprojektował nowe alejki widokowe rozchodzące się promieniście na wschód od pałacu. Powierzchnia parku wynosi obecnie 11 hektarów, z czego 1 hektar zajmuje staw.

W zachodniej części parku rodzina Hirschmannów, właściciele majątku i okolicznych dóbr wybudowali murowany pałac. Do prac nad projektowaniem został w 1859 roku zaangażowany Henryk Marconi. Pałac posiada parterowy korpus z piętrowymi skrzydłami bocznymi. Właściciele Przeździec mieszkali w tym miejscu do 1940 roku. Sześć lat później budynek poddano gruntownemu remontowi i przystosowano go na potrzeby szpitala. Placówka służby zdrowia funkcjonowała do końca lat 80. XX wieku. W 2000 roku powołano tutaj Dom Miłosierdzia im. Jana Pawła II Caritas Diecezji Drohiczyńskiej.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » w 1941 w Sokołowie Podlaskim powstało Getto Żydowskie
- » w 1992 roku papież Jan Paweł II wydał bullę, na mocy której kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny został podniesiony do rangi konkatedry
- » pałac i park w Przeździecu cieszą się popularnością wśród turystów, dzięki swojemu niezwykle urokowi

Sanktuarium Miłosierdzia Bożego

SANKTUARIUM MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

Parafia pw. Miłosierdzia Bożego została erygowana 3 lipca 1993 roku dekretem biskupa drohiczyńskiego Władysława Jędruszka, a pierwszym jej proboszczem został ks. Stanisław Bogusz. Obecnie stojący murowany kościół – sanktuarium Miłosierdzia Bożego, został zbudowany w latach 1995-2008 pod kierunkiem ks. Stanisława Bogusza. Autorami projektu byli Anna i Krzysztof Filusiowie oraz Piotr Bieliński. Za projekt wnętrza odpowiadał natomiast prof. Wincenty Kućma.

Uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego miało miejsce 24 kwietnia 2000 roku, a dokonał go Antoni Dydycz, biskup drohiczyński. W międzyczasie, w latach 1995-1997, powstawała obok przykościelna plebania. W grudniu 2004 roku do sanktuarium przeniesiono obraz Miłosierdzia Bożego oraz relikwie św. Faustyny z kościoła przy ul. św. Rocha, 5 października 2008 roku natomiast miała miejsce konsekracja, której dokonał jej biskup Antonii Pacyfik Dydycz.

KOŚCIÓŁ ŚW. ROCHA

Święty Roch cieszy się specjalną atencją wśród miejscowej ludności. W najbliższej okolicy można napotkać przydrożne kapliczki, których patronem jest święty. Z powstaniem kościoła w Sokołowie wiąże się legenda. Przed kilkoma wiekami miasto nawiedziła epidemia, która zbierała straszliwe żniwo wśród mieszkańców. Pewnego razu mężczyźni wracającemu z modlitw o odwrócenie zarazy ukazała się tajemnicza postać. Był nią św. Roch, który przyobiecał ratunek w trudnej sytuacji, jeśli na łakach powstanie świątynia jemu poświęcona.

Tak też się stało. Gdy ruszyły prace budowlane, zaraza wygasła.

Pierwotnie świątynia stała przy ul. Kosowskiej skąd została przeniesiona na ulicę św. Rocha w 1980 roku. Konstrukcję budowli wzmocniono żelbetonem i uzupełniono belkami ze starej świątyni. Wewnątrz nie ma obecnie żadnego wyposażenia starego kościołka. Obraz patrona z 1906 roku, a także inne elementy wnętrza jak konfesjonał, krucyfiks i kropielnica znajdują się w konkatedrze.

CUKROWNIA „ELŻBIETÓW”

„Matką” kompleksu budynków, w których funkcjonowały Fabryki Cukru z Buraków i Rafineria jest Elżbieta z Lorentzów Hirschmannowa. Niedysiejsza właścicielka włości w Przeździatce w 1845 powołała do życia cukrowniczą spółkę. Produkcja ruszyła rok później.

Przez kilka lat cukrownia była największym lub (według innych źródeł) drugim co do wielkości zakładem produkcyjnym tego typu całym Królestwem Polskim. Na początku XX wieku „Elżbietów”, bo taką potoczną nazwę przyjęła cukrownia wraz z całym kompleksem, przeszła gruntowną modernizację połączoną z rozbudową.

Nawet zawierucha obu wojen światowych nie przerwała działalności produkcyjnej w tym miejscu. Dopiero w 1944 roku wycofujące się oddziały niemieckie w czasie odwrotu zniszczyły znaczną część cukrowni. Po wkroczeniu wojsk sowieckich, niemal cała infrastruktura i urządzenia produkcyjne zostały zdemontowane i wywiezione w głąb Związku Radzieckiego. Wywózki uniknął jedynie generator prądu.

Produkcję ponownie uruchomiono w 1951 roku. Stara część zakładu była wówczas nieużywana, maszyny pojawiły się w nowszej części. Koniec wytwórczej roli cukrowni datuje się na 2004 rok. Wówczas całkowicie zlikwidowano zakład.

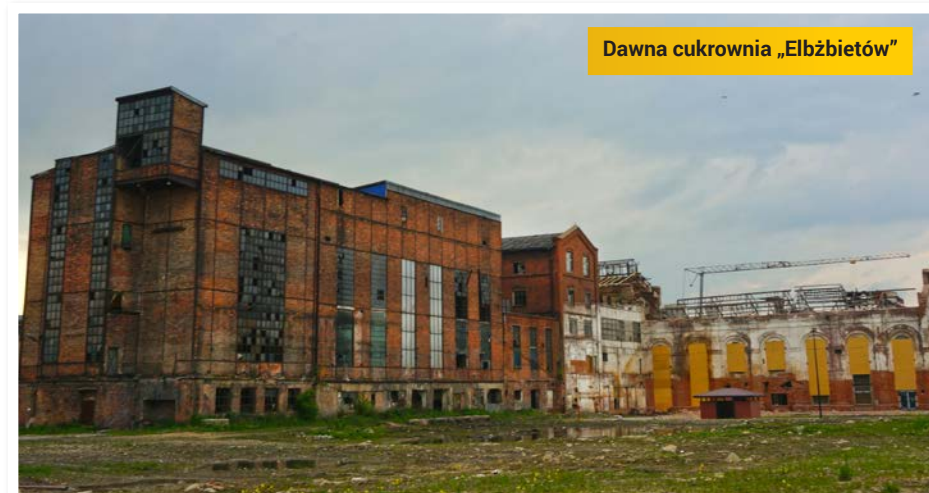
Władze Sokołowa Podlaskiego postanowiły należycie chronić unikalne przemysłowe budownictwo na terenie cukrowni i na wniosek władz miasta obiekt przy ul. Fabrycznej został wpisany do rejestru zabytków w 2012 r.

CMENTARZ KATOLICKI PRZY UL. CHOPINA

Nekropolia powstała około 1850 roku, po tym jak zamknięto przykościelny cmentarz przy ul. Kościelnej. Najstarszy zachowany grobowiec ma datę 8 lutego 1864 roku. Cmentarz położony jest wśród zabudowy miasta i ma kształt nieregularnego pięcioboku. Teren o powierzchni ponad 17 tysięcy metrów kwadratowych otacza mur z łupanych kamieni polnych.

W południowej części cmentarza, przy głównej alei znajduje się neogotycka kaplica z drugiej połowy XIX wieku.

Tuż za bramą cmentarną znajduje się grób otoczony sześcioma kwadratowymi słupkami połączonymi grubymi zębatymi łańcuchami. W tym miejscu spoczywają polscy żołnierze polegli w czasie wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku. Grób wzniesiono w 1928 roku, w dziesiątą rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę.

HISTORIC ROUTE OF SOKOŁÓW

Kościół Św. Jana Bosko – dawny cmentarz unicko-prawosławny przy ul. Bartoszewej – cerkiew unicka
– sokołowski Żydzi – getto w Sokołowie Podlaskim w latach 1940-1942 – pomnik księdza Stanisława Brzóska
– kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Panny Marii (konkatedra) – Dawny Dworzec Kolejowy
– pałac i park w Przeździeatce – Sanktuarium Miłosierdzia Bożego – kościół św. Rocha
– cukrownia „Elżbietów” – cmentarz katolicki przy ul. Szopena

Sokołów Podlaski is thought to be the oldest city in the Podlasie region over the past century being the scene of joyful, but also dramatic events. Great Lithuanian Track linking the Crown with the Grand Duchy of Lithuania caused the dynamic development of the city.

The city also witnessed the dramatic scenes of persecution of the Uniate. In the nineteenth century Russian ruler wanted tall citizens to worship the God according to the Orthodox rite by using force and unpredictable measures.

Painful moments of history of the city also come from the Second World War. In the center of the town, the Nazis arranged ghetto where they the followers of the Mosaic law lived.

Historical Route of Sokołów was created to bring tourists to the most important events in the history of the city on the river Cetynje.

CHURCH OF THE SAINT JOHN BOSCO

Founder of the Salesians, Saint John Bosco was a supporter of the activities based on the care and education of young people, mostly of poorer social status and that's why, in 1925, the city authorities have invited representatives of

the congregation. In a short time in Sokołów Podlaski it was lower secondary school was set up at the church, whose patron was St. John Bosco. In 1944, retreating German troops set fire to the building of high school (then housed the military hospital). Father Joseph Strus, then director of an educational institution in order to prevent the spread of the fire to the church ordered to break the roof which have proven to be effective.

THE UNIATE ORTHODOX CEMETERY AT BARTOSZÓW STREET

Cemetery Street at Bartoszków (former Siedlecka) is one of memorabilia of Uniates living in the town. It is here that Fr Leon Zatkalik rests with his wife, Justyna from Hanytkiewicz family. Zatkalik was a Uniate parish priest and a vicar of Sokołów.

UNIATE CHURCH

There was once a parish here dedicated to the intercession of the Blessed Virgin Mary. It was erected in 1596. Clerics caring for the place could count on the generosity of the mighty people of the Republic. In 1809, a fire broke out in the temple and completely destroyed it. Thanks to the quick reaction of the local population and, above all, sizeable funds from the family Kobylinski, they quickly managed to rebuild Uniate center of prayer.

The peaceful times amongst the Uniates ended with the new policy of Russian invaders who wanted Orthodoxy to become the dominant religion on lands administered by them.

Punic church was in the twentieth century moved to the cemetery at Bartoszków Street on which there is a Catholic cemetery chapel. The final end to the history of the object determines the decision of the parish priest, Stanisław Piełasa, dated from 1956 of the total demolition of the temple.

JEWS FROM SOKOŁÓW

The first Jewish families settled in Sokołów Podlaski in sixteenth century. They were invited by the successive owners of these lands, Sepieńscy, Kiskowie and Radziwiłłowie.

About the year of 1650 the Jewish settlement much intensified. In the eighteenth century the Jewish community was established, which indicates a growing position in the community. At the turn of the century representatives of the Jewish diaspora constituted over 70 percent of the population of the city.

The end of multiculturalism of the city coincided with the outbreak of World War II. Time of the real apocalypse was approaching with great strides. The Jews from Sokołów area were killed in the camp of Treblinka.

THE GHETTO IN SOKOŁÓW PODLASKI IN THE YEARS 1940-1942

At the end of 1940 the German occupiers began the formation of the ghetto in Sokołów Podlaski. Jews resettled to the city center. The ghetto consisted of two parts that crossed by the Długa street. It was passable and did not belong to the ghetto. In the ghetto inhabited by over six thousand people who had to wear armbands with the Star of David, and were banned from leaving the district under penalty of death. The Jews were put to work in the city and neighbouring towns.

In September 1942, there was a last act of the drama. Ghetto residents were forcibly dragged from their homes and were sent to the railway station, where there were already special trains. Those who resisted were killed on the spot.

MONUMENT OF FATHER STANISŁAW BRZOSKA

In 1925 in Sokołów Podlaski they unveiled a monument to Father Stanisław Brzóska. Monument was built in the place where on the gallows 60 years earlier his life ended one of the most famous and heroic participants of the January Uprising.

CHURCH OF THE IMMACULATE HEART OF THE BLESSED VIRGIN MARY (CO-CATHEDRAL)

They started to build the Church of the Immaculate Heart of Mary in 1948.

The work was completed in 1953, but the entire complex of towers and equipment surrounding facade of the church was not ready until 30 years later.

In 1992, Pope John Paul II issued a papal bull, pursuant to which the church was elevated to the rank of Concathedral.

These are not the only relations between Sokołów temple and the Polish Pope. In 1999, the Holy Father chaired at the ecumenical meeting in Drohiczyń. Altar of that event was later put at the rear facade of the Concathedral.

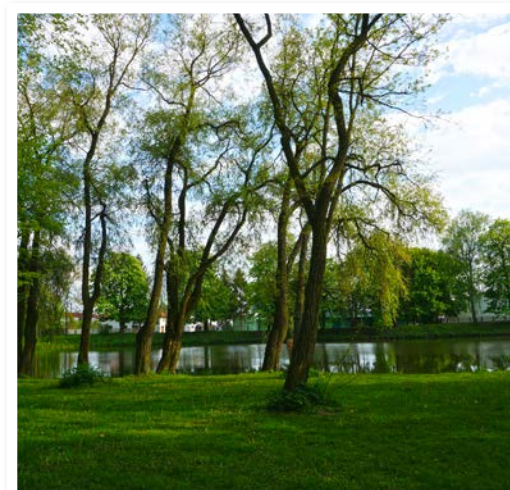
FORMER RAILWAY STATION

Near the city center the train station was operating. Since 2010 the Public Library under the name of K.I. Gałczyński has been functioning till now in the halls of railway stations.

THE PALACE AND PARK IN PRZEŹDZIATKA

The palace and park in Przeździatka was the residence of the home owners of Sokołów. Once a coach house with stables, gardener's house and the basement of the icehouse (now destroyed) were well functioning there. Across the road the building of the former brewery along with other farm buildings are dominating the view. In 1859 the design work in the palace, the owners involved a famous architect Henryk Marconi. In 1946 the building was renovated and dedicated to hospital that functioned in this place by the end of the 80s of the twentieth century. The building came alive again in 2000, when the House of Mercy Caritas of the Diocese of Drohiczyń was operating in this place.

Be sure to walk through the former palace park. An ideal place for painters are the areas near the pond over the Cetynia River.

SHRINE OF DIVINE MERCY

In 1820 the heirs of Sokołów - Karol Kobyliński and his wife Franciszka from Wojewódzcy founded a small timber church on Kosowska Street.

In 1980, longtime pastor Father Stanisław Pielaś, built a wooden chapel at the present street of St. Roch.

The Bishop of Drohiczyń Władysław Jędruszek in 1993, established a parish in the temple of Divine Mercy. The relics of Saint Faustina were brought to the church on August 28, 1993 announcing a decision to establish the Shrine of Divine Mercy. In April of 1994 for the first time he held in this place the sacred missions conducted by the Redemptorist Fathers.

CHURCH OF ST. ROCH

Holy Roch has a special esteem among local people. In the immediate surroundings you will encounter roadside chapels, whose patron is that saint. The church is situated on a small street which is the link between the streets Węgrowska and Wiejska.

SUGAR FACTORY „ELŻBIETÓW”

The „Mother” of a complex of buildings, which functioned as the Beet Sugar Factory and refinery was Elizabeth from Lorentz Hirschmanowa. The former owner of the estate in Przeździec in 1845, founded the Sugar Company. Production started a year later.

For several years, the sugar factory was the largest production facility of its kind in the whole Polish Kingdom. Even the turmoil of two world wars did not stop production activities at this location. It was only in 1944, the retreating German troops destroyed the oldest part of the sugar factory. After the invasion of Soviet troops, almost the entire infrastructure and production facilities have been dismantled and exported into the Soviet Union. Production was restarted in 1951. End of the role of sugar manufacturing dates back to 2004 years.

CATHOLIC CEMETERY AT THE CHOPIN STREET

Intriguing walk down the historic streets of Sokołów Podlaski is finished by the visit to the historic cemetery at Chopin Street. The necropolis hides the remains of distinguished residents of the city.

There is no better place to end journey than the place where the people who formed the present shape of the city rest for ever.

DIE GESCHICHTESROUTE VON SOKOŁÓW

Kościół Św. Jana Bosko – dawny cmentarz unicko-prawosławny przy ul. Bartoszewej – cerkiew unicka – sokołowski Żydzi – getto w Sokołowie Podlaskim w latach 1940-1942 – pomnik księdza Stanisława Brzóska – kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Panny Marii (konkatedra) – Dawny Dworzec Kolejowy – pałac i park w Przeździecu – Sanktuarium Miłosierdzia Bożego – kościół św. Rocha – cukrownia „Elżbietów” – cmentarz katolicki przy ul. Szopena

In Sokołów Podlaski, der als die älteste Stadt in Podlasie gilt, spielten sich in den letzten Jahrhunderten freudige, wie auch dramatische Ereignisse ab. Der Große Litauische Weg, der einst die Polnische Krone mit dem Großen Litauischen Fürstentum verband, versicherte der Stadt dynamische Entwicklung.

In der Stadt spielten sich aber auch dramatische Szenen der Verfolgung von Unierten Anhängern ab. Im XIX Jahrhundert wollten die Machthaber von Russland, dass alle Staatsbürger Gott im Orthodoxen Ritus anbeten. Dabei trafen sie schreckliche Maßnahmen.

Die düsteren Seiten der Stadtlichen Geschichte kommen auch aus den Zeiten des zweiten Weltkriegs. Im Herzen der Stadt haben die Nationalsozialisten ein Getto eingerichtet, in dem Leute Jüdischen Glaubens lebten.

Die Geschichtsroute von Sokołów ist entstanden, um den Touristen die wichtigsten Ereignisse in der Geschichte der Ortschaft am Cetynia Fluss näher zu bringen.

DIE ST. JAN BOSKO KIRCHE

Der Gründer des Ordens der Salesianerpriester, der Heilige Jan Bosko war ein Anhänger der Tätigkeiten die auf Fürsorge und Erziehung von Kindern und Jugendlichen, besonders aus ar-

men Familien basierten. Dazu wurden die Salesianer auch im Jahre 1925 von der Stadtverwaltung nach Sokołów Podlaski eingeladen. Nach kurzer Zeit entstand in der Stadt ein Gymnasium, das an der Kirche funktionierte, und dessen Patron der Heilige Jan Bosko wurde. Im Jahre 1944 haben die rückkehrenden Deutschen Truppen das Gebäude des Gymnasiums (in dem sich damals ein Lazarett befand) angezündet. Der Priester Józef Strus, der Direktor des Gymnasiums war, befahl das Dach abzureisen, um das Verbreiten des Feuers zu vermeiden und somit zumindest das Kirchengebäude vor dem Feuer zu retten. Dies erwies sich als eine richtige Entscheidung.

DER EHEMALIGE ORTHODOX - UNIERTEN FRIEDHOF AN DER BARTOSZOWA STRASSE

Der Friedhof an der Bartoszowa Straße (einst Siedlecka Straße) ist eines der Andenken an die Unierten Anhänger die in der Stadt gelebt haben. Hier ruht der Priester Leon Zatkalik mit seiner Frau Justyna z Hantykiewiczów. Zatkalik war ein Unierter Priester und der Pfarrer von Sokołów.

DIE UNIERTEN KIRCHE

Es gab in Sokołów Podlaski einst die Pfarrgemeinde der Fürbitte der Seligen Jungfrau Maria, die 1596 erstellt wurde. Die Geistlichen die diese Gemeinde verwalteten, konnten auf die Großzügigkeit der damaligen Machthaber der Republik zählen. Im Jahre 1809 brach in dem Gotteshaus ein Feuer aus, welches die Kirche komplett zerstörte. Dank der schnellen Reaktion der örtlichen Einwohner und den großzügigen Gaben der Kobyliński Familie wurde es möglich das Unierten Gotteshaus schnell wiederaufzubauen.

Das Friedliche Leben der Unierten in Sokołów Podlaski wurde durch die Politik der Russischen Besatzer beendet. Sie wollten nämlich, dass auf den von ihnen verwalteten Ländereien der Orthodoxe Glaube herrscht. Die ehemalige Unierten Kirche wurde im XX Jahrhundert auf den Friedhof an der Bartoszowa Straße versetzt worden, wo sie als Katholische Kapelle diente. Das endgültige Endedieses Gebäudes setzte die Entscheidung des Priesters Stanisław Pielasa zum Abbruch des Objektes.

JUDEN IN SOKOŁÓW PODLASKI

Die ersten Jüdischen Familien siedelten sich in Sokołów Podlaski schon im sechzehnten Jahrhundert. Sie wurden von den verschiedenen Eigentümern dieser Ländereien, den Familien Sapięscy, Kizskowie und Radziwiłowie angesiedelt. Um das Jahr 1650 hat die Jüdische Besiedlung an Bedeutung gewonnen. Im XVIII Jahrhundert wurde eine Jüdische Gemeinde gegründet. An der Jahrhundertwende XIX und XX machte die Jüdische Bevölkerung mehr als 70 Prozent der Stadteinwohner aus. Das Ende des Multikulturalismus der Stadt kam mit dem zweiten Weltkrieg. Die Zeit der waren Apokalypse näherte sich. Die Jüdischen Einwohner von Sokołów Podlaski kamen im Treblinka Lager um ihr Leben.

DAS GETTO IN SOKOŁÓW PODLASKI IN DEN JAHREN 1940-1942

Am Ende des Jahres 1940 fingen die Besatzer aus dem III Reich ein Getto in Sokołów Podlaski zu errichten. Die Jüdischen Einwohner wurden in die Mitte der Stadt umgesiedelt. Das Getto bestand aus zwei Teilen die von der Długa Straße geteilt waren. Die Straße gehörte nicht zum Getto. Im Getto waren 6 Tausend Menschen Untergebracht, die einen Davidsstern tragen mussten und für die das Verlassen des Gettos die Todesstrafe bedeuten konnte. Die Juden wurden zum arbeiten in der Stadt und den umgebenden Orten ausgenutzt. Im September 1942 spielte sich der letzte Akt ihres Dramas ab. Die Einwohner des Gettos hat man gewaltsam aus den Wohnungen gerissen und mit speziellen Zügen nach Treblinka transportiert. Die, die Widerstand leisteten, wurden gleich erschossen.

DAS DENKMAL DES PRIESTERS STANISŁAW BRZOSKA

Im Jahre 1925 wurde in der Kirche in Sokołów Podlaski ein Denkmal zu Ehren vom Priester Stanisław Brzóska enthüllt. Die Gedenkstätte befindet sich dort, wo einer der bedeutsamsten Teilnehmer des Januar- Aufstandes vor 60 Jahren aufgehangt wurde.

DIE KIRCHE DES UNBEFLECKTEN HERZENS DER SELIGEN JUNGFAU MARIA

Die Baut des Gotteshauses fing 1948 an und wurde 1953 beendet. Der ganze Komplex mit der Fassade die von Türmen umrundet ist und der Ausstattung des Gotteshauses war erst 30 Jahre später fertig.

1992 hat der Papst Johannes Paul II die Kirche zum Rang einer Konkathedrale erhöht.

dies sind aber nicht die einzigen Zusammenhänge des Gotteshauses in Sokołów Podlaski mit dem Polnischen Papst. Im Jahre 1999 hat der Papst eine ökumenische Veranstaltung in Drohiczyn angeführt. Den Feldaltar von diesem Ereignis hat man an die hintere Wand der Konkathedrale angebracht.

DER EINSTIGE BAHNHOF

Unweit des Stadtzentrums fungierte einst ein Bahnhof. Seit 2010 ist in dem Gebäude die städtische Bibliothek tätig.

DAS SCHLOSS UND DER PARK IN PRZEŹDZIATKA

die Schloss- und Parkanlage in Przeździatka war der Sitz der Eigentümer von Sokołów Podlaski. Einst gab es dort einen Pferdestall, ein Gärtnerhaus und einen Eiskeller. An der anderen Straßenseite gab es eine Brauerei und einen Gutshof.

Im Jahre 1859 übernahm die Entwurfsarbeit am Schloss der berühmte Architekt Henryk Marconi. 1946 wurde das Gebäude renoviert und in ein Krankenhaus, das bis zu den 80' Jahren des XX Jahrhunderts tätig war, umgerichtet. Das Gebäude wurde im Jahre 2000 wiederbelebt, als dort das Haus der Barmherzigkeit von Caritas der Drohiczyńska Diözese eröffnet wurde.

Man muss sich unbedingt einen Spaziergang durch den alten Park gönnen. Die Umgebung mit dem Teich und den Quellen des Cetynia Flusses ist ideal für Künstler.

DAS HEILIGTUM DER BARMHERZIGKEIT GOTTES

Im Jahre 1820 stifteten die damaligen Erben von Sokołów Podlaski - Karol Kobyliński und seine Frau Franciszka aus Wjewódkie eine kleine hölzerne Kirche an der Kosowska Straße.

1980 hat der langjährige Pfarrer von Sokołów Podlaski, der Priester Stanisław Pielasa an der heutigen St. Roch Straße eine hölzerne Kapelle bauen lassen.

Der Bischof von Drohiczyń, Władysław Jędruszek erstellte 1993 in diesem Gotteshaus die Pfarrgemeinde der Barmherzigkeit Gottes. Am 28 August 1993 holte man in die Kirche die Gebeine der Heiligen Schwester Faustyna und erhöhte die Diözese zum Rang des Sanktuarium. Im April 1994 fanden dort die ersten, von Redemptoristen geführten, Heiligen Missionen statt.

DIE ST. ROCH KIRCHE

Der Heilige Roch erfreut sich besonderer Achtung der örtlichen Leute. In der Region kann man auf mehrere Bildstöcke treffen, deren Patron der Heilige Roch ist. Die Kirche hingegen steht an einer Gasse die die Węgrowska und Wiejska Straßen verbindet.

DIE ZUCKERFABRIK „ELŻBIETOW“

Die „Mutter“ des Gebäudekomplexes, wo einst die Zuckerfabrik und eine Raffinerie fungierten, ist Elżbieta aus Lorentze Hirschmannowa. Die ehemalige Eigentümerin der Landgüter in Przeździatka erschaffte 1845 die Zuckergesellschaft. Die Produktion fing erst ein Jahr später an.

Einige Jahre lang war die Zuckerfabrik die größte Anstalt dieser Art im ganzen Polnischen Reich. Nicht mal die beiden Weltkriege konnten die Produktion unterbrechen. Erst 1944 haben die rückkehrenden Truppen des III reiches den ältesten Teil der Fabrik zerstört. Nach dem Einmarsch der Sowjetischen Armee, wurde fast die ganze Apparatur demontiert und in die Sowjetische Republik abtransportiert. Die Produktion wurde 1951 erneut. Das Ende der Zuckerfabrik kam im Jahre 2004.

DER KATHOLISCHE FRIEDHOF AN DER CHOPIN STRASSE

Der Spaziergang durch die Straßen und die Geschichte von Sokołów Podlaski endet mit einem Besuch am Friedhof an der Chopin Straße. Die Nekropole ist Ruhestätte vieler verdienter Einwohner. Es gibt keinen besseren Ort um die Reise zu beenden, als den Ort an dem Menschen ruhen, die direkten Einfluss auf die Geschichte der Stadt hatten.

Powiat sokołowski można poznać na różne sposoby. Jedną z opcji jest korzystanie z tras, które opisaliśmy w naszym przewodniku. Są to nie tylko szlaki zarejestrowane, ale również takie które, pomimo że nieoficjalne, to warto poznać. Zarówno jedne, jak i drugie wiodą po urokliwych zakątkach nadbużańskich gmin. Wzdłuż każdej z tras możemy podziwiać przydrożne krzyże stawiane przez mieszkańców zazwyczaj w miejscu bitwy w czasie powstania lub podczas wojny. W kapliczkach przywitają nas Święci Boży, spośród których najczęściej czują opiekę roztacza Matka Boska. Na terenie gmin powiatu sokołowskiego w lepszym lub gorszym stanie zachowały się zespoły pałacowo-dworskie. Część z nich nie pełni dawnych funkcji, ale na szczęście uniknęły zniszczenia dzięki nowemu pomysłowi na ich zagospodarowanie. W czasach PRL-u w zespołach pałacowo-dworskich często działały dyrekcje Państwowych Gospodarstw Rolnych, magazyny zbożowe, szpitale, domy dziecka czy ośrodki dla osób uzależnionych. Po 1989 roku

część z nich otrzymało nowe życie, jak chociażby pałac Ossolińskich w Sterdyni

Po drodze napotkamy kościoły, których ściany były świadkiem wielu dramatycznych wydarzeń, wówczas ludzie wierni postanowieniom unii brzeskiej nie zgadzali się z siłowym wcieleniem do cerkwi prawosławnej pod koniec XIX wieku i bardzo często płacili za to najwyższą cenę. Możemy na własne oczy zobaczyć dawne cerkwie unickie, które przeszły pod kuratelę kościoła prawosławnego, by w dwudziestolecie międzywojennym zasilić szeregi parafii rzymskokatolickich.

Największą uctąg dla oczu jest sposobność oglądania wspaniałych nadbużańskich okolic. Rzeka Bug nazywana jest najdziksą polską rzeką. Koryto Bugu na znacznym odcinku wyznacza granicę pomiędzy Polską, Ukrainą i Białorusią. Sielski widok nurtu rzecznej może ukoić nawet najbardziej skołatane nerwy. Nic więc dziwnego, że nadbużańskie miejscowości są celem nie tylko wycieczek mieszkańców wielkich aglomeracji, ale także są dobrą lokalizacją dla budownictwa mieszkaniowego i letniskowego.

DROGA JAKUBOWA I – BIELANY

Ruciany – Kowiesy – Rozbity Kamień – Sikory – Paczuski

Dlaczego Droga Jakubowa? Jej nazwa pochodzi od imienia św. Jakuba Apostoła, którego ciało spoczywa w hiszpańskim sanktuarium Santiago de Compostella. To właśnie do tego miejsca kultu wiedzie jeden z najstarszych i najważniejszych szlaków pielgrzymkowych chrześcijan. Na terenie gminy Bielany znajdują się dwie wersje szlaku, którego cechą charakterystyczną jest muszla św. Jakuba – symbol pielgrzymów.

Pierwsza trasa liczy blisko 27 km i rozpoczyna się w miejscowości Ruciany. Następnie przejeżdżamy do Kowies, gdzie bez większego wysiłku natkniemy się na ceglaną kapliczkę przy ul. Słonecznej. Obiekt ten powstał w latach 40. XX wieku. W Kowiesach przy remizie Ochotniczej Straży Pożarnej znajdziemy także cichy zagospodarowany turystycznie zakątek, gdzie będziemy mogli wypocząć. Urządzono tu miejsce

rekreacji dla podróżnych, w którym znajduje się m.in. miejsce na ognisko i plac zabaw dla dzieci.

Na dalszym odcinku trasy w Rozbitym Kamieniu odnajdziemy zabytkowy, barokowy kościół z końca XVIII wieku pod wezwaniem św. Trójcy. Fundatorem budowli był Kazimierz Jastrzębski, sędzia ziemi łukowskiej. Pod koniec XIX wieku świątynia przeszła gruntowną modernizację. Nieopodal znajduje się XX-wieczna dzwonnica, a także Dom Pielgrzyma. Dawniej mieściła się w tym miejscu organistówka.

Malowniczą trasę wieńczą Sikory i Paczuski Duże. W pierwszej z tych miejscowości powinniśmy odwiedzić znajdujący się pod numerem 20 skansen w zagrodzie z początku XX wieku. Z kolei Paczuski zachęcają do wizyty w Ośrodku Edukacji Ekologicznej. Jest to idealne miejsce do rekreacji i odpoczynku po trudach rowerowej wyprawy.

Pałac w Patrykozach

DROGA JAKUBOWA II – BIELANY

Koźuchówek – Patrykozy – Wyszomierz – Bielany-Jarosław – Bielany-Żyłaki
– Kudelczyn – Rozbity Kamień

Jest to propozycja dla rowerzystów nieco bardziej zaprawionych w bojach. Trasa z Koźuchówka poprzez miejscowość gminną aż do Rozbitego Kamienia liczy sobie blisko 60 km. Warto jednak zdobyć się na nieco większy trud i wybrać się w dłuższą wyprawę, aby przekonać się o niepodważalnych atutach okolic Bieleń.

Wycieczkę należy rozpocząć od wizyty w Koźuchówku gdzie znajduje się kościół parafialny św. Wawrzyńca. Przy świątyni stoi zabytkowa drewniana dzwonnica, która powstała w połowie XVII wieku.

Patrykozy przyciągają uwagę przede wszystkim okazałym zespołem pałacowym. Kto raz

odwiedzi to miejsce natychmiast zrozumie, że określenie „Perła Podlasia” nie jest wcale przesadzone. Kompleks wzniesiono na polecenie Teodora Lubicz-Szydłowskiego, polskiego generała z okresu powstania listopadowego. Pałac stoi na niewielkim wzniesieniu nad dopływem Liwca.

W Bieleń-Jarosławach i Bieleń-Żyłakach znajduje się kilka kapliczek i przydrożnych krzyży. Najstarszy jest betonowy krzyż usytuowany przy drodze do Wańtuch. Powstał on w 1833 roku.

Dalej trasa prowadzi przez Kudelczyn, miejscowość, w której mamy najwyższe wzniesienie na wysoczyźnie siedleckiej i kończy się w Rozbitym Kamieniu.

Zabytkowy kościół w Rozbitym Kamieniu na etapie remontu

SZLAK ROWEROWY CZERWONY – BIELANY

Bielany – Wojewódki Górne – Brodacz
– Kożuchów – Kożuchówek – Patrykozy
– Wyszomierz – Bielany

Na „deser” można zostawić sobie kilkudziesięciokilometrowy szlak, który zaczyna się i kończy w Bielech. Po drodze natkniemy się m.in. na kapliczkę ceglana w Bielech-Zylakach, pomnik żołnierzy poległych w wojnie polsko-bolszewickiej w Wojewódkach Górnych, a także dwie kapliczki w Patrykozach.

Pomnik w Wojewódkach Górnych

TRASA WOKÓŁ SOKOŁOWA PODLASKIEGO (WERSJA 1)

Sokołów Podlaski – Nieciecz Włościańska – Niewiadoma – Grodzisk – Sabnie – Kurowice
– Zembrów – Sterdyni – Seroczyn – Łazów – Łazówek – Dzierżby Włościańskie – Jabłonna
Lacka – Łuzki – Czekanów – Wierzbice Strupki – Bujale-Gniewosze – Nieciecz Włościańska
– Sokołów Podlaski

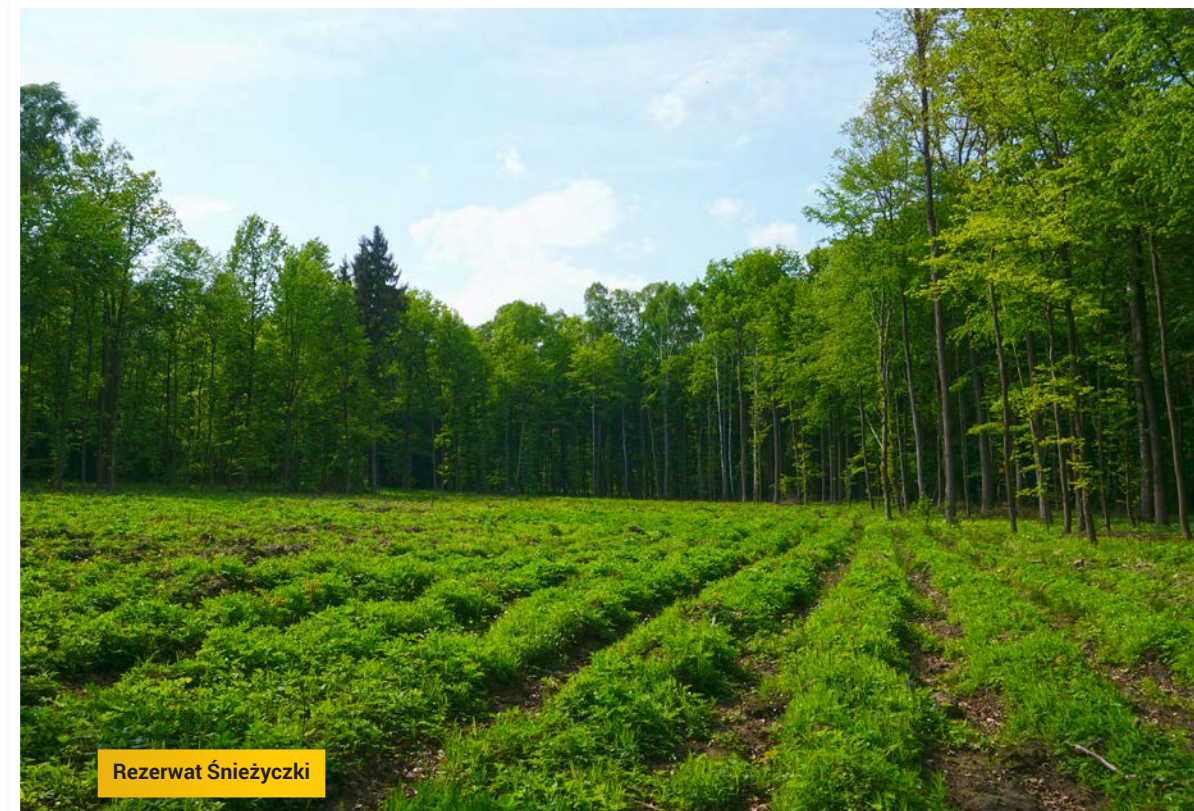
Podróżując tą trasą zawitamy do gmin: Sokołów Podlaski, Sabnie, Sterdyni i Jabłonna Lacka. Powinniśmy pojawić się między innymi w Niecieczy Włościańskiej, gdzie zwrócimy uwagę na kościół parafialny pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny. Budowę obecnego murowanego kościoła zakończono w 1953 roku. Poprzednia, drewniana świątynia uległa pożarowi. Z kolei w Niewiadomej napotkamy na pozostałości średniowiecznego grodziska. W Niewiadomej, Kurowicach i Sterdyni będziemy mieli okazję zobaczyć okazałe zespoły dworskie i pałacowe. W zdecydowanie najlepszym stanie jest obiekt w tej ostatniej miejscowości. Obecnie mieści się tutaj okazałe centrum konferencyjne z bogatą bazą noclegową.

Na tej trasie znajduje się kilka kościołów, między innymi piękny kościół w Zembrowie, Sterdyni, Jabłonie Lackiej, kościół zabytkowy

w Grodzisku, Seroczynie, Sanktuarium Maryjne w Łazówku. Warto zatrzymać się przy klimatycznych przydrożnych kapliczkach i krzyżach.

Kościół w Niecieczy

Rezerwat Śnieżyczki

TRASA WOKÓŁ SOKOŁOWA PODLASKIEGO (WERSJA 2)

Sokołów Podlaski – Rogów – Rezerwat „Śnieżyczki” – Repki – Mołomotki – Ignacpol-Skrzeszew
– Liszki – Ostrowiec – Sawice – Wyrozęby Podawce – Skwierczyn – Ostrówek – Smuniew
– Kożuchówek – Włodki – Zawady – Skorupki – Remiszew – Bachorza – Sokołów Podlaski

W gminach Sokołów Podlaski i Repki odnajdziemy wiele pięknych i ciekawych miejsc. W rezerwacie „Śnieżyczki” znajduje się unikalne na skalę ogólnopolską stanowisko ginącego gatunku kwiatów – śnieżyczki przebiśnieg.

Gmina Repki przyciąga przybyszów z dalekich stron przede wszystkim walorami przyrodniczymi. Cała gmina znajduje się na obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”. Blisko sześć tysięcy hektarów należących do gminy

znajduje się na terenie Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego lub w jego otulinie. Nie ma w tym nic dziwnego, skoro na terenie gminy stwierdzono występowanie około trzystu gatunków roślin objętych ochroną całkowitą.

Jeśli chodzi o zabytki kultury materialnej, to warto zwrócić uwagę na dwór murowany z połowy XIX wieku w Mołomotkach, a także kościoły w Wyrozębach, Skrzeszewie, Rogowie i Sawicach.

Kościół w Kożuchówku

JEST JESZCZE COŚ PONADTO...

W gminie Jabłonna Lacka coś dla siebie znajdą fani dalekich pieszych wędrówek lub rowerowych wycieczek. W tym celu wyznaczono siedem tras o długości od 14 do 31 km. Przebiegają one przez miejscowości o dużych walorach historycznych, kulturowych i krajoznawczych.

Nadbużański Konny Szlak Turystyczny został utworzony i wytyczony w 2008 roku przez Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Regionów Nadbużańskich. Szlak prowadzi od miejscowości Kolonia Seroczyn w gminie Sterdyń, przez gminy Jabłonna Lacka i Repki do miejscowości Mogielnica w gminie Korczew. Długość szlaku to około 72 km. Na terenie szlaku zostały wytypowane 4 miejsca postoju i popasu, gdzie zostały ustawione wiaty, kosze na śmieci, zadaszenia dla koni oraz tablice informacyjne.

Na terenie Nadleśnictwa Sokołów znajdują się ścieżki przyrodniczo-edukacyjne, utworzone przede wszystkim z myślą o dzieciach i młodzieży. Są to ścieżki: „Uroczysko Cerańów”, „Uroczysko Sterdyń”, „Jeziorka Kałęczyńskie”, prowadzące przez gminy Kosów Lacki, Stoczek, Miedzna. Również na terenie Nadleśnictwa Sokołów znajduje się warty zwiedzenia Park Edukacji Leśnej Nadleśnictwa Sokołów o powierzchni 1,65 ha.

Wszystkich miłośników eskapad pieszych i rowerowych zapraszamy do wytyczania własnych szlaków. Malownicze krajobrazy rysujące się na obszarze wszystkich gmin zdecydowanie sprzyjają turystyce wycieczkowej.

TRASA WOKÓŁ SOKOŁOWA PODLASKIEGO (WERSJA 3)

Sokołów Podlaski – Wojewódki Górne – Dziegietnia – Brodacze – Kożuchów – Kożuchówek – Patrykozy – Wyszomierz – Bielany – Kowiesy – Dmochy – Rozbity Kamień – Paczusi – Węże – Czerwonka – Grochów – Brzozów – Przeździatka – Sokołów Podlaski

Po zwiedzeniu miasta Sokołów Podlaski, tym razem poznamy urokliwe zakątki gminy Sokołów Podlaski i gminy Bielany. Hasłem przewodnim widocznym na oficjalnej stronie internetowej samorządu jest: „W zgodzie z naturą”. Rzeczywiście, w tych stronach zaznamy uroków obcowania z naturą, choć warto też wybrać się szlakiem ciekawej architektury, której w najbliższej okolicy nie brakuje. Na pierwszy plan wysuwa się pałac w Partykocach. Budowla ta nazywana jest „Perłą Podlasia”, co doskonale oddaje klimat tego miejsca.

Okazały zespół pałacowo-parkowy wznosił Teodor Lubicz-Szydłowski, polski generał z okresu powstania listopadowego. W trzeciej i czwartej dekadzie XIX wieku zakupił on ziemię i wybu-

dował okazały pałac w stylu ostrołukowym. Nie mniej wspaniale prezentował się park w stylu angielskim. Od zachodu wykopano fosę, a na sztuczne wyspy można było dostać się za pomocą mostów.

Po drugiej wojnie światowej kompleks popadał w ruinę, ale dobre czasy nieoczekiwanie nadeszły w drugiej połowie XX wieku. Ambitne plany rekonstrukcji pałacu nie zostały do końca zrealizowane, ale mimo wszystko budowla otrzymała drugie życie. Dzięki właścicielom podjęto prace rekonstrukcyjne, po przeprowadzeniu których pałac przyciąga uwagę turystów.

Na trasie nie sposób ominąć kościołów w Kożuchówku i Rozbitym Kamieniu.

WARTO WIEDZIEĆ...

- » obok oficjalnie zarejestrowanych tras turystycznych, mamy wiele innych, nieoficjalnych wiodących po urokliwych zakątkach nadbużańskich gmin
- » w Bielaniech jest „droga Jakubowa”, są też ścieżki wokół Sokołowa Podlaskiego i trasy w Jabłonce Lackiej
- » nazwa „Droga Jakubowa” pochodzi od imienia św. Jakuba Apostoła, do którego miejsca spoczynku, sanktuarium Santiago de Compostella, wiedzie jeden z najstarszych i najważniejszych szlaków pielgrzymkowych chrześcijan

OTHER ROUTES

Sokołów county can be explored in different ways. One option is to use the routes that we have described in detail in our guide. However, you can also "reach a little deeper and discover unregistered hiking trails. Just like the official tracks, these unofficial ones lead through the charming corners of the communities over the Bug River.

ROUTE JACOB I - BIELANY

Ruciany – Kowiesy – Rozbity Kamień – Sikory – Paczusi

Why is it under the name of Jacob? Its name comes from the name of St. Jacob the Apostle. To this place of worship leads one of the oldest and most important Christian pilgrimage routes. In the municipality of Bielany, there are two versions of the track, which features a shell of St. Jacob - a symbol of pilgrims.

The first route goes back nearly 27 km and starts in the town of Ruciany. Then we will visit Kowiesy, where we come across a brick chapel at Solar Street. In Kowiesy we will also find a quiet corner where we can have a rest. At the firehouse of the Volunteer Fire Department a recreation place for travellers was arranged.

In Rozbity Kamień you can find historic, baroque church from the late eighteenth century.

Awesome route is ended by Sikory and Paczusi Duże. In the first of these places we should visit the museum located in the yard of the early twentieth century. On the other hand Paczusi encourage to visit the Center for Environmental Education.

ROUTE JACOB II - BIELANY

Koźuchówek – Patrykozy – Wyszomierz – Bielany-Jarosławy – Bielany-Żyłaki – Kudelczyn – Rozbity Kamień

It is an offer for more ambitious cyclists. The route from Koźuchówka through the established municipalities until Rozbity Kamień amounts nearly 60 km.

The trip should begin with a visit in Koźuchówek where a parish church of St. Warzyniec is located.

Patrykozy attract the attention of tourists curious mainly of a magnificent palace complex. Anyone who visits this place will immediately understand that the term „Pearl of Podlasie” is not exaggerated.

In Bielany-Jarosławy and Bielany-Żyłaki, there are several chapels and roadside crosses. The oldest concrete crucifix is located on the road to Wantuch. It was formed in 1833.

On the other hand the venue Kudelczyn is a town where we have the highest prominence on the Siedlce plateau.

RED BICYCLE TRAIL - BIELANY

Bielany – Wojewódki Górne – Brodacz – Koźuchów – Koźuchówek – Patrykozy – Wyszomierz – Bielany

For „dessert” you can travel the long several-dozen-kilometer trail that begins and ends in Bielany. Along the way we encounter, among others, the brick chapel in Bielany-Żyłaki, a monument in the memory of soldiers killed in the Polish-Bolshevik war in Wojewódki Górne and two chapels in Patrykozy.

ROUTE AROUND SOKOŁÓW PODLASKI V1

Sokołów Podlaski – Nieciecz Włościańska – Niewiadoma – Grodzisk – Sabnie – Kurowice – Zembrów – Sterdyń – Seroczyn – Łazów – Łazówek – Dzierżby Włościańskie – Jabłonna Lacka – Łutki – Czekanów – Wierzbice Strupki – Bujaty-Gniewosze – Nieciecz Włościańska – Sokołów Podlaski

Traveling along this route we will visit the municipalities of Sokołów Podlaski, Sabnie, Sterdyń and Jabłonna Lacka. Moreover, we should see among others Nieciecz Włościańska, where we can visit the parish church of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary. In turn, in Niewiadoma we encounter the remains of a medieval stronghold built probably by Yotvingians. In Niewiadoma, Kurowice and Sterdyń we will have the opportunity to see the magnificent complexes of the court and the palace.

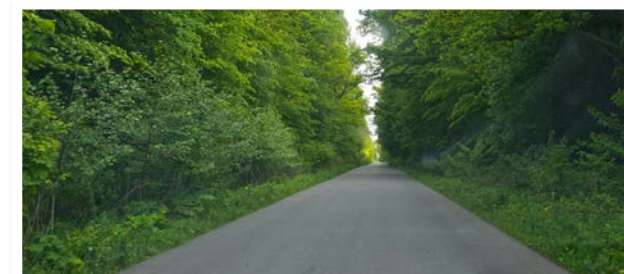
Jabłonna Lacka community will welcome tourists by climate roadside chapels and crosses.

ROUTE AROUND SOKOŁÓW PODLASKI V2

Sokołów Podlaski – Rogów – Rezerwat „Śnieżyczki” – Repki – Mołomotki – Ignacpol – Skrzyszew – Liszki – Ostrowiec – Sawice – Wyrozęby Podawce – Skwierczyn – Ostrówek – Smuniew – Koźuchówek – Włodki – Zawady – Skorupki – Remiszew – Bachorza – Sokołów Podlaski

This time we find a peaceful place in the municipalities of Sokołów Podlaski and Repki in the nature reserve of „Snowdrops” where the unique endangered flowers species - snowdrops are growing.

Repki commune attracts visitors from afar primarily by its natural values. Whole village is located on the area of „Green Lungs of Poland”. Nearly six thousand acres belonging to the municipality is situated in the Bug Landscape Park or in its buffer zone. When it comes to material culture, the brick mansion from the mid-nineteenth century in Mołomotki, as well as churches in Wyrozęby, Skrzyszew, Rogów and Sawice are worth mentioning.

ROUTE AROUND SOKOŁÓW PODLASKI V3

Sokołów Podlaski – Wojewódki Górne – Dziegietnia – Brodacz – Koźuchów – Koźuchówek – Patrykozy – Wyszomierz – Bielany – Kowiesy – Dmochy – Rozbity Kamień – Paczusi – Węże – Czerwonka – Grochów – Brzozów – Przeździatka – Sokołów Podlaski

This time we will learn about the most beautiful places in the municipality of Bielany. The motto on the official website of the local government is: „In harmony with nature”. Actually, in this part of Podlasie we will experience the charms of being a part of nature, although it is worth taking a trail rich in the interesting numerous architectural objects. The first place among them is taken by the palace in Patrykozy. This complex is called the „Pearl of Podlasie” which perfectly captures the atmosphere of the place.

There is no way to pass by the parish churches in Koźuchówek and Rozbity Kamień without noticing them. They are the spot of great historical significance.

SOMETHING EXTRA...

In the commune of Jabłonna Lacka the fans of long hiking or cycling routes will find perfect trails. For this purpose, seven long runs 14 to 31 km were determined. They pass through the venues of high historical, cultural and sightseeing values.

All lovers of hiking and cycling are free to set their own paths, having a vast field of maneuver in almost the whole district. Picturesque landscapes in the area of all nine municipalities strongly foster active sightseeing.

ANDERE ROUTEN

DIE ROUTE RUND UM SOKOŁÓW PODLASKI VERSION 1

Sokołów Podlaski – Nieciecz Włościańska – Niewiadoma – Grodzisk – Sabnie – Kurowice – Zembrów – Sterdyń – Seroczyn – Łazów – Łazówek – Dzierzby Włościańskie – Jabłonna Lacka – Łutki – Czekanów – Wierzbice Strupki – Bujaty-Gniewosze – Nieciecz Włościańska – Sokołów Podlaski

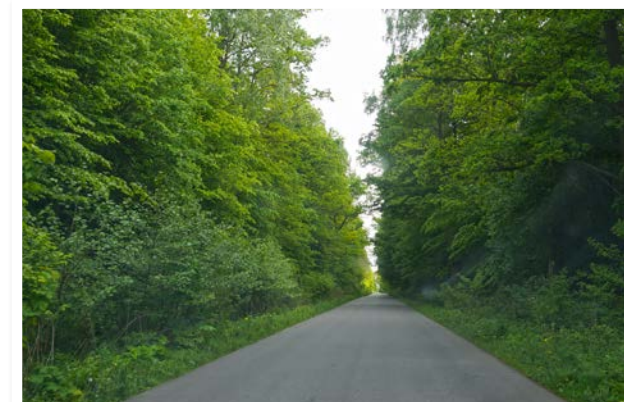
Dieser Route zufolge besuchen wir die Gemeinden: Sokołów Podlaski, Sabnie, Sterdyń und Jabłonna Lacka. Wir sollten auch Nieciecza Włościańska besuchen und die Kirche der Unbefleckten Empfängnis der Seligen Jungfrau Maria besichtigen. In Niewiadoma hingegen treffen wir auf die Rückstände einer mittelalterlichen Burg, die wahrscheinlich von dem Stamm Jaćwing erbaut wurde. In Niewiadoma, Kurowice und Sterdyń können wir Prachtvolle Schlösser bewundern. Die Gemeinde Jabłonna Lacka begrüßt ihre Besucher mit ihren Bildstöcken und Kreuzen.

DIE ROUTE RUND UM SOKOŁÓW PODLASKI VERSION 2

Sokołów Podlaski – Rogów – Rezerwat „Śnieżyczki” – Repki – Mołomotki – Ignacpól – Skrzyszew – Liszki – Ostrowiec – Sawice – Wyrozęby Podawce – Skwierczyn – Ostrówek – Smuniew – Kożuchówek – Włodki – Zawady – Skorupki – Remiszew – Bachorza – Sokołów Podlaski

In diesem Fall finden wir ein ruhiges Plätzchen in den Gemeinden Sokołów Podlaski und Repki. Im Reservat „Śnieżyczki”. Dort wächst die gefährdete Blumenart- śnieżyczka przebiśnieg.

Die Gemeinde Repki zieht Besucher mit ihren Naturgütern an. Die ganze Ortschaft gehört zu dem Bereich „Grüne Lungen Polens“ („Zielone Płuca Polski). Nahezu 6 Hektar des Ortes gehören zum Nadbużański Landschaftspark. Sehenswert ist auch das Herrenhaus aus dem XIX Jahrhundert in Mołomotki und die Kirchen in Wyrozęby, Skrzyszew, Rogów und Sawice.

DIE ROUTE RUND UM SOKOŁÓW PODLASKI VERSION 3

Sokołów Podlaski – Wojewódki Górne – Dziegietnia – Brodacz – Kożuchów – Kożuchówek – Patrykozy – Wysomierz – Bielany – Kowiesy – Dmochy – Rozbity Kamień – Paczuski – Węże – Czerwonka – Grochów – Brzozów – Przeździatka – Sokołów Podlaski

Dieses Mal entdecken wir die reizende Gemeinde Bielany. Das Hauptmotiv ist das Stichwort, das auf der offiziellen Internetseite des Gemeindeamtes steht „In Einheit mit der Natur“. Tatsächlich kann man hier die Natur besser kennenlernen. Abgesehen davon gibt es auch architektonische Sehenswürdigkeiten. Das Schloss in Patrykozy, die Gotteshäuser in Kożuchówek und Rozbity Kamień sind einige davon.

AUSSERDEM GIBT ES DA NOCH ETWAS...

In der Gemeinde Jabłonna Lacka findet jeder etwas für sich. Es gibt hier sieben Wege mit der Länge von 14 bis zu 31 Kilometern. Sie verlaufen durch Orte die reich an kulturellem und geschichtlichem Erbe sind.

Alle Freunde von Eskapaden zu Fuß oder auf dem Fahrrad können ihre eigenen Reiserouten bestimmen. Die malerischen Landschaften der neun Gemeinden fordern den Tourismus.

Den Sokołowski Kreis kann man auf mehrere Weisen kennenlernen. Eine der Optionen ist die Nutzung der Wege die wir in unserem Reiseführer beschrieben haben. Jedoch lohnt es sich etwas tiefer zu greifen um noch nirgendwo eietragenen Reiserouten zu entdecken. Davon gibt es mehrere. Ähnlich wie die offiziellen Reiserouten, führen auch die inoffiziellen durch die reizende Landschaft der Ortschaften am Bug Fluss.

DER JACOBSWEG I - BIELANY

Ruciany – Kowiesy – Rozbity Kamień – Sikory – Paczuski

Warum Jacobsweg? Der Name stammt vom Namen des Heiligen Apostel Jacob. Es ist einer der ältesten und wichtigsten Pilgerwege in Europa. Durch die Gemeinde Bielany führen zwei Versionen dieses Weges, der mit Jakobsmuscheln gekennzeichnet ist.

Der erste Weg zählt um die 27 Kilometer und beginnt in der Ortschaft Ruciany. Als nächstes kommen wir in Kowies an, wo wir auf einen Bildstock an der Słoneczna Straße stoßen. In Kowies finden wir auch ruhige Plätze zum ausruhen. Am Sitz der Freiwilligen Feuerwehr wurde eine Raststätte für Pilger eingerichtet.

In Rozbity Kamień finden wir eine Barockkirche aus de XVIII Jahrhundert. Den Malerischen Weg krönen Sikory und Paczuski Duże. In der ersten Ortschaft sollten wir das Museum, das sich unter der Nummer 20 in einem Hof aus dem XX Jahrhundert befindet, besuchen. Paczuski hingegen laden zum Besuch des Zentrum für Ökologische Bildung.

DER JACOBSWEG II - BIELANY

Kożuchówek – Patrykozy – Wysomierz – Bielany-Jarosław – Bielany-Żyłki – Kudelczyn – Rozbity Kamień

Dies ist ein Vorschlag für Fahrradfahrer, die etwas besser für lange Strecken vorbereitet sind. Die Route von Kożuchówek, durch den Gemeindegemeinde bis zum Rozbity Kamień hat 60 Kilometer in Länge. Die Reise ist in Kożuchówek zu beginnen, wo sich die Kirche des Heiligen Wawrzyniec befindet. Die prachtvolle Schlossanlage in Patrykozy zieht die Aufmerksamkeit der Neugierigen an. Wer diesen Ort besucht, wird verstehen wieso der Begriff „die Perle von Podlasie“ benutzt wird. In Bielany-Jarosław und Bielany-Żyłki gibt es einige Bildstöcke und Kreuze am Straßenrand. Das älteste von ihnen ist ein Kruzifix aus Beton, platziert am Weg zum Wańtuch. Es stammt aus dem Jahre 1833. Kudelczyn hingegen ist ein Ort, an dem sich der höchste Hügel in der Siedlecka Anhöhe.

DER ROTE FAHRRADWEG - BIELANY

Bielany – Wojewódki Górne – Brodacz – Kożuchów – Kożuchówek – Patrykozy – Wysomierz – Bielany

Als Dessert kann man sich diese mehrere Dutzend Kilometer lange Strecke, die in Bielany beginnt und endet, gönnen. Während der Fahrt stoßen wir u.a. auf den Bildstock in Bielany- Żyłki, das Denkmal der Soldaten, die im Polnisch Russischem Krieg Fielen, in Wojewody Górne und zwei Bildstöcke in Patrykozy.

HOTELE I MIEJSCA NOCLEGOWE:

- Hotel Stara Drukarnia, ul. Lipowa 82, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 781 70 06, tel. kom. 794 688 885
- Hotel Bulwar, ul. Bulwar 1, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 781 29 66
- Pokoje gościnne Zalewski, ul. Spokojna 13, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 781 25 64, tel. kom. 501 666 001 lub 605 445 508
- Pokoje gościnne Bar „Sokół”, ul. Kupieżyńska 1, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 781 54 32, tel. kom. 693 385 428
- Pokoje Transimpex Stacja paliw, ul. Lipowa 82, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 781 51 02, tel. kom. 605 206 661 lub 661 512 008
- Zajazd Forest, Brzozów 35, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 741 04 22, tel. kom. 608 335 301
- Hotel Axan, ul. Siedlecka 12a, 08-311 Bielany, tel. (25) 787 88 55
- Pałacowe Centrum Konferencyjne Pałac Ossolińskich, ul. Kościelna 43, 08-320 Sterdyń, tel. (25) 781 09 50, tel. kom. 600 320 321
- Pensjonat Ostoja s.c., Wirów 115, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. (25) 781 10 51, tel. kom. 603 434 708 lub 601 180 627
- Pensjonat Krzemień i Stajnia Skrawek Nieba, Krzemień 1, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. kom. 607 608 595
- Gródek nad Bugiem, Gródek Dwór 50, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. (25) 781 40 50, tel. kom. 696 824 678
- Zajazd Joker, Wasilew Szlachecki 39, 08-307 Repki, tel. 85 655 80 20
- Teresa Marszał, ul. Kolejowa 49, 08-330 Kosów Lacki, tel. 517 608 072
- Hotel Jurkowsy, ul. Polna 53, 08-330 Kosów Lacki, tel. (25) 787 93 82, tel. kom. 606 959 072

GOSPODARSTWA AGROTURYSTYCZNE:

- Agroturystyka Trzcinański Wojciech, Brodacze 26, 08-311 Bielany, tel. (25) 781 06 51
- Gospodarstwo agroturystyczne „GRODZIECKIE” Anna i Janusz Kozłowski, Długie Grodzieckie 15, 08-322 Cerań, tel. kom. 506 097 050 lub 604 286 605
- Gospodarstwo agroturystyczne, Długie Kamieńskie 44, 08-322 Cerań, tel. (25) 787 19 15
- Gospodarstwo agroturystyczne, Cerań 212, 08-322 Cerań, tel. (25) 787 07 14, tel. kom. 516 074 381
- Agroturystyka Jarosław Radzikowski, Wieska 2, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. (25) 781 49 11, tel. kom. 880 810 110
- Agroturystyka Kondracki Wiesław, Morszków 82, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. (025) 787 11 37
- Agroturystyka Stelmazczyk Tadeusz, Gródek 183, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. kom. 602 212 314
- Agroturystyka Sławomir Parzonka, Krzemień-Wieś, 08-304 Jabłonna Lacka, tel. kom. 692 558 064
- Gospodarstwo agroturystyczne „Stadnina koni” Aneta Rybarczyk, Nowa Wieś, 08-330 Kosów Lacki, tel. kom. 660 725 481
- Agroturystyka Zofia Kanabrocka, ul. Małkińska 2, 08-330 Kosów Lacki, tel. (25) 787 92 07, tel. kom. 601 401 453
- Gospodarstwo agroturystyczne „U Ewy” Ewa Wrzosek, Albinów 4, 08-330 Kosów Lacki, tel. kom. 693 851 787
- Gospodarstwo agroturystyczne, Witold Wrzosek, Albinów 6, 08-330 Kosów Lacki, tel. kom. 794 007 380
- Gospodarstwo agroturystyczne, Elżbieta Czarnocka, Smuniew 30, 08-307 Repki, tel. kom. 506 958 561
- Agroturystyka Katarzyna Smuniewska, Smuniew 33, 08-307 Repki, tel. kom. 603 191 247
- Gospodarstwo agroturystyczne „Pod Czerwonym Dębem”, Tchorznica Włosciańska 77 A, 08-331 Sabnie, tel. (25) 787 46 78, tel. kom. 507 366 138
- Gospodarstwo agroturystyczne Małgorzata Dąbrowska, Hołowienki 66B, 08-331 Sabnie, tel. (25) 787 42 34, tel. kom. 503 383 982
- Agroturystyka Bożena Olszewska, Chmielew 35, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. kom. 668 382 426

- Gospodarstwo agroturystyczne C. i S. Bocian, Kiełpiniec 72, 08-320 Sterdyń, tel. (25) 781 08 20
- Gospodarstwo agroturystyczne M. Wyrzykowska, Sewerynówka 18, 08-320 Sterdyń, tel. kom. 604 969 051
- Gospodarstwo agroturystyczne i Zagroda Edukacyjna Mitowska Ewa, Seroczyn 71, 08-320 Sterdyń, tel. kom. 505 224 782
- Gospodarstwo agroturystyczne Kur Agata, Białobrzegi 78, 08-320 Sterdyń, tel. (25) 781 09 07
- Gospodarstwo agroturystyczne Mastalerczuk Maciej, Seroczyn Kolonia, 08-320 Sterdyń, tel. (25) 792 50 22 lub 787 05 80

GASTRONOMIA:

- Restauracja Axan, ul. Siedlecka 12a, 08-311 Bielany
- Pensjonat Ostoja s.c., Wirów 115, 08-304 Jabłonna Lacka
- Restauracja Pałacowa Jurkowsy, ul. Polna 53, 08-330 Kosów Lacki
- Zajazd Joker, Wasilew Szlachecki 39, 08-307 Repki
- Restauracja Stara Drukarnia, Lipowa 82, 08-300 Sokołów Podlaski
- Restauracja Bulwar, Bulwar 1, 08-300 Sokołów Podlaski
- Restauracja Gama, Piłsudskiego 5, 08-300 Sokołów Podlaski
- Kuźnia Smaków, ul. Piękna 2, 08-300 Sokołów Podlaski
- Pizzeria Da Grasso, ul. Wolności 18 A, 08-300 Sokołów Podlaski
- Pizzeria Retro, ul. Wolności 12, 08-300 Sokołów Podlaski
- Top Drive Pizza&Kebab, ul. Kolejowa 3, 08-300 Sokołów Podlaski
- Restauracja Odeon, ul. Lipowa 82, 08-300 Sokołów Podlaski
- Dar-Gaz Moto Bar, ul. Węgrowska 12, 08-300 Sokołów Podlaski
- Manhattan Pizza, ul. Wokulskiego 33A, 08-300 Sokołów Podlaski
- Chmielarnia Pijalnia piwa, ul. Kilińskiego 16, 08-300 Sokołów Podlaski

- Pod Jaworem Piwiarnia, ul. Wolności 61H, 08-300 Sokołów Podlaski
- Zdrój Pijalnia piwa, ul. Wolności 51, 08-300 Sokołów Podlaski

URZĘDY I INSTYTUCJE:

- Komenda Powiatowa Policji, ul. Wolności 50, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 787 20 11
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, ul. Kolejowa 21, 08-300 Sokołów Podlaski, tel. (25) 781 24 11

OBIEKTY KULTURY I SPORTU:

- Sokołowski Ośrodek Kultury w Sokołowie Podlaskim, ul. Wolności 27
- Biblioteka Pedagogiczna w Sokołowie Podlaskim, ul. Oleksiaka Wichury 3
- Biblioteka Miejska w Sokołowie Podlaskim, ul. Kolejowa 7 A
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sokołowie Podlaskim, ul. Lipowa 54
- Pływalnia w Sokołowie Podlaskim, ul. Bulwar 1
- Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Kosowie Lackim, ul. Słoneczna 4
- Gminny Ośrodek Kultury w Jabłonnice Lackiej, ul. Kubusia Puchatka 1
- Gminny Ośrodek Kultury w Repkach, ul. Osiedlowa 8
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Sterdyni, ul. Lipowa 2

MUZEA:

- Muzeum Walki i Męczeństwa Treblinka

NOTATKI